HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

IV

HANS CHRISTIAN ANDERSEN

SEÇME MASALLAR

HANS CHRISTIAN ANDERSEN

SEÇME MASALLAR

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

DANCA ASLINDAN ÇEVİREN: MURAT ALPAR

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

VIII. BASIM

Hans Christian Andersen (1805-1875): Romanları, oyunları ve gezi kitapları olsa da Andersen, Masallar'ının ilk derlemesinin yayımlandığı 1835'ten bu yana, dünyanın pek çok yerinde adı türle özdeşleşmiş bir "masalcı dede"dir. Elinizdeki kitapsa, yalnızca kapsamıyla değil, bu masal ustasının dilimize özgün dilinden çevrilişiyle de farkı ortaya koyuyor.

Murat Alpar (1943): Türkçenin uzun yıllardır Danimarka'da yaşayan yetkin Danca çevirmeni. Bugüne dek ülkemizde de sevilen çağdaş Danimarkalı ozan Henrik Nordbrandt'tan (1942) yaptığı çevirilerle ve Ondört Çağdaş Danimarkalı Ozan *(1995) adlı antolojisiyle tanınıyordu. Artık, Andersen çevirmeni olarak da anılacak.*

9 789754 586886

16 TL

Genel Yayın: 921

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

HANS CHRISTIAN ANDERSEN
SEÇME MASALLAR

ÖZGÜN ADI
EVENTYR

DANCA ASLINDAN ÇEVİREN
MURAT ALPAR

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2006
Sertifika No: 40077

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
ALİ ALKAN İNAL

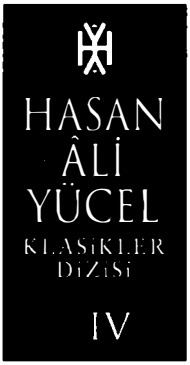
GRAFİK TASARIM UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM MART 2006, İSTANBUL
VIII. BASIM MART 2020, İSTANBUL

ISBN 978-975-458-688-6 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
AYHAN MATBAASI
MAHMUTBEY MAH. 2622. SOK. NO: 6 / 31
BAĞCILAR İSTANBUL
TEL: (0212) 445 32 38 FAKS: (0212) 445 05 63
SERTİFİKA NO: 44871

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

HANS CHRISTIAN ANDERSEN

SEÇME MASALLAR

DANCA ASLINDAN ÇEVİREN:
MURAT ALPAR

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

İÇİNDEKİLER

Çirkin Ördek Palazı	1
Prenses ile Bezelye Tanesi	13
İmparatorun Yeni Giysileri	15
Papatya	21
Dayanıklı Kurşun Asker	27
Uçan Bavul	33
Melek	41
Devedikeninin Yaşantıları	45
Sevgililer	51
Çoban Kız ile Baca Temizleyicisi	55
Mumlar	63
Peiter, Peter, Peer	67
Su Damlası	75
Çakmak	79
"Bir Fark Var"	89
Para Domuzu	95
Sıçrayıcılar	99
Güneş Işığının Öyküleri	103
Gül Perisi	107
İnsan Ne Gibi Bir Buluş Yapabilir	115
Salyangoz ile Gül Ağacı	121
Gömlek Yakalığı	125
Kelebek	129
Yel Değirmeni	133
Sakar Hans	137

Çocukça Sözler 143
Kardan Adam 147
Kim En Mutluymuş Acaba? 155
Domuz Çobanı 161
Paçavralar 167
Çaydanlık 171
Bülbül 175
Bakkalın Evindeki Noel Partisi 189
Hızlı Koşucular 195
Küçük İda'nın Çiçekleri 199
Kibritçi Kız 209
Örgü İğnesi 213
Karabuğday 219
İnanın ki Yalanım Yok 223
Küçük Claus ile Büyük Claus 227
Mutlu Aile 243
Haftanın Günleri 249
Vanö ile Glanö 253
Homeros'un Gömütünden Bir Gül 257
Çiftlik Horozu ve Rüzgâr Horozu 259
Tüy Kalem ile Mürekkep Hokkası 263
Pire ile Profesör 267
Şans Bir İğnenin İçinde Olabilir 273
Bezelye Kabuğunun İçindeki Beş Bezelye Tanesi 277
Gölge 283

Çirkin Ördek Palazı

Kırlar çok güzelmiş; yaz mevsimiymiş! Buğdaylar sarı, yulaflar yeşilmiş; zümrüt yeşili çayırlarda öbek öbek tınazlar varmış; leylek uzun, kızıl bacakları üzerinde ortalıkta dolaşıyor, Eski Mısır dilinde konuşuyormuş, çünkü anasından öğrendiği dil oymuş. Tarlaların, çayırların çevresinde büyük ormanlar, o ormanların içinde derin göller varmış. Dedim ya, kırlarda her şey gerçekten çok güzelmiş. Güneşin altında, dört yanı derin hendeklerle çevrili eski bir malikâne bulunuyormuş; duvarlarının dibinden başlayarak hendeklerdeki suya kadar her yerde kocaman dulavratotları yetişmekteymiş. Öyle yüksekmiş ki o otlar, küçük bir çocuk altlarında kolayca ayakta durabilirmiş; otların arası balta girmemiş, sık bir ormanı andırıyormuş; işte orada bir ördek, yuvasında kuluçkaya yatmış, yavrularının yumurtadan çıkmasını bıkkınlıkla beklemekteymiş. Bıkkınlıkla diyorum, çünkü çok zaman alıyormuş bu iş; üstelik onu öyle sık sık yoklamaya gelen de yokmuş; öteki ördekler hendeklerdeki suda yüzmeyi, bir dulavratotunun altına oturup onunla dedikodu etmekten daha çok seviyorlarmış.

Sonunda yumurtalar birbiri ardından çatlamaya başlamış. Çatlayan her yumurtada başını dışarı uzatıp, "Pip!Pip!" diyen ufacık, canlı bir palaz varmış.

Ördek Ana, "Vak! Vak!" demiş. O zaman palazların hepsi bir ağızdan var güçleriyle vakvaklamışlar; bir yandan da yeşil yaprakların altında çevrelerine bakınıyorlarmış; anaları bırakmış istedikleri kadar bakınsınlar, çünkü yeşilin gözlere yararı vardır.

Palazların hepsi, "Dünya ne büyükmüş!" demişler; öyle ya, şimdi bulundukları yer, yumurtanın içi kadar dar değilmiş.

Anaları, "Siz dünyayı bu kadarcık mı sanıyorsunuz?" demiş. "Dünya bahçenin öbür yanında ta papazın tarlasına kadar uzanır –ama ben oraya hiç gitmedim! Neyse, sanırım hepiniz buradasınız!" Bunu dedikten sonra da ayağa kalkmış; ama bir de bakmış ki, yumurtaların en irisi daha çatlamamış; kendi kendine, "Aman ne de uzun sürüyormuş! Yakında artık sabrım taşacak!" diye söylenerek daha açılmamış yumurtanın üstüne yeniden yerleşmiş.

Bir ara onu yoklamaya gelen yaşlı bir ördek, "Eee! Ne var ne yok?" diye sormuş.

Ördek Ana, "Sorma," demiş, "yumurtalardan biri bir türlü çatlamak bilmiyor! Ama sen ötekilere bir bak! Hepsi de benim şimdiye kadar gördüğüm en güzel ördek yavruları! Hepsi de babalarına benziyor; ne yazık ki babaları çok kaba adam, beni yoklamaya bile geldiği yok!"

Yaşlı ördek, "Şu çatlamak istemeyen yumurtayı hele bir göreyim," demiş. "Mutlaka bir hindi yumurtasıdır! Böyle bir şey bir keresinde benim de başıma gelmişti; o palazdan çekmediğim kalmadı. İnan ki, sudan korkuyordu; onu gezmeye çıkarmakta hep güçlük çektim –vakvakladım, tısladım ama bir işe yaramadı! –Neyse, şu yumurtayı bir göreyim! Evet, evet, hindi yumurtası bu! Sen bunu bırak da öteki yavrularına yüzmeyi öğret!"

Ördek Ana, "Oldu olacak, bunun üstünde biraz daha yatayım!" demiş. "Madem bu kadar zaman bekledim, bir iki gün daha beklerim!"

Yaşlı ördek, "Sen bilirsin!" deyip gitmiş.

Sonunda iri yumurta çatlamış. Palaz, "Pip! Pip!" diyerek dışarı çıkıvermiş. Öyle iriyarı, öyle çirkinmiş ki! Ördek Ana ona bakıp, "Çok çirkin bir ördek yavrusu bu!" demiş. "Ötekilerden hiçbirinin görünüşü böyle değil! Yoksa gerçekten bir hindi civcivi mi? Neyse, yakında anlarız. Onu doğru suya götüreyim; gerekirse kendim suyun içine iterim!"

Ertesi gün hava çok güzelmiş; güneş yeşil dulavratotlarının üstünde pırıl pırıl parlıyormuş. Ördek Ana bütün palazları ile birlikte aşağıdaki hendeğe inmiş; hemen cup diye suya atlamış; "Vak! Vak!" diye seslenince, yavruları da birbiri ardından suya dalmışlar; su başlarını örtmüş, ama çok geçmeden yine yüze çıkıp yetkince yüzmeye başlamışlar. Bacakları kendiliğinden gidiyormuş; hepsi oradaymışlar;, külrengi, Çirkin Palaz da onlarla birlikte yüzüyormuş.

Ördek Ana, "Anlaşıldı, hindi değilmiş! Bakın, bacaklarını nasıl da ustalıkla kullanıyor; suda dimdik duruyor. Bu da benim yavrum! Üstelik yakından bakılınca, doğrusu, o kadar da çirkin değil!" demiş. Sonra yine, "Vak! Vak!" diyerek yavrularını toplamış. "Gelin benimle, sizi dünyanın öbür ucuna götürüp ördek kümesindekilerle tanıştırayım; ama yanımdan ayrılmayın ki, çiğnenmeyesiniz! Kediye de çok dikkat edin!" demiş.

Hep birlikte ördeklerin bulunduğu kümese varmışlar. Ortalıkta ürkütücü bir gürültü varmış, çünkü iki ördek ailesi bir yılan balığı kafası yüzünden kavga ediyorlarmış; sonunda o balık kafasını kediye kaptırmışlar.

Ördek Ana yavrularına, "Böyledir işte bu dünyanın hali!" demiş; gagasını yalamış. Balık kafasını onun da

canı çekiyormuş. Sonra, "Hadi kımıldatın bacaklarınızı!" demiş. "Bakın şurada yaşlı bit ördek var ya, gidip başınızı eğerek ona selam vereceksiniz. Buradakilerin en seçkini, en soylusu odur. İspanyol kanı taşıyor, onun için o kadar iri. Bacağındaki kırmızı şeridi görüyorsunuz, değil mi? Bir ördeğe verilebilecek en büyük nişan odur işte! Bu ne demektir, bilir misiniz? İnsanlar onun kaybolmasını istemiyor, bunu öteki insanlara da, bütün hayvanlara da göstermeye çalışıyorlar demektir. Hadi, başınızı dik tutun! Ayaklarınızı da öyle içeri çevirmeyin. Terbiyeli bir palaz, annesinin babasının yaptığı gibi, ayaklarını birbirinden iyice ayırır. Bakın, benden örnek alın! Hadi bakalım şimdi. O yaşlı ördeğin önünde eğilip 'Vak!' deyin!"

Palazlar analarının dediğini yapmışlar. Ama öteki ördekler onlara bakarak, yüksek sesle: "Bunlar da nereden çıktı? Biz yetmiyormuşuz sanki! Hele şu Çirkin Palaz'a bakın! Biz öyle birini istemiyoruz aramızda!" diye söylenmişler. Büyük ördeklerden biri hemen Çirkin Palaz'ın üzerine atılmış, boynunu ısırmış.

Ördek Ana, "Bırak benim yavrumu! Kimseye bir kötülük etmiyor o!" demiş.

"Kimseye bir kötülük etmiyor ama, pek iri, üstelik de pek tuhaf," demiş Çirkin Palaz'ı ısıran ördek. "Böyle biri dövülmeden bırakılır mı hiç?"

Kırmızı şeritli yaşlı ördek, "Çocukların çok güzel!" demiş Ördek Ana'ya. "Hepsi de pek sevimli; yalnız şunu beğenmedim. Biçimsiz bir şey! Sen onu yeniden bir biçime sokamaz mısın?"

Ördek Ana, "Bundan sonra ne yapabilirim ki!" diye yanıtlamış. "Kendisi güzel değil, ama huyu güzel; yüzmeyi de çok iyi beceriyor; hani öteki ördeklerden daha iyi yüzüyor desem, yalan olmaz. Sanıyorum, büyüdükçe düzelir, güzelleşir. Yumurtada çok kaldı, onun için böy-

le biçimsiz oldu." Bunları söylerken de Çirkin Palaz'ı tutup çekmiş, boynunu gagalayarak tüylerini düzeltmeye başlamış. "Üstelik dişi değil, erkek!" demiş. "Erkekte güzellik aranmaz. Öyle sanıyorum ki, güçlü kuvvetli bir ördek olacak, yaşamda ilerleyecek!"

"Öteki yavrularını çok beğendim," demiş yaşlı ördek. "Burayı eviniz sayın, rahatınıza bakın; bir balık kafası bulursanız da bana getirmeyi unutmayın."

Onlar da öteki ördeklerin arasına karışıp rahatlarına bakmışlar.

Ama yumurtadan son çıkan zavallı Palaz, çirkinliği yüzünden ısırılıyor, itilip kakılıyor, alay konusu oluyormuş. Yalnız ördekler değil; tavuklar, piliçler de gelip onu ısırıyorlar, gagalıyorlarmış. Hepsi de, "Ne kocaman şey bu!" diyorlarmış. Ayaklarında doğuştan mahmuzları olduğu için, kendisini bir hakan sanan erkek hindi, bütün yelkenlerini açmış bir gemi gibi kabarmış, ta gözbebeklerine kadar kıpkırmızı kesilmiş, kudurmuş gibi, Çirkin Palaz'ın üzerine atılmış, bir yandan da durmadan gulu gulu ediyormuş. Zavallı Palazcık dursun mu, gitsin mi bilemiyormuş. O kadar çirkin olması, kümesteki bütün ördeklerin onu aşağılaması çok gücüne gitmekteymiş.

İlk gün işte böyle geçmiş; sonraki günlerde ise durumu büsbütün kötüleşmiş. Zavallı Palaz her yerden kovuluyormuş; kardeşleri bile ona kötü davranıyorlar, "Senin gibi çirkini kedi kapsa da kurtulsak!" diyorlarmış. Ördek Ana da, "Keşke çekip uzaklara gitsen!" demekteymiş. Ördekler ısırıyor, tavuklar gagalıyor, kümesteki hayvanlara yem getiren hizmetçi kız da ayağıyla itiyormuş onu.

Çirkin Palaz bunlara dayanamamış; bir gün çitin üzerinden uçup gitmiş; çalılıklar arasındaki küçük kuşlar ürküp bir oraya bir buraya uçuşmaya başlamışlar; Palaz, "Bunlar hep benim çirkinliğimden ürküyorlar!" diye düşünmüş; gözlerini yummuş, ama uçmayı sürdürmüş. So-

nunda yaban ördeklerinin oturdukları büyük bataklığa varmış; geceyi orada geçirmiş; hem üzüntülü, hem de çok yorgunmuş.

Ertesi sabah yaban ördekleri uyanınca, aralarına yeni bir arkadaş gelmiş olduğunu görmüşler. "Sen de kimsin?" demişler. Palaz hepsini de ayrı ayrı, elinden geldiğince saygılı bir incelikle selamlamış.

Yaban ördekleri, "Çok çirkinsin, ama bize ne? Bizim kızlardan biriyle evlenmeğe kalkma da ne istersen yap!" demişler. Zavallının evlenmeyi düşündüğü mü varmış sanki? Sazlar arasında yatıp bataklığın suyundan içmesine ses çıkarmasınlar da başka bir istediği yokmuş onun.

Böylece iki gün geçmiş. Üçüncü gün bataklığa iki tane erkek yaban kazı gelmiş. Daha pek genç oldukları için saygısızlıktan çekinmiyorlarmış.

"Baksana arkadaş!" demişler. "O kadar çirkinsin ki, biz seni çok sevdik. Bizimle gelip göçmen kuşlardan olmak ister misin? Şuracıkta, biraz ötedeki bataklıkta güzel mi güzel dişi yaban kazları var; hiçbiri de evli değil; üstelik 'Vak! Vak!' demeyi de biliyorlar. Çirkinsin ya, kim bilir, orada belki sen de mutluluğa erersin!"

Tam o sırada "Dan! Dun!" diye bir ses işitilmiş; yaban kazlarının ikisi de ölü olarak sazların arasına düşmüş; su kıpkızıl kesilmiş. Yine "Dan! Dun!" sesleri işitilmiş; sazların arasından bir sürü yaban kazı kalkmış, kaçmaya çalışmışlar; ama "Dan! Dun!"ların arkası kesilmiyormuş. Büyük bir avmış bu; avcılar bataklığın kıyısında pusuya yatmışlarmış, sazlara doğru uzanan ağaç dallarına tünemiş olanlar bile varmış. Küçük bulutları andıran mavi bir duman karanlık ağaçlar arasından yükselip suyun üzerine yayılıyormuş. Sonra çamuru yararak yaklaşan köpekler gözükmüş; sazlar, kamışlar bir yandan bir yana eğilmeye başlamış. Ödü kopmuş Palazcığın; başını kanadının altına saklamış. Birdenbire korkunç görünüş-

lü, iri bir köpek karşına dikilivermiş. Dili bir karış dışarıdaymış köpeğin; gözleri kıvılcımlar saçıyormuş; Palaz'a iyice yaklaşıp sivri dişlerini göstermiş, ama dokunmadan öte yana geçmiş.

"Oh, çok şükür!" diye içini çekmiş Palaz. "Öyle çirkinim ki, köpek bile beni ısırmak istemedi!" demiş.

Bir köşeye çekilip sesini çıkarmadan olduğu yere büzülmüş. Sazlar arasından duyulan tüfek seslerinin bir türlü sonu gelmiyormuş.

Gürültü ancak akşama doğru kesilmiş, ama Palazcık yine de yerinden kalkmağa cesaret edememiş; birkaç saat daha beklemiş. Sonra dört yanına bakınmış; var gücüyle koşarak o bataklıktan uzaklaşmış; tarlalardan, çayırlardan geçmiş; ama sert bir rüzgâr esiyor, ileriye gitmesini güçleştiriyormuş.

Akşam olurken yoksul bir köylünün kulübesine varmış. Bu kulübe öyle eski, öyle harapmış ki, ne yana yıkılacağını bilemiyor, onun için de yıkılmayıp olduğu yerde duruyormuş. Sert esen rüzgâra karşı koyabilmek için Palazcık yere oturmak zorunda kalmış, ama rüzgârın gücü gittikçe artmaktaymış. Birden kulübenin kapısının bir rezesinden çıkmış olduğunu, bu yüzden sıkıca kapanamayan kapının aralığından içeriye girebileceğini görmüş. Hiç düşünmeden girmiş içeri!

O kulübede bir kedisi, bir de tavuğu ile yaşlı bir kadın otururmuş. Kedisini hep "Oğul" diye çağırırmış yaşlı kadın. Kedi de sırtını kabartmasını, mırıl mırıl mırıldamasını, tüylerini tersine doğru okşadın mı, kıvılcımlar çıkarmasını bilirmiş. Tavuğun kısa kısa bacakları olduğu için adını Bastı–Bacak koymuşlarmış. O da en iyisinden yumurtalar yumurtlamasını bilirmiş. Yaşlı kadın öz kızı gibi severmiş o tavuğu.

Ertesi sabah kulübede yabancı bir palaz bulunduğunu hemen fark etmişler. Kedi mırıldamaya, tavuk gıdaklamaya başlamış.

Yaşlı kadın dört yana bakarak, "Ne oluyor size?" demiş. Gözleri iyi görmezmiş; Palaz'ı, yolunu şaşırıp kulübeye giren yetişkin bir ördek sanmış. "Oh, oh! Bundan böyle ördek yumurtası da bulunacak bizim evde! İnşallah erkek değildir bu ördek! Göreceğiz bakalım!" demiş.

Deneme süresi üç haftaymış, ama ördek bir türlü yumurtlamıyormuş. O evde kedi ile tavuk, efendi ile hanım kesilmişlermiş; hep, "Bizimle ötekiler!" diye konuşurlar, kendilerini dünyanın yarısı sanırlarmış –hem de en önemli yarısı! Palaz kendisinin başka türlü düşündüğünü belli edecek olmuş ama, tavuk kızmış.

"Sen yumurtlayabilir misin?" diye sormuş.

"Hayır!" demiş Palaz.

"Öyleyse dilini tut, otur oturduğun yerde!"

Kedi de, "Sen sırtını kabartmasını bilir misin? Mırıldamasını, kıvılcımlar saçmasını bilir misin?" demiş.

"Hayır!"

"Öyleyse bizim gibi akıllı kişiler konuşurken sana susmak düşer!"

Palazcık gidip bir köşeye büzülmüş; canı çok sıkkınmış. O sırada birden temiz hava ile güneş ışığı gelmiş aklına; suya girip kendini onun akışına bırakıvermek istemiş. Dayanılmaz bir istekmiş bu! Sonunda tavuğa açılmaya karar vermiş.

"O da ne demek?" demiş tavuk. "Senin işsizlikten canın sıkılıyor, ne yapacağını bilemiyorsun! Sen de benim gibi yumurta yumurtla; kedi gibi mırılda; bak o zaman böyle saçmalıklar gelir mi aklına!"

Palazcık, "Ama kendini suyun akışına bırakıvermek öyle tatlıdır ki!" diye yanıtlamış. "Su, başını örtüp de dibe daldın mı, doyum olmaz keyfine!"

"Amma da keyif ha!" demiş tavuk. "Sen çıldırmışsın! Hele kediye bir sor; ben dünyada ondan akıllısını görmedim; beni bırak da ona bir sor bakalım, suya dalmanın

bir keyfi var mı? İstersen bizim hanıma da sor. Görmüş geçirmiş kadındır! O da suyun, başını örtmesinden bakalım hoşlanır mı?"

"Siz beni anlamıyorsunuz!" demiş Palaz.

"Seni anlamıyor muyuz? Peki, kim anlıyor seni? Beni sayma, ama sen kendini kediden de, bizim hanımdan da daha mı akıllı sanıyorsun? Bırak böyle şeyleri; bırak da sana acıdığı için Yaradan'a şükret! Seni böyle sıcak bir odaya getirmiş, bizlerle tanıştırmış. Bizden bir şeyler öğrenmek yetmiyor mu sana? Ama hayır! Sen ille de saçma sapan şeyler düşüneceksin, çekilmez olacaksın. Senin iyiliğini istiyorum ben. Belki acı sözler söylüyorum, ama dost dediğin acı söyler! Sen dinle benim sözümü de yumurta yumurtlamaya çalış; mırıldamayı, kıvılcımlar saçmayı öğren!"

"Sanırım, ben dünyayı dolaşsam daha iyi edeceğim!" demiş Palaz.

Tavuk, "Kendin bilirsin!" deyip Palaz'ın yanından uzaklaşmış.

Palaz da almış başını gitmiş; suda yüzmüş, dibe dalmış, ama bütün hayvanlar çirkinliği yüzünden onu görmezlikten geliyorlarmış.

Günler böyle geçerken yaz bitmiş, güz gelmiş. Ormanda yapraklar sararmış, kuruyup dökülmüş; rüzgârlar onları oradan oraya sürüklemiş. Yukarılarda hava çok soğumuş; ağır bulutlar dolu getiriyor, kar getiriyormuş. Çitin üzerindeki karga o kadar üşüyormuş ki, durmadan, "Gak! Gak!" diye bağırıyormuş. Soğuğu düşünmek bile, insanı titretmeye yetermiş. Doğrusu, hiç de iç açıcı değilmiş Palaz'ın durumu!

Bir akşam güneş gökleri kızartarak batarken, çalılıklar arasından bir sürü güzel mi güzel, iri mi iri kuş çıkmış. Bunlar Palaz'ın o güne kadar gördüğü kuşlara hiç benzemiyorlarmış. Hepsi de kar gibi beyazmış, bakanın

nerdeyse gözlerini kamaştırıyorlarmış, boyunları da hem uzun, hem esnekmiş –kuğu kuşlarıymış bunlar; hiçbir kuşunkine benzemeyen tuhaf bir sesleri varmış; görkemli, geniş kanatlarını açıp sıcak ülkelere, açık göllere gitmek üzere havalanmışlar. O kadar yükselmişler, o kadar yükselmişler ki, küçük Çirkin Palaz'ın içi içine sığmaz olmuş. Suda bir çark gibi dönmüş, dönmüş; boynunu kaldırıp havadaki kuğulara doğru uzatarak öyle acı, öyle ürpertici bir sesle bağırmış ki, kendisi de korkmuş. O güzel, o mutlu kuşları bir türlü unutamıyormuş; onlar gözden kaybolunca da dibe dalmış. Yine suyun yüzüne çıktığında nerdeyse kendinde değilmiş. O kuşların adını da, nereye uçtuklarını da bilmiyormuş; yine de çok seviyormuş onları –şimdiye kadar kimseyi sevmediği kadar çok seviyormuş, ama kıskanmıyormuş; kendisi için de öyle bir güzellik dilemek aklından geçebilir miymiş hiç? Zavallı Çirkin Palaz! Bütün istediği, ördeklerin ona katlanmaları, aralarında yaşamasına ses çıkarmamalarıymış.

Kış iyice soğuklaşmış; göl buz tutmaya başlamış; zavallı Palaz, gölün yüzünde daha buz tutmamış bir yer bulmuş, su büsbütün donmasın diye yüzüp duruyor, ama içinde yüzdüğü delik her gece biraz daha küçülüyormuş. Öyle bir soğuk varmış ki, buzun çatırdayıp kırıldığı duyuluyormuş. Palaz, bulunduğu delik buz tutup kapanmasın diye boyuna bacaklarını kımıldatmak zorundaymış. Sonunda artık gücü kalmamış, kımıldamaz olmuş, buz kıskıvrak kavramış onu.

Ertesi sabah gölün kıyısından bir köylü geçiyormuş; Palaz'ı görmüş, gelip buzu kırmış; Palaz'ı da eve karısına götürmüş. Palaz köylünün evinde dirilmiş!

Çocuklar onunla oynamak istemişler, ama o canını acıtmalarından korkup kaçmaya çalışırken süt kabının içine düşünce, süt dökülüp bütün odaya yayılmış. Köylünün karısı çığlık atarak ellerini çırpmış, Palaz ürkmüş;

önce yayığa, oradan da içinde un bulunan fıçıya sığınmış; sonra una bulanmış olarak fıçıdan dışarı fırlamış! Köylü kadın maşayı kaptığı gibi, çığlık çığlığa Palaz'ın ardından koşmuş. Çocuklar gülüp bağrışıyorlar, Palaz'ı yakalamak için bir o yana bir bu yana koşuyorlarmış! İyi ki kapı açıkmış da Palaz oradan kaçabilmiş; çalıların arasına sığınmış –bitkin bir durumdaymış!

O çetin kış boyunca Palaz'ın neler çektiğini anlatmaya kalksam, ne benim içim götürür, ne sizinki... Güneş yine parlamaya; eskisi gibi, her yanı ısıtmaya başladığında, Palazcık bataklıkta, sazların arasında yatmaktaymış –o güzelim ilkyaz geldi diye tarlakuşları ötüşüyormuş ortalıkta!

Palaz kanatlarını açmış; şimdi eskisine göre daha güçlü kanat çırpabiliyormuş; ta yükseklere uçmuş. Sonra nasıl olduğunu anlayamadan, kendini büyük bir bahçede bulmuş. Bahçedeki elma ağaçları tepeden tırnağa çiçek içindeymiş; leylakların kokusu her yana yayılıyor; uzun, yeşil dalları kıvrım kıvrım uzanan hendeklere değiyormuş. Her şey güzel, her şey ilkyaz tazeliğindeymiş o bahçede! O sırada çalılıklardan birdenbire üç tane alımlı, beyaz kuğu gözükmüş; kuğular kanatlarını çırparak suya inmişler, kayar gibi kolayca yüzmeye başlamışlar. Palaz biliyormuş o görkemli kuşları, içini tuhaf bir hüzün kaplamış.

Kendi kendine, "Her birinde bir kral hali olan bu kuşların yanlarına gideceğim," demiş. "Çirkinliğime bakmadan yanlarına sokulduğum için beni öldürürler, ama olsun! Onların beni öldürmesi, ördeklerin ısırmasından, tavukların gagalamasından daha iyidir; kümese bakan hizmetçi kızdan tekme yiyeceğime, kışın bütün derdini çekeceğime, ölürüm olur biter!" Sonra suyun kıyısına uçmuş, o görkemli kuğulara doğru yüzmeye başlamış. Onlar da onu görmüş, tüylerini kabartarak yanı-

na gelmişler. Zavallıcık, "Öldürün beni!" demiş; başını suya eğerek ölümü beklemeye başlamış –ama ayna gibi parlayan suda birdenbire ne görmüş dersiniz? Kendi görüntüsünü görmüş! Öyle biçimsiz, külrenginde, çirkin, iğrenç bir kuş değilmiş artık; kendisi de bir kuğuymuş. Kuğu yumurtasından çıkmış bir kuş için, ördek kümesinde doğmuş olmanın önemi yoktur!

Artık çektiği bütün acıları unutmuş; daha doğrusu, o acıları çektiği için seviniyormuş. İşte şimdi çevresindeki güzelliklere bakarak mutluluğun ne olduğunu anlıyormuş. Öteki kuğular da çevresinde yüzüyor, onu gagalarıyla okşuyorlarmış.

Birkaç küçük çocuk bahçeye gelip suya ekmek ufakları, mısır taneleri atmışlar. İçlerinden en küçüğü, "Bakın bir tane daha var!" diye bağırmış; öteki çocuklar da sevinçle, "Sahi, bir tane daha gelmiş!" diye bağrışmışlar; el çırpmışlar; koşup annelerine babalarına müjde vermişler; sonra da geri gelip suya ekmek, çörek atmışlar. Hepsi de, "En güzeli bu yeni gelen! Ne kadar da genç! Ne kadar da sevimli!" diyorlarmış. Yaşlı kuğular da onun önünde eğilmişler.

O zaman Kuğu bir utangaçlık duymuş; başını kanadı altına saklamış. Ne yapacağını bilemiyormuş. Çok mutluymuş,ama büyüklenmiyormuş, çünkü yüreği temiz olanda büyüklenme, kendini beğenmişlik yoktur! Her yerde ne kadar alaya alındığını, küçük düşürüldüğünü düşünüyor, şimdi kendisi için bütün güzel kuşların en güzeli dendiğini duydukça kulaklarına inanamıyormuş. Leylak ağacı bile dallarıyla suya uzanıyor, sanki onu okşamak istiyormuş. Güneş iyilik saçan ışınlarıyla pırıl pırıl parlamaktaymış. Kuğu, tüylerini kabartıp ince boynunu kaldırmış, içten gelen bir sevinçle, "Ben çirkin bir palazken, böyle büyük bir mutluluğu düşleyebilir miydim hiç?" demiş.

Prenses ile Bezelye Tanesi

Bir zamanlar ille de bir prenses ile evlenmek isteyen bir prens varmış, ama evleneceği prensesin gerçek bir prenses olmasını istiyormuş. Gerçek bir prenses bulmak için de bütün dünyayı gezip dolaşmış, ne var ki, hiçbir yerde aradığını bulamamış. Gerçi ortalıkta bir sürü prenses varmış, ama prens onların gerçek birer prenses olup olmadıklarından bir türlü emin olamıyormuş. Sanki hep bir şeyler eksikmiş. Sonunda yurduna dönmüş. Çok mutsuzmuş. Nasıl mutsuz olmasın? Gerçek bir prensesi olmasını öyle çok istiyormuş ki!

Bir akşam korkunç bir fırtına çıkmış. Şimşekler çakıyor, gök gürlüyor, yağmur sularından dereler oluşuyormuş –gerçekten korkunç bir fırtınaymış! O sırada birisi kentin kapısını çalmaya başlamış. Yaşlı kral gidip kapıyı açmış. Kapının dışında bir prenses duruyormuş. Ama o da ne? Yağmur ve fırtına yüzünden öyle bitkin bir durumdaymış ki! Saçlarından, giysilerinden sular süzülüyor; ayakkabılarının ucundan ve topuklarından yerlere akıyormuş. Yine de kendisinin gerçek bir prenses olduğunu söylemiş.

Yaşlı kraliçe içinden, "Öyle mi, değil mi? Yakında anlarız!" diye geçirmiş. Ama hiçbir şey demeden yatak odasına gitmiş; karyolanın üstündeki yatağı yorganı kaldırıp en alta bir bezelye tanesi koymuş; ardından bezelyenin üstüne yirmi tane döşek, döşeklerin üstüne de yirmi tane kuştüyü yorgan yerleştirmiş. Prenses bütün gece bunların üzerinde yatacakmış. Ertesi sabah prensese rahat uyuyup uyumadığını sormuşlar.

"Ah, hiç sormayın!" demiş prenses. "Bütün gece gözümü kırpmadım. Kim bilir yatağımın içinde ne vardı? Öyle sert bir şeyin üstünde yatıyordum ki, her yerim morardı!"

İşte o zaman onun gerçek bir prenses olduğunu anlamışlar, çünkü yirmi döşekle yirmi kuştüyü yorgana karşın, bezelye tanesini hissettiğini söylüyormuş. Ancak gerçek bir prensesin teni bu kadar duyarlı olabilirmiş.

Bunun üzerine prens gerçek bir prenses bulduğundan emin olarak onunla evlenmiş; bezelye tanesi de müzeye konmuş. Birileri alıp götürmediyse, gidip görebilirsiniz.

Bakın! İşte bu, gerçek bir masaldı!

İmparatorun Yeni Giysileri

Çok yıllar önce bir imparator varmış. Yeni, güzel giysileri o kadar severmiş ki, her zaman şık giyinebilsin diye bütün parasını giysilere harcarmış. Ne askerlerine, ne tiyatroya, ne de yeni giysilerini göstermek amacıyla değilse, parkta araba gezintileri yapmaya hiç ilgi göstermezmiş. Günün her saati için giyeceği ayrı bir ceketi varmış; hani bir kral için, "Danışmanlarıyla toplantıda!" derler ya, onun için de hep "İmparator giyinme odasında!" derlermiş.

İmparator'un yaşadığı büyük kent pek eğlenceliymiş. Her gün oraya çok sayıda yabancı gelirmiş. Günlerden bir gün iki dolandırıcı gelmiş o kente. Dolandırıcılar kendilerini dokumacı diye tanıtıp, düşünülebilecek en güzel kumaşları dokuyabildiklerini ortalığa yaymışlar. O kumaşların renklerinin, desenlerinin olağanüstü güzelliğinden söz etmişler. Ayrıca o kumaşlardan dikilen giysilerin, üstlendikleri görevlere uygun olmayan kişiler ve ıslah olmaz ahmaklar karşısında görünmez olduğunu belirtmişler.

İmparator, "Bak, o tür giysiler çok işe yarar!" diye düşünmüş. "Öyle giysilerim olursa, ülkemde kimlerin

görevlerine uygun olmadığını görür, ahmağı akıllıdan ayırt edebilirim. Benim için hemen o tür bir kumaş dokunmalı!" Böyle düşünen İmparator dolandırıcılara, işlerine başlayabilmeleri için, çokça para vermiş.

Dolandırıcılar da iki dokuma tezgâhı kurup, sözüm ona çalışmaya başlamışlar; ama dokuma tezgâhlarında hiçbir şey yokmuş. Çok geçmeden en üstün nitelikli ibrişim ile en gösterişli sırmaya gereksinim olduğunu bildirmişler. İstedikleri ibrişim ile sırma gelir gelmez de onları kendi torbalarına doldurup, boş dokuma tezgâhlarında gecenin geç saatlerine kadar çalışmayı sürdürmüşler.

İmparator kendi kendine, "Şu anda ne kadar kumaş dokumuş olduklarını öğrensem iyi olur!" demiş. Ama ahmaklar ile görevine uygun olmayanların kumaşı göremeyecekleri aklına gelince biraz tedirgin olmuş. Kendisi için korkulacak bir şey olmadığına eminmiş; yine de işin nasıl gittiğini görsün diye, ilkin bir başkasını yollamanın daha iyi olacağını düşünüyormuş. Kentteki herkes kumaşın şaşırtıcı özelliğini biliyor; bu yüzden de komşusunun ne kadar beceriksiz ya da ahmak olduğunu görmek için sabırsızlanıyormuş.

İmparator, "Şu yaşlı, sözüne güvenilir bakanımı dokumacıların yanma göndereyim," diye düşünmüş. "İşin nasıl gittiğini en iyi o değerlendirir, çünkü akıllı bir insandır; üstlendiği görevi de hiç kimse ondan daha iyi yerine getiremez!"

Böylece doğru sözlü, yaşlı bakan, iki dolandırıcının boş dokuma tezgâhları başında oturup çalıştıkları yere gitmiş. İçeriye girer girmez, içinden bir "Aman Tanrım!" deyip gözlerini iyice açmış. "Aman Tanrım! Tezgâhlarda hiçbir şey göremiyorum!" Ama sesini çıkarmamış.

İki dolandırıcı bakandan yaklaşmasını rica edip boş tezgâhları işaret ederek kumaşın rengini, desenlerini güzel bulup bulmadığını sormuşlar. Zavallı yaşlı bakan

gözlerini daha da fazla açıp bakmış, ama hiçbir şey göremiyormuş, çünkü görecek hiçbir şey yokmuş. Bir kez daha içinden, "Aman Tanrım!" demiş. "Bu kadar ahmak mıyım ben? Ahmak olduğumu doğrusu hiç düşünmemiştim! Ama bunu hiç kimse bilmemeli! Üstlendiğim göreve uygun bir insan değil miyim acaba? Hayır, hayır! Kumaşı göremediğimi hiç kimseye söyleyemem!"

Dokumacılardan biri, "Eee, hiçbir şey demeyecek misiniz?" diye sormuş.

Gözleri pek iyi seçemediği için gözlük kullanan yaşlı bakan, "Yoo," demiş. "Çok güzel! Büyüleyici bir güzelliği var! Şu renklere, şu desene bakın! İmparator'a çok beğendiğimi söyleyeceğim."

İki dolandırıcı, "Öyle mi! Buna çok sevindik!" demişler. Sonra da kullandıkları renkler ile acayip desenin adlarını söylemişler. Dediklerini İmparator'a anlatabilmek için yaşlı bakan onları dikkatle dinlemiş.

Bunun üzerine dolandırıcılar, kumaşı bitirebilmek için daha çok para, daha çok ibrişim ve sırma isteğinde bulunmuşlar. Aldıklarını da kendi ceplerine atmışlar. Dokuma tezgâhlarına bir tek iplik bile takılmamış; ama onlar eskisi gibi, boş tezgâhlarda çalışmayı sürdürmüşler.

Çok geçmeden İmparator işin nasıl gittiğini görsün diye, yine doğru sözlü başka bir devlet adamını göndermiş, çünkü kumaşın yakında bitip bitmeyeceğini bilmek istiyormuş. Bakanın başına gelen, bu devlet adamının da başına gelmiş. O da bakmış, bakmış, ama boş tezgâhlardan başka görecek bir şey olmadığı için, hiçbir şey görememiş.

Dolandırıcılar, " Nasıl? Güzel bir kumaş, değil mi?" diye sormuşlar. Olmayan kumaşı gösterip, olmayan gösterişli deseni anlatmışlar.

Devlet adamı içinden, "Ben ahmak değilim; öyleyse herhalde görevim bana uygun değil. Böyle olması da çok tuhaf; ama hiç kimse bunun farkına varmamalı!" demiş.

Sonra da görmediği kumaşı övmeğe başlamış; o güzel renkleri, o büyüleyici deseni ne kadar beğendiğini vurgulamış. Geri döndüğünde de İmparator'a, "Gerçekten büyüleyici güzellikte bir kumaş!" demiş.

Kentte herkes bu üstün nitelikli kumaşı konuşuyormuş.

Bu kez İmparator kumaşı daha tezgâhtayken kendisi görmek istemiş. Daha önce iki dolandırıcıyı ziyaret etmiş olan o sözüne güvenilir iki devlet adamının da aralarında bulunduğu kalabalık bir soylular topluluğuyla, kurnaz dolandırıcıların çalıştığı yere gitmiş. Dolandırıcılar lif ya da iplik kullanmadan var güçleriyle dokuyorlarmış.

Daha önce orayı ziyaret etmiş olan iki devlet adamı, "Bakın, pırıl pırıl değil mi?" demişler. Sonra da boş tezgâhları işaret edip, "İmparator Hazretleri şu renkleri, şu deseni görmek istemezler mi?" diye eklemişler, çünkü ötekilerin kumaşı gördüklerini sanıyorlarmış.

İmparator içinden, "O da ne?" demiş. "Hiçbir şey görmüyorum! Ahmak mıyım? İmparator olmayı hak etmiyor muyum yoksa? Başıma gelebilecek en kötü şey de buydu!" Ama yüksek sesle, "Evet, çok güzel!" demiş. "Gerçekten övgüye değer!" Sonra da gözlerini boş tezgâha dikip sonuçtan çok memnunmuş gibi başını sallamış; hiçbir şey göremediğini söylemek istemiyormuş. İmparator'a eşlik eden soylular da bakmışlar, bakmışlar, ama ötekilerin gördüğünden başka bir şey görememişler; yine de İmparator'un dediği gibi, "Evet, çok güzel!" demişler. Sonra yakında yapılacak büyük geçit töreninde, İmparator'un bu kumaştan dikilecek yeni giysileri giymesini önermişler. "Çok güzel! Çok uygun! Harika!" sözleri ağızdan ağza dolaşmış. Herkes çok sevinçli görünüyormuş! Bunun üzerine İmparator dolandırıcılara, ceketlerinin düğme deliğine takmaları için haç biçiminde birer şövalyelik nişanı, ayrıca da İmparatorluk Saray Dokumacısı unvanını vermiş.

Geçit töreninin yapılacağı günden önceki gece dolandırıcılar hiç uyumamışlar; en azından on altı tane kocaman mum harcayarak çalıştıkları yeri aydınlatmışlar, İmparator'un yeni giysilerini yetiştirmek için harıl harıl çalışıyor görünmüşler. Dokudukları kumaşı tezgâhtan alıyormuş gibi yapıp kocaman makaslarla havayı kesmişler; ipliksiz iğnelerle dikmişler; sonunda da "İşte," demişler, "giysiler hazır!"

İmparator en seçkin şövalyelerinin eşliğinde sabah erkenden dolandırıcıların işliğine gelmiş. İki dolandırıcının her biri, birer kolunu bir şey tutuyormuş gibi havaya kaldırıp diktikleri giysileri tanıtmaya başlamış: "İşte pantolonlar! İşte ceket! İşte pelerin!" v.b. "Hepsi de örümcek ağı kadar hafif. Bunları giyen, kendini üstünde bir şey yokmuş gibi duyumsar. Zaten işin güzelliği de burada!"

Şövalyeler, "Evet, çok doğru!" demişler, ama hiçbir şey göremiyorlarmış, çünkü ortada görülecek bir şey yokmuş.

İki dolandırıcı, "İmparator Hazretleri üstlerindeki giysileri çıkarmak istemezler mi?" demişler. "Yeni giysilerinizi şu büyük aynanın önünde biz kendi elimizle size giydirmek isteriz."

İmparator soyunmuş; dolandırıcılar yeni giysileri İmparator'a sözüm ona giydirmeğe başlamışlar. İmparator'u belinden kavrayıp ucu yerlerde sürünen uzun bir eteği tutturuyormuş gibi yapmışlar. İmparator aynanın önünde dönerek kendine bakmış.

Oradakiler, "Aman ne kadar güzel! Ne kadar da yakıştı!" demişler. "Şu renklere, şu desene bir bakın. Çok gösterişli bir giysi doğrusu!"

Tören başkanı, "Geçit töreninde İmparator Hazretlerinin başının üstünde taşınacak sayvan hazır! Dışarıda sizi bekliyorlar!" demiş.

İmparator, "Peki, ben de hazırım," diye yanıtlamış. Sonra da, "Giysilerim iyi oturmuş mu?" deyip yeniden aynanın başına geçmiş, çünkü kılığına özen gösterdiğini herkese kanıtlamak istiyormuş.

İmparator'un yerde sürünen uzun eteğini taşıyacak olan mabeyinciler eğilerek elleriyle eteği tutup kaldırıyor gibi yapmışlar. Sonra da eteğin ucu gerçekten ellerindeymiş gibi İmparator'un ardından yürümüşler. İmparator'un yeni giysilerini görmedikleri fark edilir diye ödleri kopuyormuş.

Böylece İmparator görkemli sayvanın altında geçit törenine katılmış. Sokaklara dökülmüş olan halk, "İmparator'un yeni giysilerinin eşi benzeri yok! Aman ne de uzun eteği var! Ne de yakışmış!" diyorlarmış. Hiç kimse hiçbir şey göremediğinin anlaşılmasını istemiyormuş, çünkü o zaman ya görevine uygun olmadığı ya da ahmak bir kişi olduğu ortaya çıkacakmış. İmparator'un bu yeni giysileri her zamankinden çok ilgi uyandırmış.

O sırada küçük bir çocuk, "A! İmparator'un üstünde hiçbir şey yok!" diye bağırmış. Babası, "Bakın hele şu masumun söylediği şeye!" demiş. Ama çocuğun sözleri kulaktan kulağa fısıltıyla yayılmış: "Küçük bir çocuk İmparator'un üstünde hiçbir şey olmadığını söylüyor!" diyorlarmış.

Sonunda herkes, "Evet, İmparator'un üstünde hiçbir şey yok!" diye bağırmaya başlamış. İmparator sarsılmış, çünkü o da söylenenin doğru olduğu kanısındaymış. Ama sonra içinden, "Geçit töreninin sonuna kadar dayanmalıyım," demiş, daha da kurumlu yürümeğe başlamış; mabeyinciler var olmayan uzun eteği taşıyarak ardından gitmişler.

Papatya

Dinleyin şimdi!

Kırda, yola çok yakın bir noktada bir yazlık ev varmış. O yazlık evi kesinlikle siz de görmüşsünüzdür. Evin önündeki çiçekli küçük bahçe, boyalı bir çitle çevriliymiş. Çitin önündeki hendeğin kıyısında, yemyeşil otların arasında yetişen küçük bir papatya bitkisi varmış. Güneş hem bahçedeki görkemli, iri çiçeklerin, hem de o küçük Papatya'nın üstüne bütün güzelliği, bütün sıcaklığıyla ışınlarını saçıyormuş. Bu yüzden, o küçücük bitki her geçen saat biraz daha büyümekteymiş. Bir sabah da çiçek açtığı görülmüş. Papatya çiçeğinin ortasındaki küçük, sarı güneşi pırıl pırıl ışık ışınları gibi çevreleyen beyaz yapraklar varmış. Papatya öyle mutluymuş ki, otların içinde onu hiç kimsenin görmediğini, küçümsenen zavallı bir çiçek olduğunu aklından bile geçirmiyormuş. Başını kaldırıp onu ısıtan güneşe bakıyor, havada neşeyle şarkı söyleyen Tarlakuşu'nu dinliyormuş.

Küçük Papatya tam bir tatil günü mutluluğu yaşamaktaymış ama, günlerden pazartesi günüymüş. Bütün çocuklar okulda derslerini öğrenirlerken, Papatya da kü-

çücük, yeşil sapının üstünde oturmuş, onu ısıtan güneşten ve çevresindeki her şeyden Yaradan'ın ne iyiliksever bir Tanrı olduğunu öğrenmekteymiş. Sessizlik içinde yaşadığı duyguları, Tarlakuşu'nun yüksek sesle güzel bir şarkıya dökmesinden de çok mutluymuş. Hem şarkı söyleyebilen, hem de uçabilen mutlu Tarlakuşu'na bir tür saygı duyuyormuş, ama kendisi bunları yapamadığı için de üzülmüyormuş. Kendi kendine, "Hem işitiyor, hem görüyorum ya, bu bana yeter!" diyormuş. "Güneş üstüme ışınlarını yolluyor, rüzgâr beni öpüyor! Ne büyük birer nimet bunlar!"

Çitin çevrelediği bahçede, kendilerini dimdik tutan pek çok soylu çiçek varmış –ne kadar az kokuyorlarsa, o kadar çok büyükleniyorlarmış! Şakayıklar, güllerden daha iri görünmek için kabardıkça kabarıyorlarmış, ama irilikle ilgisi yokmuş ki bu işin! Renklerinin çok güzel olduğunu bilen laleler, daha kolay görülebilsinler diye dimdik durmaktaymışlar. Onlar Küçük Papatya'nın farkında bile değilmişler, ama Papatya onlara bakıp, "Aman ne güzel, ne zengin çiçekler! Şu güzel kuş kesinlikle aşağıya uçup onları yoklamaya gelecektir. Ben de bu kadar yakında olmaktan çok mutluyum, çünkü onlara doya doya bakabiliyorum!" diyormuş içinden. Tam o anda Tarlakuşu, "Çvit!" diye bir ses çıkarıp uçarak şakayıklar ile lalelerin değil, otların arasındaki alçakgönüllü Papatya'nın yanına gelmiş. Papatya öyle sevinmiş ki, ne diyeceğini şaşırmış.

Küçük Tarlakuşu, Papatya'nın çevresinde dans edip şarkı söylemeye başlamış: "Oh, şu otlar ne yumuşakmış! Aa, şu sevimli, küçücük çiçeğe bakın! Yüreği altın, giysisi gümüş!" Tarlakuşu böyle demekte haklıymış, çünkü Papatya'nın orta yeri altın gibi sarıymış, yaprakları da gümüşe benzer bir renkte parlıyormuş.

Tarlakuşu'nun dediklerini duyan Papatya ne kadar mutlu olmuş, bilemezsiniz! Tarlakuşu gagasıyla Papatya'yı öpmüş, ona şarkı söylemiş, sonra da yine masmavi gökyüzüne uçmuş. Papatya ancak bir çeyrek saat sonra kendine gelebilmiş. Yarı utanmış bir biçimde, ama içi sevinçle dolu olarak bahçedeki öteki çiçeklere bakmış. Ona verilen onur ile mutluluğu görmüşlerdir, dolayısıyla bunun ne büyük bir sevinç kaynağı olduğunu anlamaları gerekir diye düşünüyormuş. Ama laleler eskisinden iki kat daha dik duruyorlar; canları sıkılmış olduğu için, yüzleri oldukça sivri, oldukça kırmızı görünüyormuş. Şakayıklar büsbütün duyarsızmışlar. Konuşabilseler, Papatya onlardan iyi bir azar işitecekmiş. Zavallı küçük çiçek, neşelerinin kaçtığını görebiliyormuş, bu da onu çok belirgin bir biçimde incitmiş. O sırada bir kız, elinde kocaman, keskin bir bıçakla bahçeye girip doğruca lalelerin bulunduğu yere gelmiş, onları birer birer kesmeye başlamış. "Eyvah!" diye içini çekmiş Küçük Papatya. "Tüyler ürpertici! İşte şimdi lalelerin sonu geldi!" Biraz sonra kız kestiği laleleri alıp gitmiş. Papatya, otların içinde gözden uzak, zavallı, küçük bir çiçek olmaktan mutluluk duyuyor, durumuna şükrediyormuş. Güneş batınca yapraklarını katlayıp uykuya dalmış; bütün gece düşünde güneşi ve o sevimli küçük kuşu görmüş.

Sabah olunca, küçücük birer kola benzeyen beyaz yapraklarıyla havaya ve ışığa karşı gerinirken, birden kuşun sesini duymuş, ama o ses neşeli değil, üzüntülüymüş. Zavallı Tarlakuşu'nun üzüntülü olmasının büyük bir nedeni varmış: Onu yakalayıp yazlık evin açık duran bir penceresinin yanındaki bir kafese koymuşlarmış. Onun için, şimdi mutluluk içinde özgürce dolaşmanın, tarlalardaki genç ekinlerin ve gökyüzünde yapabileceği büyük yolculuğun şarkısını söylüyormuş. Zavallı Tarlakuşu, tutsak olarak kapatıldığı kafesteki durumundan hiç de mutlu değilmiş.

Küçük Papatya ona yardım etmek isteğiyle yanıp tutuşuyormuş, ama elinden gelen bir şey yokmuş. Ne yapabilirmiş ki! Çevresinin ne kadar güzel olduğunu, güneşin ne kadar iyi ısıttığını, beyaz yapraklarının ne kadar sevimli olduğunu, kısacası her şeyi unutmuş. Tek düşündüğü, tutsak Tarlakuşu ile kendi güçsüzlüğüymüş!

Tam o sırada iki küçük oğlan bahçeden dışarı çıkmış. Birinin elinde, laleleri kesen kızınkine benzer kocaman, keskin bir bıçak varmış. Oğlanlar doğruca küçük Papatya'nın bulunduğu yere gelmişler. Papatya ne yapmak istediklerini anlayamamış.

Oğlanlardan biri, "Tarlakuşu'na işte buradan bir kesek lezzetli ot götürebiliriz," demiş. Sonra içinde Papatya'nın da bulunduğu dörtgen biçiminde bir toprak parçasını bıçakla kesmeye başlamış.

"Keseğin üstündeki şu çiçeği söküp atalım," demiş öteki oğlan. Bunu duyan Papatya'nın içine bir korku düşmüş, çünkü toprağından sökülmek ölüm demekmiş! Oysa kesekle birlikte Tarlakuşu'na verilecek diye, Papatya asıl şimdi yaşamak istiyormuş.

Bıçağı elinde tutan oğlan, "Hayır! Bırak kalsın!" diye yanıtlamış. "Baksana, çevresindeki otları ne güzel süslüyor!" Böylece Papatya sökülmemiş, yerinde kalmış; kesekle birlikte Tarlakuşu'nun bulunduğu kafesin içine konulmuş.

Ne var ki, Tarlakuşu özgürlüğünü yitirdiği için acı acı yakınıyor, kanatlarını kafesin tel duvarlarına çarpıp duruyormuş. Bu yüzden Papatya bir türlü konuşma olanağı bulamamış; Tarlakuşu'nu teselli etmek için hiçbir şey söyleyememiş. Bütün sabah böyle geçmiş.

Bir ara tutsak Tarlakuşu biraz serinlemek için gagasını kesekteki otlara daldırmış. O zaman gözü Papatya'ya takılınca, başını eğip gagasıyla onu öpmüş, sonra da demiş ki: "Zavallı küçük çiçek, sen de burada solacaksın!

Dışarıdaki dünyamı elimden alıp, karşılığında bana bir kesek otla seni verdiler! Artık bu otlar benim ağaçlarım, senin beyaz yaprakların da birer çiçek! Aah, ah! Neler yitirdiğimi anımsatıyorsunuz bana!"

"Keşke onu teselli edebilsem!" demiş Papatya, ama yaprağını bile kıpırdatamamış; kıpırdatamamış ya, o incecik yapraklarının saldığı koku, genel olarak papatyaların saldıkları kokudan çok daha keskinmiş. Tarlakuşu da farkına varmış bunun; susuzluktan bayılacak duruma geldiği için, yeşil otları gagasıyla deli gibi yolmasına karşın, Papatya'ya dokunmamış.

Akşam olmuş, ama gelen giden olmamış. Zavallı Tarlakuşu'na bir damla su bile getirilmemiş. Tarlakuşu o güzelim kanatlarını gererek kendinden geçmişçesine çırpmaya başlamış; şarkısı buruk bir ağıta dönmüş; küçük başı Papatya'ya doğru eğilmiş; özlem ile yokluktan yüreciği çatlayıvermiş. O zaman Papatya bir akşam önceki gibi, yapraklarını katlayıp uyuyamamış; hem hasta, hem kederli bir durumda, olduğu yerde bükülüp kalmış.

Oğlanlar ancak ertesi sabah geri gelmişler. Tarlakuşu'nun öldüğünü görünce ağlamışlar ağlamışlar, sonra güzel bir mezar kazıp çiçek yapraklarıyla süslemişler. Kuşun ölüsünü kırmızı, zarif bir kutuya koyup görkemli bir törenle gömmüşler. Zavallı Tarlakuşu! Dirisi kafeste unutulup acı çekmişken, şimdi ölüsü önem kazanıp çocukların gözyaşlarına boğulmuş.

Ama üstünde Papatya'yı da taşıyan kesek yola atılmış. Küçük Tarlakuşu'na en çok üzülen, onu teselli etme mutluluğuna ermek için çırpınan çiçeği, bir an için bile,düşünen olmamış.

Dayanıklı Kurşun Asker

Bir zamanlar yirmi beş tane kurşun asker varmış. Aynı kurşun külçesinden doğdukları için, hepsi de kardeşmişler. Tüfek omuzda, başları dik, bıkıp usanmadan dosdoğru karşıya bakarlarmış. Mavi, kırmızı renkli üniformaları da pek gösterişliymiş. Bulundukları kutunun kapağı ilk açıldığında, duydukları ilk sözcükler, "Kurşun askerler!" olmuş. Ellerini çırparak bunu söyleyen küçük bir oğlanmış; kurşun askerler oğlanın doğum günü armağanı imişler. Oğlan onları bir masanın üzerine dizmiş. Kurşun askerlerin hepsi tıpatıp birbirlerine benziyorlarmış ya, yalnız bir tanesi ötekilerden biraz farklıymış. Kalıba dökümü yapılırken yeterince kurşun kalmadığı için, tek bacaklıymış o asker! Ama tek bacağı üstünde, iki bacaklı olanlar kadar sağlam durmaktaymış. En çok ilgi uyandıran da işte bu tek bacaklı asker olmuş.

Kurşun askerlerin dizilmiş olduğu masanın üzerinde başka pek çok oyuncak da bulunuyormuş, ama en ilginç oyuncak kartondan yapılma şirin bir şatoymuş. Küçük pencerelerinden içerideki salonlar görünüyormuş. Şatonun dışında küçük bir aynanın çevresine yerleştirilmiş

ufak ufak ağaçlar varmış. Bir gölü temsil eden bu aynanın üstünde, balmumundan yapılma kuğular yüzüyor; görüntüleri aynada yansıyormuş. Bütün bunlar çok sevimliymiş; ama en sevimlisi, şatonun açık kapısı önünde duran, hanım hanımcık küçük bir kızmış. Kartondan yapılmış olan kızın üstünde en ince tülden bir giysi, omuzlarında ensiz mavi kurdeleden bir atkı varmış. Atkının orta yerine, pırıl pırıl duvak telinden yapılma bir gül takılıymış. Gül nerdeyse kızın yüzü kadar büyükmüş. Kollarını yana açmış olan kız bir balerinmiş. Bir bacağını da iyice yukarıya kaldırmış olduğu için, kurşun asker o bacağı göremiyor, kızı da kendisi gibi tek bacaklı sanıyormuş.

"İşte bu kız benim karım olabilir," diye düşünüyormuş kurşun asker. "O benden çok daha iri; üstelik bir şatoda yaşıyor, benim ise yirmi dört kardeşimle bölüştüğüm bir kutum var. Onun oturabileceği bir yer değil bu kutu, ama ne olursa olsun, onunla tanışmalıyım!" Sonra da masanın üzerinde duran bir enfiye kutusunun arkasına boylu boyunca uzanıp yatıyor; dengesini yitirmeden tek ayağı üstünde durmayı sürdüren sevimli kızı doya doya seyrediyormuş.

Bir akşam öteki kurşun askerler kutuya konulup herkes yattıktan sonra, oyuncaklar "misafircilik", "savaş oyunu", "balo oyunu" gibi oyunlar oynamaya başlamışlar. Kurşun askerlerin bulunduğu kutudan da takırtılar geliyormuş, çünkü onlar da oyunlara katılmak istiyorlar, ama kutunun kapağını bir türlü açamıyorlarmış. Fındıkkıran kıskaç masanın üzerinde taklalar atıyor, kurşun kalem gülüp eğleniyormuş! Öyle çok gürültü yapıyorlarmış ki, kanarya bile uyanıp konuşmaya başlamış –üstelik şiir gibi ölçülü, uyaklı konuşuyormuş. Yalnızca balerin kız ile tek bacaklı kurşun asker yerlerinden kıpırdayamıyorlarmış. Balerin kız kolları yana açık, ayak parmaklarından birinin üstünde dimdik durmakta; kurşun

asker de tek ayağı üstünde dikilmekteymiş –gözlerini de kızdan ayıramıyormuş.

Tam o sırada saat on ikiyi çalınca, enfiye kutusunun kapağı açılıvermiş; ama kutunun içinde enfiye değil, kapkara küçük bir peri varmış. Anladınız değil mi? Bir aldatmacadan başka bir şey değilmiş o enfiye kutusu!

"Kurşun asker!" demiş peri. "Gözlerine hakim ol!"

Ama kurşun asker duymazlıktan gelmiş.

"Yarın dünyanın kaç bucak olduğunu anlarsın!" demiş peri.

Çocuklar ertesi sabah uyandıklarında bir de bakmışlar ki, tek bacaklı kurşun asker pencerenin önünde duruyor. Bunun, perinin mi, yoksa hava akımının mı işi olduğunu anlayamadan pencere açılıvermiş; kurşun asker üçüncü kattan tepetakla aşağıya yuvarlanmış. Bu çok kötü bir düşüşmüş! Tüfeğinin süngüsü kaldırım taşlarının arasına saplanan kurşun asker, miğferi baş aşağı, tek bacağı havada öylece kalakalmış!

Hizmetçi kız ile küçük oğlan, kurşun askeri aramak için hemen aşağıya koşmuşlar. Sağda solda ararken de nerdeyse üstüne basacaklarmış, ama o acelede görememişler. Kurşun asker, "Buradayım!" diye haykırsa, elbette duyacaklarmış; ama o, sırtında üniforması olduğu için haykırmayı kendine yedirememiş.

O sırada yağmur yağmağa başlamış; gittikçe de hızlanmış; sonunda sağanağa çevirmiş. Yağmur dindiğinde oradan geçmekte olan iki sokak çocuğu kurşun askeri görmüşler.

Çocuklardan biri öbürüne, "Şuraya bak!" demiş. "Şu kurşun asker herhalde bir kayık yolculuğu yapmak istiyor!"

Sonra da gazete kâğıdından bir kayık yapıp kurşun askeri kayığın ortasına koymuşlar. Kayık yağmur sularından oluşan akıntıda yol alırken, iki çocuk da kayığın yanında koşarak ellerini çırpıyorlarmış. Akıntının dalga-

ları aman ne de büyükmüş! Ama o şiddetli yağmurdan sonra, şaşılacak bir şey değilmiş bu! Kâğıttan yapılma kayık bir inip bir çıkıyor, ara sıra da kendi ekseni çevresinde öyle bir hızla dönüyormuş ki, kurşun askerin her yeri titriyormuş. Ama ne olursa olsun, onun bakışları değişmiyor, o yine tüfeği omzunda, dosdoğru karşısına bakmayı sürdürüyormuş.

O anda kayık birdenbire derin bir lağımın ağzından aşağıya kayıvermiş. Lağımın içi, kurşun askerin kutusunun içi kadar karanlıkmış.

Kurşun asker içinden, "Acaba nereye gidiyorum?" demiş. "Bu başıma gelenler hep o perinin yüzünden. Ah! O sevimli kız şimdi yanımda olsa, bundan iki kat koyu bir karanlığa bile aldırmazdım!"

O sırada, lağımda yaşayan kocaman bir fare ortaya çıkıvermiş.

Kurşun askere, "Geçiş belgen var mı?" diye sormuş. "Geçiş belgeni göster!"

Kurşun asker sesini çıkarmamış, ama tüfeğini daha da sıkı tutmağa başlamış. Kayık yoluna devam ediyormuş; lağım faresi de ardından seğirtmiş. Dişlerini gıcırdatarak ilerdeki saman çöpleri ile tahta parçalarına seslenmiş:

"Durdurun onu! Durdurun! Gümrük ödemedi! Geçiş belgesini de göstermedi!"

Ama akıntı gittikçe kuvvetleniyormuş; kurşun asker daha şimdiden karşıda, lağımın bittiği noktada gün ışığını görebiliyormuş. O noktadan, yürekli bir kişiyi bile ürkütebilecek gürül gürül bir ses gelmekteymiş. Şöyle bir gözünüzün önüne getirin. Tünelin bittiği yerde lağım suları büyük bir kanala akıyormuş! Büyük bir çağlayanın sularına kapılıp aşağılara sürüklenmek biz insanlar için ne kadar tehlikeliyse, bu da kurşun asker için o kadar tehlikeliymiş.

Kayık tünelin bitimine öyle yakınmış ki, artık onu durdurma olanağı yokmuş. Akıntıya kapılmış sürüklenen kayığın içindeki kurşun asker, elinden geldiğince sıkı duruyor, gözünü bile kırpmadan tehlikeye göğüs gerdiğini herkesin görmesini istiyormuş. Kayık üç dört kez ekseni çevresinde hızla dönerek ağzına kadar su ile dolmuş. Batmak üzereymiş! Çenesine kadar suya gömülen kurşun asker, kayığın gittikçe battığını görüyormuş. Kayığın yapılmış olduğu gazete kâğıdı her an biraz daha yumuşayıp açılmaktaymış. Başı suya gömülürken, kurşun asker artık bir daha göremeyeceği sevimli balerin kızı düşünmüş –kızın sesi kulaklarında çınlamış:

"Güle güle! Güle güle! Ey yiğit asker,
Ölmeğe hazır ol şimdi –yeter!"

Kayığın yapılmış olduğu kâğıt sonunda yırtılmış, kurşun asker suya düşmüş; düşer düşmez de koca bir balık onu yutuvermiş.

Aman ne de karanlıkmış balığın içi! Buradaki karanlık, lağımdakinden daha da koyuymuş. Üstelik yer darlığı varmış. Ama kurşun asker çok dayanıklıymış; boylu boyunca kıpırdamadan yattığı yerde tüfeğini sıkıca tutuyormuş.

Balık ileri geri yüzüyor, tuhaf bir biçimde deviniyormuş. Sonunda yıldırım çarpmış gibi birdenbire durmuş, güneş ışığı ortalığı kaplamış; birisinin yüksek sesle, "Kurşun asker!" dediği duyulmuş. İşin gerçeği şuymuş ki; balık yakalanıp pazara götürülerek satıldıktan sonra, bir mutfaktaki aşçı kadın kocaman bir bıçakla onun karnını yarınca kurşun asker gün ışığına çıkıvermiş! Aşçı kadın iki parmağıyla kurşun askeri belinden tutup ev halkının bulunduğu odaya götürmüş. Odadakiler bir balığın karnında yolculuk etmiş böylesine ilginç bir adamı iyice tanımak istemişler, ama kurşun asker bundan hiç de gurur duymamış. Kurşun askeri masanın üzerine koymuşlar;

koymuşlar ya, o da ne? Ne tuhaf şeyler oluyor dünyada! Şu işe bakın ki, kurşun asker daha önce bulunduğu odadaymış; çevresindeki çocuklar aynı çocuklarmış, masanın üzerinde de aynı oyuncaklar durmaktaymış. O şirin şato ile bir bacağını gerip iyice havaya kaldırmış olan sevimli balerin kız da oradaymış. O da çok dayanıklıymış doğrusu! Bütün bunlar kurşun askeri duygulandırmış. Kurşun asker nerdeyse kurşun gözyaşları dökecek duruma gelmiş, ama ağlaması yakışık almazmış. Hiçbir şey söylemeden balerin kıza bakmış; kız da ona bakıyormuş. Böylece bakışmakla yetinmişler.

O anda odadaki küçük oğlanlardan biri kurşun askeri kaptığı gibi, yanmakta olan sobanın içine atıvermiş. Oğlanın böyle davranması için bir neden yokmuş; olsa olsa enfiye kutusundaki kötü kalpli perinin parmağı varmış bu işde!

Sobanın içi hem aydınlıkmış, hem de dayanılmaz derecede sıcakmış! Ama kurşun asker bu sıcaklığa ateşin mi, yoksa balerin kıza duyduğu sevginin mi neden olduğunu anlayamamış. Kurşun askerin üzerindeki renkler de eskisi gibi canlı değilmiş artık. Bunun nedeni, yapmış olduğu çetin yolculuk mu, yoksa çektiği acılar mı, hiç kimse bilmiyormuş. Küçük balerin kız ile kurşun asker yine göz göze gelmişler. Asker, erimekte olmasına karşın, tüfeği omzunda, dimdik duruyormuş. O anda odanın kapısı açılıvermiş; içeriye giren rüzgâr balerin kıza çarpınca, kız kanatlı bir peri gibi uçarak doğru sobanın içindeki kurşun askerin yanında soluğu almış –hemen tutuşarak yanmağa başlamış. Kurşun asker de yavaş yavaş erimiş, külçe durumuna gelmiş. Ertesi gün sobadaki külleri temizlemeye gelen hizmetçi kız bir de bakmış ki, kurşun asker eriyip bir kurşun yürek olmuş. Balerin kızdan geriye kalan, duvak telinden yapılma gülün rengi ise şimdi kömür gibi kapkaraymış.

Uçan Bavul

Bir zamanlar bir tecimen varmış. Öyle de zenginmiş ki, uzun mu uzun ve geniş bir caddeyi boydan boya gümüş liralarla döşetse, yine de elinde küçük, dar bir sokağı döşeyecek kadar para kalırmış; ama böyle bir işe girişmemiş, çünkü parasını başka türlü kullanmayı çok iyi beceriyormuş. Öyle işini bilen biriymiş ki, bir harcasa beş kazanmanın yolunu bulurmuş –sonra bir gün o tecimen ölüvermiş.

O zaman bütün parası oğluna kalmış; ama oğlu vur patlasın çal oynasın yaşamaya düşkünmüş. Babasının kalıtına konunca, her akşam maskeli balolara gitmeye, kâğıt paralardan uçurtmalar yapmaya, deniz kıyısında çakıl taşları yerine altın liralarla suda sektirmece oynamaya başlamış. Ama buna para mı dayanır! Gerçekten de sonunda delikanlının elinde dört kuruş, ayağında bir çift terlik, sırtında eski bir sabahlık kalmış, başka bir şey kalmamış. Uygun giysileri olmayan biriyle gezintiye çıkamayacakları için arkadaşları ondan uzaklaşmışlar; yalnız iyi yürekli bir arkadaşı, "Eşyanı koyarsın!" diye sandık büyüklüğünde, eski bir bavul göndermiş; ama eş-

yası yokmuş ki delikanlının! Bu yüzden de kendisi bavulun içine girip oturmuş.

Bu bavul çok acayip bir bavulmuş. Kilidine basınca uçmaya başlıyormuş! Nitekim şimdi de öyle olmuş; bavul fır diye bacadan dışarıya fırlayıp içindeki delikanlı ile birlikte bulutların üstünden uzaklara doğru uçmaya başlamış. Ama bavulun dibi çatırdadıkça, "Eyvah! Şimdi paramparça olacak!" korkusuyla delikanlı tir tir titriyormuş. İşte o zaman tam bir takla atma tehlikesi varmış. Böylece Tecimenin Oğlu, "Tanrı bizi korusun!" diye diye Türklerin ülkesine gelmiş. Bavulu bir ormanda kuru yaprakların altına saklayıp yürüyerek ormanın yakınındaki kente gitmiş. Kentteki erkeklerin üzerlerinde sabahlığa benzer giysiler, ayaklarında terlikler olduğu için kılığından utanmasına bir neden yokmuş delikanlının. Derken küçük bir çocuğu gezintiye çıkarmış olan bir sütnine ile karşılaşmış. "Söyler misin, sütnine?" demiş, "Kentin girişindeki yüksek pencereli o büyük saray neyin nesidir?"

"O sarayda Padişahın Kızı oturur," diye yanıtlamış sütnine. "Falcılar bir aşığı yüzünden çok mutsuz olacağını söyledikleri için, Padişah ile Hanım Sultan orada olmadıkça hiç kimse kızın yanma yaklaşamıyor!"

Tecimenin Oğlu, "Sağ ol!" deyip hemen gerisin geri ormana gitmiş; bavulunun içine girip sarayın çatısı üzerinden uçarak, pencereden Sultan Kız'ın odasına girmiş.

Sultan Kız kanepeye uzanmış, uyumaktaymış; öyle de güzelmiş ki, Tecimenin Oğlu onu öpmekten kendini alamamış. Kız birdenbire uyanmış. İlkin çok ürkmüş, ama delikanlı bir koruyucu melek olduğunu, gökten indiğini söyleyince de sevinmiş.

O zaman yan yana oturmuşlar; delikanlı kızın gözleri üstüne öyküler düzmeye başlamış. Kıza gözlerinin görkemli kara göller olduğunu, düşüncelerin o göllerde deniz kızları gibi yüzdüklerini, alnının büyüleyici görünü-

müyle karlı bir dağa benzediğini anlatmış; sevimli küçücük bebekleri getiren leylekten de söz etmeyi unutmamış.

Delikanlının anlattığı öyküler çok güzel öykülermiş. Sonunda delikanlı Sultan Kız'a kendisiyle evlenmek ister mi diye sorunca, kız hemen "Evet," diye yanıtlamış.

"Ama cumartesi günü yine buraya gelmelisiniz," demiş kız. "O gün Padişah ile Hanım Sultan bana çay içmeye gelecekler; bir koruyucu melekle evlenmek istediğimi öğrenince koltukları kabaracaktır, ama onlara gerçekten güzel bir masal anlatmanız gerektiğini de unutmayın, çünkü hem annem, hem babam masallara bayılırlar. Annem ders alınacak, ağırbaşlı masalları çok sever; babam ise eğlenceli, güldürücü masallardan hoşlanır!"

"Ben de zaten bir masaldan başka nişan hediyesi getiremeyeceğim!" demiş delikanlı. Ayrılırlarken Sultan Kız delikanlıya altın paralar ve süslü bir kılıç vermiş. Tecimenin Oğlu şimdi özellikle o altın paraları kullanabilirmiş.

Bunun üzerine bavulunun içinde uçup giden delikanlı ilkin yeni bir sabahlık satın almış, sonra da ormanda oturup bir masal düzmeye başlamış. Ama öyle kolay bir iş değilmiş bu!

Sonunda masalı bitirmiş; cumartesi günü de gelip çatmış.

Padişah, Hanım Sultan ve bütün saray halkı çay içmek için Sultan Kız'ın yanındaymış. Delikanlıyı büyük bir içtenlikle karşılamışlar.

"Hadi derin anlamlı, ders alınacak bir masal anlatın bakalım!" demiş Hanım Sultan.

Padişah, "Ama eğlenceli de olsun!" demiş.

Delikanlı, "Baş üstüne!" deyip anlatmaya başlamış. İyi dinleyin şimdi delikanlının masalını.

"Bir varmış bir yokmuş, bir deste kibrit varmış. Bu kibritler özellikle yüksek bir soydan gelmekle övünüyorlarmış; onların soyağacı, yani birer kıymığı oldukları o

ulu köknar, ormandaki kocaman, yaşlı bir ağaçmış. Kibritler şimdi rafın üzerinde, bir kavlı çakmak kutusu ile eski bir sac tencere arasında bulunuyorlar, onlara gençliklerini anlatıyorlarmış. 'Biz o yeşil daldayken,' diyorlarmış, 'gerçekten de yemyeşil bir daldaydık! Sabah akşam elmas–çayı, yani çiy vardı; hava açıksa, güneş bütün gün parlar, küçük kuşlar öyküler anlatırlardı. Ne kadar zengin olduğumuzu da açık seçik görürdük, çünkü öteki ağaçların üzerinde yalnızca yazın giysi varken, bizim ailemizin kışın da yeşil giysilere yetecek serveti vardı. Ama bir gün baltacılar çıkageldiler. Bu büyük bir devrimdi bizim için, ailemiz dağıldı. Aile reisimiz, gerekirse bütün dünyayı dolaşabilecek, görkemli bir geminin ana direği görevine atandı; öteki dallar başka başka yerlere gittiler; biz de şimdi ayaktakımının ışığını yakma görevini yerine getiriyoruz. Bizim gibi soylu varlıklar işte böyle geldiler bu mutfağa!'

Kibritlerin bir yanında duran sac tencere, 'Benim kaderim daha değişik!' demiş. 'Dünyaya geldim geleli sık sık ovuldum; sık sık bir şeyler kaynatmada kullanıldım. Hep çalışırım; bu evin bir numaralı demirbaşıyım. Tek eğlencem yemekten sonra yıkanıp paklanmış olarak rafta oturup yoldaşlarımla tatlı tatlı söyleşmektir. Ara sıra avluya götürülen su kovasını bir yana bırakırsak, hepimiz hep bu dört duvar arasında yaşarız. Dışarıda olup bitenler üstüne tek habercimiz alışveriş sepetidir; o da hem halktan, hem yönetimden öyle büyük bir tedirginlikle söz ediyor ki, daha geçenlerde yaşlı bir çömlek korkusundan yere yuvarlanıp kırıldı. Size şunu diyeyim. Alışveriş sepetimiz çok özgür düşüncelidir!'

Çakmak, 'Artık çok konuştun!' diyerek sözünü kesmiş sac tencerenin. Sinirlenen tencerenin çelik kısmı çakmak taşma vurunca ortalığa kıvılcımlar saçılmış. Çakmak, 'Neşeli bir akşam geçirmeyecek miydik?' demiş.

'Evet, kimlerin en seçkin olduğu üzerine konuşalım!' demiş kibritler.

Kilden yapılma çömlek, 'Hayır, ben kendimden söz etmek istemiyorum!' diye karşı çıkmış. 'Gelin, eğlenceli bir akşam geçirelim! Ben başlıyorum. Bilinen bir şeyi anlatacağım ki, herkes tadını çıkarabilsin. Baltık Denizi kıyılarında, Danimarka'da sık rastlanan kayın ağaçlarının bulunduğu...!'

Tabaklar, 'Çok güzel bir giriş!' demişler. 'Hepimizin hoşlanacağı bir öykü olacak bu!'

Çömlek, 'Ha, ne diyordum?' diye sürdürmüş. 'Evet, ben gençliğimi işte orada, mobilyaların cilalandığı, tahtaların ovulduğu, perdelerin on dört günde bir yıkandığı kendi halinde bir ailenin evinde geçirdim!'

'Ne ilginç anlatıyorsunuz!' demiş toz fırçası. 'Anlatanın kadın olduğu hemen seziliyor. Anlattığınız öyküde akıcı bir arınmışlık var sanki.'

Su kovası da, 'Evet, evet, öyle olduğu hemen seziliyor!' diyerek sevincinden zıplayıp yere biraz su sıçratmış.

Çömlek anlatmayı sürdürmüş. Öykünün sonu da başlangıcı kadar güzelmiş.

Bütün tabaklar sevinçten takırdamışlar; toz fırçası bir tutam yeşil maydanozu çelenk gibi çömleğin üzerine koymuş; bu davranışın ötekileri kızdıracağını biliyormuş ama, 'Bugün ben ona taç giydirirsem, yarın da o bana taç giydirir,' diye düşünüyormuş.

Maşa, 'Ben dans etmek istiyorum!' diyerek dans etmeye başlamış. Aman nasıl da kaldırıyormuş bacaklarından birini! İyice eskimiş olan sandalye şiltesi ona bakıp gülmekten patlayıvermiş. Maşa, 'Bana da çelenk takılacak mı?' diye sorduğu için, ona da bir çelenk takılmış.

Kibritler içlerinden, 'Ayaktakımı işte, n'olacak!' diye geçirmişler.

Şimdi de sıra semaverin söyleyeceği şarkıdaymış, ama semaver nezle olduğunu, içi kaynamadıkça şarkı söyleyemeyeceğini belirtmiş. Ne var ki, yapmacıktan başka bir şey değilmiş bu söylediği. Çünkü soylu kişilerin yanında olmadıkça şarkı söylemek istemiyormuş.

Pencerede hizmetçi kızın, bir şey yazarken kullandığı bir tüy kalem varmış. Mürekkep hokkasına pek çok kez batırılmış olmaktan başka ilgi çeken bir şey yokmuş bu kalemde, ama kalem bundan gurur duymaktaymış. 'Semaver şarkı söylemek istemiyor mu yani?' demiş. 'Bırakın söylemesin! Dışarıda asılı olan kafeste bir bülbül var; şarkıyı o söyler; bir öğrenimi yok ama, neyse! Bu konuyu bu akşam konuşmayalım!'

Mutfak şarkıcısı diye bilinen ve semaverin üvey kız kardeşi olan çaydanlık, 'Yabancı bir kuşun şarkısını dinlemeyi ben çok yanlış buluyorum!' diye karşı çıkmış. 'Yurtseverlik dediğiniz bu mu? Bırakalım, buna alışveriş sepeti karar versin!'

Alışveriş sepeti, 'Artık kızmaya başladım!' demiş. 'İçimden ne kadar kızdığımı hiç kimse bilemez! Akşamı böyle mi geçireceğiz? Evi düzene koysak daha doğru olmaz mı? Herkes yerine gitsin şimdi, başka bir şey yapacağız!'

Hepsi birden, 'Evet, evet, gürültü yapalım!' demişler. O anda kapı açılmış, hizmetçi kız mutfağa girmiş. Alışveriş sepeti de, ötekiler de susmuşlar; şimdi hiçbirinden çıt çıkmıyormuş; ama hepsi de soylu olduklarını, neler yapabileceklerini çok iyi biliyorlarmış. 'Ben isteseydim,' diye düşünüyormuş her biri, 'çok neşeli bir akşam geçirebilirdik!'

Hizmetçi kız ateşi yakmak için kibritleri çakmış –alev alan kibritler nasıl da cızırdıyormuş!

'Ne kadar önemli olduğumuzu şimdi herkes görebilir!' diye düşünmüş kibritler. 'Görsünler işte nasıl parlıyor, ne kadar ışık saçıyoruz!' –Sonunda da yanıp kül olmuşlar."

"Çok güzel bir masaldı!" demiş Hanım Sultan. "Kendimi mutfakta, kibritlerin yanındaymış gibi duyumsadım. Eh, artık kızımızla evlenebilirsin."

"Elbette," demiş Padişah. "Kızımızla pazartesi günü evleneceksin." Delikanlı artık ailelerine katılacağı için ona 'siz' değil, 'sen' demeye başlamışlar.

Böylece Sultan Kız ile Tecimenin Oğlu'nun evlenmelerine karar verildikten sonra, düğünden bir önceki akşam bütün kent ışıklandırılmış; halka kurabiyeler, çörekler dağıtılmış; sokak çocukları, "Çok yaşa!" diye haykırıp ıslık çalmışlar –her şey alışılmamış derecede görkemliymiş.

Tecimenin Oğlu, "Bütün bu yapılanlara karşılık olarak ben de bir şeyler yapmalıyım," diye düşünmüş. Roketler, çatpatlar, donanma fişekleri satın alıp bavuluna yüklemiş; uçarak kentin üzerine gelmiş.

Aman bütün o roketler, çatpatlar, donanma fişekleri nasıl da patlıyorlarmış!

Halk gürültüden irkilip hopluyor, terlikleri ayaklarından havaya fırlıyormuş; böyle bir donanma şenliğini ilk kez görüyorlarmış. Sultan Kız'ın bir koruyucu melekle evleneceğini şimdi artık iyice anlamışlar.

Tecimenin Oğlu bavuluyla ormana döner dönmez, "Şimdi kente gidip yaptığım gösteri üstüne ne dediklerini öğreneyim!" diye düşünmüş; içinde böyle bir istek duyması da çok doğalmış.

Halk neler anlatmıyormuş ki! Delikanlının konuştuğu her bir kişinin gösteriyi kendine göre algılamış olduğu ortaya çıkıyormuş, ama herkes çok güzel bir gösteri olduğu görüşündeymiş.

Birisi, "Koruyucu meleği gördüm!" demiş. "Yıldızlar gibi pırıltılı gözleri, su köpüğü gibi sakalı vardı!"

"Ateşten bir kaftan giymişti" demiş bir başkası. "Kaftanının kıvrımlarından başlarını uzatan melek yüzlü çocuklar vardı!"

Gerçekten de anlatılanlar çok şaşırtıcıymış.

Ertesi gün evlenecek olan delikanlı, bavulunun içinde dinlenmek için ormana dönmüş –bir de bakmış ki, ne görsün? Fişeklerinden sıçrayan bir kıvılcımdan alev alan bavul yanmış, kül olmuş. Delikanlı artık uçamayacak, evleneceği kızın yanına gidemeyecekmiş.

Sultan Kız sarayın çatısında bütün gün delikanlıyı beklemiş; büyük bir olasılıkla hâlâ bekliyordur; delikanlı ise dünyayı dolaşıp masallar anlatıyor, ama anlattığı masalların hiçbiri kibritlerle ilgili o masal kadar eğlenceli değil.

Melek

İyi kalpli bir çocuk öldüğünde cennetten yeryüzüne bir melek inip onu kollarına alır; büyük, beyaz kanatlarını açar, çocuğun sağken sevdiği yerlerin üstünden uçarak onu cennete götürür. Yol boyunca bir demet çiçek toplayıp onları da Tanrı'nın katına çıkarır. O çiçekler cennet bahçesinde yeryüzündekinden daha da güzel açacaklardır. Ulu Tanrı o çiçekleri bağrına basar; ama en beğendiği çiçeği öper. O zaman o çiçek dile gelir, melekler korosuna katılıp Tanrı'yı övmeğe başlar!

Ölmüş bir çocuğu cennete götüren bir melek bunları anlatıyor, çocuk da anlatılanları düşteymiş gibi dinliyordu. Küçük çocuğun sağken oynadığı yerlerin üstünden uçan Melek, güzel çiçeklerin bulunduğu bahçelerin içinden geçerken, "Bunların hangilerini götürüp cennet bahçesine dikelim?" diye sordu.

Bahçede incecik, güzel bir gül ağacı da vardı; ama kötü bir el gövdesini kırmıştı; yarı açılmış tomurcuklarla dolu solgun dalları yere sarkıyordu.

Çocuk, "Zavallı gül ağacı!" dedi. "Onu da alalım, belki cennet bahçesinde çiçek açar!"

Melek gül ağacını alıp çocuğu öptü. Çocuk gözlerini araladı. Gösterişli çiçeklerden de biraz topladılar, ama küçümsenen kadifeçiçekleri ile hercaimenekşelerden de aldılar.

Çocuk, "İşte artık yeterince çiçeğimiz var!" deyince, Melek başıyla onayladı; ama hemen yukarıya, Tanrı katına uçmadılar. Gece bastırmıştı, ortalık sessizdi. Melek, kollarının arasındaki çocukla büyük kentin üstünden uçuyordu. En dar sokaklardan birinde saman, kül, süprüntü yığınları gördüler. O gün birileri evlerinden taşınmıştı; ortalıkta kırık tabaklar, sıva parçaları, paçavralar, eski şapkalar vardı. Hiç de iç açıcı bir görünüş değildi!

Melek süprüntülerin arasındaki kırılmış bir saksının parçalarını parmağıyla gösterdi. Kırık parçaların yanında o saksıdan dökülmüş bir topak toprak da vardı; kurumuş, iri bir tarla çiçeğinin kökleri topağın dağılmasını önlüyordu; tarla çiçeği artık işe yaramaz olduğu için sokağa atılmıştı.

Melek, "Bunu da alıyoruz!" dedi. "Nedenini az sonra anlatırım."

Uçarak yol alırlarken de anlatmağa başladı:

"Aşağıdaki o dar sokakta, basık tavanlı bir bodrumda yaşayan yoksul, hasta bir oğlan vardı. Çocukluğundan beri yatalaktı. Kendini biraz daha iyi hissettiği günlerde, koltuk değnekleriyle küçük odasının içinde bir iki kez dolaşırdı –işte o kadar! Kimi yaz günlerinde güneş ışığı yarım saat kadar bodrumun girişine vururdu. O zaman oğlan güneşe oturur, gözlerinin önüne kaldırdığı incecik parmaklarındaki damarların içinde akan kızıl kana bakardı. Böyle günlerde, "Oğlan bugün güneşe çıktı!" derlerdi. Ormanın ilkyaz yeşilliğini ise, komşunun oğlunun getirdiği kayın ağacı dalından tanıyordu. O dalı kaldırıp başının üstünde tutmuş, kendisini güneşin, öten kuşların olduğu yerde, kayın ağaçlarının altında düşlemişti. Bir ilk-

yaz günü, komşunun oğlu ona tarla çiçekleri de getirdi. O çiçeklerden bir tanesinin kökleri de vardı, onu bir saksıya dikip oğlanın yatağına yakın bir yere koydular. O çiçeği saksıya diken el kutlu bir elmiş ki, çiçek büyüdü, yeni filizler saldı, her yıl yeni çiçek verdi. İşte o tarla çiçeği, hasta oğlanın bahçesi, dünyadaki küçük hazinesi oldu! Oğlan onu suluyor, bakımını yapıyor, alçak pencereden güçlükle içeriye giren güneş ışığını son ışınına kadar görmesini sağlıyordu. Çiçek düşlerine de giriyordu oğlanın! Nasıl girmesin ki! Çünkü oğlan için gelişiyor, onun gözlerinin şenliği oluyor, kokusunu onun çevresine yayıyordu.Tanrı'nın buyruğuyla ölüm geldiğinde de oğlan yüzünü çiçeğe dönmüş, ona bakmaktaydı. O oğlan şimdi bir yıldır her şeye gücü yeten Ulu Tanrı'nın yanında. Çiçek ise bir yıl penceredeki yerinde unutulduğu için solmuş; evdekiler oradan taşınırken de sokağa, çöplerin arasına atılmış. İşte biz o çiçeği, o zavallı solmuş çiçeği alıp demetimize kattık. Çünkü o çiçek, bir kraliçenin bahçesindeki en alımlı çiçekten bile daha çok mutluluk vermeyi başardı."

Melek'in cennete götürmekte olduğu çocuk, "Ama sen bunları nereden biliyorsun?" diye sordu.

"Biliyorum," diye yanıtladı Melek, "çünkü ancak koltuk değnekleriyle yürüyebilen o küçük hasta oğlan bendim! Çiçeğimi tanımaz olur muyum hiç?"

Çocuk bunu duyunca gözlerini açıp Melek'in pırıl pırıl, mutlu yüzüne baktı. O anda Tanrı'nın cennetine varmışlardı. Sevinç vardı, barış vardı cennette. Tanrı ölmüş çocuğu bağrına bastı; o zaman çocuk da kendisini cennete getiren Melek gibi kanatlanıp onunla el ele uçmağa başladı. Tanrı sonra Melek'in getirdiği çiçekleri bağrına bastı, ama yalnız o zavallı, solmuş tarla çiçeğini öptü. Tarla çiçeği dillenip Tanrı'nın çevresinde uçuşan meleklere katılarak onlarla birlikte Tanrı'yı övmeye başladı. Kimi melekler Tanrı'ya yakındı, ötekiler Tanrı'nın çevresin-

de sonsuza dek gittikçe büyüyen halkalar oluşturuyorlardı, ama hepsi aynı derecede mutluydular. Meleklerin büyüğü, küçüğü, iyi kalpli mutlu çocuk, solmuş olduğu için taşınma gününde o karanlık, dar sokakta çöplerin arasına atılmış zavallı tarla çiçeği, hepsi, hepsi Yaradan'ı öven ilahiler okuyorlardı.

Devedikeninin Yaşantıları

Zengin bir ailenin oturduğu konağın bitişiğinde, içinde ender rastlanan türden ağaçlar, eşsiz çiçekler bulunan, bakımlı, güzel bir bahçe varmış. Konağa gelen konuklar o ağaçlarla çiçeklere duydukları hayranlığı belirtirlermiş. Tatil günlerinde yöredeki köylerden, kasabalardan da bahçeyi görmeye gelenler olurmuş. Ara sıra okullar bile oraya geziler düzenlerlermiş.

Tarla patikası boyunca bahçeyi sınırlayan çitin hemen dışında kocaman bir devedikeni bulunuyormuş. Aynı kökten süren çok sayıda dalın oluşturduğu o devedikeni öyle büyük, öyle büyükmüş ki, ona devedikeni çalısı bile denebilirmiş. Ama sütçünün arabasını çekmekle görevli yaşlı eşekten başka hiç kimsenin ilgisini uyandırmazmış. Eşek, uzun boynunu devedikenine doğru uzatır, "Çok güzelsin! Seni yemek isterdim doğrusu!" dermiş. Ama yularının uzunluğu, devedikenini yiyecek kadar yakına gelmesine yetmezmiş.

Bir gün konağa pek çok konuk gelmiş. Bu konuklar arasında başkentten gelen yüksek rütbeli, soylu kişiler,

güzel genç kızlar varmış. O kızlardan biri uzaklardan, ta İskoçya'dan geliyormuş. Oranın soylularından olmasının yanı sıra hem toprak, hem de servet sahibiymiş. Bir değil, pek çok soylu delikanlı, "İşte evlenmeye değer bir kız!" derlermiş; bu taliplerin anneleri de aynı görüşteymiş.

Gençler çimenlikte eğlenmeye başlamışlar. Kroke oynuyor, çiçeklerin arasında dolaşıyorlarmış. Genç kızların her biri bir çiçek koparıyor, onu delikanlılardan birinin yakasına takıyormuş. Ama İskoçyalı kız uzun zaman çevresine bakınıp durmuş, çiçeklerin hiçbirine ilgi göstermemiş. Sonunda çitin dışındaki mor çiçekli devedikeni çalısına gözü ilişmiş. Devedikenine bakıp gülümseyerek evin oğlundan o mor çiçeklerden birini koparmasını istemiş.

"O çiçek İskoçya'nın çiçeğidir!" demiş. "Ülkenin armasına da işlenmiştir. Onu benim için koparır mısınız?"

Delikanlı devedikeninin çiçeklerinden en güzelini seçip koparmış, İskoçyalı kıza getirmiş; bu arada parmağına da diken batmış. Çiçeğin dikeni gül dikeni kadar sivriymiş!

Kız devedikeni çiçeğini alıp da delikanlının yakasına takınca delikanlı bunu kendisine verilen bir ödül saymış. Öteki delikanlıların her biri, İskoçyalı kızın o zarif eliyle verilecek bir devedikeni çiçeği için, yakasındaki güzel çiçekten seve seve vazgeçebilirmiş. Evin oğlu kendini ödüllendirilmiş hissetmiş de devedikeni neler hissetmemiş ki! İçinden çiy taneleri ile güneş ışınları geçiyormuş sanki; öylesine kıvançlıymış!

"Meğer ben düşünemeyeceğim kadar önemliymişim!" demiş içinden. "Aslında benim bahçenin dışında değil, içinde olmam gerekir. Dünyada hiç kimse doğru yerinde değil zaten; ama şimdi hiç değilse çiçeklerimden bir tanesi bahçenin içinde, üstelik bir yakaya takılı!"

Artık açılan her tomurcuğuna bu olayı anlatıyormuş. Kısa bir süre sonra da insanlardan ya da kuşların ötüşün-

den değil, ama bahçenin en kuytu patikalarında ve evin kapıları, pencereleri açık odalarında söylenenleri ileten havadan işitmiş ki, İskoçyalı soylu kızın o zarif elinden devedikeni çiçeğini almış olan delikanlı şimdi onun kalbini de kazanmış, evlenmeye karar vermişler. Evin oğlu ile İskoçyalı kız doğrusu birbirlerine çok yakışan bir çiftmiş; evlilik kararı, onlar için çok yerinde bir kararmış!

Devedikeni, "Onları ben bir araya getirdim," diyor, evin oğlunun yakasına takılan çiçeğin kendi çiçeklerinden biri olduğunu durmadan düşündüğü için, açan her çiçeğe bu olayı anlatıyormuş.

İçinden de, "Beni mutlaka bahçeye dikecekler!" diye geçiriyormuş. "Belki saksıya bile dikerler. Saksıda yer darlığı vardır ya, olsun. En değerli bitkilerin yeri saksıdır!"

Devedikeni bunu öyle yoğun düşünüyormuş ki, sonunda dediğine kendisi de inanarak, "Evet, evet," demiş, "beni mutlaka saksıya dikecekler!"

Artık açan her çiçeğine, "Sen de saksıya konacaksın!" diye söz veriyormuş."Belki bir yakaya bile takılırsın. Bu en büyük onurdur!" Gel gelelim devedikeninin çiçekleri saksıya konulmamış; kaldı ki, yakaya takılsınlar! Havayı, ışığı emiyor, gündüz güneş ışınlarını, gece çiyleri yalıyorlarmış. Kendilerine çeyiz, (yani bal) arayan arılar ile atsinekleri onları ziyaret edip ballarını alıyor, sonra da uçup gidiyorlarmış. "Haydut takımı işte, ne olacak!" diyormuş devedikeni. "Keşke dikenlerimle onları bir şişleyebilsem; ama yapamıyorum!"

Bir süre sonra devedikeni çiçeklerinin başları sarkmış, renkleri solmuş, ama yerlerine yenileri gelmiş.

"Tam zamanında geliyorsunuz!" demiş devedikeni. "Her an çitin öbür yanına götürülebiliriz."

Birkaç safdil papatya ile sinirotu kulak verip devedikenini hayranlıkla dinliyor, onun her dediğine inanıyorlarmış.

Süt arabasını çekmekle görevli yaşlı eşek yolun kıyısından yine devedikeni çalısına bakmaktaymış, ama yuları ona erişebilecek uzunlukta değilmiş.

Devedikeni, bireyi olduğunu sandığı İskoçyalı devedikeni ailesini öyle uzun zaman düşünmüş ki, sonunda kendisinin İskoçya'dan geldiğine, babasının ise ülkenin armasına işlenmiş o devedikeni çiçeği olduğuna inanmaya başlamış. Büyük bir düşünceymiş bu, ama büyük devedikenlerinin büyük düşünceleri olur!

Devedikeninin bulunduğu yere yakın bir yerde yetişen ısırgan otu, "Çoğumuz öyle soylu ailelerdeniz ki, bunu düşünmeye bile cesaret edemiyoruz!" demiş. Isırgan otunun da değeri bilinse, kendisinden kumaş yapılabileceği gibi bir düşüncesi varmış.

Yaz geçmiş, güz geçmiş; ağaçların yaprakları dökülmüş, çiçeklerin renkleri koyulaşıp kokuları azalmış. Bahçıvanın çırağı çitin karşısında şarkı söylüyormuş:

"Bir aşağı, bir yukarı:
İşte günlerin tutarı!"

Ormandaki genç çam ağaçları Noel özlemi çekmeye başlamış, ama çok zaman varmış Noel'e.

Devedikeni, "Ben daha buradayım!" diyormuş. "Öyle görünüyor ki, beni düşünen yok. Ama yinelemekte yarar var: Onları ben bir araya getirdim. Nişanlıydılar; sekiz gün önce de düğünleri yapıldı. Bense bir adım bile ilerleyemiyorum!" Aradan birkaç hafta daha geçmiş. Devedikeninin üstünde bir tek çiçek kalmış. Köke yakın bir yerde bulunan bu son çiçek hem iri, hem dolgunmuş. Üstüne soğuk rüzgârlar esen çiçeğin rengi gitmiş, parlaklığı kaybolmuş; bir enginar çiçeği büyüklüğündeki çanak kısmı gümüşten bir ayçiçeğine benziyormuş.

Artık karı koca olan genç çift, bir gün çit boyunca bahçede dolaşırlarken, genç kadın devedikeninin bulunduğu yöne bakınca, "O kocaman devedikeni eski yerinde!" demiş. "Ama artık üstünde çiçek kalmamış!"

Kocası, "Yine de son çiçeğinin hayaleti orada!" diyerek eliyle çiçeğin gümüş gibi parıldayan kalıntılarını göstermiş. Bu kalıntılar da bir çiçek gibiymiş.

"Aman ne kadar da güzel!" demiş genç kadın. "Birlikte çektirdiğimiz resmin çerçevesini bunun gibi oyduralım!"

Genç adam yine çitten atlamış, bu kez de çiçeğin çanağını koparmış. Kendisine "hayalet" dediği için çanak dikenlerini genç adamın parmaklarına batırmış ama, ilkin bahçeye, sonra eve, sonunda da salona gelmiş. Salonda yeni evli çiftin bir resmi varmış. Resimde güveyin yakasında bir devedikeni çiçeği görülüyormuş. Salondaki konuşmalar devedikeninin çiçekleri üstüneymiş. Özellikle de güveyin yakasındaki çiçekle bir kopyası oyulup resme çerçeve olacak son çiçeğin gümüş gibi parıldayan çanağından konuşulmuş.

Hava, konuşulanları uzaklara taşımış.

Devedikeni çalısı kendi kendine, "Neler yaşanıyor bu dünyada!" demiş. "İlk çiçeğim bir yakaya takıldı; sonuncusu da bir resme çerçeve olacak! Ya ben ne olacağım acaba?"

Yolun kıyısından uzun uzun devedikeni çalısına bakan eşek, "Gel bana, lezzetli sevgilim!" demiş. "Ben senin yanma gelemiyorum, çünkü yularım yetişmiyor!"

Ama devedikeni çalısı yanıt vermemiş. Gittikçe daha düşünceli görünüyormuş; Noel gelinceye kadar da düşünüp durmuş. Ama sonunda düşünceleri meyvesini vermiş:

"Çocukları bahçenin içindeyse, bir anne kendisi dışarıda kalmaya katlanabilir!"

"Bu düşünceniz saygıya değer!" demiş güneş ışını. "Üzülmeyin, siz de iyi bir yerde olacaksınız?"

"Bir saksının mı içinde olacağım, yoksa bir çerçevenin mi?" diye sormuş devedikeni.

"Hayır," demiş güneş ışını, "bir masalın içinde!"

Bu masal, işte o masaldı.

Sevgililer

Top ile Topaç başka oyuncaklarla birlikte bir çekmecenin içindeymişler. Bir ara Topaç Top'a, "Madem aynı çekmecedeyiz, bari birbirimizin sevgilisi olalım!" demiş. Ama üzerindeki giysi maroken denilen yumuşak keçi derisinden dikilmiş olduğu için, kendini soylu bir küçük hanım sayan Top, böyle bir öneriye elbette yanıt yermemiş.

Ertesi gün oyuncakların sahibi küçük oğlan gelip Topaç'ı sarıyla kırmızıya boyamış, tepesine de bir pirinç çivi çakmış. Topaç dönerken çivinin çok çarpıcı bir görünüşü varmış.

Topaç Top'a, "Bana şimdi bir bakın, küçük hanım!" demiş. "Ne dersiniz? Artık birbirimize çok yakışıyoruz, değil mi? Siz zıplıyorsunuz, ben dans ediyorum! Kim bizden daha mutlu olabilir ki?"

"Öyle mi dersiniz?" demiş Top. "Biliyor musunuz, benim annemle babam bir çift maroken terlikti. Üstelik benim karnımda bir de mantar tıpa var."

"Evet, biliyorum," diye yanıtlamış Topaç. "Ama ben de çok değerli maun ağacından yapılmışım. Şimdiki belediye reisi beni çok sevdiği kendi torna tezgâhında fırıl fırıl dönebilecek duruma getirmiş!"

"Doğru mu bu dediğiniz?" demiş Top.

Topaç, "Yalanım varsa, bir daha da beni döndürmek için kırbaçlamasınlar!" diye yanıtlamış.

Top, "Kendinizi çok iyi anlatıyorsunuz!" demiş. "Ama önerinizi kabul edemeyeceğim, çünkü bir kırlangıç ile neredeyse yarı nişanlı sayılırım! Havaya her sıçrayışımda kırlangıç, başını yuvasından çıkarıp, 'İster misiniz? İster misiniz?' diye soruyor. Sonunda içimden 'Evet!' dedim, bu da neredeyse yarı nişanlılık sayılır! Ama inanın sözüme, sizi de hiç unutmayacağım!"

Topaç, "Yaa, öyle mi? Aman ne iyi!" demiş. Bir daha da konuşmamışlar.

Ertesi gün oğlan Top'u alıp dışarı çıkarmış. Topaç Top'un havada yükseklere çıktığını görmüş. Bir kuş gibi öyle yükseliyormuş ki, sonunda gözle görülmez oluyormuş. Sonra geriye gelip yere dokunduğunda yine havaya sıçrıyormuş. Bu sıçrayışların nedeni, ya yükseklere çıkma özlemi ya da karnındaki mantar tıpaymış. Dokuzuncu sıçrayışta gözden kaybolmuş, bir daha da geriye gelmemiş. Oğlan Top'u her yerde aramışsa da bulamamış.

Topaç, "Ben Top'un nereye gittiğini biliyorum," diye içini çekmiş. "Top şimdi kırlangıcın yuvasındadır. Onunla evlenmiştir bile!"

Topaç Top'u ne kadar çok düşünürse, o kadar çok özlüyormuş. Top'u elde edemediği için ona duyduğu sevginin arttığını görmekteymiş; bunda Top'un bir başkasını seçmiş olmasının da katkısı varmış. Topaç yine dönüyor, dans ediyormuş ama, bir yandan da düşüncelerinde gittikçe güzelleşen Top'u hiç durmadan düşünüyormuş.

Pek çok yıl böyle geçmiş... Topaç'ın aşkı artık eski bir aşkmış. Topaç da artık eskisi gibi genç değilmiş. Sonra bir gün her yeri yaldızlanmış. Topaç daha önce hiç olmadığı kadar yakışıklı bir altın topaç olmuş. Dönerken zıp-

lıyor, arı gibi vızıldıyormuş. Ama bir keresinde öyle yükseğe zıplamış ki, ortadan kayboluvermiş!

Her yeri aramışlar, bodruma bile bakmışlar, ama Topaç'ı hiçbir yerde bulamamışlar.

Nerede olabilirmiş ki?

Meğer Topaç zıplarken çöp tenekesinin içine düşmüş. Çöp tenekesinde lahana artıkları, süprüntüler, çatıdan dökülmüş sıvalar, her türlü atık varmış.

Topaç, "Hah, işte şimdi yerimi buldum!" diye söylenmeğe başlamış. "Burada artık üstümdeki yaldız da dökülür! Şu aralarına düştüğüm ayaktakımına bak!" Bir ara yaprakları soyulmuş bir lahana sapı ile kabuğu buruşmuş bir elmaya benzeyen ilginç, yuvarlak bir nesneye gözü takılmış. Ama elma değilmiş o nesne. Uzun yıllar çatıdaki oluğun içinde kalmış, yağmur sularıyla şişmiş eski bir topmuş.

Top, "Çok şükür, burada konuşabileceğim bizden biri de varmış!" diyerek üstü yaldızlı Topaç'a bakmış. "Beni genç bir kız kendi eliyle marokenden dikmiş; karnımda da öyle dışarıdan belli olmayan, bir mantar tıpa var! Ama şimdi bana bakan hiç kimse buna inanmaz! Sormayın başıma gelenleri. Tam bir kırlangıçla düğünümüz yapılacakken çatıdaki oluğa düştüm; beş yıl kaldım o olukta, içini suyla doldu. İnanın ki, bir genç kız için beş yıl çok uzun bir zamandır!"

Ama Topaç sesini çıkarmamış, çünkü eski aşkını düşünüyormuş. Top'un anlattıklarını dinledikçe anlıyormuş ki, bu top yıllar önce aşık olduğu o Top'tur.

O sırada hizmetçi kız çöp tenekesini boşaltmaya gelmiş. "Aa!" demiş kız. "İşte aradıkları altın topaç buradaymış!"

Topaç yine oturma odasına getirilmiş. Herkes ona hem ilgi, hem sevgi gösteriyormuş. Top'a gelince, ondan

hiç haber alınmamış; Topaç da eski aşkının sözünü etmez olmuş. Sevgili beş yıl olukta kalıp iyice ıslandıktan sonra, aşk elbette biter. Bir de o sevgiliyle çöp tenekesinde karşılaşmışsanız, o zaten artık tanınmaz olmuştur.

Çoban Kız ile Baca Temizleyicisi

Siz hiç yaşlılıktan kararmış, oyma çiçekler, yapraklar, oyma dallarla süslü, ağaçtan yapılma, kocaman bir dolap gördünüz mü? Bir evin oturma odasında, büyükannenin annesinden kalma işte böyle bir dolap varmış. Tepeden tırnağa oyma güller, oyma lalelerle süslüymüş bu dolap. Aralarında çatal boynuzlu oyma geyiklerin de bulunduğu o süsler çok tuhafmış. Dolabın kapağının tam ortasında oyma bir adam varmış. Alnında küçük boynuzları olan bu uzun sakallı, teke bacaklı adamın görünüşü çok gülünçmüş. Gülmüyor da sırıtıyormuş sanki! Evin çocukları ona Tekebacaklı–astüsgeneral–başkomutançavuş diyorlarmış. Söylenmesi güç bir admış bu, üstelik öyle herkese verilecek bir rütbe değilmiş. Yapımı sırasında bu adamın oymacıları çok uğraştırdığı da belliymiş. Ama işte oradaymış şimdi! Gözlerini ayırmadan, duvardaki aynanın altında duran masaya bakıyormuş, çünkü masanın üzerinde porselenden yapılmış, sevimli küçük bir çoban kız durmaktaymış. Çoban Kız'ın pabuçları yaldızlıymış; üstünde bir kırmızı gül aracılığıyla ve büyük bir incelikle tutturulmuş bir giysi; başında yal-

dızlı bir şapka, elinde de bir çoban değneği varmış. Çok sevimliymiş bu Çoban Kız! Onun yanında,yine porselenden yapılmış, kömür gibi kara giysileriyle, ufak tefek bir baca temizleyicisi duruyormuş. Ama bir baca temizleyicisini temsil eden bu delikanlı aslında hem yakışıklıymış, hem de olabildiğince temizmiş. Porselen ustası isteseymiş, onu baca temizleyicisi değil, bir prens yapabilirmiş.

Ama şimdi merdiveni ve cana yakın görünüşüyle baca temizleyicisi olarak işte orada duruyormuş. Yüzü, bir kızın yüzü gibi pembe beyazmış. Aslında bir yanlışlık varmış bunda, çünkü bir baca temizleyicisinin az çok kirli olması gerekmez mi? Çoban Kız ile Baca Temizleyicisi masanın üzerinde yan yana durmaktaymışlar; öyle yan yana durdukları için de nişanlanmışlar. Çok da yakışıyorlarmış birbirlerine. İkisi de gençmiş; ikisinin de yapılmış olduğu porselen aynı cins porselenmiş; ikisi de aynı derecede kırılganmışlar.

Biraz ilerde, onlardan üç misli büyük başka bir porselen biblo varmış. Evet anlamında başını eğebilen bir Çinliymiş bu. Küçük Çoban Kız'ın dedesi olduğunu söylüyormuş, ama bunu kanıtlama olanağı yokmuş. Çoban Kız'ın üstünde hakkı olduğunda direttiği için, Tekebacaklı–astüsgeneral–başkomutançavuş'un küçük kızla evlenme isteğine evet anlamında başını eğmiş.

Çoban Kız'a, "Artık bir kocan olacak!" demiş. "Onun maun ağacından yapılmış olduğuna eminim. Seni Bayan–Tekebacaklı–astüsgeneral–başkomutançavuş bile yapabilir. Bir dolap dolusu gümüş tabağın yanı sıra, kim bilir dolabın gizli bölmelerinde daha neler biriktirmiştir!"

"O karanlık dolabın içine girmeyeceğim!" demiş Çoban Kız. "Orada porselenden yapılmış on bir tane karısı olduğunu işittim!"

"Sen de on ikincisi olursun!" demiş Çinli. "Bu gece dolaptan çıtırtılar gelmeğe başlayınca düğününüz yapılacak. Benim Çinli olduğum ne kadar kesinse, bu da o kadar kesin!" Bunu dedikten sonra da başını eğip uykuya dalmış.

Çoban Kız ağlayarak asıl sevdiği porselen Baca Temizleyicisi'ne bakıp, "Senden bir isteğim var!" demiş. "Birlikte dışarıdaki dünyaya çıkalım. Artık burada kalamayız."

Baca Temizleyicisi, "Senin isteğin benim isteğimdir!" diye yanıtlamış. "Hemen gidelim! Sanırım, mesleğimle seni geçindirebilirim."

Çoban Kız, "Ama önce bu masadan aşağıya inelim!" demiş. "Ancak dışarıdaki dünyaya çıkınca mutluluk duyabileceğim!"

Delikanlı onu teselli etmiş; masanın bacağından aşağıya inerken o küçücük ayağını oymalı köşelere, yaldızlı oyma yapraklara, oyma dallara basması gerektiğini belirtmiş; ona yardım etmek için merdivenini de getirmiş; böylece çok geçmeden ikisi de döşemeye inmişler. Ama başlarını kaldırıp o kocaman yaşlı dolaba bakınca, orada büyük bir kargaşa yaşandığını görmüşler. Bütün o oyma geyikler başlarını çevirip boynuzlarını dikmişler, boyunlarını dışarı uzatmışlarmış. Tekebacaklı–astüsgeneral–başkomutançavuş havalara fırlıyor, bağırarak Yaşlı Çinli'ye sesleniyormuş: "Kaçıyorlar! Kaçıyorlar!"

Çoban Kız ile Baca Temizleyicisi korkuya kapılıp çabucak pencerenin önündeki peykenin çekmecesi içine atlamışlar.

Çekmecenin içinde dört deste iskambil kâğıdı varmış, ama destelerin hiçbiri tam değilmiş. Dikkatlice kurulmuş küçük bir kukla tiyatrosunda bir güldürü oynanmaktaymış. Karo Kızı, Sinek Kızı, Kupa Kızı, Maça Kızı, hepsi en ön sırada oturmuşlar, ellerindeki laleleri yelpaze gibi kullanarak serinliyorlar; onların arkasında, valeler ayak-

ta dikiliyorlarmış. Valelerin her biri, iskambil kâğıtlarında her zaman olduğu gibi, bir başı üstte bir başı altta olmak üzere iki tane başı olduğunu sergiliyormuş. Sahnedeki oyun, kavuşmaları yasaklanmış iki sevgili üstüne olduğu için, Çoban Kız ağlamaya başlamış, çünkü bu onun kendi öyküsüne benziyormuş.

Sonunda, "Dayanamayacağım!" demiş. "Bu çekmeceden çıkmalıyım!" Ama çekmeceden döşemeye indiklerinde, başlarını kaldırıp da masaya bakınca, Yaşlı Çinli'nin uyanmış olduğunu görmüşler. Çinli'nin bütün gövdesi sallanıyormuş, çünkü o gövdenin alt kısmı bir topak porselenden oluşmaktaymış.

Küçük Çoban Kız, "Çinli üstümüze geliyor!" diye bağırıp porselen dizlerinin üstüne çökmüş. Zavallının korkudan eli ayağı tutmaz durumdaymış.

"Aklıma bir şey geldi," demiş Baca Temizleyicisi. "Köşede duran şu kocaman sırça vazo var ya, tırmanıp onun içine girelim mi? Vazonun içindeki kurutulmuş güllerin, lavanta çiçeklerinin üzerine uzanır, Çinli gelirse gözlerine tuz atarız!"

"Bu bir çözüm değil!" diye yanıtlamış Çoban Kız. "Üstelik biliyorum ki, Yaşlı Çinli ile o Sırça Vazo bir zamanlar nişanlıydılar. Böyle bir ilişki, sonradan bozulmuş olsa da geriye biraz sevgi kalır. Hayır, dış dünyaya çıkmaktan başka çaremiz yok!"

Baca Temizleyicisi, "Benimle dış dünyaya gelmeye gerçekten cesaretin var mı?" diye sormuş. "Dünyanın ne kadar büyük olduğunu, bir daha buraya geri dönemeyeceğimizi hiç düşündün mü?"

"Evet, düşündüm!" diye yanıtlamış Çoban Kız.

Baca Temizleyicisi kıza sevgiyle bakarak demiş ki: "Benim yolum bacanın içinden geçer. Benimle önce sobanın, sonra da soba borusunun içinden tırmanmaya gerçekten cesaretin varsa, bacadan dışarıya çıkabiliriz.

Bacaya nasıl ulaşabileceğimizi biliyorum. Öyle yükseğe tırmanacağız ki, hiç kimse bizi yakalayamayacak! En tepede de dış dünyaya açılan bir delik var!"

Sonra kızı sobanın kapağının yanma götürmüş.

"İçerisi çok karanlık görünüyor!" demiş kız. Yine de Baca Temizleyicisi ile birlikte sobanın, sonra da soba borusunun içinden tırmanmaya başlamış. Ortalıkta kapkaranlık bir gece varmış!

Baca Temizleyicisi, "İşte şimdi bacanın içindeyiz," demiş. "Başını kaldır da yukarıda parlayan şu güzel yıldıza bak!"

Tam tepede, onlara yol göstermek istermiş gibi parlayan bir yıldız varmış. Emekleyerek tırmandıkları yol, ürküntü verecek derecede dik bir yolmuş; ama delikanlı kıza destek vererek yardım ediyormuş. Kızı elinden tutuyor; küçük porselen ayaklarını basabileceği yerleri gösteriyormuş. Böylece bacanın kenarına ulaşıp oturmuşlar, çünkü doğal olarak iyice yorulmuşlarmış.

Gökyüzündeki bütün yıldızlar yükseklerde, kentin bütün çatıları aşağılardaymış. Dış dünya önlerinde göz alabildiğine uzanıyormuş. Zavallı Çoban Kız'ın böylesini düşünde bile görmüşlüğü yokmuş. Küçücük başını Baca Temizleyicisi'nin omzuna dayamış; sonra da öylesine hüngür hüngür ağlamaya başlamış ki, kemerinin yaldızları pul pul dökülmüş.

"Bu kadarı çok fazla!" demiş Çoban Kız. "Buna dayanamayacağım! Dünya çok büyükmüş! Keşke şimdi yine aynanın altında, masadaki yerimde olsaydım. Geri dönmezsem, mutlu olamayacağım! Bak, ben seninle dış dünyaya çıktım; şimdi de sen, bana birazcık olsun sevgi duyuyorsan, beni geriye evime götür!"

Baca Temizleyicisi onunla akıllı uslu konuşmaya çalışmış, Yaşlı Çinli'den, Tekebacaklı–astüsgeneral–başkomutançavuş'tan söz etmiş; ne var ki, Çoban Kız içini çe-

ke çeke ağlamayı sürdürüp sonunda onu öpünce isteğine boyun eğmiş. Ama ne olursa olsun, kızın bu isteğini aptalca buluyormuş.

Yine büyük bir güçlükle emekleyerek bacanın içinden aşağıya, sonra da soba borusundan sobanın içine inmişler. Sobanın kapağını aralayıp, ne olup bittiğini görmek için oturma odasına bakmışlar. Oturma odası sessiz olmasına sessizmiş ya, o da ne? Yaşlı Çinli onların ardından gideyim derken, masadan düşüp üç parça olmuş, yerde yatıyormuş. Sırtı gövdesinden ayrılmış, başı bir köşeye yuvarlanmış. Tekebacaklı–astüsgeneral–başkomutançavuş ise her zamanki yerinde durmuş, düşünmekteymiş.

"Korkunç bir şey bu!" demiş Çoban Kız. "Yaşlı dede paramparça olmuş; bunun suçlusu da biziz! Ben artık yaşayamam!" Bir yandan da küçücük ellerini ovuşturuyormuş.

Baca Temizleyicisi, "Hiç üzülme!" demiş. "O parçalar yapıştırılabilir. Yeter ki sen üzülme! Sırtını zamkla yapıştırıp, başını ensesinden bir perçin çivisiyle tutturunca yeniymiş gibi olur; bize de hoş olmayan sözler söylemeyi sürdürür!"

"Bu dediklerin olur mu dersin?" demiş Çoban Kız. Sonra tırmanarak masadaki eski yerlerine çıkmışlar.

Baca Temizleyicisi, "İşte geriye, eski durumumuza döndük," demiş. "Çektiğimiz bütün o güçlüklere ne gerek vardı!"

"Yeter ki, yaşlı dede yapıştırılıp perçinlensin!" demiş Çoban Kız. "Bu iş acaba çok mu pahalıya patlar?"

Yaşlı Çinli gerçekten de onarılmış. Aile, sırtının yapıştırılmasını, boynuna kocaman bir perçin çivisi takılmasını sağlamış. Çinli yepyeni olmuş, olmuş ama, artık eskisi gibi başını evet anlamında eğemiyormuş.

Tekebacaklı–astüsgeneral–başkomutançavuş Çinli'ye, "Düşüp parçalandıktan sonra, bakıyorum burnunuz büyüdü!" diye takılmış. "Bu havalara bürünmek

için, sanırım bir neden yok. Kızı alacak mıyım? Almayacak mıyım? Onu söyleyin siz!"

Baca Temizleyicisi ile Çoban Kız dokunaklı bir biçimde Yaşlı Çinli'ye bakmışlar; evet diyecek diye o kadar korkuyorlarmış ki! Ama Çinli artık başını eğemiyormuş, ensesine bir perçin çivisi takılı olduğunu başkalarına söylemekten de çok sıkılıyormuş. Böylece porselenden yapılmış olan iki genç birbirlerinden hiç ayrılmamışlar, gece gündüz dedenin perçin çivisine dua ediyorlarmış; kırılıncaya kadar da hep birbirlerini sevmişler.

Mumlar

Ne kadar değerli olduğunu çok iyi bilen, balmumundan yapılma kocaman bir mum varmış.

"Ben balmumundan yaratıldım, bir kalıba dökülüp biçim kazandım!" dermiş. "Başka mumlardan daha iyi ışık veririm. Üstelik daha uzun zaman dayanırım. Benim yerim ya bir avizede ya da gümüş bir şamdandadır!"

"Sizinki çok güzel bir yaşam olmalı!" demiş İspermeçet Mumu. "Ben ise ispermeçet dedikleri, balinalardan çıkarılan bir maddeden yapılmışım. Ama hiç değilse şu küçük mumlardan biraz daha değerliyim diyerek avunuyorum. Onlar yalnızca iki kez ispermeçet eriyiğine daldırılarak yapılmışlar; ben uygun kalınlığı buluncaya kadar sekiz kez daldırılmışım. Bu da beni mutlu etmeye yeter! Balmumundan yapılmış olmak, elbette, ispermeçetten yapılmış olmaktan daha mutlu kılan, daha gösterişli bir yer sağlayan bir özellik! Ne yazık ki hiç kimse bu dünyadaki yerini kendisi seçemiyor. Sizin yeriniz salondaki kristal avizede; benim yerim ise mutfakta. Ama mutfak deyip geçmeyin. Bütün yemekler oradan gelir!"

"Öyle ama, yemekten daha önemlisi de var!" demiş Balmumundan Yapılma Mum. "Örneğin, bir yerde toplanmak, bir araya gelmek! Çevrenizdeki her şeyin sizinle birlikte pırıldadığını görmek gibisi yoktur! Bu akşam burada balo var. Az sonra bütün ailemle birlikte beni de almaya gelirler."

Balmumundan Yapılma Mum daha sözünü bitirmeden alınıp, soydaşları ile birlikte salona götürülmüş. Ama İspermeçet Mumu da bulunduğu yerden alınmış. Evin hanımı narin eliyle onu kaldırıp mutfağa götürmüş. Mutfakta içi patates dolu kapaklı bir sepeti koluna takmış bekleyen küçük bir çocuk varmış. Sepetinin içinde bir iki elma da bulunuyormuş. Çocuğa o patateslerle elmaları vermiş olan evin iyi kalpli hanımı: "Al sana bir de mum vereyim, oğlum!" demiş. "Annen sabahlara kadar oturup dikiş dikiyor, bu mum onun işine yarar!"

Annesinin yanında duran evin küçük kızı, bunu duyunca büyük bir sevinçle, "Sabaha kadar mı?" diye bir çığlık atmış. "Bu gece ben de sabaha kadar uyumayacağım! Akşama balo var, onun için o büyük kırmızı kuşağımı da takacağım!"

Küçük kızın yüzü nasıl da ışıldıyormuş! Hiçbir mum sevinçli bir çocuğun gözleri gibi ışıldayamaz!

İspermeçet Mumu kendi kendine, "Şu kızın sevincini görmek ne büyük bir mutluluk!" demiş. "Bunu hiç unutmayacağım. Sanırım, bu küçük kızı da artık bir daha göremem."

Çocuk İspermeçet Mumu'nu da sepete koyup evinin yolunu tutmuş.

İspermeçet Mumu, "Nereye gidiyoruz acaba?" demiş. "Galiba yoksul insanların yanma gidiyorum. Balmumundan Yapılma Mum'un gümüş şamdanı varken, benim belki pirinçten bir şamdanım bile olmayacak. O hep seçkin insanlar için ışık saçacak. Kim bilir ne güzel-

dir o seçkin insanlar! Ama benim alınyazım böyle! Balmumundan değil de ispermeçetten yapılmışım."

Gerçekten de İspermeçet Mumu, o güne kadar bulunduğu zengin evinin tam karşısındaki evde, alçak tavanlı bir odada oturan üç çocuklu bir dul kadının, sözün kısası, yoksul insanların yanma gelmiş.

Dul kadın, "Bize bu gönderdikleri için, Tanrı da o iyi kalpli hanıma her istediğini versin!" demiş. "A, bir de ne güzel bir mum yollamış! Bu mum artık sabaha kadar dayanır."

Sonra da İspermeçet Mumu'nu yakmış.

"Öff!" demiş İspermeçet Mumu. "Bu kadının beni yakmak için kullandığı kibrit ne de pis kokuyor! Karşıki evde oturan zengin aile böyle bir kibriti, ölür de kullanmaz!"

Zengin ailenin oturduğu evde az önce yakılmış olan mumların ışıkları sokağa taşıyormuş. Şık giyimli konuklar arabalarıyla baloya gelmeye başlamışlar. Zengin evinden çalgı sesleri de geliyormuş.

İspermeçet Mumu, "Karşıki evde şimdi balo başlıyor!" demiş. O zaman o küçük zengin kızın sevinçten ışıldayan yüzünü anımsamış. Balmumundan bile yapılmış olsa, hiçbir mum o kızın yüzü gibi ışıldayamazmış. İspermeçet Mumu, "Böyle bir şeyi bir daha hiç göremem!" diye içini çekmiş.

O anda yoksul dul kadının çocuklarından en küçüğü olan kız, ağabeyi ile ablasının boynuna sarılmış. Belli ki, kulaklarına fısıldamak istediği önemli bir haberi varmış! "Biliyor musunuz?" diye fısıldamış. "Bu akşam patates yiyeceğiz!"

Bunu söylerken küçük kızın yüzü mutluluktan ışıldıyormuş. İspermeçet Mumu'nun bu yoksul kızın yüzünde gördüğü sevinç, karşıki evde oturan zengin küçük kızın, "Bu akşam balo var; ben kırmızı kurdelemi de takacağım!" derken yüzünde beliren sevinç kadar büyükmüş.

İspermeçet Mumu, "Patates bu kadar mı önemli?" diye düşünmüş. "Yoksul olsun, zengin olsun, çocukların sevinci aynı!" Sonra da hapşırmış, yani cızırdamış, çünkü bir ispermeçet mumu başka türlü hapşıramaz –ancak cızırdar!

Sofra kurulmuş; patatesler yenmiş. Oh! Ne kadar da güzel tadı varmış patateslerin! Elmalar da yendikten sonra küçük kız şöyle demiş:

"Ulu Tanrım, şükürler olsun sana,
Bugün de rızkımı verdin bana!
Amin."

Sonra da, "İyi söylemedim mi, anne?" diye sormuş.

"Böyle şeyler ne sorulur, ne söylenir!" demiş annesi. "Sen yalnızca bugünkü rızkını vermiş olan Ulu Tanrı'yı düşün, yeter!"

Biraz daha oturduktan sonra, çocuklar yatmışlar. Anneleri ise bütün gece oturup dikiş dikmiş; öyle ya, hem çocukları, hem kendisi için para kazanması gerekiyormuş.Karşıki zengin evi pırıl pırıl ışıklar içindeymiş. Çalgı sesleri hiç kesilmiyormuş. Yıldızlar hem zenginlerin, hem yoksulların evlerinin üstünde aynı parlaklık, aynı mutlulukla göz kırpıyorlarmış.

İspermeçet Mumu, "Bu akşam gerçekten çok güzel bir akşam oldu!" diye düşünüyormuş. "Gümüş şamdanlardaki balmumundan yapılma mumlar acaba benden daha mı mutluydular? Yanıp tükenmeden bunu bilmek isterdim doğrusu!"

Sonra da birini Balmumundan Yapılma Mum'un, öbürünü İspermeçet Mumu'nun ışıttığı, ama aynı mutluluğu yaşayan, iki küçük kızı düşünmüş.

İşte bu kadar –bu masal da burada bitiyor.

Peiter, Peter, Peer

Günümüzde çocukların ne kadar çok şey bildikleri, doğrusu inanılır gibi değil! İnsan artık neyi bilmediklerini bilemiyor. Leyleğin, çocukları daha bebekken kuyudan ya da su değirmeninden alıp ana babalarına getirdiği, çok eski bir öyküdür; ama günümüzde o öyküye inanan yok. Yine de tek doğru öykü odur.

Peki, bebekler kuyuya ya da su değirmenine nasıl geliyorlar acaba? Bunu herkes bilmez ya, bilen birkaç kişi de vardır. Geceleyin gökyüzüne gerçekten bakmışsan, bir sürü kayan yıldız da görmüşsündür. Ara sıra bir yıldız düşüp kayboluyor gibi gelir insana! Nasıl açıklayabiliriz bu olayı? En büyük bilginler bile, bilmedikleri bir şeyi açıklayamazlar. Bir şey ancak biliniyorsa, açıklanabilir. Kayan bir yıldız, Noel'de yakılan o küçük mumlardan biri sanki gökten yere düşüyor da yarı yolda sönüyormuş gibi görünür. Tanrı'nın yolladığı canlı bir kıvılcım sanırsın onu. Öyledir de! Kayan yıldız yeryüzüne doğru gelirken, bizi çevreleyen ağır, yoğun hava tabakasına girince parlaklığını yitirir, gözle görülmez olur, çünkü havadan çok daha hafiftir. İşte cennetten gönderilen o kıvılcım, o kü-

çük melek, büyüyüp yetişkin bir insan olacaktır. Hava tabakasına girer girmez, sessizce aşağıya doğru kaymaya başlar. Rüzgâr onu taşıyarak bir çiçeğe götürür. Bir menekşe, bir karahindiba, bir karanfil ya da bir gül olabilir o çiçek. Küçük melek bir süre çiçeğin içinde kalır, güçlenir. Ama hava kadar hafiftir. Bir sinek ya da bir arı bile taşıyabilir onu. Bilirsin, özellikle arılar bal toplamak için çiçekleri sık sık yoklarlar. Arının geldiği çiçeğin içinde böyle bir küçük melek varsa, arı onu dışarı atmaya kıyamaz; alır, güneşin altında bir nilüfer yaprağının üzerine koyar. O zaman o küçük melek emekleye emekleye nilüfer yaprağından yavaşça suya iner; suyun içinde uyuyup büyümeye başlar. Ta ki leylek, onu görüp cici bir bebek isteyen bir aileye götürünceye kadar! Ama leyleğin götürdüğü bebeğin cici olup olmadığı, temiz kaynak suyundan mı, yoksa içinde çürümüş otlar bulunan çamurlu sudan mı içmiş olduğuna bağlıdır. Ama leylek bebekler arasında seçim yapmaz, gözüne ilişen bebeği alıp götürür. Kimi bebekler örnek ailelerin, kimileri ise acımasız, yoksul ana babaların evlerine gelirler. Bana sorarsan, o sonuncuların su değirmeninde kalmaları daha iyi olurdu derim.

Bebekler, akşamları kurbağalar vıraklarken nilüfer yapraklarının altında hangi düşleri gördüklerini sonradan anımsayamazlar. Ama pek çok düş gördükleri bir gerçektir. Çünkü kurbağaların, "Vırak, vırak!" diye ötüşleri, insan dilinde "Hadi şimdi uyuyup düş görmeye bakın!" demektir. İlkin hangi çiçekte konaklamış olduklarını, o çiçeğin nasıl koktuğunu da sonradan anımsayamazlar. Ama büyüyüp yetişkin birer insan olduklarında, belli bir çiçek için "En çok bu çiçeği seviyorum ben!" dedirten bir duygu vardır içlerinde. İşte o çiçek küçük birer melekken konakladıkları çiçektir.

Leylek çok yaşayan bir kuştur. Ana babalara getirdiği çocukların davranışları ile gelişmelerini de yaşamı bo-

yunca yakından izler; ama onlar için bir şey yapamaz, içinde yaşadıkları koşulları da değiştiremez, çünkü kendi ailesi ile ilgilenmek zorundadır; yine de hiç aklından çıkmaz o çocuklar.

Benim tanıdığım, sözüne inanılır yaşlı bir leylek var. Bilgisine diyecek yoktur; pek çok ana babaya bebek getirmiştir; hepsinin de öykülerini bilir, ne var ki, biraz çamurludur o öyküler. Ben o bebeklerden birinin yaşam öyküsünü anlatmasını isteyince, "Sana Peitersen'lerle ilgili bir değil, üç öykü anlatayım!" dedi.

Peitersen ailesi örnek bir aileymiş. Peitersen kentteki otuz iki seçkin erkekten biriymiş. Zaten onlar için yaşıyor, onlardan hiç ayrılmıyormuş. Leylek Peitersen'lere bir bebek getirince, adını Peiter koymuşlar. Leyleğin ertesi yıl getirdiği bebeğin adına Peter, ondan sonra gelen üçüncü bebeğin adına da Peer demişler, çünkü Peitersen adı Peiter–Peter–Peer adlarını içeriyormuş.

Böylece her biri ilkin kendi çiçeğinin içinde, sonra da bir süre nilüfer yaprağının altında yaşayan bu üç kardeş, bu üç kayan yıldız, sonunda Peitersen ailesinin köşe başındaki evine getirilmişler. O evin bulunduğu yeri sen de biliyorsundur.

Yavaş yavaş hem gövdeleri, hem düşünceleri gelişen üç kardeş, kentin otuz iki seçkin erkeğinden daha önemli kişiler olmak istiyorlarmış.

Peiter haydut olmak istediğini; Fra Diavolo adlı operayı seyrettikten sonra, dünyanın en eğlenceli işi olan haydutluğu uğraş edinmeye karar verdiğini söylüyormuş.

Peter'in isteği çıngırakçı olmakmış. Çok iyi kalpli, sevimli, tombul bir çocuk olan Peer ise (ki tek kusuru durmadan tırnaklarını yemesiymiş), "Ben büyüyünce baba olacağım!" diyormuş.

Bir süre sonra bu üç kardeş okula başlamışlar. Birisi okulun en çalışkanı, birisi en tembeli olmuş; birisi de on-

ların arasında bir yerdeymiş. Ama çok bilgili ana babalarına sorarsanız, aralarında bir fark yokmuş, üçü de iyi kalpli, akıllı çocuklarmış.

Okulda düzenlenen eğlencelere katılıyorlar, kimseye belli etmeden sarma sigara içiyorlarmış. Görgüleri ile bilgileri gittikçe artmaktaymış.

Peiter daha küçüklükten, bir haydutun olması gerektiği gibi inatçıymış. Üstelik çok yaramaz bir çocukmuş, ama annesi bunun bağırsak kurtları yüzünden olduğunu söylermiş. Bütün yaramaz çocukların bağırsaklarında kurt vardır. Nedeni de midelerindeki çamurdur. Bir gün annesinin ipekli entarisi Peiter'in dik başlılığı ile inatçılığının kurbanı olmuş.

Annesi, "Masayı itme, anasının kuzusu! Bak masada kahvedenlik var, süt kabı var. Süt üstüme dökülürse, bu yeni ipekli entarimde leke bırakacak!" deyince, "anasının kuzusu" süt kabını kavradığı gibi annesinin kucağına boca edivermiş. Kadıncağız, "Anasının kuzusu!" demiş. "Bu yaptığın hiç doğru bir şey değil!" Ama çocuğun istencinin ne kadar güçlü olduğunu da görüyormuş. İstenç sağlam bir kişilik göstergesidir. Böyle bir saptama bir anne için çok umut vericidir.

Peiter hiç kuşkusuz tam bir haydut olabilirmiş, ama sözcük anlamıyla gerçek bir haydut olamamış, yalnızca kılığı hayduta benzemiş. Bakımsız, seyrelmiş saçlarını uzatıyor, başında kalıpsız bir şapkayla dolaşıyormuş. Şimdi isteği ressam olmakmış, ama ancak görünüşü ile ressama benzeyebilmiş. Sırık gibi boyuyla gülhatmi bitkisini andırıyormuş. Yaptığı resimlerdeki insanlar da upuzun birer gülhatmiye benziyorlarmış. Leyleğin dediğine göre, Peiter gülhatmi çiçeğini çok seviyormuş, çünkü küçük bir melekken konakladığı çiçek bir gülhatmiymiş.

Danca'da tereyağı çiçeği denilen düğün çiçeklerinin birinde konaklamış olan Peter'in dudaklarının ucu tere-

yağı sürülmüş gibiymiş. Cildi sarıymış. Yanağını kesseler, sanki kan değil, tereyağı akacakmış. Kendisi, dükkânının canlı tabelası olan bir tereyağı satıcısı sanırmışsın onu. Ama dıştan öyle görünse de içinin derinliklerinde gerçek bir çıngırakçıymış o. Peitersen ailesinin besteci yönüymüş. Komşuları, "Onun yaptığı besteler bütün aileye yeter!" derlermiş. Bir haftada on yedi tane yeni polka besteleyip onlardan borazan ve çıngırakla çalman bir opera oluşturmuş. Dinleyen kendinden geçermiş!

Küçük bir melek iken bir papatyada konaklamış olan Peer sıradan görünüşlü, ufak tefek, pembe beyaz bir çocukmuş. Öbür çocuklardan dayak yer, ama sesini çıkarmazmış. Kendisinin en akıllı olduğunu söylermiş hep. En akıllılar da geri çekilmesini bilirler. Peer ilkin taş kalem biriktiriyormuş; daha sonra damga biriktirmeye başlamış. Sonunda, rafları olan küçük bir camlı dolap bulmuş. Dikenli bir balığın iskeletini, alkole yatırılmış üç tane kör fare yavrusunu, bir de içi saman doldurulmuş bir köstebeği o dolapta saklıyormuş. Peer'in doğa bilimlerine yeteneği varmış. Çok iyi gözlemleyebiliyormuş doğayı. Bu da hem annesi ile babasını, hem de onu pek sevindirmekteymiş. Peer ormanı okula, doğayı sıkı düzene yeğleyen bir çocukmuş. Ağabeyleri nişanlandığında, o daha su kuşlarının yumurtalarını biriktirmeye uğraşıyormuş. Kısa bir sürede, hayvanlar üstüne bildikleri, insanlar üstüne olan bilgisini aşmış. En yüksek değeri verdiğimiz sevgi konusunda, insanların hayvanlarla boy ölçüşemeyeceği görüşündeymiş. Görüyormuş ki, dişi bülbül kuluçkaya yattığında, erkek bülbül bütün gece eşinin yanında oturup onun için "Çak! Çak! Cak cak cak!" diye ötmektedir. Erkek bülbülün bu yaptığını Peer taş çatlasa yapamazmış! Bu arada şunu da gözlemlemiş: Ana leylek yavrularıyla yuvada yatarken, baba leylek çatıda tek ayağı üstünde bütün gece nöbet tutuyor. Peer ise tek

ayak üstünde bir saat bile durmaya dayanamazmış. Bir gün de örümcek ağına neyin düşmüş olduğunu görünce, evlenmekten büsbütün soğumuş! Bakmış ki, Bay Örümcek içleri emdikleri kanla dolu, rüzgârda kuruyup kıtır kıtır olmuş, genç yaşlı, düşüncesiz sinekleri avlamak amacıyla ağını örüyor. Bay Örümcek ağ örüp ailesini beslemek için, Bayan Örümcek ise yalnızca eşi Bay Örümcek için yaşıyor; sonunda da duyduğu sevgi yüzünden onu yiyor. Kalbini, kafasını, midesini yeyip yutuyor; geriye, ailesini geçindirmek için ördüğü ağın üstünde Bay Örümcek'in yalnızca uzun bacakları kalıyor. Bu bir masal değil, doğabilimden alınmış gerçek bir öykü! Peer'in gözlemlediği de buymuş. O zaman, "İnsanı karısının böylesine sevmesi, böyle şiddetli bir sevgi yüzünden de onu yiyip yutması istenecek bir şey mi?" diye düşünmüş.

Böylece hiç evlenmemeye karar vermiş. Ne kendisi kimseyi öpmek istiyormuş, ne de kimsenin onu öpmesini, çünkü öpücüğü evliliğe atılan ilk adım sayıyormuş. Yine de bir kez öpülmüş! Ölüm, sonunda hepimizi öpeceği gibi, onu da öpmüş. Yeterince uzun süre yaşayan için, ölüme "İlkin öp, sonra al getir!" buyruğu gelir, o zaman göçüp gider insan. Tanrı'dan gelen bir güneş parıltısı her yeri ışıtır. Gözü kör edecek güçtedir o parıltı! Yeryüzüne kayan bir yıldız gibi gelen ruh, yine kayan bir yıldız gibi uçup gider –ama bir çiçeğin içinde dinlenip bir nilüfer yaprağının altında düş görmek için değildir o gidiş. Uçarak gittiği Sonsuzluk Ülkesi'nde, ruhu çok daha önemli şeyler beklemektedir. Nasıl bir ülkedir o Sonsuzluk Ülkesi? Bunu hiç kimse bilmez. Hiç kimse görmemiştir o ülkeyi –ne kadar uzgörür, ne kadar bilgili olursa olsun, leylek bile bilmez orasının nasıl bir ülke olduğunu. Leylek, Peiter ile Peter üzerine daha çok şeyler biliyorsa da Peer ile ilgili başka bir bilgisi yoktu. Ama Peer'in ağabeyleri üzerine dinlediklerim bana yeter –sana da yetmiş-

tir! Anlattıkları için leyleğe teşekkür ettim, ne var ki, leylek bu sıradan, küçük masal karşılığında üç kurbağa, bir de yılan yavrusu istiyor. Meğer ücretini hep böyle, yiyecek olarak istermiş. Ne dersin? Sen o ücreti ödeyecek misin? Ben ödemeyeceğim. Ben de ne kurbağa var, ne de yılan yavrusu!

Su Damlası

Büyüteç denilen, her şeyi olduğundan yüz kat büyük gösteren yuvarlak gözlük camlarını elbette bilirsiniz. Örneğin, şuradaki havuzdan aldığınız bir damla suya büyüteçle bakarsanız, çıplak gözle göremediğiniz binlerce acayip yaratık görürsünüz o su damlasının içinde! Ama o yaratıklar gerçekten de suyun içindedirler; büyüteç aracılığı ile gördükleriniz bir yanılgı değildir. Büyütecin görünür kıldığı manzara, bir tabak dolusu, hoplayıp zıplayan karidese benzemektedir. Birbirlerinin kollarını, bacaklarını ısırıp koparan o yaratıklar çok yırtıcı görünmektedirler; yine de bir bakıma neşeyle, güle oynaya yapmaktadırlar bunu.

Bir zamanlar yaşlı bir adam varmış. Herkes Kribıl–Krebıl dermiş ona, çünkü adı öyleymiş. Bu yaşlı adam her şeyin en iyisini elde etmek ister; başka türlü beceremezse, büyüye başvururmuş.

Bir gün oturmuş, çamurlu bir gölcükten aldığı bir su damlasını büyüteçle inceliyormuş. Aman ne büyük bir kargaşa varmış o su damlasının içinde! Binlerce küçük

yaratık hoplayıp zıplıyorlar, itişip kakışarak birbirlerini yiyorlarmış.

"Aman ne iğrenç!" demiş Kribıl–Krebıl. "Dingin bir yaşam sürmeleri öğretilemez mi bunlara? O zaman her biri başkalarını bırakır, kendi işine bakardı!" Düşünmüş, düşünmüş, ama bir çözüm bulamayınca büyüye başvurmuş. "Onlara renk verirsem, daha belirgin görünürler," deyip su damlasının içine kırmızı şaraba benzeyen bir sıvıdan bir damla dökmüş. O sıvı, beş paraya satın alman saf cadı kanıymış. O zaman acayip küçük yaratıklar pembe bir renge bürünmüşler. Su damlası şimdi çırılçıplak vahşilerin kaynaştığı bir kente benzemiş.

"Bu da ne?" diye sormuş başka bir yaşlı büyücü. Bu büyücünün en büyük özelliği, bir adının olmamasıymış.

"Bak, ne olduğunu tahmin edebilirsen, onu sana armağan ederim!" demiş Kribıl–Krebıl. "Ama bir şeyin ne olduğunu bilmedikçe, tahmin etmek kolay değildir."

Adsız büyücü büyüteçle su damlasına bakmış. Gördüğü, gerçekten de herkesin ortalıkta çırılçıplak koşuştuğu büyük bir kente benziyormuş. Tüyler ürpertici bir manzaraymış bu! Ama daha da korkuncu, herkesin nasıl birbirlerini itip kaktığını, birbirlerine çarpıp düştüğünü, birbirlerini ısırıp yaraladığını görmekmiş. Üsttekiler aşağı çekiliyor; aşağıdakiler üste çıkmaya çabalıyorlarmış.

Acayip yaratıklardan biri çevresindekilere, "Bakın! Bakın! Şunun bacağı benimkinden daha uzun! Peh! Alın aşağıya!" demiş. Bir başkası, "Şunun kulağının arkasında küçük bir beze var. Belli ki acıyor; ama daha çok acısın!" diye bağırmış. O zaman o zavallıyı tekmelemeye başlamışlar; sağından solundan çekiştirmişler; sonunda da bir güzel yemişler. Bütün bunlar hep o küçük beze yüzünden olmuş. Mini mini uslu bir kız çocuğu bir köşede oturmuş, yalnızca dinginlik diliyormuş. Vay, sen misin

dinginlik isteyen? Onu da tutup çekmişler; hırpalamaya başlamışlar; sonunda da yeyip yutmuşlar!

"Olağanüstü eğlenceli!" demiş adsız büyücü.

Kribıl-Krebıl, "Evet, çok eğlenceli!" demiş. "Ama bu nedir dersin?"

Adsız büyücü, "Kolayca görülüyor ki, Kopenhag ya da onun gibi büyük bir kent burası!" diye yanıtlamış. "Hepsi birbirine benzer büyük kentlerin. Evet, evet, hiç şüphe yok, büyük bir kent!"

"Yok canım! Bir damla çamurlu göl suyu!" demiş Kribıl-Krebıl.

Çakmak

Katıldığı savaş bittiği için evine dönmekte olan bir asker, çantası sırtında, kılıcı belinde, yolda köyüne doğru uygun adım ilerliyormuş: Bir–ki! Bir–ki! O sırada birdenbire karşısına yaşlı bir cadı çıkmış. Alt dudağı göğüslerine kadar sarkan cadı, çirkin mi çirkin bir kocakarıymış. Cadı, "İyi akşamlar asker!" demiş. "Ne güzel bir kılıcın var! Sırt çantan da kocaman! İşte asker dediğin böyle olur! Şimdi de istediğin kadar paran olacak!"

Asker, "Sağ ol, kocakarı!" demiş.

Cadı, "Şu ağacı görüyor musun?" diyerek parmağıyla biraz ilerdeki bir ağacı göstermiş. "O ağacın içi oyuktur. Tepesine tırmandığında orada bir delik göreceksin. O delikten aşağıya ağacın içine iniverirsin. Seslendiğinde seni yukarıya çekebileyim diye beline bir ip bağlarım."

Asker, "Ağacın içinde ne yapacağım?" diye sormuş.

Cadı, "İstediğin kadar para alıp getireceksin," demiş. "Şimdi beni iyi dinle. Delikten aşağıya inip büyük bir salona geleceksin. İçinde yüzlerce lamba yandığı için o salon gündüz gibi aydınlıktır. Salonda üç kapı göreceksin. O ka-

pıları kolayca açabilirsin, çünkü her kapının anahtarı kilidinin üstündedir. Birinci odaya girersen, o odanın ortasında duran büyük bir sandık görürsün. O sandığın üzerinde bir köpek oturur. Gözleri fincan tabağı büyüklüğündedir, ama aldırma! Sana mavi damalı önlüğümü vereceğim. Önlüğü yere serersin, sonra da köpeği alıp önlüğün üzerine oturtursun. O zaman sandığı aç, içinden istediğin kadar para al! O sandıktaki paralar bakır paralardır. Yok, bakır değil de gümüş para istersen, ikinci odaya girmen gerekir. İkinci odada da bir köpek görürsün. Gözleri değirmen taşı büyüklüğündedir, ama aldırma! Köpeği önlüğümün üzerine oturt, istediğin kadar gümüş para al! Yok, gümüş para değil de altın para istersen, onun da bir yolu var. Taşıyabileceğin kadar altın parayı üçüncü odadan alabilirsin. Ama altın paraların bulunduğu sandığın üzerinde oturan köpeğin gözleri Kopenhag'daki Yuvarlak Kule kadar büyüktür. Ne olursa olsun, aldırma! Yeter ki, onu önlüğümün üzerine oturt; o zaman sana hiçbir şey yapmaz. Sen de sandıktan istediğin kadar altın para alırsın!"

"Hani hiç de kötü olmaz!" demiş asker. "Peki ama, sana ne vereceğim kocakarı? Elbette karşılık olarak istediğin bir şey vardır."

Cadı, "Hayır, bir kuruş bile istemiyorum!" diye yanıtlamış. "Büyükannemin son kez aşağı indiğinde orada unuttuğu kavlı çakmağı getir bana, yeter!"

"Öyleyse bağla şu ipi belime!" demiş asker.

Cadı, ipi askerin beline bağladıktan sonra, "Hah şöyle!" diye mırıldanmış. Sonra yüksek sesle, "Al, bu da mavi damalı önlüğüm!" demiş.

Bunun üzerine asker ağaca tırmanmış; cadının dediği gibi delikten aşağıya, yüzlerce lambanın yandığı büyük salona inmiş.

İlkin birinci kapıyı açmış. Amanın! Gözleri fincan tabağı büyüklüğündeki köpek dik dik ona bakıyormuş.

Asker, "Çok da sevimliymişsin!" diyerek köpeği almış, cadının önlüğünün üzerine oturtmuş. Sonra ceplerini bakır paralarla doldurmuş; köpeği yine sandığın üzerine oturtup ikinci odaya girmiş. Gözleri değirmen taşı büyüklüğündeki köpek işte şimdi karşısındaymış.

Asker, "Bana öyle dik bakma, gözlerin yorulur sonra!" demiş; köpeği kaldırıp cadının önlüğünün üzerine oturtmuş. Sandıktaki gümüş paraları görünce, ceplerine az önce doldurduğu bakır paraları atıp, bu kez yalnız ceplerini değil, sırt çantasını da gümüş paralarla doldurmuş. Sonra üçüncü odaya girmiş. O odadaki köpeğin görünüşü gerçekten korkunçmuş. Tekerlek gibi durmadan fırıl fırıl dönen gözleri, Kopenhag'daki Yuvarlak Kule büyüklüğündeymiş.

Asker, "İyi akşamlar!" deyip, elini kasketine götürerek selam vermiş, çünkü ömründe ilk kez böyle bir köpek görüyormuş. Ama köpeğe biraz daha yakından bakınca, "Belki o kadar da korkulacak bir şey değil!" deyip köpeği kucakladığı gibi getirmiş, önlüğün üzerine oturtmuş. Sonra sandığı açmış. Aman ne kadar çok altın para varmış sandığın içinde! İnsan bu kadar çok parayla bütün Kopenhag'ı, pastacı kadının bütün horoz şekerlerini, dünyadaki bütün kurşun askerleri, kırbaçları, sallanan oyuncak atları satın alabilirmiş. Hatırı sayılacak kadar çok para varmış sandıkta! Asker ceplerine, sırt çantasına doldurmuş olduğu gümüş paraları atıp, bu kez yalnız cepleri ile sırt çantasını değil, ama çizmeleri ile kasketini de altın paralarla doldurmuş; öyle ki, ağırlıktan nerdeyse yürüyemiyormuş. Artık gerçekten çok parası varmış. Köpeği yine sandığın üzerine oturtmuş, kapıyı kapatıp, "Kocakarı, beni yukarıya çek!" diye seslenmiş.

Asker yanına gelince, cadı, "Kavlı çakmağı getirdin mi?" diye sormuş.

"Tüh! Bak onu unuttum!" demiş asker.Bunun üzerine yine ağacın içinden aşağıya salona inip çakmağı getirmiş.

Asker şimdi cepleri, çizmeleri, sırt çantası, kasketi altın paralarla dolu olarak yoluna gitmeye hazırmış.

Cadıya, "Bu kavlı çakmakla ne yapacaksın?" diye sormuş.

"Orası seni ilgilendirmez!" demiş cadı. "İşte istediğin kadar paran oldu. Hadi şimdi çakmağı bana ver!"

"Dur bakalım!" demiş asker. "Bu çakmakla ne yapacağını söyleyeceksin, yoksa şimdi kılıcımı çeker, kelleni uçururum!"

Cadı, "Hayır, söylemeyeceğim!" diye bağırmış.

O zaman asker kılıcını çektiği gibi cadının kafasını uçuruvermiş. Cadı yolun üstüne devrilmiş; asker ise paralarını cadının önlüğüne yığıp önlüğü bohça gibi sırtlanmış, kavlı çakmağı cebine koymuş, doğruca kentin yolunu tutmuş.

Askerin gittiği kent görkemli bir kentmiş. Asker oranın en güzel hanına inip en iyi odayı kiralamış, sonra da hemen en sevdiği yemekleri ısmarlamış. Öyle ya, o kadar çok parası olduğuna göre, zengin sayılırmış artık.

Çizmelerini silmeye gelen uşak, böyle zengin bir bayın o kadar eski çizmeleri olmasına elbette şaşırmıştır. Ama askerin yeni bir çift çizme almaya vakti olmuş mu ki! Ancak ertesi gün zenginliğine uygun bir çift çizme ile yeni giysiler alabilmiş. Böylece seçkin bir kişi durumuna gelmiş. Şimdi herkes ona kentte görülmeye değer yerleri, ülkenin kralını, kralın dünya güzeli kızını anlatıyormuş.

Asker, "Kralın kızını bir yerde görme olanağı var mı?" diye sorunca, "Onu hiçbir yerde görme olanağı yoktur!" demişler. "Prenses büyük bir bakır şatoda oturur. O şatonun çevresinde kalın duvarlar, yüksek kuleler vardır. Kraldan başka hiç kimseye oraya girip çıkma izni

verilmez, çünkü falcıların dediğine göre prenses sıradan bir askerle evlenecekmiş; kral da bunu kabul edemiyor."

Asker, "Prensesi görmek isterdim doğrusu!" diye düşünmüş. Ama buna olanak yokmuş. Artık vur patlasın çal oynasın bir yaşam sürüyor, tiyatrolara gidiyor, parklarda araba gezintileri yapıyormuş. Yoksullara da bol bol para dağıtıyormuş. Yoksullara yardım etmesi iyi kalpli olmasındanmış; üstelik eski günlerinden yoksulluğun ne demek olduğunu da çok iyi biliyormuş. Ama şimdi zenginmiş, şık giyiniyormuş, kısa bir sürede pek çok arkadaş da edinmiş. Bütün arkadaşları onun ender görülen, soylu bir kişi olduğunu söylüyorlarmış. Böyle demeleri de pek hoşuna gidiyormuş askerin! Ne var ki, her gün bol para harcadığı, buna karşılık hiçbir geliri olmadığı için, sonunda iki altın liradan başka parası kalmamış. Bu yüzden, oturduğu güzel odayı bırakıp çatı katında daracık bir odaya taşınmış. Çizmelerini artık kendisi temizliyor, giysilerinin sökülen yerlerini dikiş iğnesiyle kendisi dikiyormuş. Arkadaşları da artık uğramaz olmuşlar, çünkü çatı katındaki odaya gelmek için bir sürü merdiven çıkmaları gerekiyormuş.

Bir akşam ortalık çok karanlıkmış; asker, parası olmadığı için, bir mum satın alacak durumda değilmiş. O zaman, cadının ele geçirmek istediği kavlı çakmağın kutusunun içinde kullanılmış bir mum olduğu aklına gelmiş. Yarısı kullanılmış olan mumu kutudan çıkarıp yakar yakmaz, kavdan fırlayan kıvılcımlarla birlikte odanın kapısı gürültüyle açılmış; ağacın altındaki birinci odada gördüğü, gözleri fincan tabağı iriliğindeki köpek içeriye girip önüne dikilivermiş. "Dile benden ne dilersen!" demiş.

"Bu da ne?" demiş asker. "Her istediğimi yapacaksa, ne güzel bir çakmakmış bu böyle!" Sonra köpeğe, "Öyleyse bana biraz para bul!" der demez, köpek fırr diye

ortadan kaybolmuş; az sonra da geri dönmüş. Ağzında, içi para dolu kocaman bir torba tutuyormuş.

Asker o zaman çakmağın ne eşi bulunmaz bir çakmak olduğunu anlamış. Çakmağı bir kez çakarsa, bakır paraların bulunduğu sandığın üzerinde oturan köpek; iki kez çakarsa, gümüş paralara bekçilik eden köpek; üç kez çakarsa da altın paraları koruyan köpek geliyormuş. Asker şimdi yine aşağıya, önceki güzel odasına taşınmış, yine şık giyinmeye başlamış. Eski arkadaşları da onu yine sevip saymaya başlamışlar.

O zaman asker, "Prensesi hiç kimsenin görememesi çok tuhaf!" diye düşünmüş. "Herkes onun çok güzel olduğunu söylüyor. Ama hep o duvarlarla, kulelerle çevrili bakır şatoda oturmak zorunda olduktan sonra, güzelliği ne işe yarar? Acaba onu görebilmenin hiç olanağı yok mu? Nerede benim çakmağım?" Çakmağı alıp bir kez çakmış, gözleri fincan tabağı iriliğindeki köpek belirivermiş.

Asker, "Biliyorum, vakit gece yarısı, ama bir dakikacık bile olsa, prensesi görmek istiyorum!" demiş.

Köpek hemen kapıdan dışarı fırlamış; asker daha ne olduğunu anlayamadan prensesi getirivermiş. Prenses köpeğin sırtında oturmuş, uyuyormuş. Öyle güzelmiş ki, kim görse, gerçek bir prenses olduğunu hemen anlarmış. Asker dayanamamış, prensesi öpmüş; çünkü asker de gerçek bir askermiş!

Sonra köpek prensesi getirdiği gibi yine koşarak geri götürmüş. Ertesi sabah prensesi ziyarete gelen kral ile kraliçe çaylarını içerlerken, prenses o gece düşünde bir köpek ile bir asker gördüğünü, bunun çok tuhaf bir düş olduğunu söylemiş. Düşünde köpeğin sırtına bindiğini, askerin onu öptüğünü de anlatmış.

"İlginç bir düş!" demiş kraliçe.

Bunun bir düş olup olmadığını ortaya çıkarmak için, ertesi gece yaşlı bir nedimeyi prensesin yatağının yanında nöbet tutmakla görevlendirmişler.

Asker güzel prensesi bir kez daha görmek isteğiyle yanıp tutuşuyormuş. Onun için, gece olunca köpek yine gelmiş, prensesi aldığı gibi, var gücüyle koşarak uzaklaşmış. Ama yaşlı nedime lastik çizmelerini giyip koşa koşa köpeğin ardına düşmüş. Köpeğin, sırtında prensesle büyük bir eve girdiğini görünce, içinden, "İşte şimdi nereye gittiklerini biliyorum," demiş; evin kapısına da bir tebeşirle kocaman bir haç işareti çizmiş. Sonra şatoya dönüp uyumak için yatağına yatmış. Köpek prensesi geri götürürken, askerin oturduğu evin kapısına çizilmiş haçı görünce, o da tebeşirle kentteki bütün kapılara haç işareti çizmeye başlamış. Bu yaptığı akıllıca bir şeymiş, çünkü şimdi bütün kapılarda haç işareti olduğu için nedime doğru kapıyı bulamayacakmış.

Ertesi sabah erkenden kral, kraliçe, yaşlı nedime ve bütün yüksek rütbeli görevliler prensesin o gece götürüldüğü yeri görmeye gelmişler.

Kral, daha üstünde haç işareti olan ilk kapıyı görür görmez, "İşte burası!" demiş.

Haç işareti olan başka bir kapıyı gören kraliçe, "Hayır, kocacığım!" demiş. "Orası değil, burası!"

Yüksek rütbeli görevliler de işaretli kapıları gördükçe, "Burada da haç işareti var!", "Burada da haç işareti var!" diyorlarmış. O zaman, doğru kapıyı aramanın bir sonuç vermeyeceğini anlamışlar.

Ama kraliçe araba gezintilerinden başka şeyler de yapabilen, çok akıllı bir kadınmış. Altın makasıyla büyükçe bir parça ipekli kumaşı kesip küçük parçalara ayırmış, o parçalardan da sevimli, küçük bir torba dikmiş. İçine ince öğütülmüş buğday unu doldurduktan sonra, torbayı prensesin sırtına bağlamış. Bu iş bitince, torbada makasla küçük bir delik açmış ki, prenses nereye giderse, delikten yere dökülen un ardında iz bıraksın.

Gece olunca köpek yine gelmiş, prensesi sırtına alıp koşa koşa askerin yanına götürmüş. Asker artık prensesi o kadar seviyormuş ki, "Keşke bir prens olsaydım, o zaman prensesle evlenirdim," diye düşünüyormuş.

Köpek bakır şatodan başlayarak, sırtında prensesle duvara tırmanıp askerin odasına girdiği pencerenin önüne kadar torbadan dökülen unun farkına varmamış. Ertesi sabah kral ile kraliçe kızlarının nereye götürüldüğünü görmüşler; askeri yakalatıp tutukevine attırmışlar.

Şimdi asker tutukluymuş. Aman ne karanlık, ne bunaltıcıymış tutukevi! Askere, "Yarın asılacaksın!" demişler.Asker için bunu duymak hoş bir şey değilmiş, üstelik kavlı çakmağı handa unuttuğu için de çok üzülüyormuş.

Ertesi sabah asker, hücresindeki demir parmaklıklı küçük pencereden, halkın akın akın kentin dışına, onun asılacağı yere gittiklerini görmüş; trampetlerin, uygun adım yürüyen askerlerin sesini işitmiş. Kentte bir koşuşturmacadır gidiyormuş! Koşanların arasında, ayağındaki terliklerle dörtnala giden deri önlüklü bir kunduracı çırağı da varmış. Öyle hızlı koşuyormuş ki, terliklerinden biri ayağından fırlayıp askerin demir parmaklıklı penceresinin bulunduğu duvarın dibine düşmüş.

Asker, "Hey, kunduracı çırağı! O kadar acele edecek ne var!" demiş. "Her şey ben oraya gelince başlayacak! Bu arada bir koşu kaldığım yere gider de çakmağımı alıp gelirsen, para veririm sana. Ama ayağını çabuk tutacaksın!" Kunduracı çırağı para sözünü duyunca, yıldırım gibi gidip kavlı çakmağı getirmiş. Ondan sonra bakalım neler olmuş!

Kentin dışına kurulan darağacının çevresinde askerler ve yüz binlerce insan varmış. Kral ile kraliçe, yargıçların ve danışma kurulu üyelerinin karşısında, görkemli bir tahtta oturuyorlarmış.

Asker, onu darağacına götüren basamakları çıkmış; ama tam ipi boynuna geçirecekleri sırada, bir suçlunun cezasını bulmadan son isteğinin her zaman yerine getirildiğini söylemiş. Askerin isteği, piposunu doldurup bu dünyada son bir kez içmekmiş.

Kral bu isteğe karşı çıkmamış. O zaman asker kavlı çakmağını cebinden çıkarıp, bir–ki–üç, üç kez çakmış. Gözleri fincan tabağı büyüklüğünde olanı, gözleri değirmen taşı büyüklüğünde olanı, gözleri Yuvarlak Kule büyüklüğünde olanı; köpeklerin üçü de aynı anda belirivermiş.

Asker, "Bir şeyler yapın da beni asmasınlar!" der demez, köpekler yargıçlar ile danışma kurulu üyelerine saldırıp kimini bacağından, kimini burnundan kavrayarak havaya fırlatmışlar. Her biri fırlatıldığı metrelerce yükseklikten yere düşüp paramparça olmuş.

Bu arada kral, "Hayır! Hayır! Yapmayın! İstemiyorum!" diye bağırınca, en iri köpek hem onu, hem kraliçeyi tuttuğu gibi ötekilerin arasına fırlatıvermiş. İşte o zaman askerlerin içine bir korku düşmüş. Halk, "Küçük asker! Sen kralımız ol! Prensesle de evlen!" diye haykırmaya başlamış.

Sonra askeri kralın arabasına bindirmişler. Üç köpeğin üçü de arabanın önünde dans ederek, "Kralımız çok yaşa!" diye bağırıyorlar; delikanlılar ıslıklarla, haykırışlarla köpekleri destekliyorlarmış. Askerler silahları önde selama durmuşlar. Prenses bakır şatodan kurtulup kraliçe olmuş. Kraliçelik de doğrusu pek hoşuna gitmiş! Asker ile prensesin düğünü sekiz gün sekiz gece sürmüş. Şölene üç köpek de katılmışlar. Düğün eğlencelerini gözlerini iri iri açarak şaşkınlıkla seyretmişler.

"Bir Fark Var"

Aylardan mayıs ayıymış. Rüzgâr soğuk esiyormuş, ama ağaçlar, çalılar, tarlalar, çayırlar, hepsi ilkyazın geldiğini söylüyormuş. Her yer, çitler bile çiçek doluymuş. İlkyaz her şeyi yönetiyor; örneğin, küçük bir elma ağacı aracılığıyla bile kendini belli ediyormuş. Elma ağacının çiçeklenmiş dallarından biri açılmaya hazır, narin, pembe tomurcuklarla yüklüymüş. Elma Dalı ne kadar güzel olduğunu çok iyi biliyormuş, çünkü bilgi insanın kanma işlemiş olduğu gibi, bitkinin de yaprağına işlemiştir. Onun için, bir soylunun arabası yolun karşısında durup arabadaki genç Kontes, "Şu Elma Dalı gözün görebildiği en güzel şey, ilkyazın en büyüleyici simgesi!" dediğinde, Elma Dalı hiç şaşırmamış. Kontes narin eliyle Elma Dalı'nı koparmış, güneşliğinin altında tutarak arabasına götürmüş –sonra da birlikte Kontes'in yaşadığı şatoya gitmişler. Şatoda yüksek tavanlı salonlar, süslü odalar varmış. Sakız gibi beyaz perdeler açık pencerelerden giren esintiyle çırpınıyor, güzel çiçeklerin konulmuş olduğu saydam vazolar pırı pırıl parlıyormuş. Elma Dalı, yeni yağmış kardan yapılmışa benzeyen bir vazoya, ince-

cik, açık renkli kayın ağacı dallarının arasına yerleştirilmiş. Bakmaya doyum olmayan bir güzelliği varmış!

Elma Dalı işte o zaman, insana özgü biçimde, kendini büyük görmeye başlamış.

Bulunduğu odaya çeşitli insanlar girip çıkıyor, her biri Elma Dalı'na duyduğu hayranlığı, bireyi olduğu toplumsal sınıfa uygun bir biçimde dışa vuruyormuş. Kimi hiçbir şey demiyormuş, kimi ise gereğinden çok konuşuyormuş. Böylece Elma Dalı çok geçmeden anlamış ki, bitkiler arasında olduğu gibi, insanlar arasında da fark vardır.

'Kimi güzellik için yaratılmıştır, kimi kendisinden yararlanılmak için; kimi ise olmasa da olur!' görüşündeymiş Elma Dalı.

Açık pencerenin önünde, bulunduğu yerden bahçe ile tarlalar göründüğü için seyredip değerlendirebileceği yeterince çiçek, yeterince bitki varmış. Kimileri zenginmiş bunların, kimileri yoksul; kimileriyse çok yoksulmuş.

Elma Dalı kendi kendine, "Zavallı boynu bükük otlar!" demiş. "Apaçık görülüyor ki, aralarında fark var! Yoksulları, kendilerini kim bilir ne kadar mutsuz duyumsuyorlardır –elbette ben ve benzerlerim gibi duyumsayabilme yetileri varsa! Hiç kuşkusuz, bitkiden bitkiye fark var. Bu kesin bir gerçek! Öyleyse bu fark göz önüne alınmalı, yoksa hepimiz eşit olurduk!"

Elma Dalı tarlalarda, hendeklerde çok sık rastlanan bir tür çiçeğe özellikle acıyarak bakmış. O çiçekleri hiç kimse toplamıyormuş; kaldırım taşları arasında bile açan, çok sıradan çiçeklermiş onlar. O dimdik ayrık otlarına her yerde rastlanıyormuş. Adları da çok çirkinmiş. Karahindiba ya da Şeytanın–Süt–Leğeni diyorlarmış onlara.

"Zavallı yoksul bitkiler!" demiş Elma Dalı. "Böyle yaratılmış olmanız, o çirkin adı taşımanız sizin suçunuz değil. Ama bitkilerle insanların gerçeği aynı. Farklı olmamız bir gereklilik!"

Güneş Işını, "Farklı olmak da neymiş?" diye söze karışıp çiçeklenmiş Elma Dalını da, tarladaki Şeytanın–Süt–Leğeni adını taşıyan sarı renkli çiçekleri de öpmüş. Güneş Işını'mn bütün kardeşleri de zengin çiçekleri öptükleri gibi, yoksul çiçekleri de öpmüşler.

Elma Dalı o zamana kadar, Tanrı'nın doğada yaşayan ve devinen her şeye duyduğu sonsuz sevgiyi hiç düşünmüyor, pek çok güzellik ile iyiliğin, gizlenmiş olsa da unutulmuş olmadığı aklından bile geçmiyormuş. İnsanlar da öyle değil midir ki!

Ama Güneş Işını bunu Elma Dalı'ndan daha iyi bilmekteymiş. "Uzağı açık seçik göremiyorsun!" demiş Elma Dalı'na. "Hangisi o senin yakındığın küçümsenen otlar?"

Elma Dalı, "Hangisi olacak! İşte şu Şeytanın–Süt–Leğeni denilen bitkiler!" diye yanıtlamış. "Hiç kimse onları toplamıyor; onlara yüz vermiyor! Baksana, hepsi ayaklar altında! Üstelik her yer onlarla dolu. Tohuma kaçtıkları zaman da küçücük yün parçaları gibi yollara dağılıp insanların giysilerine yapışıyorlar. Ne olacak, ayrık otundan başka bir şey değiller ki! Ayrık otları da gerekli, ama ben onlardan biri olmadığıma şükrediyorum!"

O sırada bir sürü çocuk karşıdaki tarlanın içinden geçiyorlarmış. En küçükleri öyle ufacıkmış ki, ötekiler onu kollarında taşıyorlarmış. Sonra o ufacık çocuğu otların üstüne, sarı çiçeklerin arasına oturtmuşlar. O zaman çocuk coşkun bir neşeyle gülmeye başlamış. Bir yandan da küçücük ayaklarıyla sağa sola tekmeler atıyor, yuvarlanarak kopardığı sarı çiçekleri içtenlikle öpüyormuş.Daha büyük çocuklarsa, çiçeklerin içleri bir boru gibi boş olan saplarını koparıp bükerek halkalar yapmaya başlamışlar. Sonra da halkaları birleştirip zincirler oluşturmuşlar. İlkin gerdanlık gibi boyna takılacak bir zincir, sonra omza, bele, göğse ve başa takılacak zincirler yapmışlar. Doğrusu, görülmeye değer bir yeşil halkalar ve

zincirler şenliğiymiş! Ama çocukların en büyükleri, uçlarında tohuma kaçmış çiçeklerin oluşturduğu beyaz tüylü yumrular bulunan sapları dikkatlice koparıyor; üstlerine kar yağmış, kuş tüyünden yumaklara benzeyen yumruları bir üfleyişte dağıtmaya çalışıyorlarmış, çünkü büyükannelerinin dediğine göre, bunu başaranlara yıl bitmeden yeni giysiler alınırmış. Görülüyor ki, o küçümsenen çiçek aslında bir falcıymış.

"Görüyor musun?" demiş Güneş Işını. "Görüyor musun şimdi o çiçeğin güzelliği ile gücünü?"

"Evet, çocuklar üstündeki gücünü!" diye yanıtlamış Elma Dalı.

O anda yaşlı bir kadın tarlaya girmiş. Sapsız, kör bir bıçakla Hindiba'nın kökünün çevresini kazarak bitkiyi topraktan çıkarmış. Kökün bir kısmından kahve yapacakmış, geri kalan kısmını da eczacıya satmayı düşünüyormuş.

Elma Dalı, "Ama güzellik her şeyden daha değerli!" demiş. "Ancak mutlu azınlık güzellik ülkesine girebilir. İnsanlar arasında olduğu gibi, bitkiler arasında da fark var!"

O zaman Güneş Işını, Yaradan'ın yaratılanda kendini gösteren sınırsız sevgisinden, her şeyin zaman içindeki ve sonsuzluktaki adil düzeninden söz etmiş.

"İyi söylüyorsunuz ama, bu sizin görüşünüz!" demiş Elma Dalı.

O sırada odaya girenler olmuş. Elma Dalı'nın bulunduğu vazoyu pencere içinde güneşin vurduğu bir yere koymuş olan genç, güzel Kontes de aralarındaymış. Kontes'in elinde bir çiçek ya da ona benzer bir şey varmış. Onu rüzgârdan, hava akımından zarar görmesin diye, üç dört büyük yaprak bir kalkan gibi korumaktaymış. Kontes, elindeki şeyi Elma Dalı'nı taşıdığından daha büyük bir özenle taşıyormuş. O üç dört büyük yaprak dikkatlice açılıp bir yana konulunca, hani şu sözüm ona herke-

sin küçümsediği Şeytanın–Süt–Leğeni ince tüylü tohumlardan oluşmuş tacıyla ortaya çıkıvermiş. Kontes'in çok büyük bir dikkatle koparıp, ince tüylerle kaplı başındaki gevşek oklar dağılmasın diye bütün önlemleri alarak getirdiği bir Karahindiba çiçeğiymiş bu! İşte bozulmadan, zedelenmeden oradaymış şimdi. Kontes çiçeğin o zarif biçimini, kendine özgü yapısını, rüzgârda dağılmaya hazır güzelliğini hayranlıkla seyrediyormuş.

"Tanrı'nın yarattığı şu eşsiz güzelliğe bakın!" demiş. "Herkesin güzelliğine hayran olduğu Elma Dalı ile birlikte bir resmini yapacağım bu çiçeğin! Tanrı bu yoksul çiçeğe de başka bir biçimde her şeyi vermiş. Aralarında fark varsa bile, her ikisi de güzellik ülkesinin çocukları."

Güneş Işını yine hem yoksul çiçeği, hem Elma Dalı'nı öpmüş. Ama Elma Dalı'nın yaprakları bu öpüşten utanmışa benziyorlarmış.

Para Domuzu

Çocukların odasında pek çok oyuncak varmış. Balçıktan yapılmış, domuz biçimindeki kumbara ise yüksekte, giysi dolabının üzerindeymiş. Domuzun sırtında gümüş liraların da girebilmesini sağlamak için bıçakla genişletilmiş bir yarık bulunuyormuş. Para Domuzu adını taktıkları kumbara, aralarında iki gümüş lira da bulunan pek çok kuruşla öylesine tıka basa doluymuş ki, artık şıngırdayamıyormuş. Bu da bir para domuzunun ulaşabileceği en büyük mutluluktur. Giysi dolabının üzerinde duran Para Domuzu, odadaki her şeye yukarıdan bakıyor, karnındaki paralarla istediği bütün oyuncakları satın alabileceğini çok iyi biliyormuş. İçi rahat olmak diye işte buna derler!

Odadaki öteki oyuncaklar da öyle düşünüyorlarmış, ama bir şey demiyorlarmış, çünkü konuşulacak başka o kadar çok şey varmış ki! Aralık duran bir çekmecenin içinde kocaman bir Yapma Bebek uzanmış, dinlenmekteymiş. Bu Yapma Bebek biraz yaşlıymış, boynunun da onarıldığı belliymiş. Bir ara yattığı yerde doğrulup, "Kadın–erkek–oyunu oynayalım mı? Biliyorsunuz, çok eğlenceli oluyor!" demiş. O zaman ortalıkta bir canlanma olmuş. Duvara asılı taşbasması resimler bile çerçevelerinin

içinde dönüp arka yüzlerini göstermişler, ama yapma bebeğin önerisine karşı çıkmak için değilmiş bu!

Vakit gece yarısıymış; ay ışığı pencereden içeriye vuruyor, özgürce ortalığı aydınlatıyormuş. Artık oyun başlayabilirmiş; odadaki oyuncakların hepsi çağrılıymış – kaba saba oyuncaklardan sayılan Çocuk Arabası bile çağrılılar arasındaymış. Çocuk Arabası hep, "Herkesin kendine özgü bir değeri vardır," dermiş. "Hepimiz soylu olamayız ya! Dedikleri gibi, kimimizin de yararlı olması gerekir!"

Yazılı çağrı yalnızca Para Domuzu'na yapılmışmış. O öyle yüksekteymiş ki, sözlü çağrıyı işitemez sanıyorlarmış. Para Domuzu ne çağrıya yanıt vermiş, ne de gelmiş. Böyle bir eğlenceye katılacaksa, evinde oturup tadını çıkarmak istermiş, ötekilerin bunu göz önüne almaları gerekirmiş. Onlar da öyle yapmışlar.

Kartondan yapılma küçük kukla tiyatrosu vakit geçirmeden öyle bir yere kurulmuş ki, Para Domuzu bütün sahneyi kolayca görebilecekmiş. Güldürüyle başlanacak, sonra da çay içilip kafa geliştirme alıştırmaları yapılacakmış. Ama hemen bu sonuncusuyla başlamışlar. Sallanan Oyuncak At eğitimden, saf kan olmaktan; Çocuk Arabası da demiryollarından, buhar gücünden söz etmişler. Bütün bunlar onların uğraşları ile ilgili, konuşabilecekleri konularmış. Saat tik tak, tik tak ederek politikadan konuşmuş. Saat'in doğru işlemediği kulaktan kulağa fısıldanıyorsa da vaktin kaç olduğunu biliyormuş. Bambudan yapılmış olan Baston dimdik duruyor, ucundaki pirinç halka ve tepesindeki gümüş kaplamayla böbürleniyormuş. Kanepenin üstünde iki tane nakışlı yastık varmış. Bu yastıklar çok sevimliymiş, gel gelelim çok da aptalmışlar. Güldürü artık başlayabilirmiş.

Bütün oyuncaklar oturmuş, güldürünün başlamasını bekliyorlarmış. Bu arada izleyicilerin içlerinden geldiği gibi şaklayabilecekleri, çıtırdayabilecekleri, ayaklarıyla ye-

re vurabilecekleri duyurulmuş. Ama Kırbaç yaşlılar için değil, yalnız daha nişanlanmamış gençler için şakladığını söylemiş. Çatpat, "Ben her şey için çıtırdarım!" demiş. Güldürü sürerken de izleyicilerin kafasından işte bunlara benzer düşünceler geçmekteymiş. Oyun beş para etmezmiş, ama oyuncular iyi oynuyorlar, izleyicilere hep boyalı yanlarını dönüyorlarmış. Bunu yapabilmeleri de yapımları gereğiymiş. Bağlı oldukları teller uzun olduğu için sahnenin önüne kadar geliyorlarmış ki, bu da onları daha belirgin kılıyormuş. Yapma Bebek pek duygulanmış, bu yüzden de boynundaki perçin gevşemiş. Para Domuzu da kendine özgü bir biçimde duygulanmış. Oyunculardan birini mirasçıları arasına katmaya karar vermiş. İsteği, kendisi öldüğünde o oyuncunun da onunla birlikte aynı mezara gömülmesiymiş.

Gerçekten güzel bir eğlenceymiş; bütün oyuncaklar çok eğleniyorlarmış. Çay içmekten vazgeçip yine kadın-erkek-oyunu adını verdikleri kafa geliştirme alıştırmalarına dönmüşler. Bunda da kötü bir niyetleri yokmuş. Oynuyorlarmış işte! Her biri hem kendisini, hem de Para Domuzu'nun ne düşündüğünü düşünüyormuş. Ama en kapsamlı düşünen Para Domuzu imiş. Onun düşünceleri, dediğim gibi, mirasçılar, gömülme töreni ve sonunun ne zaman geleceği (ki hep beklenildiğinden önce gelir) ile ilgiliymiş. İşte tam o anda Para Domuzu birdenbire çat diye ortasından yarılıp dolaptan aşağıya düşmüş, paramparça olmuş. Karnındaki paralar sıçrayıp oynayarak ortalığa saçılmış – küçük paralar fır fır dönüyorlar, daha büyükleri (özellikle de gümüş liralardan biri) odanın dışındaki dünyaya çıkma isteğiyle yuvarlanıyormuş. Sonunda da bu istekleri gerçekleşmiş. Para Domuzu'nun parçaları ise çöp tenekesine atılmış. Ama daha ertesi gün, yine balçıktan yapılmış yeni bir Para Domuzu dolabın üstünde yerini almış. Ama içinde daha bir kuruş bile olmadığı için şın-

gırdayamıyormuş. Bu yönüyle, içi tıka basa dolu olduğu için şıngırdayamayan eski Para Domuzu'na benzemekteymiş –daha sonra olacakların başlangıcıymış bu! Biz de burada bitirelim!

Sıçrayıcılar

Pire, Çekirge, bir de Kurbağa içlerinden kimin en yükseğe sıçrayabileceğini görmek istemişler. Yarışmayı izlemeye dünyanın her yerinden kim gelebilecekse çağrılmış. Yarışma günü üç ünlü sıçrayıcı bir odada buluşmuşlar.

Kral, "En yükseğe sıçrayana kızımı vereceğim, çünkü bu kişilerden karşılıksız sıçramalarını istemek cimrilik olur," demiş.

İlkin Pire öne çıkmış. Çok görgülü bir davranışı varmış; dört yanına dönüp eğilerek izleyicileri selamlamış, çünkü damarlarında dolaşan kan, soylu genç kızlardan emdiği kanmış. Pire insanlarla bir arada bulunmaya çok alışkınmış. Bunun da önemi küçümsenemez.

Sonra Çekirge gelmiş. Çekirge elbette Pire'den çok daha ağırmış, ama oldukça gösterişliymiş, üstünde doğuştan yeşil üniforması varmış. Üstelik Mısır'daki çok eski bir aileden geldiğini, Mısır'da kendisine çok saygı gösterildiğini söylemiş. Az önce bir tarladan getirilip iskambil kağıtlarından üç katlı bir şatoya konulduğunu, o şatoda resimli yüzleri içe dönük kupa kızlarının gövdelerinden

kesilerek açılmış kapılar ile pencereler olduğunu belirtmiş. "Ben çok dokunaklı öterim," demiş. "Bakın size bir örnek vereyim: Geçenlerde gençliklerinden beri cırlayan, ama daha iskambilden bir şato edinememiş on altı tane buralı cırcır böceği benim ötüşümü duyunca kıskançlıktan daha da inceliverdiler!"

Böylece hem Pire, hem de Çekirge kendilerini tanıtmışlar. Her ikisi de bir prenses ile evlenebileceğini sanıyormuş.

Kurbağa hiçbir şey söylememiş, ama başkalarının söylediğine göre, az konuşur, çok düşünürmüş. Saray köpeği, Kurbağa'yı şöyle bir koklar koklamaz, iyi bir aileden geldiğini anlamış. Dilini tutsun diye üç madalya verilmiş olan, kralın yaşlı danışmanı, Kurbağa'da gelecekte ne olacağını bilme yetisi olduğunu belirtmiş. Danışmanın dediğine göre, insan kışın sert mi, ılık mı geçeceğini Kurbağa'nın belkemiğine bakarak söyleyebilirmiş. Öyleyse Kurbağa'nın belkemiği, takvimi yazan kişinin belkemiğinden daha yararlı olmalı!

Yaşlı kral, "Benim söyleyeceğim bir şey yok!" demiş. "Ben şimdi kendi işlerimi düşünüyorum!"

Artık sıçrama yarışı başlayabilirmiş. Pire o kadar yükseğe sıçramış ki, hiç kimse nereye gittiğini görememiş. Bu yüzden de sıçramadı diye diretmişler. Alçakça, haksız bir diretmeymiş bu!

Çekirge Pire'nin sıçradığı yüksekliğin ancak yarısına kadar sıçrayabilmiş –üstelik kralın suratına sıçramış. Kral çok iğrenç bulmuş bunu!

Sıra Kurbağa'ya gelmiş. Kurbağa olduğu yerde durup düşünmeye başlayınca herkes sıçrayamayacağını sanmış.

"Yoksa bir yeri mi ağrıyor?" demiş saray köpeği. Sonra da gidip Kurbağa'yı koklamış. O anda Kurbağa küçük, çarpık bir sıçrayışla, alçak bir altın taburede oturan prensesin kucağına sıçrayıvermiş.

O zaman kral, "En yüksek sıçrayışı kızımın kucağına sıçrayan yaptı!" demiş. "Amaç da zaten buydu. Ama bunu başarmak için kafa ister; Kurbağa kafası işleyen biri olduğunu gösterdi."

Böylece Kurbağa, prensesle evlenmeye hak kazanmış.

Pire, "Kim ne derse desin, en yükseğe sıçrayan bendim!" diyormuş. "Ama önemi yok! Bırakın prenses o kara kuru yaratıkla evlensin. En yükseğe ben sıçradım; ne var ki, bu dünyada başkalarının seni görebilmesi için cüsseli olacaksın!"

Kısa bir süre sonra Pire yabancı bir ülkeye gidip o ülkede orduya katılmış; dediklerine göre orada yaşamını yitirmiş.

Çekirge bir hendeğin kıyısına oturmuş, bu dünyada olup bitenleri düşünmekteymiş. Hem düşünüyor, hem de "Cüsse gerekir! Cüsse gerekir!" deyip duruyormuş. Sonra karamsar yaşam öyküsünün şarkısını söylemeye başlamış. Biz bu öyküyü o şarkıdan alıp yazıya geçirdik, ama belki doğru değildir.

Güneş Işığının Öyküleri

Rüzgâr, "Şimdi de ben bir öykü anlatayım size!" demiş.

Yağmur, "Özür dilerim," diye sözünü kesmiş Rüzgâr'ın. "Ama şimdi sıra benim! Siz yeterince sokağın başında durup uluyabildiğiniz kadar uludunuz!"

"Bana böyle mi teşekkür ediyorsunuz?" demiş Rüzgâr. "Sizin şerefinize kaç tane şemsiyeyi tersine çevirdiğimi unuttunuz mu yoksa? Size aldırmayanların şemsiyelerini kırdığım bile oldu!"

"Şimdi ben anlatacağım!" demiş Güneş Işığı. "Kesin sesinizi!" Bunu öyle saygı uyandıran bir yetkelikle söylemiş ki, Rüzgâr susup olduğu yere sinmiş; ama Yağmur Rüzgâr'ı sarsarak, "Katlanacak mıyız buna?" demiş. "Şu Bayan Güneş Işığı da hep böyle araya giriverir. Ama bu kez onu dinlemeyeceğiz. Anlattıkları da doğrusu dinlemeye değmez!"

Ne var ki, Güneş Işığı onlara aldırmadan, "Bir kuğu dalgalı denizin üzerinden uçuyordu," diye anlatmaya başlamış. "Kuğunun tüyleri altın gibi pırıl pırıldı. Bu tüylerden biri birdenbire koptu, denizde pupa yelken yol alan büyük bir ticaret gemisinin üstüne doğru düşmeye

başladı. Tam da geminin taşıdığı yükten, yani kargodan sorumlu olduğu için süper kargo adını taktıkları genç bir adamın kıvırcık saçlarının üstüne düştü. Talih kuşundan kopan o tüy genç adamın alnına dokunup onun elinde bir tüy kalem oldu. Kısa zaman içinde zengin bir tüccar oluveren genç adam kendisine altın mahmuzlar satın aldı, serveti yüzünden bir soyluluk armasını da hak etti. Ben işte o armada yansıdım!" demiş Güneş Işığı. Sonra da yeni bir öyküye başlamış:

"O sözünü ettiğim kuğu yemyeşil bir çayırın üzerinden uçarken, çobanlık yapan yedi yaşındaki küçük bir oğlan çayırdaki yaşlı ağacın gölgesine uzanmış, dinleniyordu. Kuğu ağacın yapraklarından birini öpünce o yaprak oğlanın avucuna düştü. Bir yaprak ilkin üç, sonra on yaprak oldu, derken bütün bir kitaba dönüştü. Oğlan o kitapta doğanın tansıkları, anadilin önemi, inanç ile bilgi üstüne yazılı olan her şeyi okudu. Yatma zamanı gelince de okuduklarını unutmamak için, kitabı yastık gibi başının altına koydu. Kitap oğlana okulun yolunu açtı, onu bilginin kaynağına götürdü. Ben bir kitapta adı geçen bilginler arasında o oğlanın da adını gördüm!" demiş Güneş Işığı. Sonra da yeni bir öyküye başlamış:

"O sözünü ettiğim kuğu bir keresinde ıssız bir ormana uçup oradaki karanlık, durgun göllerin üzerinde dinlendi. Gugukkuşlarının, yabangüvercinlerinin yuvalarının bulunduğu o ormanda nilüferler, yabanelmaları yetişiyordu.

Yoksul bir kadıncağız ormanda kırılıp yere düşmüş dalları yakacak olarak toplayıp sırtlanmış, küçük çocuğunu da kollarında taşıyarak evine dönüyordu. Birden o altın kuğunun, o mutluluk kuşunun gölün kıyısındaki sazlıktan havalandığını gördü. Ama o da ne? Sazların arasında parıldayan bir şey vardı. Bir altın yumurtaydı bu! Kadın o yumurtayı aldı, gömleğini açıp göğsünün üs-

tüne koydu. Yumurta sıcaktı, kesinlikle canlı bir varlık vardı içinde. Yumurtanın kabuğu içeriden gagalanıyor, ama kadın bunu kendi yüreğinin atışları sanıyordu.

Eve gelince yoksul odasında yumurtayı koynundan çıkardı. Yumurta değerli bir altın saat gibi tik tak ediyordu. Ama saat değildi o. İçinde can taşıyan bir yumurtaydı! Sonunda yumurta çatladı, küçücük bir kuğu palazı başını dışarı çıkardı. Nasıl ki yoksul kadıncağızın dört çocuğu varsa, palazın boynunda da dört halka vardı. Çocukların üçünü evde bırakmış, dördüncüsünü yanında ormana götürmüştü. Kadın, palazın boynundaki halkalardan her birinin bir çocuğu için olduğunu hemen anladı. Onun bunu anladığını görür görmez, altın kuğu palazı uçup gitti!

Kadın halkaların hepsini ilkin kendisi öptü, sonra da çocukların her birine bir halkayı öptürdü, sonra o halkayı çocuğun kalbine bastırıp parmağına taktı."

"Şimdi de ondan sonrasını bir dinleyin!" demiş Güneş Işığı. "Oğlanlardan biri balçık ocağına girip oturdu; eline bir topak balçık aldı, onu parmaklarıyla döndüre döndüre, eski bir Yunan söylencesine göre altın postu yerden alıp getiren İason'un bir heykelciğini yaptı.

İkinci çocuk hemen, her renkte çiçeklerin bulunduğu çayıra koşup bir avuç çiçek yolarak onları elinin içinde öylesine sıktı ki, çiçeklerin özsuyu gözlerine fışkırdı, parmağındaki halkayı da ıslattı. O zaman çocuğun hem düşüncelerine, hem eline bir canlılık, bir devinim geldi. Bir yıl bir gün sonra bütün kentte artık o büyük ressamdan konuşuluyordu.

Üçüncü çocuk halkasını öyle sıkı tutuyordu ki, halka birden ses vermeye başladı. Yüreğin derinliklerinden gelen bir yankıydı o ses! Çocuğun düşünceleri ile duyguları ezgilere dönüşüyor, bu ezgiler öterek havalanan kuğular gibi yükselip denizin, düşünceler denizinin, derinliklerine

dalan kuğular gibi alçalıyordu. Çocuk kısa zamanda yalnız kendi ülkesinin değil, öteki ülkelerin de sahip çıkacağı, müziğin büyük ustalarından biri oldu.

Herkesin günah keçisiymiş gibi davranılan dördüncü çocukta kurbağacık olduğunu, hasta tavuklar gibi, biberli tereyağı ile iyileştirildiğini söylerlerdi. Canlarının istediği ses tonuyla, "İşte sana biberli yağ!" derler, çocuk da verdiklerini alırdı. Ama benden bir öpücük aldı o çocuk!" demiş Güneş Işığı. "O beni bir kez öptüyse, ben onu on kez öptüm. Şair yaradılışlıydı. Övgü de alıyordu, sövgü de! Ama mutluluğun altın kuğusundan mutluluk halkasını almıştı bir kez. Düşünceleri ölümsüzlüğün simgesi olan altın kelebekler gibi uçuşuyordu artık!"

Rüzgâr, "Çok uzun bir öykü bu!" demiş.

Yağmur, "Üstelik çok sıkıcı!" diye söze karışmış. "Sevgili Rüzgâr, üstüme şöyle bir es de kendime geleyim!"

Rüzgâr esmeye başlamış, ama Güneş Işığı anlatmayı sürdürmüş:

"Bir keresinde de mutluluk kuğusu derin bir körfezin üzerinden uçuyordu. Balıkçılar körfezde ağlarını atmışlar, bekliyorlardı. İçlerinden en yoksulu evlenmeyi düşünmekteydi; kısa bir süre sonra da evlendi.

Kuğu ona bir parça amber getirdi. Nesneleri kendine çekme özelliği olan amber, balıkçının evine de pek çok kişinin kalbini çekti. Amber aynı zamanda en güzel kokulu tütsüdür. Balıkçının evinden de bir tapınaktan ya da Tanrı'nın doğasından gelen kokular gibi güzel bir koku yayılıyordu. Balıkçı ile karısı yoksulluktan yakınmadan gerçek bir mutluluk içinde yaşıyorlardı. Yaşamları tam bir güneş ışığı öyküsüydü!"

Rüzgâr, "Artık susalım!" demiş. "Güneş Işığı yeterince konuştu. Ben çok sıkıldım!"

"Ben de öyle!" demiş Yağmur.

"İyi ama, ne diyeceğiz şimdi Güneş Işığı'na?"

"Ne mi diyeceğiz? 'Öykü faslı bitti!' deriz."

Gül Perisi

Bir bahçenin ortasında, üstünde pek çok gül olan bir gül ağacı varmış. Bu güllerden en güzelinin içinde bir peri yaşarmış. Bu peri öyle küçükmüş ki, insan gözü onu göremezmiş. Gülün her yaprağının ardında perinin bir yatak odası varmış. Peri bir çocuk kadar düzgün yaradılışlı, bir çocuk kadar sevimliymiş; omuzlarından topuklarına kadar inen kanatları da varmış. Oh, nasıl da mis gibi kokarmış perinin odaları! O odaların tozpembe renkli gül yaprağından duvarları ne kadar aydınlık, ne kadar güzelmiş!

Peri bir gün bütün vaktini güneşte eğlenip çiçekten çiçeğe uçarak, kelebek kanatlarını andıran kanatları üzerinde dans ederek, ıhlamur ağacının yapraklarındaki anayollar ile patikaları kaç adımda gidebileceğini ölçerek geçirmiş. Onun anayol ya da patika dediği, ıhlamur yaprağındaki damarlarmış. O damarlar uzun birer yolmuş peri için! Ama geç başladığı bu ölçüm işini bitiremeden güneş batıp akşam olmuş.

Hava birdenbire çok soğumuş. Çiy düşmeye, rüzgâr esmeye başlamış. Artık eve dönmenin zamanıymış. Peri

aceleyle evinin yolunu tutmuş, ama oraya vardığında, konut edindiği gül, yapraklarını kapatmış olduğu için içeriye girememiş. Yaprakları açık olan başka bir gül de yokmuş. Zavallı küçük peri çok korkmuş. Daha önce geceyi dışarıda geçirdiği hiç olmamış ki! Geceleri ılık gül yapraklarının ardında mışıl mışıl uyumaya alışıkmış. İçinden, "Bu gece ben mutlaka ölürüm!" diye geçirmiş.

Bahçenin öbür ucunda hanımelilerinden oluşmuş bir çardağın bulunduğunu biliyormuş. Üstü boyalı büyük borulara benzeyen hanımeli çiçeklerinden birinin içine girip orada sabaha kadar uyumaya karar vermiş.

Hanımelilerinin olduğu yere uçmuş. Ama bir de ne görsün? Şişşt! Aman ses çıkarmayın! Çardağın altında iki kişi varmış. Yakışıklı bir delikanlı ile dünya güzeli bir genç kızmış çardağın altındakiler! Yan yana oturmuş, konuşuyorlarmış. İstedikleri tek şey, sonsuza dek birlikte olmakmış. Birbirlerine duydukları sevgi, iyi kalpli bir çocuğun ana babasına duyduğu sevgiden çok daha büyükmüş.

"Ama ayrılmamız gerekiyor!" diyormuş delikanlı. "Ağabeyin aramızdaki ilişkiden hoşlanmıyor. Bu yüzden de bir iş için dağlar, denizler aşırı çok uzak bir yere gönderiyor beni. Hoşça kal, tatlım! Merak etme, eninde sonunda benim nişanlım olacaksın!"

Sonra öpüşmüşler. Genç kız ağlayarak delikanlıya bir gül vermiş. Ama vermeden önce de gülü öpmüş. Bu öpücük öyle yoğun, öyle içtenmiş ki, gülün yaprakları açılıvermiş. O zaman küçük peri hemen uçarak gülün içine girmiş, başını mis kokulu, ince gül yapraklarının oluşturduğu duvarlara dayamış. Dışarıda "Hoşça kal!", "Güle güle!" dendiğini duymuş; güle de delikanlının koynunda yer verildiğini duyumsamış. Delikanlının kalbi ne de hızlı atıyormuş! Küçük peri o kalp atışlarından bir türlü uykuya dalamamış.

Delikanlının koynunda gülün rahatı uzun sürmemiş, çünkü delikanlı ormandan geçerken onu koynundan çı-

karıp öpmeye başlamış. Üstelik öyle sık, öyle ateşli öpüyormuş ki, küçük peri gülün içinde neredeyse ezilecekmiş. Delikanlının dudaklarından yayılan yakıcı sıcaklık, yapraklardan geçip gülün içine işliyormuş. Gül, ortalıkta şiddetli öğle sıcaklığı varmış gibi iyice açılmış!

O sırada çok kızgın olduğu her halinden belli olan esmer bir adam delikanlının yolunu kesmiş. Bu adam, güzel kızın kötü kalpli ağabeyiymiş. Hiçbir şey demeden, kocaman keskin bıçağını çektiği gibi, gülü öpmekte olan delikanlıyı bıçaklayarak öldürmüş, sonra da kafasını kesip gövdesiyle birlikte ıhlamur ağacının altındaki yumuşak toprağa gömmüş.

Kötü kalpli ağabey, "İşte bu kadar! O da şimdi geçmişe karıştı!" diye mırıldanmış. "Artık geri gelmeyecek. Dağlar, denizler aşırı, uzun bir yolculuğa çıkmıştı; eh, böyle bir yolculukta da insan kolayca yaşamını yitirebilir. Onun da bu yolculuktan dönüşü olmayacak. Bu durumda kız kardeşim bana hiçbir şey sormaya cesaret edemez!"

Sonra da delikanlıyı gömdüğü toprağın üstünü ayağıyla ittiği kuru yapraklarla örtmüş; gece karanlığında evin yolunu tutmuş. Ama sandığı gibi yalnız değilmiş. Küçük peri de onunla birlikteymiş! Peri, kötü kalpli ağabey mezar kazarken saçlarının arasına düşen buruşuk, kuru bir ıhlamur yaprağının içindeymiş. Ağabey şimdi şapkasını başına geçirmiş olduğu için de şapkanın içi zindan gibi karanlıkmış. Peri hem korkudan, hem de tanık olduğu korkunç olaya duyduğu öfkeden tiril tiril titriyormuş.

Kızın ağabeyi sabaha karşı eve varmış; şapkasını çıkarıp hemen kız kardeşinin yatak odasına gitmiş. Dünya güzeli genç kız yatağında uyumakta, bütün kalbiyle sevdiği, şimdi ormanlardan geçip dağları aşıyor sandığı delikanlıyı düşünde görmekteymiş. Kötü kalpli ağabey, kız kardeşinin üzerine eğilip ancak bir iblisin gülebileceği gibi iğrenç bir gülüşle gülmüş. O anda saçlarının arasındaki

kuru yaprak yatak örtüsünün üzerine düşmüş. Ama o bunun farkına varmamış, kız kardeşinin yatak odasından çıkmış, biraz uyumak için kendi odasına gitmiş. O zaman peri kuru yapraktan çıkıp, uyumakta olan genç kızın kulağına girerek bir düşte geçiyormuş gibi o korkunç cinayeti anlatmış, delikanlının cesedinin gömüldüğü yeri betimlemiş. O yerin hemen yanındaki çiçek açmış ıhlamur ağacından da söz ederek demiş ki: "Sana anlattıklarımı bir düş sanmayasın diye, uyanınca yatağında kuru bir yaprak bulacaksın!" Kız uyanır uyanmaz, gerçekten de o yaprağı bulmuş.

Acı gözyaşları dökmeye başlamış, ama derdini hiç kimseye açmaya cesaret edememiş. Kızın odasındaki pencere bütün gün açık durmuş, peri de kolayca bahçedeki güllerle bütün öteki çiçekleri ziyaret etme olanağı bulmuş, ama dertli kızcağızı bırakıp gitmeyi de içi götürmüyormuş. Pencerede çiçekleri ancak bir ay yaşayan bir gül dalı varmış. Peri o daldaki güllerden birinin üzerine oturup zavallı kızı izlemeye başlamış. Ağabeyi o gün sık sık kız kardeşinin odasına gelmiş; öyle de acımasız bir davranışı varmış ki! Kız gönlündeki onulmaz yaradan söz etmeye bir türlü cesaret bulamamış.

Gece olur olmaz, sessizce evden çıkıp doğruca ormana, ıhlamur ağacının bulunduğu yere gitmiş. Toprağın üstündeki yaprakları kenara itip kazmaya başlamış. Çok geçmeden de delikanlının cesedini bulmuş. Bir bilseniz, nasıl ağlamış, kendisinin de canını alsın diye nasıl yalvarmış Tanrı'ya!

Elinden gelse, cesedi taşıyıp evine götürecekmiş, ne yazık ki bunu yapacak gücü yokmuş. Onun için yalnızca delikanlının gözleri kapalı, kesik başını tutup kaldırmış, soğuk dudaklarından öpüp gür saçlarındaki toprağı temizlemiş. Kendi kendine, "Bu benim olacak!" demiş. Ölü gövdeyi yine toprakla, yapraklarla örtmüş; delikanlının

kesik başıyla birlikte, öldürüldüğü yerdeki çiçek açmış bir yasemin ağacından kopardığı küçük bir dalı da yanına alarak eve götürmüş.

Odasına girer girmez, kesik başı bulabildiği en büyük saksının içine koymuş, üstünü toprakla örtüp yasemin dalını o toprağa dikmiş. O zaman küçük peri, "Hoşça kal!" diye fısıldamış, kızın çektiği acıyı görmeye artık dayanamadığı için, uçarak konut edindiği gülün bulunduğu bahçeye gitmiş, ama gülün solup dağılmış olduğunu, geriye kalan birkaç solgun yaprağın aşağıya sarktığını görmüş.

"Ne yazık ki iyinin, güzelin ömrü uzun olmuyor!" diye içini çekmiş. Sonunda başka bir gül bulmuş, o gülü kendine konut edinmiş. Şimdi yeni konutunun güzel kokulu, ince yaprakları arkasına gizlenip oturabilirmiş artık.

Her sabah erkenden uçarak zavallı kızın penceresine gidiyor, her seferinde de kızı saksının yanında ağlar buluyor, acı gözyaşlarının yasemin dalının üstüne aktığını görüyormuş. Kız her geçen gün gittikçe soluyor, yasemin dalı ise gittikçe canlanıp yeşeriyormuş. Yeni filizler birbirini izliyor; küçük, beyaz tomurcuklar çiçeğe dönüştükçe kız o çiçekleri öpüyormuş. Kötü kalpli ağabey ise kız kardeşini azarlayarak, "Delirdin mi sen?" deyip durmaktaymış, çünkü onun saksının başında niçin ağladığını anlayamadığı gibi, ağlaması hoşuna da gitmiyormuş. Saksının içinde delikanlının o artık görmez olmuş gözlerinin, toprağa karışan o solgun dudaklarının bulunduğunu bilmiyormuş ki! Bir gün kızı saksının üstüne eğilmiş uyuklarken bulan küçük gül perisi, kulağına girip akşam karanlığındaki çardaktan, güllerin kokusundan, perilerin sevgisinden söz etmiş. O zaman kız çok tatlı bir düş görmeye başlamış. Düş görürken de ölüvermiş. Rahat bir ölümmüş kızın ölümü; cennette, sevgilisinin yanındaymış artık. O zaman yasemin birer çanı andıran iri, beyaz çiçeklerini açmış. Öyle

de güzel kokuyormuş ki o çiçekler! Bir yasemin dalı ölenin arkasından ancak böyle ağlayabilirmiş.

Kötü kalpli ağabey çiçek açmış yasemin dalını görünce, onu kız kardeşinin kendisine bıraktığı kalıt olarak, saksısıyla birlikte yatağına yakın bir yere koymuş. Çünkü yaseminin gözü okşayan bir görünüşü, insanı canlandıran güzel bir kokusu varmış. Ama küçük gül perisi yaseminin ardını bırakmamış; çiçeklerini birer birer dolaşıp, her çiçekte yuvalanmış canlı, küçücük bir öz vardır ya, işte ona, öldürüldükten sonra kesilen başı şimdi toprak olan delikanlıdan, zavallı genç kızdan, kızın kötü kalpli ağabeyinden söz etmiş.

Her yasemin çiçeğinin içindeki canlı öz, "Biliyoruz!" diye yanıt veriyormuş periye. "Biliyoruz! Öldürülen delikanlının gözleri ile dudakları değil mi bizi böyle geliştiren? Biz her şeyi biliyoruz!" Sonra da tuhaf bir biçimde başlarını sallıyorlarmış.

Gül perisi yasemin çiçeklerinin nasıl olup da bu kadar dingin olabildiklerini anlayamamış. Bal toplayan arıların yanına uçup onlara da kötü kalpli ağabeyin yaptıklarını anlatmış. Arılar bunu beylerine söyleyince, arıbeyi ertesi sabah katili öldürmelerini buyurmuş.

Ama o gece (ki kızın ölümünden sonraki ilk geceymiş), kızın ağabeyi güzel kokulu yaseminin yanındaki yatağında uykuya dalınca bütün yasemin çiçekleri açılmış. Her çiçeğin içindeki canlı öz, gözle görülemeyen zehirli bir mızrakla çiçeğinden çıkıp gelmiş, kızın ağabeyinin kulağına girip oturmuş, kötü düşler anlatmaya başlamış. Sonra da katil ağabeyin dudaklarının üstünde uçarak zehirli mızrağını diline saplamış. Sonunda her biri, "İşte öcümüzü aldık!" deyip bir çanı andıran beyaz çiçeğine geri dönmüş.

Sabah olunca yatak odasının penceresi birdenbire açılmış, gül perisi ile arıbeyi, arkalarından da bir sürü arı, kızın ağabeyini öldürmek için içeriye dalmış.

Ama çoktan ölmüş olan ağabeyin yatağının çevresinde birçok kişi varmış. Hepsi de, "Onu mutlaka yaseminin güzel kokusu öldürdü!" diyorlarmış.

Gül perisi bu söylenenleri duyunca çiçeklerin öçlerini almış olduklarını anlamış; bunu arıbeyine de söylemiş. Arıbeyi ile birlikte saksının çevresinde vızıldayan arıların üstesinden gelinir gibi değilmiş. Odadaki adamlardan biri saksıyı dışarıya çıkarmak için tutup kaldırmış, ama arılar elini sokunca yere düşürüvermiş. Saksı paramparça olmuş!

O zaman bembeyaz kesilmiş kafatasını görüp yataktaki ölünün bir katil olduğunu anlamışlar.

Arıbeyi havada vızıldayarak bir şarkı tutturmuş. Söylediği şarkı, öç almasını bilen çiçekler ile küçücük bir yaprağın ardında yaşasa da işlenmiş bir kötülüğü korkmadan anlatıp öç aldırmasını bilen gül perisi üstüneymiş.

İnsan Ne Gibi Bir Buluş Yapabilir

Bir zamanlar şair olmak için uğraşan bir genç adam vardı. Paskalya yortusuna kadar çalışmalarını bitirip evlenmek, sonra da şiir yazarak ailesini geçindirmek istiyordu. Şiir yazmanın bir buluş yapmaktan başka bir şey olmadığını da biliyordu, ama yeni bir şey bulmak olanaksızdı. Çok geç doğmuştu o genç adam. O daha dünyaya gelmeden bütün buluşlar yapılmış, her şey anlatılmış, her şey yazılmıştı.

Genç adam, "Bin yıl önce doğan insanlar ne mutluymuş!" diyordu. "Kolayca ölümsüzlüğe erebilmişler! Yüz yıl önce doğanlar bile çok mutluymuş, çünkü o zaman da şiiri yazılacak bir şeyler varmış. Ama bugün öyle mi! Dünyada yazılacak ne varsa, hepsi yazılıp bitmiş; ben şimdi neyin şiirini yazayım ki?"

Bu düşüncelerle durmadan kafasını yoran zavallı adam, sonunda hastalandı. Hiçbir yerde derdine çare bulacak bir hekim yoktu. Ama belki doğadaki bitkilerden, çiçeklerden kocakarı ilaçları yapan o yaşlı kadının kendisine bir yardımı olabilirdi. Yaşlı kadın bir tarlanın kıyısında, küçük bir evde otururdu. Görevi, tarlanın içinden geçen yolun başındaki çit kapısını atlılara, arabalara açmak-

tı, ama yaşlı kadının açtığı tek şey çit kapısı değildi. Yaşlı kadın arabasıyla sık sık oradan geçen, üstelik unvanı için vergi ödeyen bölgenin hekiminden çok daha bilgiliydi.

Genç adam içinden, "Mutlaka o yaşlı kadına bir görünmeliyim!" dedi.

Kadının oturduğu küçük evin içi hem temiz, hem de derli topluydu, ama dışarıdan bakınca ev çok iç sıkıcı görünüyordu. Çevresinde ne bir ağaç, ne de çiçek vardı; yalnızca giriş kapısının dışında balı çok işe yarayan bir arı kovanı durmaktaydı; bir de patates yetiştirmeye ayrılmış küçük bir yer vardı ki, o da çok yararlıydı. Bir hendekteki akdiken çalısı artık çiçeğini dökmüş, meyve vermişti. Çakaleriği ya da güvemeriği denilen bu meyveyi daha don vurmadan tadarsanız, insanın dişlerini kamaştıran bir özelliği olduğunu saptarsınız.

Genç adam, yaşlı kadının oturduğu evin önüne gelince, "İşte günümüzün şiirden yoksunluğunu sergileyen bir görünüş!" diye düşündü. Yaşlı kadının kapısında genç adamın aklına geliveren bir düşünceydi bu. Büyük bir şey değildi belki, ama düşünce düşüncedir!

"İşte bunu yaz!" dedi yaşlı kadın. "Unutma ki, ekmek kırıntıları da ekmektir! Buraya niçin geldiğini biliyorum. Yazacak bir şey bulamıyorsun, ama Paskalya gelmeden önce de şair olmak istiyorsun!"

"Her şey yazılıp bitmiş!" diye yanıtladı genç adam. "Çağımız önceki çağlar gibi değil!"

Yaşlı kadın, "Haklısın!" dedi. "Eskiden benim gibi kocakarı ilaçları yapan kadınları odun yığınının üstünde yakarlardı; şairler cep delik cepken delik dolaşırlardı ortalıkta. Günümüzde ise durum iyi –hem de çok iyi! Ama sen çevreni doğru göremiyorsun; kulağını da keskinleştirememişsin. Sanırım, gece yatmadan dua da etmiyorsundur. Ortalıkta şiiri yazılacak, öyküsü anlatılacak bir sürü şey var –elbette anlatma yeteneğin varsa! Aradığın konu-

yu yeryüzünün bitkilerinde, meyvelerinde bulabilirsin; akarsulardan, durgun sulardan çıkarabilirsin; ama bunu nasıl yapacağını, bir güneş ışınını nasıl yakalayabileceğini bilmen gerekir. Al şu benim gözlüklerimi tak, kulaklığımı kulağına koy, duanı oku, hiç durmadan kendini dinlemeyi de bir yana bırak!"

Bu sonuncusunu yapmak, yaşlı kadının düşündüğünden çok daha güçtü.

Genç adam gözlükleri, kulaklığı aldı. Yaşlı kadın onu patateslerin olduğu yerin ortasına götürüp eline de kocaman bir patates verdi. Patatesten sesler geliyordu. Bir şarkıydı bu! Daha da ilginci, şarkıdaki sözlerin patatesin öyküsünü anlatıyor olmasıydı. Öykü on bölümden, yani on dizeden oluşan sıradan bir öyküydü

Neydi patatesin söylediği o şarkı?

Patates kendisi ile ailesinin şarkısını söylüyordu: Patateslerin Avrupa'ya gelişi, başlangıçta acısını çektikleri yanlış değerlendirmeler, sonra da bir külçe altından daha değerli sayılmaları.

"Kralın buyruğuyla bütün kentlerdeki belediyelerce halka dağıtılmaya başladık. Ne kadar önemli olduğumuz herkese anlatılıyordu, ama hiç kimse inanmıyordu buna, halk bizi nasıl dikeceğini bile bilmiyordu. Kimileri bir çukur kazıp bütün bir kile patatesi onun içine dolduruyor, kimileri ise bir tanesini oraya bir tanesini buraya toprağa gömüp her birinden bir patates ağacı yetişmesini bekliyordu. Bu şekilde dikilen patatesler yapraklanıp çiçeklenerek bir tür sulu meyve veriyor, ama hepsi de sonunda solup gidiyordu. Hiç kimsenin kökteki asıl patatesleri, o nimeti düşündüğü bile yoktu. Sözün kısası, çok çile çektik –yani atalarımız ile biz demek istiyorum, arada ne fark var ki! İşte bizim öykümüz!"

"Bu kadarı yeter!" dedi yaşlı kadın. "Şimdi şu akdiken çalısına bakalım!"

"Bizim de," dedi akdiken çalısı, "patateslerin anayurdundan daha kuzeyde yakın akrabalarımız var. Norveç'ten Norveçliler geldi; sis, fırtına demeden batıdaki o bilinmeyen ülkeye doğru gidiyorlardı. Orada, karların buzların gerisinde çeşitli otlar, bitkiler, kara üzüm veren asmalar buldular. Don, bizim meyvelerimizi olduğu gibi, üzümleri de olgunlaştırmıştı. Norveçliler 'Şarap Ülkesi', 'Yeşil Ülke', 'Akdiken Ülkesi' adlarını verdiler o ülkeye – yani bugünkü Grönland'a!"

"Çok romantik bir öykü!" dedi genç adam.

Yaşlı kadın, "Evet, öyle!" diye yanıtladı. Sonra, "Gel şimdi benimle," diyerek genç adamı arı kovanının yanına götürdü. Adam kovanın içine şöyle bir baktı. Aman o ne kaynaşma! O ne etkinlik! Kovandaki bütün geçitlerde arılar vardı. Kanatlarını yelpaze gibi kullanarak hava akımı yaratıp fabrikayı, yani kovanı serinletiyorlardı; görevleri buydu onların! Az sonra dışarıdan, bacaklarında sepetle doğmuş olan başka arılar geldi. Getirdikleri çiçek tozunu silkip ayıklıyorlardı. Bundan da bal ile balmumu yapılıyordu. Arılar sonra yine kovandan dışarı uçuyor, çok geçmeden de geri geliyorlardı. Bir ara arıbeyi dışarıya çıkmak istedi, ama bütün arıların ona eşlik etmesi gerekiyordu. Oysa şimdi bunun zamanı değildi! Ne var ki, arıbeyi dışarıya uçmakta ısrar edince, öteki arılar onun kanatlarını ısırdılar. O da dışarıya uçmaktan vazgeçti.

"Şimdi şu toprak yığınının üstüne çık!" dedi yaşlı kadın. "Oradan,yolun karşısındaki o insanlara bir bak!"

"Amma da büyük bir kalabalık var orda!" dedi genç adam. "Öykü üstüne öykü! Bir koşuşmacadır gidiyor. İyice kafam karıştı! Neredeyse sırtüstü düşeceğim!"

"Hayır, hayır! Geri çekilmek yok!" dedi yaşlı kadın. "Şimdi git o kalabalığa karış. Gözünü, kulağını aç, açıkyürekli olmayı da unutma! Merak etme, çok geçmeden bir şeyler bulursun. Şimdi ver bakayım geriye benim göz-

lüğüm ile kulaklığımı!" Yaşlı kadın böyle diyerek gözlüğü ile kulaklığını geri aldı.

"Ama şimdi hiçbir şey görmüyorum!" dedi genç adam. "Hiçbir şey de işitmiyorum!

"O zaman sen Paskalya'ya kadar şair olamazsın!" diye yanıtladı yaşlı kadın.

"Ya ne zaman olabilirim?" diye sordu genç adam.

"Ne Paskalya'ya, ne de Noel'e kadar! Anlaşılan, sen yeni bir şey bulmayı öğrenemeyeceksin!"

"Ne yapayım öyleyse şiirle geçinebilmek için?"

"Karnavala katıl! O zaman orada şairleri bir güzel hırpalarsın! Ama onların yapıtlarını hırpalamak, onları hırpalamakla aynı kapıya çıkar. Onun için çekinme, bütün gücünle saldır! Bunun karşılığında seni ödüllendirecek olanlar elbette çıkar. O ödüllerle de hem kendini, hem karını geçindirirsin!"

Bunun üzerine genç adam, "Bir buluş işte böyle yapılır!" deyip şair diye kim varsa hepsine var gücüyle girişti, çünkü kendisi ne kadar istese de şair olamayacaktı.

Biz bu öyküyü o yaşlı kadından dinledik. Yeni bir şey nasıl bulunur? Çok iyi bilir o!

Salyangoz ile Gül Ağacı

Bahçe fındık ağaçlarıyla çevriliymiş; bahçenin dışında ineklerle koyunların otladığı çayırlar varmış; ortasında da çiçek açmış bir gül ağacı bulunuyormuş. Gül Ağacı'nın altında kabuğuna çekilmiş bir Salyangoz yaşıyormuş.

Salyangoz, "Bekleyin, hele bir benim sıram gelsin! O zaman gül vermekten, fındık vermekten, ineklerle koyunlar gibi süt vermekten çok daha büyük işler yapacağım!" demiş.

Gül Ağacı, "Sizden çok şeyler bekliyorum!" diye Salyangoz'u yanıtlamış. "Ama sıranızın ne zaman geleceğini sorabilir miyim?"

Salyangoz, "Ben işimi özenerek yaparım!" demiş. "Sizin gibi tez canlı değilim. Siz insanların beklentilerini körüklemesini bilmiyorsunuz!"

Salyangoz ertesi yıl yine Gül Ağacı'nın altında, nerdeyse aynı yerde, güneşte yatıyormuş. Gül Ağacı yine tomurcuklanmış, sonra çiçek açmış. Taptaze yeni güllerle donanmış. Salyangoz, kabuğundan yarı yarıya dışarı çıkıp duyargalarını uzatmış, ama hemen geri çekmiş.

"Her şey geçen yılki gibi!" demiş. "Hiçbir ilerleme yok. Gül Ağacı yine gül veriyor, işte o kadar!"

Yaz geçmiş, güz geçmiş; ilk kar düşünceye dek Gül Ağacı'nın üzerinde hem tomurcuk, hem çiçek varmış. Havalar soğuyup yağmurlar başlayınca Gül Ağacı başını yere eğmiş, Salyangoz yerin altına sığınmış.

Sonra yeni bir yıla girilmiş. Yine güller açmış, Salyangoz yerin altından çıkmış.

"Siz artık yaşlı bir gül ağacısınız!" demiş Gül Ağacı'na. "Elinizi çabuk tutun da bir an önce bu işi sona erdirin, çünkü dünyaya verebileceğiniz her şeyi verdiniz. O verdikleriniz bir işe yaradı mı, yaramadı mı diye düşünmeye zamanım olmadı. Ama belli ki, kendinizi geliştirmek için hiçbir çabanız olmamış; yoksa başka şeyler üretirdiniz. Şimdi savunun bakalım kendinizi, savunabilirseniz! Yakında kupkuru bir sırıktan başka bir şey olmayacaksınız. Anlıyor musunuz ne demek istediğimi?"

"Beni ürkütüyorsunuz!" demiş Gül Ağacı. "Bu dediğinizi hiç düşünmemiştim."

"Aslında siz hiçbir şeyi düşünmek sıkıntısına katlanmış değilsiniz. Niçin ve nasıl çiçek açtığınızı hiç açıklamaya çalıştınız mı? Niçin böyle de başka türlü değil sorusu kafanızı hiç kurcaladı mı?"

"Hayır!" diye yanıtlamış Gül Ağacı. "Seve seve çiçek açtım, çünkü elimden başka bir şey gelmiyordu. Güneş her yeri ısıtıyor, hava canlılık veriyordu. Pırıl pırıl, tertemiz çiy tanelerini emip, güçlendirici yağmur sularını içerek yaşayıp soluk aldım. Toprak ile hava yaşama gücü verdi bana. Durmadan yenilenen, durmadan artan bir mutluluk içindeydim. Bu durumda başka bir şey de yapamadığıma göre, çiçeklenmek zorundaydım!"

Salyangoz, "Çok rahat bir yaşam sürmüşsünüz," demiş.

Gül Ağacı, "Kesinlikle öyle!" diye onaylamış. "Bana her şey verildi. Ama size verilenler daha da çok. Siz yete-

nekleriniz ve derin düşüncelerinizle dünyayı şaşırtacak bir varlıksınız."

"Hiç de öyle dünyayı şaşırtmak gibi bir niyetim yok!" demiş Salyangoz. "Dünyadan bana ne? Ben bana yetiyorum. Beni dünya değil, kabuğunun içindeki ben ilgilendirir!"

"İyi söylüyorsunuz ama, hepimizin elindeki en iyi şeyi başkalarına vermesi gerekmez mi? Bunun için elimizden geleni yapmak zorunda değil miyiz? Doğru, ben başkalarına ancak gül verebildim –ama ya siz? Siz dünyaya ne vermek niyetindesiniz?"

"Dünyaya ne verdim? Ne vermek niyetindeyim? Öyle mi! Dünyanın içine tüküreyim! Dünya dediğiniz beş para etmez! Beni de hiç ilgilendirmiyor! Madem daha iyisini yapamıyorsunuz, siz gül vermeyi sürdürün. Fındık ağacı fındık versin. İneklerle koyunlar da süt vermeyi sürdürsün. Sizleri kendilerine bağımlı kılacak olanlar vardır, ama ben kabuğumun içinde bağımsızım! Dünya beni ilgilendirmez!"

Salyangoz sözünü bitirince kabuğuna çekilmiş, giriş yoluna da kapatmış.

"Çok üzgünüm!" demiş Gül Ağacı, "Ben istesem de kendi içime giremiyorum; hep dışa doğru çiçekleniyorum. Yaprakları dökülse de, rüzgâr onları dağıtsa da gül vermeyi sürdürmek zorundayım. Ama evin hanımı güllerimden birini hiç yanından ayırmadığı ilahiler kitabının arasına koydu. Başka bir gülümü genç bir kız göğsüne taktı. Bir gülümü de bir çocuğun dudakları yaşama sevinciyle öptü. Bütün bunlar bana büyük bir mutluluk verdi. İşte anılarım –işte yaşamım!"

Gül Ağacı yine kimseye zarar vermeden çiçeklenmeyi, Salyangoz da hiçbir iş yapmadan, aylak aylak evinde oturmayı sürdürmüş. Dünya umurunda değilmiş Salyangoz'un!

Yıllar işte böyle gelip geçmiş. Sonunda Salyangoz da, Gül Ağacı da toprak olmuş. İlahiler kitabının yaprakları arasındaki gül solmuş. Ama bahçede yeni gül ağaçları yetişmiş, yeni salyangozlar doğmuş. Onlar da kabuklarının içine çekiliyor, dünyaya tükürüyorlarmış. Dünya ilgilendirmiyormuş onları!

Ne dersiniz? Bir kez daha baştan sona okuyalım mı bu öyküyü? Ama kaç kez okursak okuyalım, bu öykü değişmeyecek ki!

Gömlek Yakalığı

Bir zamanlar soylu bir aileden gelen bir genç adam varmış. Bu genç adamın bir çizme çekeceği ile bir saç tarağından başka eşyası yokmuş. Ama adamın gömlek yakalığı, dünyadaki bütün gömlek yakalıklarından daha güzelmiş. Şimdi işte o Gömlek Yakalığı üstüne bir masal anlatacağım size:

Yakalık sonunda evlenme çağına gelmiş. Şu işe bakın ki, bir gün bir diz bağı ile birlikte yıkanmaya gönderilmiş.

"Aman Tanrım!" demiş Gömlek Yakalığı. "Şimdiye dek sizin kadar ince, sizin kadar uzun, sizin kadar çekici ve soylu bir şey görmemiştim. Adınızı sorabilir miyim?"

Diz Bağı, "Adımı size söyleyemem," diye yanıtlamış.

"Peki, eviniz nerede acaba?" diye sormuş Gömlek Yakalığı.

Ama Diz Bağı çok utangaçmış; bu soruyu da yanıtlanamayacak kadar tuhaf bulmuş.

"Siz bir kuşağa benziyorsunuz," demiş Gömlek Yakalığı. "Hani şu giysinin altına takılan kuşaklar var ya, işte onları andırıyorsunuz. Gördüğüm kadarıyla hem süsleyici, hem de yararlısınız, küçük hanım!"

"Bana sarkıntılık etmeyin!" demiş Diz Bağı. Bunun için size fırsat verdiğimi sanmıyorum."

"Eh, sizin gibi güzel olmak bile," demiş Gömlek Yakalığı, "yeterince fırsat sayılır."

Diz Bağı, "Çekilin!" diye bağırmış. "Bana o kadar yaklaşmayın! Davranışınız tıpatıp erkeklerin davranışına benziyor!"

"Ben soylu bir ailedenim," demiş Gömlek Yakalığı. "Bir çizme çekeceği ile bir saç tarağının sahibiyim." Ama bu söylediği doğru değilmiş, çünkü adını andığı nesnelerin sahibi onun efendisi olan genç adammış. Gömlek Yakalığı gösteriş yapmak için öyle söylüyormuş.

"Bana yaklaşmayın!" diye yinelemiş Diz Bağı. "Böyle bir şeye alışık değilim!"

"Bu davranışınız, yapmacıktan başka bir şey değil!" demiş Gömlek Yakalığı.

Çok geçmeden yıkanma bitmiş; kolalanıp güneşte kurumaları için bir sandalyenin, sonra da bir ütü masasının üstüne konulmuşlar.

Sıcak ütünün üstüne geldiğini görünce, "Bayan Dul," demiş Gömlek Yakalığı, "Sevgili Bayan Dul, beni iyice ateş basıyor. Gittikçe değişiyorum, buruşuk yerlerim düzgünleşiyor. Bakın, yakarak bir delik açtınız bende! Off! Anlasanıza, evlenme teklif ediyorum size!"

Ütü, "Hadi oradan paçavra!" diye terslemiş; bir yandan da böbürlenerek Gömlek Yakalığı'nın üstünde bir ileri bir geri gidip gelmeyi sürdürmüş, çünkü kendisini buharlı kazan sanmaktaymış. Demiryolunda vagonları ardına takıp çekmeyi düşlüyormuş. Gömlek Yakalığı'na da, "Seni gidi paçavra!" deyip duruyormuş.

Gömlek Yakalığı'nın kenarları biraz erimiş olduğu için, Kâğıt Makası yıpranmış yerleri keserek düzeltmeye gelmiş.

"Ooo!" demiş Gömlek Yakalığı. "Sanırım siz birinci sınıf bir dansözsünüz. Bacaklarınızı nasıl da ustaca geriyorsunuz! Dünyada hiç kimse bunu sizin kadar iyi beceremez!"

"Biliyorum," demiş Makas.

Gömlek Yakalığı, "Size konteslik yaraşırdı," diye sözü sürdürmüş. "Benim yalnızca bir sahibim, bir çizme çekeceğim, bir de saç tarağım var. Keşke bir de konağım olsaydı!"

Kafası atan Makas, "Nee? Bana evlenme mi teklif ediyorsunuz?" diye bağırmış. O kızgınlıkla da Gömlek Yakalığı'nı öyle derinden kesmiş ki, zavallı neredeyse çürüğe çıkacakmış.

Gömlek Yakalığı, "Eh, ne yapalım, ben de Saç Tarağı'na evlenme teklif ederim." diye düşünmüş. "Ne güzel!" demiş Saç Tarağı'na. "Dişlerinizi nasıl da bakımlı tutuyorsunuz, küçük hanım! Nişanlanmayı hiç düşündünüz mü?"

Saç tarağı, "Düşünmez olur muyum?" diye yanıtlamış. "Çizme Çekeceği ile nişanlıyım!"

Gömlek Yakalığı, "Nişanlı mı?" diye bağırmış. "Demek nişanlısınız, ha!"

Artık evlenme teklif edebileceği başka kimse yokmuş, bu yüzden de evlenmeyi küçümsemeye başlamış.

Aradan uzun zaman geçmiş. Sonunda Gömlek Yakalığı, içinde bir sürü eski püskü giysinin bulunduğu bir torbaya konmuş. Bu torbaya koyulan eskilerden kâğıt yapılıyormuş. Aman, ne de çok partal giysi varmış torbanın içinde! İyi kumaştan olanlar birbirleriyle, kaba kumaştan olanlar da kendi aralarında birbirleriyle arkadaşlık ediyorlarmış –böyle olması da çok doğalmış. Hepsinin de anlatacak çok şeyi varmış, ama Gömlek Yakalığı'nın anlatmak istedikleri herkesinkinden çokmuş, çünkü Gömlek Yakalığı övünmekten, gösteriş yapmaktan bir türlü kendini alamıyormuş.

"Benim sayılamayacak kadar çok sevgilim oldu!" demiş Gömlek Yakalığı. "Beni bir dakika bile rahat bırakmadılar, çünkü ben hem kibar, hem de kolalı bir beyefendiydim. Hiç kullanmadığım bir çizme çekeceğim ile bir saç tarağım vardı. Beni asıl o zaman boylu boyunca yatarken görecektiniz! İlk sevgilimi hiç unutamıyorum. Çok güzel, çok sevimli, çok ince bir kuşaktı. Bir keresinde benim için kendini çamaşır teknesinin içine atmıştı! Bir de iyice kızışmış bir dul vardı, ama ona hiç yüz vermedim, bıraktım kapkara kesilsin! Ondan sonraki sevgilim öfkesi burnunda bir dansözdü. Bende öyle bir yara açtı ki, o gün bugündür acısını çekmekteyim. Saç tarağım da bana aşıktı, ama benden karşılık görmeyen o sevgi yüzünden bütün dişlerini yitirdi. İşte böyle! Buna benzer pek çok şey geçti başımdan, ama en çok bana duyduğu sevgi yüzünden çamaşır teknesine atlayan Diz Bağı için, yani kuşak için demek istiyorum, üzüntü duyuyorum. Doğrusu, vicdanımı rahatsız eden çok şey var. Benden beyaz kâğıt yapmalarının artık zamanı geldi."

Gömlek Yakalığı'nın dediği gerçekleşmiş. Torbadaki tüm eskilerden beyaz kâğıt yapılmış. Gömlek Yakalığı da şu anda gördüğünüz, üstüne bu masalın basılmış olduğu kâğıda dönüşmüş, çünkü Gömlek Yakalığı doğru olmayan şeylerle durmadan övünüyormuş. Bunu hiç unutmamalıyız ki, aynı yanlışı biz de yapmayalım. Bakarsınız sonra bizi de o torbaya koyup beyaz kâğıt yaparlar; bizden yapacakları kâğıda da en gizli yönleriyle yaşamımızı yazıp Gömlek Yakalığı'nın öyküsü gibi herkese anlatırlar.

Kelebek

Kelebek kendine bir eş aramaktaymış. Eşinin de elbette eli yüzü düzgün, çıtı pıtı bir çiçek olmasını istiyormuş. Onun için, karşılaştığı her çiçeğe alıcı gözüyle bakıyormuş. Gördüğü bütün çiçekler, nişanlanmadan önce her genç kızın yaptığı gibi, sapları üzerinde akıllı uslu oturmaktaymışlar. O kadar da çok çiçek varmış ki ortalıkta! Bu da aralarında bir seçme yapmayı güçleştiriyormuş. Ama Kelebek işin kolayını seçmiş. Uçarak Papatya'nın yanına gitmiş. Fransızlar papatyaya Marguerite derler, onun bir falcı olduğunu da bilirler. Aşıklar Marguerite'nin yapraklarını teker teker yolarak, her yaprağa sevgililerıyle ilgili bir soru sorarlar; "Bana doğruyu mu söylüyor?", "Acı çekiyor mu?", "Beni çok mu seviyor?", "Birazcık mı seviyor?", "Hiç mi sevmiyor?" gibi sorulardır bunlar. Aslında her aşık bu soruları kendi dilinde sorar. Kelebek de zaten Papatya'ya sormaya gitmiş, ama onun yapraklarını yolmamış; her birini öpmüş, çünkü "en iyi sonucu sevecenlik verir" görüşündeymiş.

"Sevgili Marguerite!" demiş. "Çiçekler arasında en bilgili kadın sizsiniz! Fal da bakabiliyorsunuz. Söyleyin bana

onu mu seçeyim? Bunu mu? Kimi seçeyim ben? Bunu bilirsem, hemen uçarak gidip ona evlenme teklif edeceğim!"

Ama Marguerite Kelebek'in sorusunu yanıtlamamış. Kendisi gibi genç bir kıza "kadın" dediği için Kelebek'e kızgınmış. Kelebek iki kez daha sorusunu yinelemiş; ama hiçbir yanıt alamayınca, artık sormak istememiş, başının çaresine bakmak için uçup gitmiş.

İlkyazın başlangıcıymış. Ortalık kardelenlerle, çiğdemlerle doluymuş.

Kelebek, "Bunların hepsi çok güzel!" diye geçirmiş içinden. "Her biri de sevimli birer genç kız, ama hiç deneyimleri yok!" Kelebek de bütün delikanlılar gibi, daha olgun bir kız aramaktaymış. Sonra dağlalelerinin olduğu yere uçmuş, ama onları da biraz fazla kekre bulmuş. Menekşeler ise ona göre biraz fazla duygusal, laleler fazla gösterişli, nergisler kentsoylu, ıhlamur çiçekleri fazla küçükmüş. Üstelik ıhlamur çiçeklerinin pek çok hısmı akrabası varmış. Elma çiçeklerine gelince, görünüşleri güle benziyormuş, ama bir elma çiçeği bugün varsa yarın yokmuş. Hele rüzgâr esmeye görsün! "Elma çiçeğiyle evlilik kısa bir evlilik olur!" diye düşünmüş Kelebek. En çok hoşuna giden bezelye çiçeği olmuş. Bezelye çiçeği kırmızı ile beyaz renkteymiş; yaprakları hem pürüzsüz, hem de yumuşakmış; elinden ev işleri de gelen, sağlıklı, iyi aile kızlarına benziyormuş. Kelebek tam bezelye çiçeğine evlenme teklif etmek üzereymiş ki, ucunda solmuş çiçeği sarkan bir bezelye kabuğuna gözü takılmış. "Bu da kim?" diye sormuş. "Benim kız kardeşim!" demiş bezelye çiçeği.

Bu yanıt Kelebek'i çok ürkütmüş. "Yaa, demek ki ilerde sizin görünüşünüz de ona benzeyecek!" demiş. Sonra da hemen uçup gitmiş.

Çitin üstünden sarkan hanımeli çalısı, uzun sarı suratlı kızlara benzeyen çiçeklerle doluymuş. Ama kelebek

onlardan hiç hoşlanmamış. Peki, hoşlandığı kimmiş ki acaba? Siz bunu onun kendisine sorun!

İlkyaz geçmiş, yaz geçmiş, güz gelip çatmış. Kelebek bir türlü karar veremiyormuş. Şimdi çiçeklerin üstünde en gösterişli giysileri varmış. Ama o burcu burcu kokan taptaze gençlik geçip gittikten sonra, güzel giysilerin ne önemi var! Gönül yaşlanmış olsa bile, güzel kokular ister! Gel gelelim yıldızçiçeklerinin, gülhatmilerin öyle pek kokusu yoktur. Bu yüzden kelebek nanelerin bulunduğu yere uçmuş.

Nanenin çiçeği yoksa da kendisi çiçektir, tepeden tırnağa koku doludur. Her bir yaprağı çiçek gibi kokar. Kelebek kendi kendine, "Ben Nane ile evleneceğim!" demiş.

Bunun üzerine, Nane'ye evlenme teklif etmiş.

Olduğu yerde dimdik durarak Kelebek'i dinleyen Nane, sonunda demiş ki: "Arkadaşlığa evet –ama o kadar! Ben yaşlıyım. Siz de yaşlısınız! Birbirimiz için yaşayabiliriz; ona bir diyeceğim yok! Ama evlenmemiz olacak iş değil! Bu yaşta kendimizi gülünç duruma düşürmeyelim!"

Sözün kısası, Kelebek gençliğini aramakla geçirdiği için, kendine bir eş bulamamış. Böylelerine kart bekâr derler.

Güz artık bitmek üzereymiş. Gökyüzü bulutluymuş; sık sık yağmur yağıyor, soğuk rüzgâr yaşlı söğüt ağaçlarının sırtını yalayarak onları çıtırdatıyormuş. Hava yazlık giysilerle uçmaya elverişli değilmiş. Kelebek de artık ortalıkta görülmüyormuş. İçinde soba yanan, yaz sıcaklığında bir odaya nasılsa kapağı atmış, oradan dışarı çıkmıyormuş. "Yaşıyorum, ama yeterince yaşamıyorum!" demekteymiş. "Güneş ışığı, özgürlük, bir de küçük bir çiçek. İşte bunlar eksik!"

Bir ara birden pencereye doğru uçunca, odadakiler onu görüp güzelliğine hayran olmuşlar; hemen yakalayıp

sırtına bir iğne saplayarak az bulunur şeyleri sakladıkları kutuya koymuşlar. Kelebek için yapabilecekleri ancak bu kadarmış.

Kelebek kendi kendine, "Artık ben de çiçekler gibi bir sapın ucunda oturuyorum!" demiş. "Ama pek rahat değilim. Bu da evlilik gibi bir şey. Olduğun yere çakılıp kalıyorsun!" İşte böyle düşüncelerle kendini avutuyormuş.

Odadaki saksı çiçekleri, "Sen kendini kandırıyorsun!" demişler.

Kelebek ise, "Şu saksı çiçeklerine hiç güven olmaz!" diye düşünüyormuş. "Onların insanlarla sıkı ilişkileri var!"

Yel Değirmeni

Bir tepenin üstünde bulunan Yel Değirmeni'nin kendini beğenmiş bir görünüşü varmış. Kendini de doğrusu pek beğenirmiş Yel Değirmeni.

Ama "Ben hiç de kendini beğenmiş biri değilim!" demiş. "Hem içimden, hem dışımdan iyice aydınlatılmışım, işte o kadar! Yalnız dışımı değil, içimi de aydınlatmada ay ile güneşi kullanırım. Ayrıca mumlarım, kandillerim, lambalarım da var. Görüyorsunuz ya, iyice aydınlık içindeyim. Düşünen bir varlığım ben! Üstelik boylu boslu yum. Bu da çok sevindiriyor beni! Göğsümün içindeki değirmen taşı tıkır tıkır işliyor; şapkamın altında da başıma takılmış tam dört tane kanat var. Kuşların ise yalnız iki kanadı var; üstelik onlar kanatlarını sırtlarında taşırlar. Ben doğuştan Hollandalıyım. Cüssemden de bellidir ya! Bir Uçan Hollandalı! Biliyorum, öyleleri doğaüstü yaratıklardan sayılır; ben ise çok doğal bir varlığım. Karnımı çevreleyen bir balkon; alt katımda oturulacak odalar vardır. Benim düşüncelerimin konutu o odalardır. Her şeyi çekip çeviren en güçlü düşüncem, öteki düşün-

celerimin değirmenci dedikleri adamdır. Değirmenci işini çok iyi bilir. Un ile kepeğin efendisidir. O değirmencinin bir de karısı vardır. Herkes onu "Ana!" diye çağırır. Benim kalbimdir o! Öyle aylak aylak ortalıkta dolaşmaz. Ne istediğini, ne yapacağını bilir de ondan! Meltem gibi yumuşak, fırtına gibi serttir. Hiç ivecenlik göstermeden her istediğini yaptırır. Değirmenci ile karısı bir bütünün iki yarısıdırlar. Değirmenci benim sert yanım, karısı ise yumuşak yanımdır. Onların küçük erkek çocukları da var. O çocuklar, büyümeye hazır küçük düşüncelerimdir benim. Geçenlerde değirmenciyle çocukları, göğsümdeki değirmen taşı ile çarkları gözden geçirmeye gelmişlerdi, çünkü tam ne olduğunu bilmiyorum, ama bir yerimde bir bozukluk vardı. Böyle bir şeyi de savsaklamaya gelmez! Ama çocuklar öyle gürültü yapıyorlardı ki, benim gibi, herkesin görebileceği kadar yüksekte, aydınlıkta duran birinin yanında hiç de yakışık almıyordu bu! Neyse! Ne diyordum? Ha, çocuklar çok gürültü yapıyorlardı. En küçükleri fırlayıp şapkamın içine girdi, bağırmaya başladı. İçimi ürpertti bağırtısı! Ama biliyorum, düşünceler büyüyebilirler. Kimi düşünceler de dışarıdan geliyorlar. Üstelik benim hısımlarım da değil onlar, çünkü çevremde bana benzer bir varlık yok. Nereye baksam, içinde değirmen taşı olmayan bir sürü ev var. O evlerden gelen düşünceler, nasıl derler? benim düşüncelerimle ilişki kuruyorlar. Ama bugünlerde bana tuhaf bir şeyler oldu; işleyişimde bir değişiklik var. Değirmencinin göğsümde değiştirdiği parça çok iyi huylu; bana da çok sevgi gösteriyor. Şimdilik pek genç ya, zamanla çok daha yumuşak, daha da iyi kalpli olacaktır. İçimdeki acılık geçti; artık çok rahatım. Günler gelip geçiyor. Her geçen gün sevince, dinginliğe biraz daha yaklaşıyorum. Sonunda bir gün gelecek, her şey bitiverecek, ama büsbütün de bitmeye-

cek. Beni yeniden daha iyi bir biçimde kurmak için yıkacaklar. Ben yok olacağım, ama var olmayı sürdüreceğim! Bir başkası olsam da aynı kalacağım! Ama güneş, ay, mumlar, kandiller, lambalar beni ne kadar aydınlatmış olursa olsun, bunu anlamak benim için çok güç! Yapılmış olduğum eski tahtalar ile tuğlalar toprağın üstünde yeniden yükselecek! Evet, yükselmesine yükselecek ama, eski düşüncelerimi yitirmek istemem. Eski düşüncelerim, yani değirmenci, karısı ve çocukları –sözün kısası, değirmencinin ailesi. Onlarsız edemem! Ama ben de ben olmalıyım. Göğsümde değirmen taşı, başımda kanatlarım ve karnımı kuşatan balkonla ben olmalıyım; yoksa kim tanıyabilir beni? Kim, işte tepedeki o Yel Değirmeni! Kendini beğenmiş bir görünüşü var, ama hiç de kendini beğenmiş değil diyebilir?"

Yel Değirmeni işte böyle demiş. Başka şeyler de söylemiş, ama en önemlisi buymuş.

Günler gelip geçmiş, son gün gelip çatmış.

Değirmende yangın çıkmış. Yalımlar boy atıyor; sağa vuruyor, sola vuruyor; kirişleri, döşeme tahtalarını yalayıp kemirerek yutuyormuş. Sonunda değirmen çökmüş, geriye bir yığın kül kalmış. Rüzgâr, yangın yerini saran dumanları uzaklara sürüklemiş.

Ama değirmendeki canlılara bir şey olmamış. Bu olaydan kayıpla değil, kazançla çıkmışlar. Değirmenci ailesi –yani o canlı bütün, pek çok düşünceyle beslenen o tek düşünce –yepyeni, güzel bir değirmen yaptırmış. Yeni değirmen de eskisine benziyormuş. Herkes, "İşte tepedeki değirmen! Ne kadar da kendini beğenmiş bir görünüşü var!" diyorlarmış. Ama yeni değirmen, eskisinden daha iyi planlanmış, çağa daha uygun bir yel değirmeniymiş. Bildiğiniz gibi, ilerleme de ancak böyle gerçekleşir! Eski Yel Değirmeni'nin yosun tutmuş, sünger-

leşmiş kirişlerinin külleri toza toprağa karışmış. O koskoca gövde yok olup gitmiş. Eski Yel Değirmeni, "Yapılmış olduğum yaşlı tahtalar ile tuğlalar toprağın üstünde yeniden yükselecek!" dediğinde sözlerinin gerçekleşeceğine inanıyormuş, ama sözlerin gerçekleşeceğine her zaman inanmamak gerekir.

Sakar Hans

Kırsal bölgede eski bir konak, o konakta yaşayan yaşlı bir ağa varmış. Ağa'nın iki oğlu öyle akıllı, öyle nükteci imişler ki, bunun yarısı bile yetermiş. İkisi de Kralın Kızı ile evlenmek istiyorlarmış. Kralın Kızı'na evlenme teklif etmeğe cesaretleri de varmış, çünkü Prenses'in en nükteci erkeği kendisine eş seçeceği her yerde söyleniyormuş.

İki delikanlının şimdi sekiz gün hazırlanmaları gerekiyormuş, çünkü önlerinde ancak o kadar zaman varmış; ama ikisinin de pek çok ön bilgisi olduğu için bu süre onlara yetermiş. Bildikleri şeyler de öyle yabana atılır gibi değilmiş. Delikanlılardan biri bütün Latince sözlüğü ve kentin gazetesinde üç yıldır çıkan bütün yazıları, hem baştan sona, hem sondan başa ezbere bilirmiş. Öbürü ise, bütün ortaklık yasalarını ve kent yönetim kurulu üyelerinin bilmeleri gereken her şeyi öğrenmiş olduğu için, devlet işlerinde söz hakkı olduğu görüşündeymiş; üstelik koşum takımlarına nakış işleyebilen, ince beğenili, eli çabuk bir delikanlıymış.

İkisi de, "Kralın Kızı'nı ben alacağım!" dediği için, babaları Latince sözlük ile gazeteleri bellemiş olan oğluna yağız bir at; yönetimle ilgili her şeyi bilmesinin yanı sıra, nakış da işleyebilen oğluna ise sütbeyaz bir at vermiş. Delikanlılar akıcı konuşabilmek için, dudaklarının kenarlarına balık yağı sürmüşler. Konaktaki bütün uşaklar, hizmetçiler avluda toplanmış onların atlara binişini izlerlerken Ağa'nın üçüncü oğlu çıkagelmiş. Aslında üç oğlu varmış Ağa'nın; ama üçüncüsünü kimse adam yerine koymazmış. Öteki iki oğul kadar bilgili olmayan bu üçüncü oğula Sakar Hans derlermiş.

Sakar Hans kardeşlerine, "Bayramlıklarınızı giymiş nereye gidiyorsunuz böyle?" diye sormuş.

Kardeşleri, "Kralın Kızı'na evlenme teklif etmek için saraya gidiyoruz. Herkesin duyduğu çağrıyı sen duymadın mı?" diye yanıtlayıp her şeyi anlatmışlar.

Sakar Hans, "Doğru mu söylüyorsunuz? Öyleyse ben de geleyim!" demiş. Bunu duyunca kardeşleri kahkahayı basmışlar; sonra da atlarına atlayıp, sürüp gitmişler.

"Baba! Bana da bir at ver!" demiş Sakar Hans. "Evlenmek için içimde büyük bir istek var. Prenses beni isterse ister, istemezse bile ben onu alacağım!"

"Saçmalama!" demiş babası. "Sana at falan veremem. Sen konuşmasını bile bilmiyorsun; kardeşlerin senden çok farklı!"

Sakar Hans, "Yani bana at vermiyor musun?" demiş. "Öyleyse ben de tekeyi alırım. O zaten benim tekem; beni kolayca taşıyabilir!" Sonra hemen tekenin sırtına atlamış, topuklarıyla mahmuzlayıp dörtnala yola sürmüş. Teke rüzgâr gibi gidiyormuş! Sakar Hans, "Açılın, ben geliyorum!" diye haykırmış. Sonra da dağda taşta yankılanan bir şarkı tutturmuş.

Ondan önce yola çıkan kardeşleri hiç konuşmadan atlarının sırtında yavaş yavaş gidiyorlar, bir yandan da

Prenses'e ne diyeceklerini düşünüyorlarmış. Buna önceden iyice hazırlanmaları gerekliymiş!

Onlara yetişen Sakar Hans, "Merabaa!" diye bağırmış. "Açılın, ben geliyorum! Bakın yolda ne buldum?" diyerek bulduğu ölmüş bir kargayı göstermiş.

Kardeşleri, "Hey gidi Sakar!" demişler. "O ölmüş kargayı ne yapacaksın?"

"Kralın Kızı'na armağan edeceğim!"

Kardeşleri, "İyi, iyi, onu Prenses'e armağan et, bakalım!" diye gülerek yollarına devam etmişler.

Çok geçmemiş, Sakar Hans yine onlara yetişmiş. "Merabaa! Açılın ben geliyorum!" diye bağırmış. "Bakın bu kez ne buldum! Bu öyle her zaman yolda bulunacak bir şey değil!"

Kardeşleri, yine ne buldu diye dönüp bakmışlar. "Hey gidi Sakar!" demişler. "Üst derisi yırtılmış bir çarık bu! Bunu da mı Kral Kızı'na vereceksin?"

"Evet!" demiş Sakar Hans. Kardeşleri bu kez de gülüp yollarına devam etmişler; epeyce de yol almışlar.

Ama birden yine Sakar Hans'ın sesi duyulmuş: "Merabaa! Açılın ben geliyorum! Bakın bu kez bulduğum şey çok ünlü!"

Kardeşleri, "Yine ne buldun?" diye sormuşlar.

"Ooo!" demiş Sakar Hans. "Söylemesi güç! Ama Kral Kızı bu armağana çok sevinecek."

Kardeşleri, "Pöf! Hendekten sıçramış bir avuç cıvık çamur bu!" demişler.

Sakar Hans, "Evet, öyle!" diye yanıtlamış. "Üstelik en katıksızı! Baksanıza, elde durmuyor." Sonra çamuru cebine doldurmuş.

Ama kardeşleri atlarını dörtnala kaldırmışlar; Sakar Hans'tan tam bir saat önce kente varıp kent kapısının önünde durmuşlar. Orada Prenses'in taliplerine, geliş sıralarına göre birer numara veriliyor; talipler her sırada

altı kişi olmak üzere sıraya diziliyormuşlar. Sıralar öyle sıkışıkmış ki, kolunu bile kıpırdatamazmış insan! Böyle olması da çok iyiymiş, yoksa arkadakiler öne geçmek için, öndekilerle tekme tokat birbirlerine gireceklermiş.

Ülkenin her yerinden gelen insanlar sarayın çevresini doldurmuşlar, Kral Kızı'nın talipleri karşılayışını sarayın pencerelerinden görmeğe çalışıyorlarmış. Ama içeriye giren her talibin, kızın karşısında sanki dili tutuluyormuş.

Kral Kızı o zaman, "İşe yaramaz," diyormuş. "Çıkarın dışarı!"

Sonunda sıra Latince sözlüğü ezberlemiş olan delikanlıya gelmiş; gelmiş ama o sırada beklemekten her şeyi unutmuş durumdaymış; Kral Kızı'nın bulunduğu salonun döşemesi çıtırdıyormuş; tavan aynalarla kaplanmış olduğu için, delikanlı kendini başının üstünde dikiliyormuş gibi görmekteymiş; her pencerenin önünde üç yazman ile bir kent yönetim kurulu üyesi duruyormuş. Yazmanlar söylenen her şeyi yazıyorlarmış; yazdıkları, sokak köşelerinde beş paraya satılan gazetede yayınlanacakmış. Doğrusunu isterseniz, terletici bir sınavmış bu; üstelik salondaki soba da harıl harıl yanıyormuş.

Sakar Hans'ın içeriye ilk giren kardeşi, "Burası bunaltıcı derecede sıcak!" demiş.

Kral Kızı, "Evet," diye yanıtlamış. "Babam bugün tavuk kızartacak."

Delikanlı ancak "Be!" diyebilmiş; olduğu yerde kalakalmış. Böyle bir konuşmayı hiç beklemiyormuş; bu yüzden de hiçbir şey söyleyememiş –oysa hoş bir şeyler söylemek için can atıyormuş.

Kral Kızı, "İşe yaramaz!" demiş. "Çıkarın dışarı!" Delikanlı ister istemez Prenses'in buyruğuna boyun eğmiş. Sonra sıra ikinci kardeşe gelmiş.

"Burası korkunç sıcak!" demiş ikinci kardeş.

Kral Kızı, "Evet, çünkü bugün tavuk kızartıyoruz!" diye yanıtlamış.

"Ne –ne yapı...?" diye kekelemiş ikinci kardeş; yazmanlar da "Ne –ne yapı...?" diye yazmışlar.

Kral Kızı, "İşe yaramaz!" demiş. "Çıkarın dışarı!"

Sıra Sakar Hans'a gelince, Sakar Hans tekenin sırtında salona girmiş. "Burası dayanılmaz derecede sıcak!" demiş.

"Evet, çünkü tavuk kızartıyorum!" diye yanıtlamış Kral Kızı.

"Aman ne iyi!" demiş Sakar Hans. "Ben de bir karga kızartabilir miyim?"

"Elbette," diye yanıtlamış Kral Kızı. "Ama neyin içinde kızartacaksınız o kargayı? Bende ne tava var, ne de tencere!"

"Ama bende var!" demiş Sakar Hans. Sonra yolda bulduğu eski çarığı çıkarıp kargayı içine koymuş.

"Doyurucu bir yemek olacak bu," demiş Kral Kızı. "Peki ama, salçasını nereden bulacağız?"

Sakar Hans, "Salçası cebimde," diye yanıtlamış. "Üstelik o kadar çok ki, birazını çöpe atsam da olur!" Sonra cebinden bir avuç cıvık çamur çıkarmış.

Kral Kızı, "Söylediklerin çok hoşuma gitti!" demiş. "Sen yanıt vermeyi de, konuşmayı da beceriyorsun. Seni kendime eş seçeceğim! Ama biliyor musun ki, söylediğimiz her şey yazılıyor; yarın da gazetede çıkacak. Her pencerenin yanında üç yazman ile yaşlı bir kent yönetim kurulu üyesi var. En kötüsü şu yaşlı kurul üyesi, çünkü hiçbir şey anlamıyor." Kral Kızı bunu yaşlı kurul üyesini korkutmak için söylemiş, ama yazmanlar büyük bir sevinç çığlığı koparıp kalemlerinden yere birer damla mürekkep damlatmışlar.

Sakar Hans, "Bunlar beyefendi takımı, öyle mi?" demiş. "Öyleyse elimde olan en iyi şeyi şu kurul üyesine

vereyim!" Sonra cıvık çamuru cebinden çıkardığı gibi, kurul üyesinin suratına fırlatıvermiş.

Kral Kızı, "Akıllıca bir iş yaptın!" demiş. "Ben bunu yapamazdım, ama zamanla yapmayı öğreneceğim."

Bir süre sonra Sakar Hans kral olmuş. Artık bir eşi, bir tacı, bir tahtı varmış. Bu anlattıklarımızı, kent yönetim kurulu üyesinin gazetesinden aldık –ne var ki, o gazete pek güvenilir bir kaynak değil.

Çocukça Sözler

Zengin bir işadamının evinde çocuklar için bir eğlence vardı. Bütün zenginlerin, bütün soyluların çocukları bu eğlenceye çağrılmıştı. Zengin işadamı herkesin saydığı bilgili bir insandı. Bir zamanlar liseyi sonuna kadar okuyup bitirme belgesini almıştı. Bunu da uysallığı ile tanınan babasının onu yüreklendirmiş olmasına borçluydu. İlk uğraşı büyükbaş hayvan alım satımı olan babası, bütün yaşamını dürüst, çalışkan bir insan olarak sürdürmüş, oldukça para da kazanmıştı. Babasından kalan serveti çoğaltmasını bilen işadamı hem çok akıllı, hem de çok iyi kalpli bir kişiydi. Ama sağda solda iyi kalpliğinden çok, serveti üzerine konuşulurdu.

Kan bağı ya da derin düşünceleri yüzünden adı soyluya çıkmış olanlar, bu iki özelliği de gerçekten taşıyanlar, bu özelliklerden hiçbirini taşımayanlar, kısacası herkes işadamının evine girip çıkardı. İşte şimdi de çocukların eğlencesi, çocukça konuşmaları vardı o evde. Bilirsiniz, çocuklar sözlerini hiç sakınmazlar, içlerinden geldiği gibi konuşurlar. Eğlencedeki çocukların arasında güzel mi güzel, küçük bir kız da vardı. Çok kendini beğenmiş bir

kızdı, ama böyle olmayı annesi ile babasından değil, hizmetçilerden öğrenmişti, çünkü annesi ile babası büyüklenmenin kötü bir şey olduğunu bilecek kadar aklı başında insanlardı. Babası kralın saray uşaklarındandı. Küçük kız da bunun büyük bir görev olduğunu biliyordu.

Bir ara yanındaki çocuklara, "Ben saray çocuğuyum. Sarayda doğdum!" dedi. Ama anlamı yoktu bu dediğinin. Öyle ya, sokak çocuğu da olabilirdi; hiç kimse doğacağı yeri kendisi seçemez ki! Sonra da soylu doğmuş olduğunu; soylu doğmuş olmayanların yaşamda ilerleyemeyeceğini söyledi. Ona göre öğrenim görmenin, çalışkan olmanın bir yararı yoktu; soylu doğmamışsan hiçbir şeyi başaramazdın.

Küçük kız, "Bir de soyadları Danca'da 'sen' hecesi ile bitenler var!" dedi. "İşte asıl onlar yaşamda hiçbir şey olamazlar! Ellerini beline dayayıp o gibileri kendinden uzak tutacaksın!" Bunları der demez, soyadı 'sen' ile bitenlere nasıl davranılması gerektiğini göstermek için, ellerini beline koyup burnunu havaya dikti. Doğrusu çok şekerdi bu küçük kız!

Ama işadamının küçük kızı bu konuşmaya çok kızdı, çünkü babasının soyadı Madsen, yani Mad–sen'di; o da bu sözcüğün 'sen' ile bittiğinin farkındaydı. Elinden geldiğince şişinerek:

"Ama benim babam yüz liralık akide şekeri alıp çocukların önüne atabilir! Senin baban bunu yapabilir mi?" diye söze karıştı.

Bir yazarın küçük kızı, "Ama benim babam," diye atıldı, "senin babanı da, herkesin babasını da gazeteye yazabilir! Herkes benim babamdan korkarmış, gazetede bir tek onun sözü geçermiş! Annem öyle diyor!"

Yazarın küçük kızı bunları söyledikten sonra, gururlu görünmesi beklenen gerçek bir prensesin yapacağı gibi, burnunu havaya dikti.

O sırada yoksul, küçük bir oğlan yarı açık kapının dışında durmuş, aralıktan içeriye bakmaktaydı. Küçük oğlan toplumun öyle yoksul bir kesimindendi ki, odaya girmesi bile yasaktı. Şişlere takılmış etleri kızartmak için aşçı kadına yardım etmiş, aşçı kadın da kapının aralığından içeride eğlenen şık giysili çocuklara bakmasına göz yummuştu. Yoksul oğlan için ne büyük bir olaydı bu!

İçinden, "Keşke onlardan biri olsaydım!" diye geçiriyordu ki, odada konuşulanları duydu. Duyduğu şeyler çok cesaret kırıcı şeylerdi. Babasının bir gazete satın almaya bile parası yoktu, kaldı ki, gazeteye yazı yazsın! Ama en kötüsü, babasının, dolayısıyla da kendisinin 'sen' hecesi ile biten sıradan bir soyadı taşımalarıydı. Öyleyse yaşamda başarı kazanamayacaktı. Bundan daha üzücü bir şey olabilir miydi ki? Ama doğmuştu bir kez; üstelik soylu doğmuş olduğuna inanıyordu! Başka türlü de olamazdı doğrusu!

O akşam olanlar işte bunlardı.

Aradan yıllar geçti. Çocuklar büyüyüp yetişkin birer insan oldular.

Kentteki evlerin arasında şimdi çok gösterişli bir ev vardı. Her türlü değerli eşya ile dolu olan o evi görmek isteğiyle kentin dışından bile gelenler oluyordu. Acaba anlattığımız çocukların hangisinindi o ev dersiniz?

"Onu bilmek kolay!" diyeceksiniz, ama durun, o kadar da kolay değil! O ev, sözünü ettiğimiz o yoksul küçük oğlanın eviydi. Oğlanın soyadı olan 'Thorvaldsen' sözcüğü 'sen' hecesi ile bitiyordu ama, oğlanın kendisi büyük adam olmuştu.

Ya öteki üç çocuk? Onlara ne oldu diyeceksiniz. Kan bağı, para ve kendini beğenmişlik yüzünden soyluluk taslayan o üç çocuğun, birbirlerini kınamaları için bir neden yok artık. Şimdi üçü de aynı düzeyde; üçü de hem

mutlu, hem iyiliksever birer insan oldular. Bu onların mayasında vardı. O akşamki düşünceleri de, konuşmaları da çocukça gevezelikten başka bir şey değildi.

Kardan Adam

Kardan Adam, "Öyle güzel bir soğuk var ki, her yanım çatırdıyor!" demiş. "Rüzgâr sanki yaşam üflüyor içime! Tepedeki şu ışık–saçan da gözünü hiç ayırmıyor üstümden!" 'Işık–saçan' demekle, güneş demek istiyormuş. Güneş batmak üzereymiş. "Ama gözlerimi kamaştıramayacak; ne olursa olsun, parçalanmayacağım!"

Kardan Adam'ın yüzünde, göz yerine iki tane üçgen şeklinde kiremit parçası takılıymış. Ağzı eski bir tırmıktan yapılmış olduğu için dişleri de varmış.

Kardan Adam şimdi çocukların çığlıkları, kızakların çıngırak sesleri ve kırbaç şaklamalarıyla dolu bir ortamda doğduğu günü anımsıyormuş.

Güneş battıktan sonra, mavi gökyüzünde kocaman, yusyuvarlak, pırıl pırıl bir dolunay çıkmış.

Kardan Adam kendi kendine, "İşte öteki taraftan geri geliyor!" demiş. Batan güneşin başka bir yönden ortaya çıktığını sanıyormuş. "Ama onu gözünü dikip bakmaktan caydırdım. Şimdi orada asılı durup ortalığı aydınlatsın da yöremi görebileyim. Ah, yerimden kıpırdamak için ne yapmak gerektiğini de bir bilsem! Canım na-

sıl da devinmek istiyor! Kıpırdayabilsem, buzda çocukların kaydığı gibi kaymak isterdim! Ama nasıl koşulur, onu bile bilmiyorum!"

O sırada yaşlı Avlu Köpeği, "Haf! Haf!" diye kesik kesik havlamış. Sesi biraz boğukmuş. O boğukluk ev köpeği olarak sobanın yanında yattığı günlerden kalmaymış. Kardan Adam'a," Güneş sana koşmayı öğretir!" demiş. "Senin önceline, daha önce de onun önceline neler yaptığını gözümle gördüm. İkisi de yok olup gittiler!"

Kardan Adam, "Seni anlayamıyorum, arkadaş!" demiş. "Şu yukarıdaki mi öğretecek bana koşmayı?" 'Şu yukarıdaki' ile demek istediği, gökteki dolunaymış. "Evet, az önce koşuyordu, ama şöyle bir sert baktım, şimdi de öbür taraftan sürünerek geri geldi."

"Sen hiçbir şey bilmiyorsun!" demiş Avlu Köpeği. "Daha burada çok yenisin. Şimdi şu yukarıda gördüğüne 'ay' derler. Daha önce giden güneşti. Yarın yine gelecek. Duvarın dibindeki hendeğe seni koşarak indirecek olan da odur. Bilmiş ol, yakında hava değişecek, sol arka bacağımda duyumsuyorum bunu. İğneler batıyor sanki o bacağıma! Üstelik çok ağrıyor. Bak hava nasıl değişecek göreceksin!"

Kardan Adam, "Şu Avlu Köpeği'nin söylediklerini anlayamıyorum!" diye mırıldanmış. "Ama içimde öyle bir duygu var ki, iyi şeyler söylemiyor. Güneş dedikleri, bana şu dik dik bakarak batan da benim dostum değil, seziyorum bunu!"

Avlu Köpeği yine, "Haf! Haf!" diye kesik kesik havladıktan sonra, durduğu yerde üç kez dönüp uyumak için kulübesine girmiş.

Hava gerçekten de değişmiş. Sabaha karşı bütün bölgeye nemli, yoğun bir sis çökmüş. Sonra buz gibi soğuk, dondurucu bir rüzgâr çıkmış. Ama güneş doğunca, ortalığın görülmeye değer, görkemli bir görünüşü varmış!

Ağaçlar ile çalılar kırağı kaplıymış. Ortalık beyaz mercanlardan bir ormana benziyormuş. Bütün dallar pırıl pırıl beyaz çiçeklerle dolu gibiymiş. Yazın yaprakların gizlediği ufak dallar, şimdi beyaz ışıklar saçan bir oya gibi görünüyormuş. Huş ağacı rüzgârda dalgalanıyor, ancak yazın görülen bir canlılık sergiliyormuş ki, eşsiz bir güzellikmiş bu! Parıldayan güneşin altındaki her şey, elmas tozuyla pudralanmış gibi ışıldayıp kıvılcımlar saçmaktaymış. Yeri kaplayan kardan halının üstünde iri elmaslar ışıldıyormuş. Kardan daha beyaz sayısız küçücük mumun yanmakta olduğunu sanırmış insan!

O sırada bir genç kız ile bir delikanlı bahçeye girmişler; Kardan Adam'ın yanında durup ışıldayan ağaçlara bakmışlar. "Eşsiz bir güzellik!" demiş genç kız. "Daha güzel bir görünüş yazın bile bulunmaz!" Bunu söylerken de gözleri pırıldıyormuş.

Delikanlı parmağıyla Kardan Adam'ı göstererek, "Yazın böyle bir delikanlı da bulunmaz!" demiş. "Baksana şuna, ne de gösterişli!"

Genç kız gülmüş; Kardan Adam'ı başını eğerek selamlamış. Sonra delikanlı ile karın üstünde dans ederek uzaklaşmışlar. Kar ayaklarının altında, nişastaya basarsanız nasıl gıcırdar, işte öyle gıcırdıyormuş.

Kardan Adam Avlu Köpeği'ne, "Kimdi bunlar?" diye sormuş. "Sen benden daha uzun zamandır buradasın. Tanıyor musun onları?"

Avlu Köpeği, "Tanıyorum!" diye yanıtlamış. "O genç kız beni ne zaman görse okşar, delikanlı da sık sık kemik verir. Onun için onları ısıramam!"

"Peki, burada ne işleri var?" diye sormuş Kardan Adam..

"Birbirlerini seviyorlar," demiş Avlu Köpeği. "Bir köpek kulübesine taşınıp aynı kemiği birlikte kemirecekler. Haf! Haf!"

"O ikisi, senle ben kadar önemli mi?" demiş Kardan Adam.

Avlu Köpeği, "Elbette!" diye yanıtlamış. "Bu evin sahibi onların efendisidir. Ama daha dün doğanların bu gibi konularda pek bilgisi olamaz. Bunu sende de görüyorum. Ben ise hem yaşlı, hem deneyimliyim! Bu evdeki herkesi tanırım. Zincire bağlı olarak soğukta kalmadığım günler de oldu. Haf! Haf!"

"Ama soğuk çok güzel!" demiş Kardan Adam. "Neyse! Anlat, anlat! Dinliyorum! Şu zincirini de şangırdatma; içimi ürpertiyor!"

Avlu Köpeği, "Dur! Dur! Anlatacağım!" anlamına kesik kesik havlamış. "Bir zamanlar küçüktüm. Çok sevimli olduğumu söylerlerdi. O günlerde kadife kaplı bir koltukta yatardım. Evin hanımı beni kucağına alırdı. Burnumu öperler, nakışlı bir mendille ayaklarımı silerlerdi. O zaman adım 'Şirin Kuçukuçu' idi. Sonra kucağa sığamayacak kadar büyüdüm. Beni evdeki kâhya kadına verdiler. Bodrumda kalmaya başladım. Bak! Durduğun yerden, evin efendisi olduğum günlerde,bodrumda kaldığım odayı görebilirsin. Şaşırdın belki, ama kâhya kadının yanındayken evin efendisi bendim! Elbette bodrumdaki yerim, üst kattaki yerden daha dardı, ama ben daha rahattım, çünkü çocukların üst katta olduğu gibi beni kucaklayıp sürüklemeleri diye bir şey yoktu bodrumda. Üstelik her zamanki gibi iyi besleniyordum, sobanın yanında kendi şiltem vardı. Bu mevsimde sobadan yararlı bir şey yoktur. Sobanın altına sokulur yatardım. Ah! O sobayı bugün bile düşler dururum. Haf! Haf!"

"O soba dediğin şey çok mu güzeldir?" diye sormuş Kardan Adam. "Bana benzer mi?"

"Soba senin tam karşıtın!" demiş Avlu Köpeği. "Kapkara bir rengi, pirinçten gövdesi, uzun bir boynu vardır. Yakacak odun yer, bu yüzden ağzından ateş püskürür!

Onun yanında, yakınında durur ya da altına uzanırsın, o zaman keyfine diyecek olmaz! Durduğun yerden bakarsan, sen de onu pencereden görebilirsin."

Kardan Adam, Avlu Köpeği'nin dediği gibi, pencereden içeriye bakınca, gövdesi pirinçten yapılmış pırıl pırıl bir nesne görmüş. Ateş o nesnenin alt kısmından ışık saçıyormuş. Kardan Adam bunu görünce bir tuhaf olmuş. İçini anlam veremediği bir duygu kaplamış. Kardan Adam olmayan bütün insanların bildiği, ama Kardan Adam'ın bilmediği bir duyguymuş bu!

Avlu Köpeği'ne, "O kızı niçin bırakıp gittin?" diye sormuş. İçinden bir ses, sobanın dişi bir yaratık olduğunu söylüyormuş. "Öyle bir yeri nasıl bırakıp gidersin?"

"Gitmek zorunda kaldım!" demiş Avlu Köpeği. "Beni kapı dışarı edip burada zincire vurdular. Ev sahibinin küçük oğlu, kemirmekte olduğum kemiği tekmeleyince onu bacağından ısırmıştım da onun için! Oğlanı ısırdım, çünkü hani 'göze göz, dişe diş' derler ya, ben de 'kemiğe kemik' diye düşünmüştüm. Ama o yaptığıma çok içerlediler. O günden beri işte bu zincire bağlıyım. O gür sesimi bile yitirdim. Bak, şimdi ne kadar boğuk çıkıyor. Haf! Haf! Bu anlattığım olay her şeye bir nokta koydu!"

Kardan Adam artık Avlu Köpeği'nin söylediklerini dinlemiyor, gözünü ayırmadan kâhya kadının bodrumdaki odasında bulunan sobaya bakıyormuş. Demirden dört ayağı olan sobanın cüssesi, Kardan Adam'ınki kadar varmış.

"İçimde çok acayip bir çatırtı var!" demiş Kardan Adam. "Ben o odaya hiç gitmeyecek miyim? Bu benim en büyük isteğim! Üstelik zararsız bir istek. Zararsız isteklerin gerçekleşmesi gerekmez mi? Bu biricik isteğimin gerçekleşmemesi adaletsizlik olur! Pencereyi kırmak pahasına bile olsa, o odaya girip sobaya yaslanacağım!"

"Sen o odaya hiç giremeyeceksin!" demiş Avlu Köpeği. "O sobaya yaklaşırsan, bil ki işin bitiktir!"

"Ben şimdiden bitmişim!" demiş Kardan Adam. "Neredeyse her yerim dağılıverecek!"

Zavallı Kardan Adam durduğu yerden bütün gün içeriye, sobaya bakmış. Akşam olurken, kâhya kadının odası alacakaranlıkta daha da bir çekicilik kazanmış. Soba ne ay, ne güneş gibi, ancak yanmakta olan bir soba gibi yumuşak bir ışık saçmaktaymış. Kapağı açıldığında ağzından alevler çıkıyormuş. Böyle bir alışkanlığı varmış sobanın. Işığı doğruca Kardan Adam'ın kireç gibi beyaz yüzüne vuruyor, kızıllık göğsüne kadar yayılıyormuş.

"Artık dayanamayacağım!" demiş Kardan Adam. "O soba dilini çıkardığında ne kadar da güzelleşiyor!"

Gece çok uzunmuş, ama çatırdayarak durduğu yerde güzel düşüncelere dalan Kardan Adam'a hiç de uzun gelmemiş.

Sabaha karşı bodrum pencereleri buz tutmuş. Pencere camlarında, Kardan Adam'ın düşünebileceği en güzel buz çiçekleri varmış, ama sobanın dışarıdan görülmesine engel oluyorlarmış. Camlardaki buz eriyecek gibi değilmiş. Kardan Adam şimdi sobayı göremiyor; içi dışı, her yeri çatırdıyormuş. Onu sevindirmesi gereken bir ayaz varmış, ama o sevinemiyormuş; mutlu olması gerekirmiş, ama mutlu değilmiş, çünkü soba özlemi çekiyormuş.

Avlu Köpeği, "Soba özlemi, bir Kardan Adam için tehlikeli bir hastalıktır!" demiş. "O hastalığa ben de tutulmuştum, ama üstesinden geldim. Haf! Haf!" Sonra, "Hava yine değişecek!" diye eklemiş.

Avlu Köpeği'nin dediği gibi hava değişmiş, karlar erimeye başlamış.

Sıcaklık arttıkça, Kardan Adam azalmış. Ama hiçbir şey söylemiyor, sızlanmıyormuş –ki bu şaşmaz bir işarettir!

Bir sabah da parçalanıvermiş. Geriye, toprağa çakılı süpürge sapı gibi bir nesne kalmış.

"Onun özleminin yoğunluğunu şimdi anlıyorum," demiş Avlu Köpeği. "Meğer Kardan Adam'ın karnında bir soba temizleme aleti varmış! Ama artık her şey bitti. Haf! Haf!"

Kısa bir süre sonra kış da bitmiş.

Küçük kızlar avluda şarkı söylerlerken, Avlu Köpeği de kesik kesik havlıyormuş. Kızların şarkısı bahar üzerineymiş:

"Kırlarda güzel çiçekler bitsin,
Söğütler yünlü eldiven giysin!
Tarlakuşu çayırda, guguk kayında:
Bak, bahar gelmiş şubat ayında!
Çivt–çivt! Guguk! Oh, kuş sesleri!
Gel sevgili güneş, ısıt bizleri!"

Kardan Adam'ı ise artık düşünen bile yokmuş.

Kim En Mutluymuş Acaba?

Güneş Işığı, "Aman şu güllerin güzelliğine bakın!" demiş. "Tomurcuklar da açacak, aynı güzellikte birer gül olacak. Benim çocuklarım onlar. Öperek can verdim ben onlara!"

"Hayır, onlar benim çocuklarım!" demiş Çiy Tanesi. "Ben gözyaşlarımla emzirdim onları!"

Gül Ağacı, "Ben onların gerçek anasıyım!" diye söze karışmış. "Siz vaftiz babası ile vaftiz anasısınız. Elinizdeki olanaklarla iyi niyetinize uygun birer vaftiz hediyesi verdiniz onlara –işte o kadar!"

Üçü birden, "Ah, benim güzel çocuklarım!" diyerek güllerin her birine en büyük mutluluğu dilemişler. Ne var ki, güllerden ancak bir tanesi en mutlu olabileceğine göre, bir tanesinin de en az mutlu olması gerekirmiş. Ama hangisinin?

Rüzgâr, "Ben bunu öğrenirim!" demiş. "Uzak yakın her yere gidiyorum; en küçük, en dar çatlaklardan bile geçebiliyorum. İçeride olsun, dışarıda olsun, her şeyden haberim var!"

Güllerin her biri bu söylenenleri işitmiş; açılmaya hazır her bir tomurcuk ise sezmiş.

O sırada acısı olduğu için karalar giyinmiş, sevecen bir anne bahçede dolaşırken bir an durup yarı açılmış güllerden birini koparmış. Kopardığı o dolgun, taze gülün Gül Ağacı'nın en güzel çiçeği olduğunu düşünüyormuş. Gülü, yaşam dolu küçük kızının daha birkaç gün öncesine kadar sıçrayıp oynadığı, ama artık sessiz ve suskun olan odaya getirmiş. Küçük kız şimdi kara tabutunun içinde, mermerden bir heykel gibi yatmaktaymış. Anne ilkin kızını öpmüş, sonra da yarı açılmış gülü öpüp küçük kızın göğsünün üstüne koymuş. Annesinin öpücüğü ile o taze gül sanki ölü bir yüreğin yeniden çarpmaya başlamasını sağlayabilirmiş gibi!

Ama gül sanki açılıyor, her yaprağı sevinçten titreyerek şöyle düşünüyor gibiymiş: "Önümde nasıl da bir sevgi yolu açıldı! Benim artık insandan farkım yok. Bir anne beni öptü; hayır duasını benden esirgemedi; üstelik ölmüş kızın göğsünde düş görerek o Bilinmezlik Ülkesi'ne gidiyorum! Kız kardeşlerimin en mutlusu olduğumu hiç kimse yadsıyamaz!"

O sırada, Gül Ağacı'nın bulunduğu bahçede yaşlı bir kadın ayrık otlarını yolmaktaymış. Bir ara durup Gül Ağacı'na bakmaya başlamış. Ağaçtaki iyice açılmış, en iri gülden gözünü ayıramamış. Bir çiy tanesi ya da bir tek sıcak gün daha, gülün yapraklarının dökülmesine yetecekmiş! Bunu gören yaşlı kadın, gülün güzellik görevini bitirdiğini, şimdi artık yararlı olma görevine başlaması gerektiğini düşünmüş. Gülü koparıp bir gazete kâğıdına sarmış. Onu evine götürecek, daha önce topladığı, yaprakları dökülmek üzere olan öteki güllerin arasına koyacakmış. Amacı, o güllerin yapraklarını, küçük, mavi lavanta çiçekleriyle kaynattıktan sonra elde edeceği güzel kokulu

karışımı tuz ile mumyalamakmış. Bilirsiniz, mumyalama işlemi yalnızca krallar ile güllere uygulanır!

Yaşlı kadının bahçeden koparmış olduğu gül, "En ayrıcalıklı gül benim!" demiş. "Bir de mumyalanınca, artık benden mutlusu olmayacak!"

Gül Ağacı'nın bulunduğu bahçeye bu kez de iki genç adam gelmiş. Biri ressam, öbürü şairmiş o genç adamların. Her biri, Gül Ağacı'ndan görünüşü güzel bir gül koparmış.

Ressam tuval üzerine, kopardığı gülün bir resmini yapmış. Resimdeki gülü görseniz, gerçek gülün ayna görüntüsü sanırmışsınız.

"Gelecekte milyonlarca gül, her zamanki gibi kuruyup ölecek," demiş ressam, "ama bu gül çağlar boyu yaşayacak!"

Gül, "En büyük ayrıcalık bana tanındı!" demiş. "En büyük mutluluğa eren benim!"

Şair bahçeden kopardığı gül üstüne gizemli bir şiir yazmış. Gülün yapraklarından okuduklarını anlatıyormuş o şiirde. "Sevginin Resimli Kitabı" başlığını taşıyan şiir gerçekten de ölümsüz bir yapıtmış.

"Ben bu şiirle ölümsüzlüğe erdim!" demiş gül. "En mutlu benim!"

Bahçedeki ağacın sergilediği güller arasında bir tanesi varmış ki, ötekiler siper olduğu için dışarıdan neredeyse görülmüyormuş. Bu bir rastlantıymış, ama böyle olması belki de daha iyiymiş, çünkü özürlüymüş o gül! Hem sapının üzerinde dik oturamıyormuş, hem de bir yandaki yaprakları öteki yandakilere uygun değilmiş. Üstelik orta yerinde biçimsiz, yeşil bir yaprakçık da varmış. Güllerde ara sıra böyle bir özür görülür.

Rüzgâr, "Zavallı çocuk!" deyip o özürlü gülü yanağından öpmüş. Gül bunu bir esenleme, bir saygı gösterisi olarak yorumlamış. Öteki güllerden değişik yaratılmış ol-

duğunu, içinde yeşil bir yaprağın yetiştiğini seziyor, buna da bir üstünlük gözüyle bakıyormuş. O sırada bir kelebek gelmiş, özürlü gülün yapraklarını öpmüş. Bu bir evlenme teklifiymiş! Ama gül aldırmayınca kelebek uçup gitmiş. Sonra kocaman bir çekirge gelip başka bir gülün üstüne oturmuş; incecik bacaklarından birini, sevişme isteğiyle, gülün yapraklarına sürtmeye başlamış. Bu davranış çekirgelerin aşk işaretidir. Çekirgenin üstüne oturmuş olduğu gül ne demek istediğini anlamamış, ama biçimsiz, yeşil yaprağını üstün bir özellik sanan özürlü gül anlamış, çünkü çekirge ona bakıyor; gözleriyle, "İçimdeki bu aşkla seni yiyebilirim!" diyormuş. Aşk da doğrusu bundan öteye gidemez, çünkü o zaman iki âşık birbirlerini yutarlar! Ama özürlü gül bu sıçrayıcının onu yutmasını istemiyormuş. Üstelik bülbül gökyüzünün bulutsuz olduğu bu yıldızlı gecede yanık yanık dem çekmekteymiş.

Özrü ya da özelliği olan gül, "Bülbül yalnız benim için ötüyor!" demiş. "Ben niçin böyle her şeyde kız kardeşlerimden daha ayrıcalıklı bir gülüm? Niçin beni kız kardeşlerimin en mutlusu kılan bir özelliğim var?"

O anda iki bay puro içerek bahçeye gelmişler. Güllerden, tütün türlerinden konuşuyorlar; güllerin dumana dayanamadığını, renklerinin yeşile döndüğünü söylüyorlarmış. Bunun doğru olup olmadığını görmek istemişler. Gösterişli güllerden birini koparmaya kıyamadıkları için de özürlü gülü koparmışlar.

"İşte yeni bir saygı gösterisi!" demiş özürlü gül. "Fazlasıyla mutluyum! Kız kardeşlerimin en mutlusu benim!"

Sonra da kendini beğenmişliği ve tütün dumanı yüzünden yemyeşil kesilmiş.

Gül Ağacı'nın güllerinden bir tanesi, belki de en güzeli olan yarı açılmış bir tomurcuk, bahçıvanın özenle hazırladığı çiçek demetinde en saygın yere konulup ev sahibinin oğluna götürülmüş. Sonra da soylu delikanlı ile ay-

nı arabada, öteki çiçeklerle taze yaprakların arasındaki en güzel çiçek olarak tiyatroya gitmiş. Binlerce lambanın ışıklandırdığı tiyatro salonunda süslü, gösterişli giysileriyle bir kadın–erkek kalabalığı varmış. Müzik çalıyormuş; ortalık bir ışık denizi gibiymiş. O sırada çok ünlü, genç balerin alkış tufanları içinde, bir kuş hafifliğiyle havada süzülür gibi sahneye çıkınca, demet demet çiçek yağmur gibi ayaklarının önüne yağmaya başlamış. O demetlerin arasında, güzel tomurcuk gülün bir mücevher gibi süslediği çiçek demeti de varmış. Tomurcuk gül, böyle görkemli bir ortama girdiği için, anlatılamayacak kadar büyük bir mutluluk duyuyormuş. Sahnede yere değer değmez, sapı kopmuş olsa da dans etmeye başlamış. Sıçramış, sahnenin taban tahtaları üzerinden uçar gibi geçmiş. Gözde balerinin onu avuçları içine almasına fırsat kalmadan, kulisin arkasına yuvarlanmış. Sahnedeki dekoru değiştirmekle görevli delikanlı tomurcuk gülün güzelliğini, mis gibi koktuğunu, ama sapı olmadığını görünce, onu alıp cebine koymuş; tiyatroda işi bitince de evine götürmüş. Tomurcuk gül o geceyi, içinde biraz su olan küçük bir bardakta geçirmiş. Delikanlı ertesi sabah erkenden bardağı alıp, ayakta duracak gücü olmadığı için koltuğunda oturan yaşlı büyükannesinin yanma götürmüş. Yaşlı kadın sapı kopmuş olan tomurcuk güle bakmış. Gülün güzelliği, mis gibi kokusu içini sevinçle doldurmuş.

Güle, "Ne yazık ki şimdi zengin, soylu bir küçük hanımın değil, yoksul bir kocakarının yanındasm!" demiş. "Ama tek bir gül değilsin, bütün bir gül ağacısın benim için! Sen de farkında mısın acaba güzelliğinin?"

Yaşlı kadın, çocuk gibi sevinerek tomurcuk güle bakıyormuş. Geçmişte kalmış gençlik günlerini düşündüğü belliymiş.

"Pencerenin camında bir çatlak vardı, onun için kolayca içeriye girebildim," demiş Rüzgâr. "Küçük barda-

ğın içindeki sapı kopmuş tomurcuk güle bakarken yaşlı kadının gözleri gençlik ateşiyle parıldıyordu. Bildiğim için söylüyorum: O tomurcuk gül, kız kardeşlerin en mutlusuydu!"

Gül Ağacı'ndaki güllerin her birinin bir öyküsü varmış. Her biri, kendisinin en mutlu olduğunu düşünüyor, buna da inanıyormuş. Bilirsiniz, inanç insanı mutlu eder! Ama Gül Ağacı'ndaki son gül, kendi görüşüne göre, hepsinin en –en mutlusuymuş.

"Ben hepsinden çok yaşadım! Ben annemin son çocuğuyum; en sevgili biricik çocuğuyum!" diyormuş.

Gül Ağacı, "Onların annesi benim!" demiş.

"Asıl ben onların annesiyim!" diye atılmış Güneş Işığı.

"Ben de öyle!", "Ben de öyle!" demişler Hava ile Su.

Rüzgâr, "Her birinizin onlara katkısı var," demiş. "Onlar da her birinize katkıda bulunacaklar!" Sonra gül yapraklarını dağıtıp çitin öbür yanına, birçok Çiy Tanesi ile Güneş Işığı'nın bulunduğu yere sürüklemiş. "Güllerin bana da bir katkısı oldu," demiş. "Onların öykülerini herkese anlatacağım. İçlerinden hangisi en mutluymuş acaba? Bunu da siz söyleyin artık; ben yeterince konuştum!"

Domuz Çobanı

Bir zamanlar bir prens varmış. Bu prensin ülkesi çok küçükmüş, ama orada evlenilemeyecek kadar da küçük değilmiş. Prens de doğrusu evlenmek istiyormuş.

İmparatorun kızına, "Benimle evlenmek ister misin?" diye sormak cesaret gerektiren bir şeymiş, ama ünü uzak yakın her yere yayılmış olduğu için, prenste o cesaret varmış. Böyle bir soruyu, evet diye yanıtlayacak yüzlerce prenses olmasına karşın, bakalım imparatorun kızı ne diyecekmiş?

Dinleyin öyleyse:

Prensin babasının mezarı üstünde yetişen bir gül ağacı varmış. Öyle güzelmiş ki o gül ağacı! Üstelik her beş yılda bir tek gül verirmiş. Mis gibi kokarmış o gül! O gülü koklayan, bütün üzüntülerini unuturmuş. Bir de bülbülü varmış prensin. Bütün güzel ezgiler küçücük gırtlağında yuvalanmış da hiç zorluk çıkarmadan gagasından dökülüyormuş gibi ötermiş. Prens işte o gül ile bülbülü gönderecekmiş prensese. Böylece gül ile bülbül büyük gümüş sandıklara konulup imparatorun sarayına yollanmış.

İmparator hediyeleri önünde taşıtarak, oyundan başka bir iş yapmayan prenses ile nedimelerinin "konuklar

geldi" oyunu oynamakta oldukları büyük salona gelmiş. Prenses kocaman sandıkları görünce sevinçten ellerini çırparak, "İnşallah şu sandıkta bir pisi pisi vardır!" demiş, ama o sandıktan prensin yolladığı gül çıkmış.

Nedimelerin hepsi, "Aman ne de güzel yapılmış!" demişler.

İmparator da, "Güzelden de öte. Çok cana yakın!" diye eklemiş.

Ama prenses güle eliyle şöyle bir dokununca ağlamaklı olmuş.

"Çok ayıp!" demiş babasına. "Bu gül yapay değil ki! Doğal!"

Nedimeler de, "Çok ayıp!" demişler. "Baksanıza, bu gül doğal bir gül!"

İmparator, "Kızmadan önce, hele bir görelim öbür sandıkta ne var?" diye mırıldanmış. Öbür sandıktan da bülbül çıkmış. Hemen öyle güzel ötmeye başlamış ki, hiç kimsenin söyleyecek sözü kalmamış.

Nedimeler, "*Superbe!* [1] *Charmant!* [2]" demişler. Hepsi de Fransızca konuşuyorlarmış, ama aksanları birbirinden kötüymüş.

Yaşlı bir şövalye, "Bu kuş bana ne kadar da rahmetli imparatoriçenin çalgılı enfiye kutusunu anımsatıyor!" demiş. "Evet, evet, aynı titreme, aynı anlatım!"

"Haklısın!" demiş imparator. Sonra da çocuk gibi ağlamaya başlamış.

Prenses, "Sanırım, bu gerçek bir kuş değil!" diye söze karışmış.

Kuşu getirenler, "Hayır, gerçek bir kuş!" demişler.

"O zaman bırakalım, uçup gitsin!" demiş prenses. Hiçbir şekilde prensin oraya gelmesini istemiyormuş.

---

[1] *Fra.* Çok güzel.

[2] *Fra.* Büyüleyici.

Ama prens öyle kolayca yılacak türden biri değilmiş. Yüzüne kara, kahverengi boyalar sürmüş; kasketini kaşlarının üstüne indirip gelmiş, imparatorun kapısını çalmış.

"İyi günler imparator!" demiş. "Bana sarayında bir iş veremez misin?"

"Pek çok kişi iş istemeye geliyor!" demiş imparator. "Ama dur bakayım! Domuzlara bakacak birini arıyoruz. O kadar da çok domuzumuz var ki!"

Böylece prens, imparatorun domuz çobanı olarak işe alınmış. Ona domuz ağılının yanında küçük bir oda vermişler. Ama o bütün gün odasında oturup çalışmış, akşam olurken de yaptığı küçük, güzel çömleği bitirmiş. Çömleğin üzerinde çepeçevre çıngıraklar asılıymış, çömlekte pişirilen yemek kaynadıkça bu çıngıraklar eski bir ezgiyi çalıyormuş:

"Ah, sevgili Augustin,
Her şey bitti, bitti, bitti!"

Ama çömleğin en ilginç hüneri şuymuş: Kim parmağını ondan çıkan buhara tutarsa, kentteki bütün ocaklarda pişen yemeklerin kokusunu hemen alabiliyormuş. Görüyorsunuz ya, bu çömlek prensin prensese yolladığı gülden farklı bir şeymiş.

Prenses nedimeleriyle birlikte bahçede dolaşırken çıngırakların çaldığı ezgiyi duyunca birden durmuş. Çok sevindiği belliymiş, çünkü bu ezgiyi o da çalabiliyormuş. Tek parmakla piyanoda çalabildiği bir tek ezgi varmış –o da buymuş!"

"Aa, bu benim çalabildiğim ezgi!" demiş prenses. "Bu domuz çobanı öğrenim görmüş birine benziyor. Gidip bir sorun bakalım, o çalgıyı kaça satar?"

Nedimelerden biri ayakkabılarını çıkarıp nalın giydikten sonra, domuz çobanının odasına gitmiş.

"O çömlek için ne istiyorsun?" diye sormuş.

Domuz çobanı, "Prensesten on öpücük!" diye yanıtlamış.

"Sus! Ağzından çıkanı kulağın duysun!" demiş nedime.

Domuz çobanı, "Daha az bir fiyata satamam!" deyip kesip atmış.

"Ee, ne dedi?" diye sormuş prenses.

Nedime, "Hayır, söyleyemem!" diye yanıtlamış. "İstediği öyle iğrenç bir şey ki!"

"Öyleyse kulağıma fısılda!" Bunun üzerine nedime domuz çobanının dediğini prensesin kulağına fısıldamış.

Prenses, "Çok terbiyesiz bir insanmış!" deyip yürümüş –ama biraz gittikten sonra, yine çıngırakların kulağı okşayan sesi duyulmuş:

"Ah, sevgili Augustin,
Her şey bitti, bitti, bitti!"

"Aklıma bir şey geldi," demiş prenses. "Domuz çobanına sorun bakalım, nedimelerimden on öpücük almaya ne der?"

Domuz çobanı, "Olmaz!" demiş. "Prensesi on kez öpmedikçe çömleği vermem!"

"Öf! Ne can sıkıcı bir iş!" demiş prenses. "O zaman bari siz önümde durun da kimse görmesin!"

Nedimeler prensesin önünde durup eteklerini germişler; domuz çobanı da prensesi on kez öptükten sonra çömleği vermiş.

Çok eğlenceliymiş doğrusu! Çömlek bütün gün, bütün akşam kaynamış. Prenses artık mabeyinciden kunduracıya kadar, kentte herkesin evinde ne piştiğini biliyormuş. Nedimeler durdukları yerde duramıyor, ellerini çırpıyorlarmış.

"Akşam yemeğine kim çorba, kim gözleme yapıyor biliyoruz! Kim köfte, kim pelte yiyecek biliyoruz! Ay, ne ilginç!"

"Evet, çok ilginç!" demiş başkâhya kadın.

"Elbette çok ilginç, ama sana sormadık! Ben imparatorun kızıyım!"

Nedimelerin hepsi, "Elbette imparatorun kızısın!" demişler.

Domuz çobanı, yani gerçek bir domuz çobanı sandıkları prens, gününü boş geçirmemiş. Bu kez de sapının çevresinde döndürüldükçe, dünyanın yaratılışından o güne dek insanoğlunun bildiği bütün valsleri, halk danslarını, polkaları çalabilen bir kaynanazırıltısı yapmış.

Bahçede dolaşırken domuz çobanının kaldığı yerin yakınından geçen prenses, "*Superbe!* [1]" demiş. "Hiç bundan daha güzel bir ezgi duymamıştım! Hadi gidip sorun o çalgının fiyatı neymiş? Ama bu kez onu öpmek istemiyorum!"

Çalgının fiyatını sormak için domuz çobanının yanma giden nedime, "Prensesten yüz öpücük istiyorum!" yanıtını getirmiş.

Prenses, "Bu domuz çobanı aklını kaçırmış!" deyip yürümüş; ama biraz gittikten sonra birdenbire durup, "Sanatı korumamız gerekir!" demiş. "Ben imparatorun kızıyım! Domuz çobanına söyleyin, dünkü gibi beni on kez öpebilir, geri kalan öpücükleri de nedimelerimden alsın!"

Nedimeler, "Ama biz onu öpmek istemiyoruz ki!" demişler.

"Saçmalamayın!" demiş prenses. "Ben onu öpebiliyorsam, siz de öpebilirsiniz! Unutmayın ki, size konut da, para da veren benim!" Bunun üzerine, aynı nedime yine domuz çobanının yanına varmış.

Domuz çobanı, "Prensesten yüz öpücük! İşte o kadar!" diye diretmiş. "O yüz öpücük vermezse, ben de çalgıyı vermem!"

Prenses nedimelerine, "Öyleyse çevremde durun!!!" deyip domuz çobanının onu öpmesine izin vermiş.

O sırada balkona çıkan imparator, "Domuz ağılının yanındaki o kalabalık de ne?" diyerek gözlerini ovuşturup gözlüklerini takmış. "Nedimeler yine bir iş çeviriyorlar!

[1] *Fra.* Çok güzel.

Gidip bir bakayım!" diye mırıldanarak, arkalarına basıp terlik yerine kullandığı ayakkabılarını doğru dürüst giymiş.

Ne kadar da acele ediyormuş!

Avluya iner inmez, sessizce domuz ağılına doğru seğirtmiş. Fazla ya da eksik olmasın diye öpücükleri dikkatle saymakta olan nedimeler, imparator'un geldiğini görmemişler. İmparator ayak parmakları üzerinde yükselerek bakmış.

Domuz çobanı ile prensesin öpüştüklerini görür görmez, "Ne oluyor burada?" diye bağırıp ayakkabılarından birini çıkardığı gibi kafalarına indirmiş. O sırada domuz çobanı prensesten seksenaltıncı öpücüğü almaktaymış. "Defolun!" demiş imparator öfkeyle. Bunun üzerine prenses de, domuz çobanı da imparatorun ülkesinden dışarı atılmışlar.

Prenses şimdi hüngür hüngür ağlıyor, domuz çobanı da onu paylıyormuş. Şakır şakır da yağmur yağmaktaymış.

"Ah, ne acınacak durumdayım!" diyormuş prenses. "Keşke o yakışıklı prens ile evlenseydim! Ah, ne kadar mutsuzum!"

O zaman domuz çobanı bir ağacın arkasına geçip yüzündeki boyaları silmiş, üstündeki eski püskü giysileri çıkarmış, prensliğine yakışır bir kılıkta ortaya çıkmış. Öyle de gösterişliymiş ki, prenses önünde eğilmekten kendini alamamış.

Prens, "Senden iyice soğudum!" demiş prensese. "Sen, açık yürekli bir prensi istemedin! Gül ile bülbüle değer vermedin de bir oyuncak uğruna gittin bir domuz çobanını öptün. İşte şimdi karşılığını görüyorsun!"

Sonra ülkesine girmiş, kapısını kapatıp arkadan sürgülemiş. Prenses artık dışarıda dikilip o çok sevdiği şarkıyı söyleyebilirmiş:

"Ah, sevgili Augustin,
Her şey bitti, bitti, bitti!"

Paçavralar

Bir kâğıt fabrikasının önünde uzak yakın çeşitli yerlerden gelme yığınlarca paçavra varmış. Her biri kendi öyküsünü anlatıyormuş, ama hepsini birden dinlemek olanaksızmış. Kimi paçavralar yerliymiş, kimileri de yabancı ülkelerden geliyorlarmış. Yığınların birinde Danimarkalı bir paçavranın yanı başında, Norveç'ten gelen bir paçavra bulunuyormuş. Biri gerçek bir Danimarka paçavrasıymış, öbürü de gerçek bir Norveç paçavrası! Aklı başında her Danimarkalı ve Norveçli'nin de belirteceği gibi, işin en hoş yanı bu ikisinin böyle yan yana olmasıymış.

İkisi de Norveççe'nin Danca'dan, Fransızca'nın İbranice'den olduğu kadar farklı olduğunu söylese de birbirlerinin konuştukları dilleri anlıyorlarmış. "Biz dilimizi elimizden geldiğince özleştirmeye çalışıyoruz, Danimarkalı ise dilini tiksindirici bir tatlılığa bulayıp, aslında tatsızlaştırıyor," demiş Norveçli.

Paçavralar konuşmalarını sürdürmüşler.Nerede, hangi ülkede olursa olsun, paçavra paçavradır; bir paçavra ancak paçavra yığınında değer kazanır.

Norveç'ten gelen paçavra, "Ben Norveçliyim!" demiş. "Ben Norveçliyim demekle de yeterli her şeyi söyle-

dim sanırım. Norveç'teki ilkçağlardan kalma kayalar gibi sert ipliklerden dokunmuşum. Ülkemin özgür Amerika'dakine benzer bir düzeni var! Ne olduğumu düşünmek, düşüncelerimi granit sertliğinde sözcüklerle anlatmak ipliklerimi titretiyor!"

"Ama bizim bir gökçeyazınımız var!" demiş Danimarkalı paçavra. "Bunun ne demek olduğunu anlıyor musunuz?"

"Anlamak mı?" demiş Norveç paçavrası. "Hey gidi düz–ülke yurttaşı! Senin gibi paçavrayı Norveç'in dağlarına çıkarıp kuzeyin ışıklarıyla şöyle bir aydınlatmalı ki, aklı başına gelsin! Norveç'in güneşi ülkedeki buzları eritince tereyağı, peynir yüklü Danimarka gemileri limanlarımıza gelir. Çok lezzetli yiyeceklerdir o getirdikleri, ama o yiyeceklerle birlikte bir yük Danimarka gökçeyazını da ülkeye girer. Bizim için gerekli bir şey değildir o! Buz gibi, tertemiz kaynak sularımız varken, Danimarka'nın yavan birasını ne yapalım?! İşte size daha açılmamış bir kaynak. Gazetelerdeki dedikodularla, yazarların dış ülkelere yolculuklarıyla ünü Avrupa'ya ulaşmamış daha! Ben özgürce, dobra dobra konuşurum: Danimarkalının da artık böyle özgür seslere alışması gerek! Bunu onurlu, kayalık Norveç'e, o ilkçağlardan kalma kütleye olan İskandinavyalı bağlarıyla gerçekleştirecektir."

"Danimarkalı bir paçavra hiçbir zaman böyle konuşmaz!" demiş Danimarkalı paçavra. "Bu tür konuşmalar bizim doğamıza aykırı. Ben kendimi çok iyi tanıyorum. Bizim paçavralarımızın hepsi de benim gibidir. Biz hem alçakgönüllü, hem yumuşak başlıyızdır; gel gelelim özgüvenimiz çok az. Böyle olmamızın kimseye bir yararı yok, ama benim çok hoşuma gidiyor; bu yönümüzü çok da çekici buluyorum! Doğruyu söylemek gerekirse, iyi yönlerimi biliyorum ben, biliyorum ama hiçbiri üstüne konuşmuyorum. Öyleyse hiç kimse övünmekle suçlaya-

maz beni. Yumuşak huyluyum, çok uysalım; her şeye katlanırım, hiç kimseyi kıskanmam, herkes için iyi şeyler söylerim –gerçi insanların çoğu için söylenecek öyle pek iyi bir şey yoktur ya! Neyse! Bu onların sorunu! Ben güler geçerim –işte o kadar! Benim gibi akıllı, doğuştan yetenekli olunca başka ne yapılır ki!"

"Bırak bu vıcık vıcık, yapışkan düz–ülke diliyle konuşmayı! Midemi bulandırıyorsun!" demiş Norveçli paçavra. Sonra da kalkmış, kendini rüzgârın eline bırakıp başka bir paçavra yığınına gitmiş.

Sonunda bu iki paçavradan da kâğıt yapılmış. Kaderin cilvesine bakın ki, Norveç paçavrasından yapılan kâğıdı bir Norveçli, Danimarkalı bir kıza bağlılığını vurgulayan bir aşk mektubu yazmak için kullanmış. Danimarka paçavrasından yapılan kâğıda ise Norveç'in gücünü ve güzelliğini öven bir şiir yazılmış.

Paçavra yığınında bulunup gerçeğe ve güzelliğe dönüştürülmüş paçavralar, iyi bir işe yarayabilirler. O zaman onlar da aklın ışığıyla pırıldar, mutluluğa ererler.

İşte paçavraların eğlenceli öyküsü böyle. Kimseyi gücendirecek bir yanı da yok –paçavralardan başka!

Çaydanlık

Övüngen bir Çaydanlık varmış. Yapılmış olduğu porselenle övünürmüş, uzun emziğiyle övünürmüş, enli kulpuyla övünürmüş. Öyle ya, hem göğsünde bir takı varmış Çaydanlık'ın, hem sırtında. Göğsündeki emzikten, sırtındaki kulptan söz eder dururmuş! Ama kapağının adını bile anmazmış, çünkü kırıldığı için yapıştırılmış olan kapak özürlüymüş. Kim özründen isteyerek konuşur ki! O konuda başkaları zaten yeterince konuşmaktadır. Fincanlar, şekerlik, sütlük, kısacası bütün çay takımı, Çaydanlık'ın sağlam yapılı kulpundan, gösterişli emziğinden çok, kapağının özrünü anımsar, onu konuşurlarmış. Çaydanlık da farkındaymış bunun.

Kendi kendine, "Öyledir onlar; ben tanırım onları!" dermiş. "Özrümü ben de biliyorum; söylemekten de çekinmiyorum. Bu da benim alçakgönüllülüğümü, kendini beğenmişlikten ne kadar uzak olduğumu gösterir. Hepimizin özürleri var, ama yeteneklerimiz, bir değerimiz de var. Fincanların birer kulpu var, şekerliğin bir kapağı var, benim ise kulpum ile kapağımdan başka onlarda olmayan bir de emziğim var. Bu yüzden ben çay masasın-

da kraliçe sayılırım; şekerlik ile sütlüğe ağız tadının uşaklığını yapmak düşer; ama veren de, hükmeden de benim. Susamış insanlara mutluluk sunarım. Çin'den gelen çay yaprakları, içimde tatsız kaynar suda işlemden geçirilir."

Çaydanlık bunları gözü pek gençliğin ateşiyle söylermiş. Bir gün yine, hazırlanmış olan çay masasının üzerinde duruyormuş. Birden soylu bir el onu tutup kaldırmış. Ne yazık ki o soylu el çok sakarmış. Çaydanlık yere düşmüş; emziği kırılmış, kulpu kırılmış –kapağının ise sözünü etmek gerekmez; onun üstüne yeterince konuştuk zaten. Çaydanlık şimdi yerde baygın yatıyor, içindeki kaynar su dışarıya akıyormuş. Bu çok sert bir darbeymiş Çaydanlık için, ama en kötüsü, herkesin o sakar ele değil de ona gülmesiymiş.

O günden sonra Çaydanlık kendi kendine yaşam öyküsünü anlatırken, "O olayı unutamam!" dermiş. "Bana sakat dediler, bir köşeye kaldırdılar. Ertesi gün de mutfaktan yemek artıkları dilenen bir kadına armağan ettiler. Yoksulluğa düştüm; ne içimden, ne dışımdan ses çıkmaz oldu. Ama öyle sus pus otururken yaşamımın en mutlu dönemi başladı. Neydim, ne oldum derler ya, bu da öyle! İçime toprak doldurdular. Bu bir çaydanlık için ölüp gömülmek demektir, ama içime doldurdukları toprakta bir çiçek soğanı vardı. Kim koymuştu oraya o çiçek soğanını? Kim vermişti, bilmiyorum. Ama o çiçek soğanı, çay yaprakları ile kaynar su yerine verilmişti bana. Kırılan kulpum ile emziğimin yerine verilmiş bir armağandı! Toprağın içindeydi o çiçek soğanı; benim içimdeydi. Benim yaşam dolu yüreğim olmuştu. Daha önce yüreğim yoktu, ama şimdi yaşam vardı, canlılık vardı içimde, güç kuvvet vardı. Nabzım atıyordu! Bir süre sonra çiçek soğanı filizlendi; duygularla, düşüncelerle öyle doluydu ki, patlayıverecek gibiydi. Sonunda çiçek açtı.

Buna tanık oldum ben; o çiçeğin güzelliğinde kendimi unuttum. Başkalarında kendini unutana ne mutlu! Çiçek ise teşekkür etmek şöyle dursun, aklından bile geçirmiyordu beni! Ona hayran olunması, herkesten övgüler alması, bilemezsiniz ne kadar sevinç veriyordu bana! Kim bilir o da ne kadar seviniyordu! Bir gün, "Bu çiçek daha iyi bir saksıyı hak etti!" denildiğini işittim. Beni kırıp iki parça ettiler. Çok acı vericiydi! Çiçek daha iyi bir saksıya dikildi, ben ise avluda bir köşeye atıldım. Şimdi kırık bir saksı parçasıyım artık –ama o çiçeğin anısını kimse elimden alamaz!

Bülbül

Bilirsiniz, Çin'de Hakan'ın çevresindeki herkes Çinli olduğu gibi, Hakan'ın kendisi de Çinlidir. Bakın bundan yıllarca önce orada ne olmuş; unutulmadan hemen anlatayım diyorum! Hakan'ın sarayı öyle büyük, öyle güzelmiş ki, dünyada bir eşi daha yokmuş. Baştan aşağı değerli, renk renk çinilerden yapılmış olan o sarayda usul usul yürümek gerekirmiş, yoksa kırılgan çinilere zarar vermek işten bile değilmiş. Sarayın bahçesinde görülmedik güzellikte çeşit çeşit çiçekler açarmış. Rengi en parlak olan çiçeklere gümüşten küçücük birer çıngırak asılıymış. Yel estikçe şıngırdasın da geçenler durup baksın diye! Neler düşünmüş, neler yapmışlarmış Hakan'ın bahçesine! Üstelik öyle büyükmüş ki o bahçe, ucunun nerelere vardığını sarayın bahçıvanı bile bilmezmiş. Çiçekleri geçtikten sonra, içinde derin göllerin bulunduğu ulu bir orman çıkarmış insanın önüne. Suları masmavi, derin denize kadar uzanırmış o orman. Ormandaki ağaçlar öyle yüksekmiş ki, büyük gemiler bile denize uzanan dalların altından geçebilirmiş. İşte o ağaçların birinde bir Bülbül varmış. Ötmeye başlayınca dinlemeye doyum olmazmış. Onu bir

duydular mı, yoksul balıkçılar bile işlerini bırakır, ağlarını çekmeyi unutur, dinlerlermiş. "Oh, ne güzel dem çekiyor!" derlermiş. Sonra yine işlerine döner, Bülbül'ü unuturlarmış. Ama ertesi gece yine durup Bülbül'ü dinler, yine "Oh, ne güzel dem çekiyor!" derlermiş.

Dünyanın dört bucağından Hakan'ın sarayı ile bahçesini görmek için yolcular gelir, ama Bülbül'ün çilemesini duyunca, hepsi de, "İşte en güzeli bu!" derlermiş.

O yolcular geriye döndüklerinde gördüklerini anlatırlar; bilginler de Hakan'ın sarayı ile bahçesi üzerine yazdıkları türlü kitaplarda Bülbül'ü unutmaz, saydıkları bütün güzelliklerden üstün tutarlarmış; şiir düzebilenler de en güzel şiirlerini deniz kıyısındaki ormanda yaşayan o Bülbül üstüne söylerlermiş.

Bilginlerin yazdığı bütün o kitaplar dünyanın her yerine yayılmış, biri de Hakan'ın eline geçmiş. Hakan o kitabı altın tahtına kurulup okumuş. Çok da beğenmiş. Yaşadığı kentin, sarayının, bahçesinin çarpıcı betimlemelerini okurken, ikide bir, "Doğru! Çok doğru!" anlamına başını sallıyormuş. Kitabın bir yerinde de, "O bahçede her şey güzeldir, ama en güzeli yine Bülbül'dür!" yazılıymış.

"Bu da ne demek?" demiş Hakan. "Ben bilmiyorum o Bülbül'ü. Ülkemde, üstelik kendi bahçemde öyle bir kuş olsun da ben bilmeyeyim, olacak iş mi bu? Ben bunu bir kitaptan mı öğrenecektim!"

Hemen Başgörevli'yi çağırtmış. Başgörevli öyle yüksek, öyle soylu bir kişiymiş ki, kendisinden aşağı biri gelip bir şey söyledi ya da bir şey sordu mu, şöyle bir yukardan bakar da "Pe!" der, başka bir şey demezmiş. "Pe!" sözünün ise bir anlamı yoktur.

Hakan Başgörevli'ye, "Bahçemde, Bülbül derler, eşi benzeri bulunmaz bir kuş varmış," demiş. "Bütün ülkenin en büyük güzelliği oymuş diyorlar Şimdiye kadar bana niçin söylemediniz o kuşu?"

Başgörevli, "O kuşun adını ben de şimdiye kadar duymamıştım, Yüce Hakanım!" diye yanıtlamış. "Onu saraya getirip tanıtan olmadı ki!"

"O kuşun bu akşam gelip önümde ötmesini istiyorum," demiş Hakan. "Benim olan bir şeyi bütün dünya bilsin de ben bilmeyeyim! Çekilir mi bu?"

"O kuşun adını ben de şimdiye kadar duymamıştım, Yüce Hakanım!" diye yinelemiş Başgörevli. "Ama ararım, elbette bulur getiririm!"

"Elbette bulur getiririm!" demek dile kolay! Başgörevli sarayda o yana koşmuş, bu yana koşmuş, aramadık yer bırakmamış; kime sorduysa, "Bilmiyoruz; adını bile duymadık!" demişler. Başgörevli aradığını bulamayınca, yine Hakan'ın katına gelmiş. "Kitap yazanlar yalancı olur," demiş. "Yüce Hakanım, inanmayın siz onların yazdıklarına! Bülbül üzerine yazdıkları da bir uydurmadır. Nasıl derler, bir tür kara sanattır!"

Hakan, "Dediğin çok doğru!" demiş. "Ama bu kitabı bana Yüce Japon Hakanı göndermiş; bunun içindekiler yalan olamaz! Ben o Bülbül'ü dinlemek istiyorum! Hem de bu akşam! Çekinmesin, gelsin; benden iyilik görür. Ama gelmezse, bilin ki, akşam yemeğinizi yedikten sonra sizi sırtüstü yatırtıp karınlarınızı çiğneteceğim!"

Başgörevli, "Çang–Çung!" deyip Hakan'ın katından çıkmış. Yine bütün sarayı dolaşmış, aramadığı yer bırakmamış. Yemekten sonra yatırılıp karınlarının çiğneneceğini duyanların çoğu da Başgörevli ile sağa sola koşuşmuşlar, onlar da Bülbül'ü birbirlerine sormuşlar, ama dünyada herkesin bildiği Bülbül'ü, sarayda hiç kimse bilmiyormuş.

En sonunda, sarayın mutfağında çalışan küçük, yoksul bir kızcağız, "A! Bülbül mü?" demiş. "Bilirim ben onu. Ne de güzel öter! Akşamları, bana verdikleri sofra artıklarını denizin kıyısında bir kulübede oturan hasta anneme götürürüm. Sonra buraya dönerken ormanda

dinlenirim. O sırada Bülbül'ün öttüğünü duyarım. Onu dinledikçe gözlerim yaşarır, annem beni kucaklamış, öpüyor sanırım!"

Başgörevli bunu duyunca, "Sağ ol kızım!" demiş. "Sen şimdi bizi o Bülbül'ün yanma götür, ben sana mutfakta daha iyi bir iş verdiririm. Bir gün de seni götürür, Hakan'ın yemek yemesini seyrettiririm. Ama şimdi durmayalım, Bülbül'ü hemen bulmalıyız!"

Başta bulaşıkçı kız, ardından da saraydakilerin yarısı ormanın yolunu tutmuşlar. O sırada bir inek böğürmeye başlamış.

Saray delikanlılarından biri, "İşte bulduk Bülbül'ü!" demiş. "Ne de gür sesi varmış! Ben bu ötüşü, bundan önce de duydum, sanırım!"

Bulaşıkçı kız, "Bülbül değil ki o!" demiş. "İneklerden biri. Canı istemiş, böğürüyor. Daha Bülbül'ün bulunduğu yere çok uzağız!"

Gide gide bir göl kıyısına varmışlar. Orada da kurbağalar vıraklıyormuş.

Çinli Saray Rahibi, "Sesi gerçekten de güzelmiş!" demiş. "Bizim tapınaktaki çanların sesini andırıyor."

Kız, "Hayır, kurbağa bunlar!" diye yanıtlamış. "Ama artık yaklaştık, nerdeyse Bülbül'ü duyarız."

Çok geçmeden Bülbül şakımaya başlamış. Kız, "İşte o aradığınız Bülbül!" demiş. "Dinleyin şimdi! İyi dinleyin! Bakın, şu dalın üstündeki ufacık, kırçıl kuşu görüyor musunuz? İşte o kuş!"

Başgörevli çok şaşırmış. "Doğrusu Bülbül'ü böyle sanmazdım. Pek de sıradanmış! Belki karşısında bu kadar çok sayıda seçkin insanı görünce utanmış, rengini yitirmiştir," demiş.

Kız, "Benim küçük Bülbülüm! Ulu Hakanımız senin şakımanı dinlemek istiyor!" diye Bülbül'e seslenmiş.

Bülbül, "Baş üstüne!" deyip öyle bir şakımış ki, oradakileri coşturmuş.

"Hani şu sırça çıngıraklar vardır ya, Bülbül'ün şakıması bana onları anımsattı," demiş Başgörevli. "Şunun gırtlağına bakın, nasıl da şişip şişip iniyor! Doğrusu çok tuhaf. Bugüne kadar onu tanımıyorduk. Ama hiç kuşkusuz bu hüneriyle sarayda çok ilgi çekecek!"

"Hakan için bir kez daha öteyim mi?" demiş Bülbül. Hakan'ın da orada olduğunu sanıyormuş.

Başgörevli, "Yanılıyorsunuz yetenekli küçük dostum," diye yanıtlamış. "Hakanımız burada değil! Ama bu akşam saraydaki şenliğe gelip o büyüleyici ötüşünüzle Ulu Hakanımızı eğlendirmenizi rica ediyoruz!"

Bülbül, "Doğrusu, benim ötüşümü yeşil ağaçlar altında dinlemek en iyisidir!" demiş. "Ama mademki Hakan öyle istiyor, bu akşam saraya gelirim."

Sarayda her yer iyice ovulup temizlenmiş. Som altından binlerce lambanın ışıkları altında çiniden yapılmış tavanlar da, duvarlar da pırıl pırıl parlamaktaymış! Bahçedeki o eşsiz çiçekleri de gümüş çıngıraklarıyla getirmişler. Ortalıkta bir koşuşturmacadır gittiği için, kapılar açılıp kapandıkça oluşan hava akımı yüzünden çıngıraklar boyuna çınlıyormuş. Çıngırak gürültüsünden, hiç kimse karşısındakinin ne söylediğini duyamıyormuş.

Hakan'ın tahtının bulunduğu büyük salonun ortasına som altından bir tünek getirilmiş. Bülbül gelince işte o tüneğe konmuş. Bütün saray halkı oradaymış. Bulaşıkçılıktan aşçılığa yükseltilen küçük kızın da yarı açık kapının arkasında durup dinlemesine izin verilmiş. Herkesin üstünde en güzel giysileri varmış. Herkes gözünü kırpmadan, tünekte öten ufacık, külrengi kuşa bakıyor, Hakan başını sallayıp gülümsüyormuş.

Bülbül de öyle güzel, öyle dokunaklı ötüyormuş ki, Hakan'ın gözleri dolu dolu olmuş; sonunda gözyaşları

yanaklarından aşağı akmaya başlamış. O zaman Bülbül daha da yanık yanık dem çekmiş. Sesi insanın içine işliyormuş. Hakan o kadar beğenmiş, o kadar beğenmiş ki, ne yapacağını şaşırmış, ayağındaki som altından terliği çıkarıp, boynuna taksın diye Bülbül'e vermeye kalkmış. Ama Bülbül teşekkür ederek yeterince ödüllendirildiğini söylemiş.

"Ulu Hakan'ın gözlerinden yaşlar akıttım ya, bu bana yeter! Bir hakanın gözyaşlarını yeryüzünün en büyük hazinelerine değişmem!" demiş. Sonra yine, insanın içine işleyen o tatlı sesiyle şakımayı sürdürmüş.

Sarayın hanımları, "Ne de hoş cilve yapıyor! Belki biz de öyle bir ses çıkarabiliriz!" diyerek, kendilerine bir şey söylendiğinde ağızlarına su alıp guruldatmaya başlamışlar. O yaptıkları, Bülbül'ün sesini andırıyor sanıyorlarmış. Sarayın uşakları ile hizmetçileri bile Bülbül'ün ötüşünü beğendiklerini bildirmişler. Küçümsemeyin bunu. Uşak, hizmetçi kısmı öyle kolay kolay beğenmez, her şeye bir kusur buluverir. Görüyorsunuz ya, Bülbül gerçekten de büyük başarı kazanmış.

Sarayda onun için özel bir kafes yapılmış; gündüzleri iki kez, geceleri de bir kez çıkıp gezme izni verilmiş. Hizmetine on iki uşak ayırmışlar, ayağına da on iki ibrişim bağlamışlar. Her birinin ucu uşaklardan birinin elindeymiş. Ama böyle alayla dolaşmak Bülbül'ün hiç hoşuna gitmemiş.

Artık bütün kent bu olağanüstü kuşu konuşur olmuş. Şimdi iki kişi karşılaşınca, biri yalnızca "Bül!" diyor, öbürü de "Bül!" diye sonunu getiriyormuş. Böylece birbirlerinin ne demek istediğini anlıyor, iç geçiriyorlarmış. Kentte on bir zengin işadamı yeni doğan çocuklarına onun adını koymuşlar, ama o çocukların hiçbirinin şarkı söylemeye yatkın bir sesi yokmuş.

Günün birinde Hakan'a kocaman bir paket gelmiş; üzerinde de 'Bülbül' yazılıymış.

Hakan paketi görünce, "Anladım, yine bir bilgin bizim ünlü kuş üzerine bir kitap yazmış, onu gönderiyor!" demiş. Ama paketten bir kitap değil, bir kutu içinde yapma bir Bülbül çıkmış. Görünüşü canlı Bülbül'e benziyormuş, ama üstünde pırlantalar, yakutlar, zümrütler varmış. Kurulunca gerçek Bülbül gibi ötmekle kalmıyor, altın ile gümüşten yapılmış pırıl pırıl pırıldayan kuyruğunu da bir aşağı bir yukarı oynatıyormuş. Boynunda da bir gerdanlık varmış; o gerdanlıkta şunlar yazılıymış: 'Ben Japon Hakanı'nın Bülbül'üyüm, ama Çin Hakanı'nın Bülbül'ü yanında benim sözüm mü olur!'

Yeni Bülbül'ün geldiğini duyan saray halkı çok sevinmiş. Onu getiren kişiye hemen Ulu–Hakanın–Bülbül–Getiricisi büyük unvanı verilmiş.

Şimdi herkes, "Şunların ikisini birlikte öttürelim!" demeye başlamış.

İkisini bir arada öttürmüşler, ama sonuç hiç de iyi olmamış, çünkü gerçek Bülbül yerine göre sesini yükseltiyor alçaltıyor, yapma Bülbül ise tekdüze bir biçimde ötüyormuş. Sarayın Çalgıcıbaşısı, "Suç yapma Bülbül'de değil," demiş. "O hiç yanılmıyor, yanlış bir ses çıkarmıyor, sanki benden ders almış!" Bunun üzerine yapma Bülbül'ü tek başına öttürmüşler. Eskiden canlı Bülbül ne kadar beğenilmişse, o da o kadar beğenilmiş. Üstelik onu daha da güzel bulmuşlar, çünkü bilezikler, göğüs iğneleri gibi pırıl pırıl parlıyormuş.

Otuz üç kez kurmuşlar, o da otuz üç kez hiç yorulmadan aynı biçimde ötmüş. Daha da öttüreceklermiş, ama Hakan artık gerçek Bülbül'ün sırası geldiğini söylemiş. Söylemiş ya, gerçek Bülbül neredeymiş? Hiç kimse onun açık pencereden kaçıp o zümrüt yeşili ormana gittiğinin farkında değilmiş.

Hakan, "Ne demek oluyor bu?" diye sormuş. Bütün saray halkı Bülbül'e çok kızgınmış; ömürlerinde böylesine nankörlük görmediklerini söylemişler. "Neyse ki en iyisi bizde kaldı," deyip yapma Bülbül'ün otuzdördüncü kez öttürülmesini istemişler. Artık onun şakımasını nerdeyse ezbere biliyorlar, ama çok zor olduğu için bazı yerlerini çıkaramıyorlarmış. Çalgıcıbaşı yapma Bülbül'ü överek, yalnız üstündeki elmaslar yüzünden değil, içinden çıkan ses yüzünden de onu gerçek Bülbül'den üstün bulduğunu söylemiş.

"Saygıdeğer saraylılar, özellikle de Ulu Hakanımız bir düşünsünler!" demiş. "Gerçek Bülbül öterken ne duyacağımızı önceden biliyor muyduk? Yapma Bülbül ise bizi şaşırtamaz. Ne öteceğini biliriz! İstersek karnını da açarız, bütün çarkları zemberekleri görürüz, onların işlemesiyle seslerin birbiri ardından nasıl çıktıklarını anlarız."

Saraylıların hepsi de Çalgıcıbaşı'ya hak vermişler. Hakan, "Pazar günü bunu halka da dinletin!" buyurmuş. O pazar yapma Bülbül'ü dinleyen halk da çok beğenmiş. Herkes, Çinlilere özgü bir biçimde, çaydan esrikleşmişe dönmüş. Hepsi de, "Oh! Oh!" deyip duruyorlar; iki elleri havada, işaret parmakları kalkık, başlarını bir eğiyor bir kaldırıyorlarmış. Yalnız yoksul balıkçılar, gerçek Bülbül'ü daha saraya gelmeden dinlemiş olan balıkçılar coşmamışlar. "Yapma Bülbül'ün de ötüşü güzel; gerçek Bülbül'ün ötüşüne de benziyor, ama bir eksikliği var!" demişler.

Bu arada gerçek Bülbül'ün Hakan'a saygısızlık etti diye ülkeden sürülmesine karar verilmiş. yapma Bülbül'ü ise ipekten bir yastık üzerinde, Hakan'ın yatağının yanına koymuşlar; aldığı bütün hediyeleri, altınları, elmasları çevresine dizmişler; Ulu–Hakanın–Gece–Şarkıcısı diye bir de unvan vermişler. Rütbesi Sol–Yandan–Bir–Numara imiş, çünkü Hakan için en önemli yan, sol yanmış. Herkesin olduğu gibi, hakanların da yüreği soldadır da

onun için! Çalgıcıbaşı yapma kuş üzerine tam yirmi beş ciltlik bir kitap yazmış. Çalgıcıbaşı'nın bütün bilgisi ve Çince'nin en anlaşılmaz, en koyu sözlerinin hepsi varmış o kitapta! Herkes Çalgıcıbaşı'nın bu yapıtını okuyup anladığını söylüyormuş, çünkü öyle demezlerse hem başkalarınca aptal sayılmaktan, hem de karınlarının çiğnenmesinden korkuyorlarmış.

Bütün bir yıl böyle geçmiş. Yalnızca Hakan ile sarayın büyükleri değil, Çinlilerin hepsi yapma Bülbül'ün ötüşünü bütün glu–glu'larıyla ezberlemişler. Onu asıl şunun için seviyorlarmış. O öterken kendileri de hiç şaşırmadan ötebiliyorlarmış. Sokakta çocuklar ıslıkla, "Zi zi zi! Glu glu glu!" diyor, Hakan neşesinin yerinde olduğunu, "Zi zi zi! Glu glu glu!" diye bildiriyormuş. Çok hoşmuş doğrusu!

Ama bir akşam Hakan, yatağına uzanmış, yapma Bülbül'ün ötüşünü dinlerken, birdenbire kuşun karnından, "Tırrrk!" diye bir ses çıkmış. Kırılan bir çarkın sesiymiş bu! Sonra, "Takır tukur!" diye birtakım gürültüler olmuş, bütün zemberekler bozuluvermiş, kuşun ötüşü kesilmiş!

Hakan yatağından fırlamış, saray hekimini çağırtmış. Ama hekim ne yapsın! Bunun üzerine kentten bir saatçi getirtmişler. Saatçi kuşu evirmiş çevirmiş, sonunda biraz düzeltebilmiş. Ama, "Bu kuşu artık yormaya gelmez; bütün çarkları, zemberekleri aşınmış. Değiştirmeye kalkarsam, korkarım sesi de değişir, eskisi gibi ötemez," demiş. Bütün ülkeyi bir yastır kaplamış. Yapma Bülbül artık yılda yalnız bir kez öttürülecekmiş; bu bile onun için çok yorucu olabilirmiş! Ama Çalgıcıbaşı ağdalı sözcükler kullanarak küçük bir konuşma yapmış, ortaya çıkan bu yeni durumun da eskisi kadar iyi olduğunu söylemiş. Dinleyenler, "Eh, Çalgıcıbaşı öyle diyorsa, öyledir!" diye düşünmüşler.

Beş yıl daha geçmiş. Sonra ülkeyi daha büyük bir yas kaplamış. Bütün uyruklarının sevip saydığı Hakan hastalanıp yatağa düşmüş. Hekimler, "Kurtulamaz!" demişler. Onun yerine hakanlığa kimin getirileceğine bile karar verilmiş. Halk gece gündüz sarayın önüne geliyor, Başgörevli'den Hakan'ın durumunu soruyormuş. Başgörevli ise başını sallayıp, "Pe!" diyor, başka bir şey diyemiyormuş.

Hakan görkemli yatağında kımıldamadan yatmaktaymış. Benzi sapsarı, gövdesi buz gibi soğukmuş. Saraydaki herkes onu öldü sayıp yerine gelecek hakana yaranmak için ellerinden geleni yapmaya başlamışlar. Uşaklar durumu konuşmak için bahçeye koşmuşlar. Saraydaki hanımların oda hizmetçileri kahveli bir toplantı yapmışlar. Bütün odalara, sofalara kalın kumaşlar yayılmış. Yürürken ses çıkmasın da Hakan rahatsız olmasın diye! Bu yüzden de koyu bir sessizlik varmış sarayda.

Daha ölmemiş olan Hakan, kadife perdeleri sırma saçaklı, görkemli yatağında benzi solgun, kalıp gibi yatıyormuş. Yüksekteki açık bir pencereden içeriye vuran ay ışığı Hakan'ı da, yapma Bülbül'ü de aydınlatmaktaymış.

Zavallı Hakan zorla soluk alabiliyormuş. Göğsünün üzerinde sanki ağır bir taş varmış. Gözlerini açınca, Ölüm'ün gelip göğsüne oturmuş olduğunu görmüş. Ölüm, başına onun altın tacını giymiş, bir elinde onun altın kılıcını, öbür elinde Çin'in kutsal bayrağını tutuyormuş. Yatağın ağır kadife perdelerinin kıvrımlarından kimi çirkin, alayla bakan, kimi de güzel, gülümseyen tuhaf başlar uzanıyormuş dışarıya. Bunlar Hakan'ın yaşamı boyunca ettiği iyiliklerle kötülüklermiş. Hepsi de Ölüm'ün gelip Hakan'ın göğsüne oturduğunu duyunca birer birer onun gözlerinin önünden geçmeye gelmişlermiş. Hepsi de, "Beni anımsıyor musun?", "Beni unuttun mu?" diyorlar, sonra da pek çok şey anlatıyorlarmış. Sonunda Hakan'ın alnını ter basmış.

"Bunu bilmiyordum!", "Bundan hiç haberim yoktu!" deyip duruyormuş. Sonra, "Müzik, müzik!" diye bağırmış. "Söyleyin, büyük Çin davulları çalsın da bütün bu söylenenleri duymayayım!"

Ama sesler bir türlü kesilmemiş. Ölüm, anlatılanların hepsini bilen bir Çinli gibi, hep başını sallıyormuş.

Hakan yine, "Müzik, müzik!" diye haykırmış. Sonra yapma Bülbül'e dönüp, "Ötsene benim altın kuşum, ötsene!" demiş. "Ben sana ne altınlar, ne elmaslar, ne değerli hediyeler verdim! Altın terliğimi bile kendi elimle senin boynuna taktım. Onları anımsa da öt biraz!"

Ama kuş suskunmuş. Onu kuracak kimse yokmuş ki! Ölüm, o kocaman, oyuk gözleriyle Hakan'a bakıyormuş. Yoğun mu yoğun bir sessizlik varmış ortalıkta.

Tam o sırada açık pencereden güzel bir ses, bir ötüş işitilmiş: Canlı Bülbül dışarıda bir dala konmuş, o ötermiş. Hakan'ın ölüm döşeğine düştüğünü öğrenmiş de onu teselli etmeye, ona ümit vermeye gelmiş. O öttükçe hayaletler birer birer sönüp gidivermişler. Hakan'ın zayıflamış gövdesinde kan yine dolaşmaya başlamış. Ölüm bile Bülbül'ü ilgiyle dinlemiş, "Öt küçük Bülbül, ötmene bak!" demiş.

"Öterim ama," demiş Bülbül, "sen hele Hakan'ın görkemli kılıcını, o kutsal bayrağı ve Hakan'ın tacını bana ver!"

Ölüm istediklerini birer birer verdikçe Bülbül her biri için ötmüş. Ama onları aldıktan sonra da susmamış, ötmeyi sürdürmüş. Ötmüş, ötmüş; mezarlığın sessizliğini, beyaz gülleri, mürver ağaçlarını, ölenlerin ardından ağlayanların gözyaşlarıyla sulanan taze çimenlerini öyle güzel söylemiş ki, Ölüm o sevgili bahçesini özlemiş; soğuk, beyaz bir sis olup pencereden çıkıp gitmiş.

Hakan, "Var ol benim küçük cennet kuşum!" demiş. "Seni çok iyi tanırım ben. Ben seni ülkemden sürdür-

düm; oysaki sen ötüşünle üzerime çullanan hayaletleri kovdun, göğsüme çökmüş olan Ölüm'den beni kurtardın. Söyle, nasıl ödüllendireyim seni?"

Bülbül, "Sen beni çoktan ödüllendirdin," diye yanıtlamış. "Senin önünde ilk öttüğüm akşam, gözlerinden yaşlar aktığını gördüm; onu hiç unutmayacağım! Bir şarkıcı yüreği için gözyaşlarından daha değerli elmas, daha değerli inci mi vardır yeryüzünde? Ama sen biraz uyu, gücün sağlığın yerine gelsin! Ben senin için öterim!" Sonra ötmeye başlamış; Hakan da tatlı bir uykuya dalmış. Rahat, canlandırıcı bir uykuymuş bu!

İyileşmiş, gücü yerine gelmiş olarak uyandığında, güneş pencerelerden içeriye vurmaktaymış. Odasında uşaklarından hiçbirini görememiş, çünkü uşaklar Hakan'ın öldüğünü sanıyorlarmış. Yalnızca Bülbül oradaymış, ötmeyi sürdürüyormuş.

Hakan Bülbül'e, "Artık sen benim yanımdan ayrılmayacaksın!" demiş. "Ben seni zorlamam, ancak canın isteyince ötersin. Şu yapma Bülbül'ü de yere çalıp bin parça edeceğim!"

Bülbül, "Sakın parçalama onu!" diye yanıtlamış. "O, elinden geleni yaptı; sen de kırma onu, sakla! Bana gelince, ben bütün ömrümü senin sarayında geçiremem. Bırak, ben canım isteyince geleyim. Şu pencerenin yanındaki ağaca konar, senin için öterim; hem için açılır, hem düşünürsün. Kimler mutlu, kimler acı çekiyor, bildiririm sana. Senin işitmediğin, senden gizli tutulan iyilikleri, kötülükleri birer birer anlatırım. Küçük bir ötücü kuşum ben. Her yana uçarım; yoksul balıkçının kulübesine de, köylünün evine de giderim; senden, sarayından uzaklarda olup bitenleri öğrenirim. Ben senin tacından çok, yüreğini seviyorum, ama tacında kutsal bir koku olduğunu da biliyorum! Ben sık sık gelir, senin için öterim. Buna karşılık bir dileğim var!"

Kimseden yardım beklemeksizin kendi kendine giyinip kuşanmış, som altından ağır kılıcını göğsüne bastırarak tutmakta olan Hakan, "Dile benden ne dilersen!" demiş.

"Benimki öyle büyük bir dilek değil! Sana bütün olup bitenleri anlatan küçük bir kuşun olduğunu sen hiç kimseye söyleme, yeter bana! Göreceksin, o zaman her şey çok daha iyi gidecektir!"

Bülbül bunları dedikten sonra uçup gitmiş.

Çok geçmeden, uşaklar öldü sandıkları Hakanlarını görmek için odaya girip de Hakan'ın onlara, "Günaydın!" dediğini duyunca şaşırıp kalmışlar.

Bakkalın Evindeki Noel Partisi

Bir zamanlar örnek bir yüksek okul öğrencisi varmış. Bu öğrenci bir evin tavan arasındaki bir odada otururmuş; hiçbir şeyin de sahibi değilmiş. Bir de örnek bir bakkal varmış. Bu bakkal, öğrencinin oturduğu evin giriş katında otururmuş; bütün ev de onunmuş. Bir Noel Perisi bakkalın yanında kalmaktaymış, çünkü her Noel akşamı ona, ortasına bir parça tereyağı konmuş bir çanak dolusu pirinç lapası verilirmiş. Lapayı veren bakkalmış, bu yüzden de Peri oradan ayrılmıyormuş. Ne dersiniz? Tam ders alınacak bir davranış, değil mi!

Bir akşamüstü öğrenci mum ile peynir satın almak için arka kapıdan bakkalın dükkânına gelmiş. Alışverişe gönderecek kimsesi olmadığına göre kendisi gelmek zorundaymış. Alışverişini yapıp parasını ödemiş; bakkal ile karısı başlarını hafifçe eğerek iyi akşamlar dilemişler. Ama bakkalın karısının, başını hafifçe eğme yeteneğinden başka, çok konuşma yeteneği de varmış! Öğrenci de başını hafifçe eğerek karşılıkta bulunmuş; sonra birdenbire durup peynirin sarılmış olduğu kâğıdın üstündeki yazıyı okumaya başlamış. O kâğıt eski bir kitaptan yır-

tılmış bir yaprakmış –üstelik yırtılmaması gereken, içi şiir dolu bir kitabın yaprağıymış.

"O kitabın öteki yaprakları da burada!" demiş bakkal. "Biraz kahve karşılığında onları yaşlı bir kadından aldım. Beş kuruş verin, hepsi sizin olsun!"

Öğrenci, "Sağ olun!" demiş. "Ama yeterli param yok! Siz peyniri geri alın, onun yerine bana kitabı verin! Ekmeğime biraz yağ sürer, peynirsiz yerim. O kitabı yırtmak büyük bir günahtır! Siz işini bilen, önemli bir insansınız, ama ne yazık ki şiirden şu köşedeki Fıçı ne kadar anlıyorsa, siz de o kadar anlıyorsunuz!"

İncitici sözlermiş bunlar –özellikle de Fıçı'yı! Ama bakkal da, öğrenci de kahkahayla gülmüşler, çünkü öğrencinin sözleri bir tür şakaymış. Noel Perisi ise o çevrenin en iyi tereyağını satan bakkala öğrencinin böyle sözler söylemesine çok içerlemiş.

Gece olup da dükkân kapandıktan, öğrenciden başka herkes yattıktan sonra, Peri bakkalın yatak odasına girip karısının çok konuşan dilini çalmış. Kadın, uyurken de konuşamazmış ya! Peri kadının dilini evdeki hangi nesneye takarsa, o nesne hemen dillenip düşünceleri ile duygularını, ancak kadının anlatabileceği kadar açık seçik anlatmaya başlıyormuş. Ama iyi ki dili her seferinde yalnızca bir nesneye takma olanağı varmış; yoksa bütün nesneler aynı anda konuşacaklarmış.

Peri kadının dilini ilkin, içinde eski gazeteler bulunan Fıçı'ya takıp, "Şiirin ne olduğunu bilmediğiniz doğru mu?" diye sormuş.

"Hayır, doğru değil!" demiş Fıçı. "Şiir, gazete sayfalarının alt kısmında bulunan, makasla kesilip saklanabilen bir şeydir! Bana sorarsanız, benim içimde öğrencinin elindekilerden daha çok şiir var. Ama bakkalın gözünde ben zavallı bir fıçıdan başka bir şey değilim!"

Peri kadının dilini bu kez de Kahve Değirmeni'ne takmış. Aman ne de çok konuşuyormuş o Kahve Değirmeni! Ondan sonra dili Tereyağı Küpü'ne, sonra da Para Kasası'na takınca görmüş ki, hepsi Fıçı'yla aynı görüşte. Eh, çoğunluğun görüşüne de boyun eğmek gerekir, değil mi?

O zaman Peri, "Ben şimdi gösteririm o öğrenciye!" deyip arka merdivenden sessizce tavan arasına çıkmış. öğrencinin odasında ışık yanmaktaymış. Peri anahtar deliğinden içeriye bakınca, öğrencinin bakkaldan aldığı o yırtık pırtık kitabı okuduğunu görmüş. Ama ne kadar da aydınlıkmış içerisi! Kitaptan çıkan parlak bir ışın ulu bir ağacın gövdesini oluşturuyor, öğrenciyi yüksekteki geniş dallarının altına alıyormuş. Ağacın yaprakları körpeymiş; tomurcukların her biri güzel birer kızın başıymış. Kimi kızların ışıltılı, kara gözleri varmış; kimilerinin gözleri ise şaşırtıcı parlaklıkta bir mavi renkteymiş. Ağacın meyveleri göz kırpan birer yıldızmış. Odadan olağanüstü güzellikte bir şarkı sesi de geliyormuş. Peri daha önce böyle bir şeyi görmek ya da duymak şöyle dursun, aklından bile geçiremezmiş. Ayak parmaklarının ucunda yükselip odadaki ışık sönünceye kadar bakmış, bakmış! Öğrenci lambayı söndürüp yatağına uzandıktan sonra da küçük Noel Perisi yerinden kıpırdamamış, çünkü kulağı okşayan o güzel şarkı, öğrencinin uykuya dalması için söylenen bir ninni gibi sürmekteymiş.

"Öğrencinin odası eşi bulunmaz bir yer!" demiş küçük Peri. "Böyle bir şeyi beklemiyordum. Onun yanında kalmak isterdim doğrusu!" Sonra da akıllı uslu düşünüp içini çekmiş: "Ama öğrencinin pirinç lapası yok ki!" Bunun üzerine yine arka merdivenden aşağıya, bakkalın oturduğu yere inmiş. Geri dönmekle de iyi etmiş, çünkü Fıçı, içinde yığılmış duran bütün gazetelerin sayfalarını bir yüzünden okuyup anlatarak bakkalın karısının dilini nerdeyse aşındırmış, şimdi de o sayfaları öteki yüzünden

okuyup anlatmak üzereymiş. Peri dili alıp geriye sahibine götürmüş. Ama o günden sonra, Para Kasası'ndan Yakacak Odunlar'a kadar dükkândaki bütün nesneler Fıçı'nın görüşlerinin etkisinde kalmış, ona hem saygı beslemeye, hem güven duymaya başlamışlar. O kadar ki, bakkal akşamları gazetede çıkan tiyatro ve sanat eleştirilerini yüksek sesle okuduğunda, o eleştirileri Fıçı'nın görüşleri sanıyorlarmış.

Ama küçük Peri artık rahatça oturup o bilgece sözleri dinleyemiyormuş. Tavan arasındaki odanın ışığı yanar yanmaz, o ışığın ışınları sanki sağlam kablolarmış da onu yukarıya çekiyorlarmış gibi, merdivenden çıkıp anahtar deliğinden öğrencinin odasını gözetlemeye başlıyormuş. O zaman fırtınada durmadan kabaran denizin kıyısında duyumsadığımız yücelik duygusuna benzer bir duygu içini kaplıyor, küçük Peri gözyaşlarına boğuluyormuş. Niçin ağladığını bilmese de o gözyaşlarına karışmış büyük bir sevinç varmış. Öğrenci ile birlikte o ağacın altında oturmak kim bilir ne sınırsız bir mutluluk olurmuş! Gel gör ki, olanağı yokmuş bunun. Küçük Noel Perisi anahtar deliğinden bakmakla yetinmek zorundaymış. Güz rüzgârları çatıdaki hava deliğinden içeriye sızmaya başladığında da küçük Peri o soğuk aralıkta durmaktaymış. Tavan arası öyle soğuk, öyle soğukmuş ki! Ama Peri ancak öğrencinin odasında ışık söndürülüp şarkının sesi rüzgârda dağılınca soğuğu duyumsuyormuş. O zaman üşüyor, aşağıdaki ılık, rahat köşesine çekiliyormuş. Sonunda bir de koca bir parça tereyağı ile Noel lapası önüne gelince, Peri yine bakkalın öğrenciden daha iyi bir insan olduğunu düşünmeye başlamış.

Bir gece yarısı küçük Peri korkunç bir gürültüyle uykusundan uyanmış. Pencere kepenklerine güm güm vuruluyor, gece bekçisi düdüğünü öttürüyormuş, çünkü büyük bir yangın varmış. Yalımlar bütün sokağı aydın-

latıyormuş. Neredeymiş acaba yangın? Bakkalın evinde mi? Yoksa komşuda mı? Herkes korku içindeymiş. Bakkalın karısı öyle şaşkın bir durumdaymış ki, kulağındaki küpeleri çıkarıp cebine koymuş, böylece onları yangından kaçırmak istiyormuş. Bakkal koşup senetlerini, hizmetçi kız para biriktirip satın aldığı siyah, ipekli mantosunu yanına almış. Herkes kendisinin olan en değerli şeyi kurtarmak istiyormuş. Küçük Noel Perisi de öyle. O da koşar adım yukarıya çıkıp öğrencinin odasına dalmış. Öğrenci büyük bir dinginlikle açık pencerenin önünde durmuş, karşı komşunun evindeki yangını seyretmekteymiş. Küçük Peri masanın üstünden o eşi benzeri olmayan kitabı kaptığı gibi, kırmızı takkesinin içine saklamış. Takkeyi de ellerinin arasında sıkıca tutmuş. Evin en değerli hazinesini kurtardığı kanısındaymış! Sonra da fırlayıp çatıya çıkmış; bacanın tepesine tırmanıp oturmuş. Tam karşıda alev alev yanan evden gelen ışık ortalığı gündüz gibi aydınlatıyormuş. Peri, içine hazinesini koymuş olduğu kırmızı takkesini sıkı sıkı tutuyor, hiçbir yere bırakmıyormuş. O anda gönlünün kimde olduğunu biliyormuş, ama yangın söndürüldükten sonra, yine akıllı uslu düşünmeye başlayınca, "Kendimi ikiye bölmem gerekiyor!" demiş. "İşin içinde lapa var, onun için bakkaldan büsbütün vazgeçemem!"

Peri'nin bu görüşü tam da insana yaraşır bir görüşmüş! Pirinç lapası yapacağımız zaman biz de bakkala uğramaz mıyız?

Hızlı Koşucular

Bir, daha doğrusu, iki ödül olduğu duyurusu yapılmış. Bir büyük, bir de küçük ödül varmış –üstelik bir tek yarıştaki en büyük hız değil, bütün bir yıl boyunca en büyük hız söz konuşuymuş!

Sonuçlar belli olunca, Kır Tavşanı, "Birinci ödülü ben aldım!" demiş. "Eh, akrabalar ile iyi arkadaşlar Yargıcılar Kurulu'nda olduktan sonra, varılan kararda elbette adalet vardır. Ama Salyangoz'un ikinci ödülü almasını, bana yapılmış bir hakaret sayıyorum."

Ödüllerin dağıtımına tanık olan Çit Parmaklığı, "Hayır!" diye karşı çıkmış. Sonra da kendi görüşünü belirtmiş: "Böyle bir yarışta çalışkanlık ile yılmaz bir çabanın da önemli olması gerekir. Birçok saygıdeğer kişi de benimle aynı görüşte. Onların böyle düşünmelerini çok iyi anlıyorum! Salyangoz'un kapı eşiğini aşması gerçi altı ay aldı, üstelik gereken hıza ulaşacağım derken kalça kemiğini de kırdı, ama kendini bütünüyle işine verdiği, sırtındaki eviyle yarışa katıldığı için ikinciliği hak etti!"

Kırlangıç, "Beni de göz önüne alabilirlerdi!" demiş. "Sanırım, benden hızlı uçabilen yoktur. Ne kadar uzaklara uçtuğumu sorarsanız, çok–çok–çok–uzaklara derim!"

"Evet, sizin talihsizliğiniz de işte burada!" diye yanıtlamış Çit Parmaklığı. "Siz uçmayı çok seviyorsunuz; burada havalar soğumaya başlayınca da çekip sıcak ülkelere gidiyorsunuz. İçinizde yurt sevgisi yok! Onun için de böyle bir yarışmada göz önüne alınmanız olanaksız."

"Diyelim ki, bütün kışı uyuyarak bataklıkta geçirdim," demiş Kırlangıç, "peki, o zaman göz önüne alınacak mıydım?"

"Bataklığa bakan yaşlı kocakarıdan, zamanınızın yarısını yurdunuzda geçirdiğinizi onaylayan bir belge getirin, o zaman göz önüne alınırsınız."

Salyangoz, "Ben ikincilik ödülünü değil, aslında birincilik ödülünü hak etmiştim!" diye söze karışmış."Biliyorum ki, Kır Tavşanı ne zaman koşmuşsa, korkaklığı yüzünden koşmuştur, çünkü hep bir yerlerde gizlenen bir tehlike olduğunu düşünür. Bana gelince, ben koşmayı görev edinmişimdir –sakatlanma pahasına bile olsa! Bu yarışmada birincilik ödülünü kazanması gereken biri varsa, o da bendim. Ama yaygara etmiyorum, bu bana yakışmaz!"

Sonra da yere tükürmüş.

Yarışmanın Yargıcılar Kurulu üyesi olan, ormandaki Sınır Taşı, "Yemin ederim ki," demiş, "hiç değilse ödüllerden biri için benim verdiğim oy, iyice düşünülerek verilmiştir. Doğru değerlendirmeyi yapmak benim ilkemdir. Daha önce yedi kez, ödül verilmesi gerekenlerin seçimine katkıda bulundum, ama ilkin bu kez istediğim yöntemi uygulatabildim. Ben kendim, her seferinde şöyle bir yöntem uygularım: Birinciyi seçmek için alfabenin başından sonuna doğru, ikinciyi seçmek için de sonundan başına doğru giderim. Dikkat ederseniz, A'dan sona doğru gittiğinizde K harfi, dolayısıyla Kır Tavşanı, S harfinden, yani Salyangoz'dan, önce gelir. Bu yüzden, birinciliği Kır Tavşanı'na verdim. Sondan başa gidersek; S, K'den önce gelir; onun için Salyangoz'a ikincilik verildi.

Gelecek sefere İ'ye birincilik, R'ye ikincilik verilecek. Her şeyin düzenli yapılması gerekir! Bunun için de belli bir çıkış noktanız olmalıdır."

Yargıcılar Kurulu üyelerinden biri olan Katır, "Yargıcılar arasında olmasaydım, oyumu kesinlikle kendime verirdim!" demiş. "Yalnızca yarışmacının ne kadar hızlı koştuğunu değil, başka özelliklerini de göz önüne almak gerekir. Örneğin, ne kadar güçlü olduğunu! Ama bu kez ne bunu, ne de Kır Tavşanı'nın kaçmadaki bilgeliğini ya da saklanacağı yeri belli etmemek için birdenbire yana sıçrayıp izini yok etmedeki kurnazlığını göz önüne aldım. Yine de pek çok kişinin önem verdiği bir şey var ki, hiçbir değerlendirmede dışta bırakılmaması gerekir. Bu da güzellik denilen şeydir. Güzel olan her şey, benim özellikle ilgimi çeker. Kır Tavşanı'nın iyice gelişmiş, o güzelim kulaklarına şöyle bir baktım da ne kadar uzun olduklarını görmek doğrusu keyfimi yerine getirdi. Çocukluk günlerimdeki kendimi görüyormuş gibi oldum. Oyumu bu yüzden de Kır Tavşanı'na verdim."

"Ben konuşmayacağım," demiş Sinek. "Ama bir şey söylemek istiyorum. Biliyorum ki, ben koşuda şimdiye dek birden çok kır tavşanını geride bırakmışım. Şu son günlerde bir kır tavşanının bacaklarının ezilmesine bile neden oldum. Bir lokomotifin ön tarafına oturmuş, gidiyordum. Bunu sık sık yaparım, çünkü ancak o zaman hızımın ne kadar büyük olduğunu fark edebiliyorum. Neyse, ben öyle lokomotifin üstüne oturmuş giderken, genç bir kır tavşanı da uzunca bir zamandır lokomotifin önünden koşuyordu. Benim varlığımdan haberi bile yoktu, ama sonunda sıçrayarak yana çekilmek zorunda kaldı. Ne var ki, ben üstünde olduğum için, lokomotif tavşanın arka bacaklarını ezip geçti. Tavşan oracıkta uzanıp kaldı, ben ise yoluma devam ettim. Bu elbette kır tavşanını alt ettiğim anlamına gelir! Ama birincilik ödülünün bana verilmesini falan beklediğim yok!"

Yabangülü, "Bana öyle geliyor ki," diye söze başlamayı içinden geçirmişse de hiçbir şey söylememiş. Söylese de olurmuş, ama görüşünü söyleme alışkanlığında değilmiş. Şöyle düşünüyormuş: "Bana öyle geliyor ki, hem birinciliğin, hem ikinciliğin Güneş Işını'na verilmesi gerekirdi. Güneş Işını, güneşten bize kadar gelen o uzun mu uzun yolu bir anda kat edip buraya öyle bir güçle varır ki, bütün doğayı uyandırır. Öyle bir güzelliği de vardır ki, biz güllerin yüzü kızarır; onun yanındayken güzel kokular salmaya başlarız. Ama saygıdeğer yargıcılarımız Güneş Işını'nın farkına varmış görünmüyorlar. Ben güneş ışını olsam, her birini şöyle bir güzel çarpardım! Ne var ki, bu da onları çileden çıkarırdı, onun için bırakalım dedikleri olsun. Yargıcılara hiçbir şey demeyeceğim! Yeter ki, ormanda barış sürüp gitsin! Çiçeklenmek, burcu burcu kokmak, sonra da yorgunluğunu gidermek; şarkılarda, söylencelerde yaşamak ne güzel şey! Ama Güneş Işını hepimizden çok yaşayacak!"

Bir kenarda uyuyakalmış, daha yeni uykudan uyanan Solucan, "Birinciye ne ödül verilecek?" diye sormuş.

Katır, "Lahana tarlasına hiçbir şey ödemeden giriş izni!" diye yanıtlamış. "Ödül olarak bunu ben önerdim. Birinciliğin Kır Tavşanı'na verileceği baştan belliydi, bu yüzden ben hem etkin, hem etkili bir kurul üyesi olarak ödülün, sahibinin işine yarayacak bir şey olmasını istedim. Şimdi artık Kır Tavşanı'nın geçimi sağlanmış oldu. Salyangoz'a gelince, o da Çit Parmaklığı'nın üzerine oturup Güneş Işını ile oradaki yosunları istediği kadar yalayabilir. Ayrıca kendisi gelecekteki yarışmalarla ilgili Yargıcılar Kurulu'na ilk üyelerden biri olarak atandı. Onun gibi deneyimli bir koşucuyu, kimilerinin komite dedikleri, bu kurulun üyeliğine atamak iyi sonuçlar verecektir. Güzel bir başlangıç yaptığımızı belirterek, gelecekten çok şeyler beklediğimi vurgulamak isterim."

Küçük İda'nın Çiçekleri

Küçük İda, "Zavallı çiçeklerim ölmek üzere!" dedi. "Dün ne kadar güzeldiler; bugün ise bütün yaprakları buruşup sarkmış!" Sonra da kanepede oturan Bilimyurdu öğrencisine, "Niçin böyle değişiyorlar?" diye sordu. İda, Bilimyurdu'nda okuyan bu genci çok seviyordu, çünkü delikanlı ona çok güzel masallar anlatıyor, makasla keserek kâğıttan çok hoş resimler çıkarıyordu. Örneğin, bir kalbin içinde dans eden küçük bir hanım kız; türlü türlü çiçekler; kapıları açılıp kapanabilen büyük şatolar gibi kâğıttan kesilmiş resimlerdi bunlar. Çok neşeli bir delikanlıydı bu Bilimyurdu öğrencisi! Küçük İda eliyle yarı solmuş çiçek demetini göstererek bir kez daha, "Bugün niçin böyle kötü görünüyorlar?" diye sordu.

Bilimyurdu öğrencisi, "Biliyor musun onların hastalığı ne?" dedi. "O çiçekler dün gece balodaydılar, onun için şimdi böyle başları sarkık!"

"Çiçekler dans edemez ki!" dedi İda.

Öğrenci, "Ederler, ederler!" dedi. "Karanlık basıp biz uykuya dalınca, onlar neşeyle zıplayıp oynamaya başlarlar. Hemen hemen her gece balodadırlar."

"Küçük çocuklar o balolara katılamazlar mı?"

"Katılabilirler," dedi delikanlı. "Örneğin, minicik papatyalar, inci çiçekleri her baloya katılırlar."

Küçük İda, "Peki, ya en güzel çiçekler nerede dans ederler?" diye sordu.

"Kralın yaz aylarını geçirdiği o büyük şatonun yakınında kentin giriş kapısı var ya, sen o kapıdan sık sık dışarıya çıkmışsındır. Şatonun o çiçek dolu güzel bahçesini de elbette bilirsin. Küçük bir torbanın içinde götürdüğün ekmek parçalarını yemek için yüzerek yanına kadar gelen kuğuları da anımsıyorsun, değil mi? İnan bana, işte orada görkemli balolar verilir!"

"Daha dün annemle o bahçeye gittik," dedi İda. "Ama ağaçların bütün yaprakları dökülmüştü. Ortalıkta tek bir çiçek bile yoktu. Yazın bir sürüydüler, şimdi nereye gittiler acaba?"

"Şatonun içine!" dedi delikanlı. "Şunu bil ki, yaz bitince kral ile saray halkı kente taşınır taşınmaz, o bahçedeki çiçekler hemen şatoya koşarlar. Neşeleri de pek yerindedir. Sen onları o zaman bir görmelisin! En güzel iki gül çıkıp kralın tahtına otururlar. Kral ile kraliçe artık onlardır. Bütün o kırmızı horozibiği çiçekleri tahtın iki yanına dizilirler; divan durup başlarını eğerek selam verirler. Şimdi onlar kralın mabeyincileridir. Sonra bütün öteki güzel çiçekler gelir, o zaman büyük bir balo başlar. Mormenekşeler deniz harp okulu öğrencileri yerine geçer, küçük hanımlar diye adlandırdıkları sümbüllerle, çiğdemlerle dans ederler. Lalelerle iri, sarı zambaklar yaşlı hanımlardır. Onların görevi, kurallara göre dans edilmesini, her şeyin gerektiği gibi yapılmasını sağlamaktır."

"Ama," diye sordu küçük İda, "hiç kimse çiçeklerin kralın şatosunda dans etmelerine bir şey demez mi?"

Delikanlı, "Çiçeklerin orada dans ettiklerini bilen yok ki!" diye yanıtladı. "Elbette şatonun bekçisi gecele-

yin ara sıra ortalığı kolaçan etmek için gelir. Elinde de kocaman bir deste anahtar vardır, ama çiçekler anahtarların şıngırtısını duyar duymaz, seslerini keserler. Uzun perdelerin arkasına saklanıp, oradan başlarını dışarı uzatarak ortalığı gözetlerler. O zaman yaşlı şato bekçisi, 'Burası çiçek kokuyor,' der, ama onları göremez."

Küçük İda, "Çok hoş!" diyerek ellerini çırptı. "Peki, o çiçekleri ben göremez miyim?"

"Görebilirsin!" dedi delikanlı. "Yeter ki, yine oraya gittiğinde pencereden içeriye bakmayı unutma! O zaman onları göreceksin. Bugün ben de öyle yaptım. Uzun boylu, sarı bir zambak kanepeye uzanmış, geriniyordu; kendini cariye sandığı belliydi!"

"Botanik Bahçesi'nin çiçekleri de oraya gelebilirler mi acaba? Ama şatoyla aralarında çok uzaklık var, değil mi?"

Delikanlı, "Elbette gelebilirler!" dedi. "İstedikleri zaman uçabilirler de ondan. Hani şu güzelim beyaz, sarı ya da kırmızı renkli kelebekler var ya, onları sen de görmüşsündür. Her biri bir çiçeğe benzer onların –bir zamanlar birer çiçektiler zaten! Sonra saplarından havaya fırlayıp yapraklarını küçücük birer kanatmış gibi çırparak uçmaya çalıştılar. Bunu iyi becerdikleri için de gündüzleri uçmaya başladılar. Artık geri dönüp yine sapları üstünde oturmak zorunda değildiler. Sonunda yaprakları gerçek kanatlara dönüştü. O kanatları sen de gözünle gördün. Yine de Botanik Bahçesi'ndeki çiçekler kralın şatosuna hiç gitmemiş olabilirler. Geceleri oradaki eğlenceyi belki de hiç görmemişlerdir! Ama bak şimdi sana ne diyeceğim: Bitişikte oturan botanik profesörü buna pek şaşıracak. Tanıyorsun onu, değil mi? Onun bahçesine girdiğinde, oradaki çiçeklerden birine şatoda büyük bir balo verildiğini söyleyiver. O da öteki çiçeklere söyleyecektir. Bunun üzerine, hepsi uçarak şatoya gideceklerdir. O za-

man profesör bahçeye çıktığında, ortalıkta bir tek çiçek bile göremeyecek, nerede olduklarını anlayamayacaktır."

"Ama bir çiçek böyle bir şeyi ötekilere nasıl söyleyebilir? Çiçekler konuşamaz ki!"

"Haklısın, çiçekler konuşamaz!" dedi delikanlı. "Ama işaretlerle anlaşabilirler! Hiç görmedin mi, biraz rüzgâr esince çiçeklerin başlarını eğdiklerini, bütün yeşil yaprakların kıpırdadığını? Bu da konuşma kadar belirgin değil mi?"

Küçük İda, "Profesör işaret dilinden anlar mı?" diye sordu.

"Elbette anlar! Bir sabah bahçesine indiğinde, kocaman bir ısırganın güzel, kırmızı bir karanfile yapraklarıyla işaret ettiğini görmüş. Isırgan işaret diliyle, "Ne kadar da güzelsin! Seni çok seviyorum!" diyormuş. Ama profesör böyle şeyleri sevmez, onun için hemen eliyle ısırgan otunun yapraklarına vurmuş, çünkü ısırgan otunun parmakları yapraklarıdır. Ama yapraklar profesörün elini dağlayıvermiş. Bu yüzden de o gün bugündür ısırganlara dokunmaya cesaret edemez."

Küçük İda gülerek, "Çok hoş!" dedi.

Konuk olarak kanepede oturmuş, onları dinleyen Danışma Kurulu Üyesi, "Çocuğun kafasına böyle şeyler sokulur mu hiç?" diye söze karıştı. Çok can sıkıcı bir adamdı; Bilimyurdu öğrencisi delikanlıyı da hiç sevmez, onu ne zaman kâğıt keserek gülünç resimler yaparken görse homurdanırdı. O resimlerin arasında, elinde bir kalp ile darağacına asılmış bir kalp hırsızını; bir süpürgenin sapına oturmuş, kocasını burnunun üzerinde taşıyarak uçan yaşlı bir cadıyı temsil edenler de vardı. Danışma Kurulu Üyesi böyle resimleri gördüğünde dayanamaz, az önce dediği gibi, "Çocuğun kafasına böyle şeyler sokulur mu hiç? Bunlar boş hayalden başka bir şey değil!" derdi.

Ama küçük İda, çiçekler üstüne delikanlının anlattıklarını öyle eğlenceli bulmuştu ki, bu konuyu iyice düşünmeye karar verdi. Demek onun çiçekleri bütün gece dans ettikleri için, şimdi yorgunluktan başları sarkıktı. Öyleyse kesinlikle hastaydılar. İda çiçekleri aldı, odadaki sevimli, küçük bir masanın yanma gitti. Masanın üstü oyuncak doluydu; çekmecesinin içinde bir sürü ıvır zıvır vardı. Yatağında yatmış uyuyan yapma bebeği Sophie'ye, "Yataktan kalkman gerekiyor, Sophie!" dedi. "Bu gece çekmecede uyuyacaksın! Bak şu zavallı çiçekler hasta, senin yatağında onlar yatacak, belki o zaman iyileşirler!" Sonra yapma bebeği tutup kaldırdı; ama o, yatağında yatamayacağı için İda'ya o kadar gücenmişti ki, ağzından bir tek söz çıkmadı.

İda çiçeklerini Sophie'nin yatağına yatırdı; küçük yatak örtüsüyle üstlerini iyice örttü. Yaramazlık etmemelerini, onlara çay yapacağını, yarına belki iyileşip ayağa kalkabileceklerini söyledi. Küçük yatağın perdelerini de sıkıca kapadı ki, güneş ışığı onları rahatsız etmesin.

Küçük İda o akşam delikanlının anlattıklarını düşünmekten hiç kendini alamadı. Yatmadan önce, annesinin güzel çiçeklerinin bulunduğu pencerenin perdesini aralayıp oradaki lalelerle sümbüllere yavaş bir sesle, "Bu gece baloya gideceğinizi biliyorum!" diye fısıldadı. Ama çiçekler hiçbir şey anlamamış gibiydiler. Onlara söylenenden yaprakları bile kıpırdamadı. Ne olursa olsun, küçük İda bildiğini biliyordu!

Yatağına yattıktan sonra uzun bir süre uyuyamadı. "Şimdi kralın şatosunda çiçeklerin dans ettiklerini görmek ne güzel olur! Acaba benim çiçeklerim hiç orada bulundular mı?" diye düşünüyordu. Sonra da uykuya daldı. Ama gecenin geç saatlerinde birdenbire uyandı. Düşünde çiçekleri ve Danışma Kurulu Üyesi'nin "Çocuğun kafasına böyle şeyler sokulur mu hiç?" diye azarladığı

delikanlıyı görmüştü. Yatak odası sessizdi; gece lambası karşıdaki masanın üzerinde yanmaktaydı; annesi ile babası uyuyorlardı.

İçinden, "Acaba çiçeklerim şimdi Sophie'nin yatağında mı?" diye geçirdi. "Bunu gerçekten bilmek istiyorum!" Sonra yatağında biraz doğrulup aralık duran kapıya baktı. Bütün oyuncakları ile çiçekleri kapının öbür yanındaki odadaydılar. Kulak kesilip dinledi. Ona öyle geldi ki, oturma odasında birisi daha önce hiç tanık olmadığı kadar yumuşak ve büyüleyici bir biçimde piyano çalıyor.

Küçük İda, "Şimdi bütün çiçekler içeride dans ediyorlardır," diye mırıldandı. "Ah, nasıl da görmek istiyorum onları!" Ama annesi ile babasını uyandırmaktan çekindiği için yatağından kalkmaya cesaret edemiyordu. Kendi kendine, "Keşke buraya gelseler!" dedi. Ama gelen giden yoktu. Müzik ise büyüleyici bir biçimde çalmaya devam ediyordu. O zaman artık dayanamadı, küçük yatağından sessizce kalkıp yavaş yavaş kapıya giderek aralıktan oturma odasına baktı. Aman Tanrım! Meğer ne ilginç şeyler oluyormuş oturma odasında!

Gece lambası yanmıyormuş, ama ortalık oldukça aydınlıkmış, çünkü ay ışığı vuruyormuş içeriye. Her yer nerdeyse gündüz gibiymiş. Laleler ile sümbüller yerde iki uzun sıra olmuşlar duruyorlarmış. Pencerelerdeki saksılar boşmuş. Bütün çiçekler halının üzerinde birbirlerinin çevresinde döne döne öyle güzel dans ediyorlarmış ki! Düzgün bir zincir oluşturuyorlar, salınarak dans ederlerken yaprak yaprağa tutuşuyorlarmış. Piyanoyu çalan iri bir sarı zambakmış. İda bu zambağı yazın görmüş olduğunu; Bilimyurdu öğrencisi, "Aa, tıpkı Bayan Line'ye benziyor bu zambak!" deyince herkesin ona güldüğünü anımsamış. Ama şimdi görüyormuş ki, bu uzun boylu sarı zambak gerçekten de Bayan Line'ye benziyor. Piyano çalarken o da Bayan Line gibi uzun, sarı yüzünü bir o ya-

na bir bu yana eğiyor, büyüleyici ezgiye uygun bir biçimde başını sallıyormuş. Çiçeklerin hiçbiri küçük İda'nın orada olduğunu fark etmemiş. O sırada İda, kocaman bir mavi çiğdemin, oyuncakların durduğu masanın üstüne atlayarak doğruca yapma bebeğin yatağına gidip yatak perdelerini açtığını görmüş. İda'nın hasta çiçekleri yatakta yatıyorlarmış; ama hemen aşağıdakilere, dansa katılmak istediklerini işaret etmişler. Artık iyice yaşlanmış olan, alt dudağı kırık oyuncak baca temizleyicisi gidip İda'nın sevimli çiçeklerinin önünde eğilmiş. Hiçbiri hasta görünmüyormuş artık. Masadan aşağıya atlayarak ötekilerin arasına karışmışlar; neşeleri de yerindeymiş.

O anda yere düşen bir şeyin çıkardığı ses gibi bir ses duyulmuş. İda sesin geldiği yöne bakınca, karnaval değneği biçimindeki oyuncağın masadan yere atlamış olduğunu görmüş. Meğer o da kendisini çiçeklerden sayarmış! Görünüşü de pek hoşmuş. Tepesinde balmumundan yapılmış küçük bir oğlan oturmaktaymış. Oğlanın başında Danışma Kurulu Üyesi'ninkine benzer geniş kenarlı bir şapka varmış. Tahtadan yapılmış olan karnaval değneği biçimindeki oyuncak şimdi çiçeklerin arasında, kırmızıya boyanmış üç tahta bacağı üstünde hoplayıp zıplıyor, mazurka dansı yaptığı için ayaklarını sertçe yere vuruyormuş. Çiçekler bu dansı beceremiyorlarmış, çünkü çok hafifmişler. Ayaklarını karnaval değneği biçimindeki oyuncak gibi yere vurmaları olanaksızmış.

Karnaval değneği biçimindeki oyuncağın tepesinde oturan oğlan birden irileşip uzamış; oyuncağı süsleyen kâğıttan yapılma çiçeklere bakarak, "Çocuğun kafasına böyle şeyler sokulur mu hiç? Bunlar boş hayalden başka bir şey değil!" diye oldukça yüksek bir sesle bağırmış. O anda geniş kenarlı şapkasıyla tıpkı Danışma Kurulu Üyesi'ne benziyormuş. Tıpkı onun kadar uçuk benizli, onun kadar ekşi suratlıymış! Ama kâğıt çiçekler incecik bacak-

larına şamarı basınca büzülmüş, yine eskisi gibi, balmumundan yapılma küçük bir oğlan olmuş. Buna tanık olmak çok eğlenceliymiş; küçük İda da gülmekten kendini alamamış. Tahtadan yapılmış oyuncak dans etmeyi sürdürüyormuş. Onunla birlikte, Danışma Kurulu Üyesi'ne benzeyen oğlan da dans etmek zorundaymış –ister irileşip uzasın, ister kocaman, kara şapkasıyla balmumundan küçük bir sarı oğlana dönüşsün, bir yararı yokmuş! Bütün çiçekler, özellikle de yapma bebeğin yatağında yatmış olanlar oğlanı övmüşler. O zaman tahtadan yapılmış oyuncak da dans etmeyi bırakmış. Aynı anda, birçok oyuncakla birlikte yapma bebek Sophie'nin de bulunduğu çekmecede bir gürültü olmuş. Baca temizleyicisi hemen masanın yanma koşup yüzükoyun uzanmış, çekmeceyi dışa doğru çekerek açmayı başarmış. O zaman Sophie çekmecenin içinde doğrulmuş, şaşkınlıkla çevresine bakınmaya başlamış. "Galiba burada balo var! Niçin hiç kimse bana haber vermedi?" demiş.

Baca temizleyicisi Sophie'ye, "Benimle dans eder misin?" diye sormuş.

Sophie, "Tam da dans edilecek adamsın ya!" diyerek sırtını dönmüş. Çekmecenin içinde oturup çiçeklerden birinin onu dansa kaldırmasını beklemiş. Ama gelen olmamış. O zaman "Öhö! Öhö! Öhö!" diye öksürmüş. Yine kimse gelmemiş! O sırada baca temizleyicisi tek başına dans etmeye başlamış. Hani hiç de kötü dans etmiyormuş!

Çiçekler Sophie'yi görmüşe benzemiyorlarmış. Buna çok içerleyen Sophie çekmeceden çıkıp kendini masadan aşağıya bırakıvermiş. Gürültüyle yere düşünce, bütün çiçekler koşarak yanına gelmişler; bir yerini incitip incitmediğini sormuşlar. Hepsi, özellikle de Sophie'nin yatağında yatmış olanlar, ona çok anlayışlı davranıyorlarmış. Ama onun incinen bir yeri yokmuş. İda'nın çiçekleri, rahat yatağı için Sophie'ye teşekkür ettikten sonra,

odanın ortasında ay ışığının düştüğü yerde onunla dans etmişler. Öteki çiçekler de Sophie'nin çevresinde bir halka oluşturmuşlar. Sophie şimdi çok mutluymuş; İda'nın çiçeklerine yatağında yine yatabileceklerini; kendisinin çekmecede yatmakla bir sorunu olmadığını söylemiş.

İda'nın çiçekleri, "Çok teşekkür ederiz!" demişler. "Ne yazık ki ömrümüz bitmek üzere; yarma kadar ölmüş oluruz. Ama sen küçük İda'ya söyle, bizi bahçede kanaryanın yanına gömsün! Yaz gelince biz yeniden uyanırız –hem de daha güzelleşmiş olarak!"

"Hayır! Ne olur ölmeyin!" demiş Sophie. Sonra da birer birer hepsini öpmüş.

O sırada kapı açılmış, çok sayıda güzel çiçek dans ederek içeriye girmişler. İda, nereden geldiklerini anlayamamış onların, ama kendi kendine, "Kesinlikle şatonun bahçesindeki çiçeklerdir bunlar!" demiş.

En önde gösterişli iki gül gidiyormuş. İkisinin de başlarında küçücük birer altın taç varmış. Bunlar kral ile kraliçeymiş. Arkadan, başlarını eğerek sağa sola selam veren, birbirinden güzel şebboylar ile karanfiller gelmekteymiş. Müzik de varmış. İriyarı gelincikler ile şakayıkların yüzleri, çalgı olarak kullandıkları bezelye kabuklarına üflemekten kıpkırmızıymış. Mavi sümbüller ile küçücük, bembeyaz kardelenler üzerlerinde çıngırak varmış gibi ses çıkarıyorlarmış. Çok ilginç bir müzikmiş bu! Arkalarından başka çiçekler de gelmişler. Mormenekşeler, kırmızı çuhaçiçekleri, papatyalar, inciçiçekleri, hepsi, hepsi dans ediyorlar, birbirlerini öpüyorlarmış. Görülmeye değermiş doğrusu!

Çiçekler sonunda birbirlerine iyi geceler dilemişler. O zaman küçük İda sessizce odasına dönüp yatmış. Bütün gece de düşünde çiçekleri görmüş.

İda ertesi sabah yataktan kalkar kalkmaz, çiçeklerinin orada olup olmadığını görmek için oturma odasına

gitti. Masanın üstünde duran küçük yatağın perdelerini açtı. Çiçekleri oradaydılar, ama bugün dünden daha solgun görünüyorlardı. Sophie çekmecenin içinde, İda'nın yatırdığı yerdeydi, ama uykusunu almışa benzemiyordu.

İda, "Bana söyleyeceğin bir şey vardı, unuttun mu?" dedi. Ama Sophie hiçbir şey demeden, alık alık bakıyordu.

"Hiç de iyi kalpli değilsin!!" dedi İda. "Bir de hepsi kalkıp seninle dans ettiler!" Sonra üstünde güzel kuş resimleri olan küçük bir karton kutuyu alıp kapağını açtı; ölmüş çiçeklerini kutunun içine koydu. "Bu güzel kutu sizin tabutunuz olsun!" dedi. "Yakında Norveç'ten teyzemin oğulları ziyarete gelince, sizi bahçeye gömmek için bana yardım ederler. Sonra yaz gelince yeniden büyürsünüz; daha da güzelleşirsiniz!"

Norveçli teyzesinin çocukları cin gibi iki oğlandı. Birinin adı Jonas, öbürününki Adolph idi. Babaları onlara son günlerde birer ok–yay takımı satın almıştı. Oğlanlar da ok–yay takımlarını İda'ya göstermek için yanlarında getirdiler. İda kuzenlerine zavallı çiçeklerinin öldüğünü söyledi; onları bahçeye gömmek için yardım etmelerini istedi. Oğlanlar, yayları omuzlarında, önden gittiler; İda, içinde ölmüş çiçeklerinin bulunduğu güzel kutuyla arkalarından geldi. Bahçede bir mezar kazıldı. İda çiçeklerini öptü; sonra da onları kutuyla birlikte gömdüler. Oğlanlar topları tüfekleri olmadığı için, ölmüş çiçeklere saygı gösterisi olarak mezarın üzerinden ok atmakla yetindiler.

Kibritçi Kız

Korkunç bir soğuk vardı; kar yağıyordu; koyu bir karanlık çökmeye başlamıştı. Yılın son akşamı, yani yılbaşı akşamıydı. Bu soğuk ve karanlıkta başı açık, ayakları çıplak, yoksul bir kızcağız sokakta ağır ağır yürüyordu. Gerçi evinden çıktığında ayağında terlikleri vardı ama, ne yararı olmuştu ki! Daha önce annesinin kullandığı kocaman terliklerdi onlar. Küçük kız sokakta aceleyle giderken, ürkütücü bir hızla geçen iki araba yüzünden yitirmişti o terlikleri. Bir tekini aradıysa da bulamamış; öbürünü ise bir oğlan kapıp kaçmıştı. Üstelik, "Çocuğum olunca bunu beşik diye kullanırım!" diyerek bir güzel de alay etmişti.

Kızcağız şimdi soğuktan morarmış, küçük, çıplak ayaklarıyla ağır ağır yürüyordu. İçinde bir sürü kibrit bulunan eski bir önlüğü taşıyor, elinde de bir deste kibrit tutuyordu. Gün boyunca kibrit satın alan olmamıştı; beş kuruş bile geçmemişti eline. Şimdi de karnı aç, soğuktan donmuş bir durumda sokakları dolaşırken, öyle yılgın görünüyordu ki zavallı! Kar taneleri ensesinde kıvırcıklaşan uzun, sarı saçlarına konuyordu, ama o far-

kında bile değildi bunun. Bütün pencerelerde ışık vardı; sokak insanın iştahını açan kaz kızartması kokuları ile doluydu. Elbette, yılbaşı akşamıydı bu akşam. Küçük kız da bunu düşünüyordu ya!

Biri öbüründen daha öne çıkık, yan yana iki ev arasındaki boşlukta bir köşeye büzülüp oturarak küçücük bacaklarını karnına doğru çekti. Ama daha çok üşümeye başladı. Eve gitmeye de cesareti yoktu. Bir tek kibrit çöpü bile satamamıştı ki, eline birkaç kuruş geçsin! Bu durumda eve gitse, babasından dayak yiyecekti; üstelik evleri çok soğuktu. Oturdukları tavan arasındaki o tek göz odaya çatıdaki çatlaklardan rüzgâr ıslık çalarak sızardı. Büyük çatlakları saman saplarıyla, paçavralarla tıkamışlardı, ama pek yararı olmamıştı bunun. Şimdi büzülüp oturduğu köşede kızın küçücük elleri soğuktan nerdeyse cansız birer külçeye dönmüştü. Ah, desteden bir kibrit çekip duvara sürterek yaksa, ne iyi olacak, hiç değilse parmakları ısınacaktı! Sonunda desteden güçlükle çekebildiği bir kibrit çöpü, duvara sürtülünce garç diye bir ses çıkararak alevlendi, yanmaya başladı. Küçük bir mum gibi sıcak, parlak bir ışık saçıyordu. Tuhaf bir ışıktı bu! Küçük kıza pirinçten ayakları olan, pirinç kaplamalı kocaman pırıl pırıl bir sobanın önünde oturuyormuş gibi geldi. Ne güzel yanıyordu, nasıl rahatlatıyordu insanı o soba! Ama o da ne? Kibrit birdenbire söndü, soba ortadan kayboluverdi –küçük kız, elinde yanmış kibritle kalakalmıştı.

Bir kibrit daha çaktı. Kibrit yanmağa başladı. Işığı bu kez ince, tül gibi geçirgen bir duvarı aydınlattı. Küçük kız şimdi doğruca yemek odasının içini görüyordu Üstüne gıcır gıcır, beyaz bir örtü serilmiş olan yemek masasında porselen bir sofra takımı; kuru erik ile elma dilimleri doldurulmuş, dumanı üstünde, nar gibi kızarmış bir kaz vardı! Ama daha da güzeli şuydu ki, kaz masadan

aşağı atlayıp sırtına saplanmış bir çatal ve bıçakla sallana sallana yoksul kızcağıza doğru gelmeğe başlamıştı. Ama o sırada kibrit söndü. Kalın, soğuk duvardan başka görülebilecek bir şey kalmadı ortada.

Kız bir kibrit daha çaktı. Şimdi en görkemli Noel ağacının altında oturmaktaydı. Bu Noel ağacı, kısa zaman önce kutlanan Noel'de, zengin işadamının evindeki camlı kapıdan şöyle bir gördüğü Noel ağacından daha büyük, daha süslüydü. Yeşil dallarında binlerce mum yanıyor, kırtasiyeci dükkânındaki gibi renk renk resimler ağaçtan ona bakıyorlardı. Küçük kız ellerini o resimlere doğru uzattı –ama tam o sırada kibrit söndü; binlerce Noel mumu gittikçe yükselerek pırıl pırıl birer yıldız oldular! Ama o yıldızlardan biri kaydı, gökyüzüne ateşten uzun bir çizgi çizerek yeryüzüne düştü.

Küçük kız kendi kendine, "Şu anda bir ruh cennete gidiyor!" dedi, çünkü ölünceye kadar ona hep iyi davranmış olan anneannesi, "Bir yıldız kaydığı zaman, bil ki bir ruh cennete, Tanrı'nın yanına gider!" derdi.

Küçük kız bir kibriti daha duvara sürterek yaktı, ortalık yine aydınlanıverdi. Bu kez ışığın içinde beliren, yaşlı anneannesiydi. Yaşlı kadının görünüşü öyle ışıl ışıl, öyle yumuşak, öyle sevimliydi ki!

Küçük kız, "Annanee!" diye seslendi, "Ne olur beni de götür! Biliyorum, kibrit sönünce gideceksin. O sıcak soba, o lezzetli kızarmış kaz, o görkemli Noel ağacı gibi sen de kayboluvereceksin!" Sonra geri kalan bütün kibritleri çabuk çabuk yakmaya başladı, böylece anneannesinin gitmesini önlemeğe çalışıyordu. Öyle çok ışık saçıyordu ki kibritler, ortalık gündüzden daha aydınlık olmuştu. Anneannesi hiç bu kadar uzun boylu, bu kadar güzel görünmemişti gözüne; küçük kızı tutup kaldırdı, kolunun üstüne oturttu; onları saran bir ışık ve sevinç bolluğu içinde yükseklere, daha da yükseklere uçtular.

Soğuk yoktu artık, açlık yoktu, korku yoktu –Tanrı'nın katındaydılar!

Ama küçük kız, sabahın ayazında yanakları kızarmış, dudaklarında bir gülümsemeyle duvara yaslanmış oturuyor gibiydi –eski yılın son akşamında donarak ölmüştü. Yeni yılın ilk günü, çevresinde nerdeyse bir deste yanmış kibrit bulunan küçük cesedin üstüne doğmuştu. Görenler, "Isınmaya çalışmış, zavallı!" dediler; ama hiçbiri küçük kızın hangi güzellikleri gördüğünü, yaşlı anneannesi ile birlikte ne kadar mutlu olarak yeni yıla girdiklerini bilmiyordu.

Örgü İğnesi

Bir zamanlar bir örgü iğnesi varmış. Bu Örgü İğnesi öyle inceymiş ki, kendini dikiş iğnesi sanmaktaymış.

Bir gün onu tutan parmaklara, "Neyi tuttuğunuzu biliyor musunuz siz?" demiş. "Aman beni yere düşürmeyin! Bir düşersem, bir daha belki hiç bulamazsınız. Baksanıza ne kadar inceyim!"

Parmaklar, "Haklısın!" deyip Örgü İğnesi'ni belinden sıkıca kavramışlar.

"Bakın, şimdi bir gelinliğin upuzun eteğini ardımda sürüyerek geliyorum!" demiş Örgü İğnesi. Upuzun etek dediği, ona takılmış uzun bir iplikmiş, ama ipliğin ucunda düğüm yokmuş.

Parmaklar Örgü İğnesi'ni aşçı kadının terliğine doğru götürmeye başlamışlar. Terliğin sökülmüş olan üst derisinin dikilmesi gerekiyormuş.

"Bu çok kaba bir iş!" demiş Örgü İğnesi. "Deriyi delemiyorum. Kırılacağım! Kırılacağım!" Gerçekten de kırılıvermiş. Parmaklara, "Dememiş miydim size?" diye bağırmış. "Çok ince olduğumu söylememiş miydim?"

Parmaklar, "Bu artık işe yaramaz!" demişlerse de onu sıkıca tutmayı bırakmamışlar. Aşçı kadın, Örgü İğnesi'nin üzerine eritilmiş kırmızı balmumu damlatıp onu giysisine, tam göğsünün üstüne iliştirmiş.

Örgü İğnesi, "Görüyor musunuz? Ben artık göğüs iğnesiyim!" demiş. "Bir gün saygınlık kazanacağımı çok iyi biliyordum. Öyledir zaten. Bir değeriniz varsa, eninde sonunda anlaşılır!" Sonra da içinden gülmüş. İçinden gülmüş diyorum, çünkü bir örgü iğnesinin güldüğünü dıştan görme olanağı yoktur. Örgü İğnesi şimdi aşçı kadının göğsünde, saltanat arabasındaymış gibi kurumlanarak oturuyor, çevresine bakınıyormuş.

Bir ara bitişik komşusu olan Toplu İğne'ye, "Sorumu bağışlayın, ama hangi metalden yapıldınız siz? Altından mı?" diye sormuş. "Çok güzel bir görünüşünüz var. Başınız biraz küçük, ama hiç değilse kendinizin. Onu büyütmeye bakın, çünkü her iğnenin tepesine benimki gibi kırmızı mum damlatılmaz!" Sözünü bitirir bitirmez de yerinden öyle bir doğrulmuş ki, aşçı kadının temizlemekte olduğu bulaşık yıkanan yere düşmüş.

"Şimdi de yolculuğa çıktık!" demiş Örgü İğnesi. "Bari kaybolmasam!" Ne var ki, gerçekten kaybolmuş.

Şimdi lağımda oturmuş, "Ben bu dünya için çok fazla inceyim!" deyip duruyormuş. "Ama kim olduğumu biliyorum. Bu da az bir şey mi?" Sonra birden toparlanmış, yine eskisi gibi neşelenmiş.

Üstünde saman çöpleri, tahta ve gazete parçaları yüzmekteymiş. Örgü İğnesi, "Bakın hele şunlara!" demiş. "Nasıl da yüzüyorlar! Altlarında kim var, bildikleri yok. Ben varım! İşte bir tahta parçası! Şunun gidişine bak, dünyada kendisinden başka kimseyi düşünmüyor. Şurada da bir saman çöpü var. Nasıl da dönüyor fırıl fırıl! Ağır ol, saman çöpü! Yoksa bir taşa çarpıverirsin! İşte yüzen bir gazete. Okuyanı yok, ama açılıvermiş! Ben se-

simi çıkarmayacağım, çünkü kim olduğumu da değişmeyeceğimi de biliyorum."

Sonra biraz ilerde pırıl pırıl parlayan bir şey görmüş. Elmas sanmış, ama elmas değilmiş, kırılmış bir şişenin parçalarından biriymiş.

Şişe Kırığı pırıl pırıl parladığı için, Örgü İğnesi onunla konuşmaya başlamış; kendisini de göğüs iğnesi olarak tanıtmış. "Sanırım, siz elmassınız!" demiş Şişe Kırığı'na. Şişe Kırığı, "Eh, onun gibi bir şey!" diye yanıtlamış. Böylece her biri öbürünün değerli bir varlık olduğuna inanmış. Dünyanın gidişinden, herkesin ne kadar büyük burunlu olduğundan söz etmişler.

Örgü İğnesi. "Ben bir hanımın kutusunda oturuyordum," demiş. "O hanım aşçıydı, her elinde beş parmak vardı. Ben o parmaklar kadar kendini beğenmiş hiç kimseyi, inanın bu güne dek görmedim! Beni kutudan çıkarıp, sonra yine kutuya koymaktan başka görevi de yoktu o parmakların."

Şişe Kırığı, "O parmaklar soylu bir aileden mi geliyorlardı?" diye sormuş.

"Soyluluk mu?" demiş Örgü İğnesi. "Yok canım! Kendini beğenmişlik, işte o kadar! O beş kardeşin beşi de parmak olarak doğmuştu. Hepsi parmak ailesinin çocuklarıydılar. Uzunlukları aynı değildi, ama birbirlerinden hiç ayrılmazlardı. En uçta olanı, yani başparmak hem kısa, hem şişmandı. Takımın hep önünde giderdi. Sırtında bir tek eklem olduğu için, ancak bir kez eğilerek selam verebiliyordu. "Bir erkeğin başparmağı kesilip koparılsa, o erkek savaşta işe yaramaz!" diye övünür dururdu. Çanak yalayıcı, yani işaretparmağı, tatlı ekşi her şeye girip çıkar, işaretle güneşi, ayı gösterirdi. Yazarken kaleme destek olan da o parmaktı. Uzun adam, yani üçüncü parmak, ötekilere hep tepeden bakmaya alışkındı. Dördüncüsü, yani yüzükparmağı, her zaman karnını

kuşatan altın bir yüzükle dolaşırdı. Kemancıya, yani serçeparmağa gelince, o hiçbir iş yapmaz, üstelik bununla böbürlenirdi. O beş kardeşin işi gücü övünmekti zaten, onun için yanlarından ayrıldım."

"Şimdi de işte burada oturmuş, parıldıyoruz!" demiş Şişe Kırığı. O anda birdenbire lağıma bol su gelmiş; Şişe Kırığı'nı sürükleyip götürmüş.

"O çekip gitti, ben olduğum yerde kaldım," demiş Örgü İğnesi. "Ben çok inceyim. Bununla da övünüyorum, çünkü bu incelik bana saygınlık sağlıyor!" Sonra da dimdik oturup, derin düşüncelere dalmış.

"Nerdeyse beni bir güneş ışınının doğurduğunu sanacağım; baksanıza ne kadar inceyim! Bana sorarsanız, güneş ışınları suyun içinde durmadan beni arıyorlar; ama öyle inceyim ki, annem bile beni bulamıyor. Ah, şu gözüm kırılmasaydı, şimdi herhalde hüngür hüngür ağlardım! Ama hayır, ağlamak benim inceliğime yakışmaz!"

Bir gün birkaç sokak çocuğu yere uzanıp lağımdaki suyu karıştırmaya başlamışlar, çünkü ara sıra lağımda eski bir çivi, düşürülmüş madeni para gibi şeyler buluyorlarmış. Lağımın içindeki suyu karıştırmak pis bir iş olsa da hoşlarına gidiyormuş.

O sırada Örgü İğnesi suyu karıştırmakta olan çocuklardan birinin parmağına batınca, çocuk, "Ayy!" diye bağırmış. "Bakın şu herifin yaptığına!"

Örgü İğnesi, "Ağzını topla! Benim gibi bir genç kıza, herif demeye utanmıyor musun?" demiş; demiş ama dinleyen olmamış. Üzerindeki kırmızı mum damlası çoktan düşmüş olduğu için, şimdi rengi kapkaraymış. Ama kara renk onu daha da ince gösteriyormuş; bu yüzden kendisini eskisinden daha soylu bir varlık sanmaktaymış.

Çocuklar birden, "Bir yumurta kabuğu yüzerek buraya doğru geliyor!" diye bağırışmışlar. Örgü İğnesi'ni alıp

yumurta kabuğuna sapladıktan sonra, yol kıyısında bir su birikintisinin üstüne bırakmışlar.

"Duvarlar ak, ben kara. Birbirimize çok yakıştık! İşte şimdi herkes iyice görebilir beni; yeter ki, deniz tutmasın!" demiş Örgü İğnesi. Ama korktuğu başına gelmemiş.

O zaman rahat bir soluk almış. "Midenizin çelikten olması deniz tutmasına karşı iyidir. Kendinizde insanlardan biraz fazla bir şeyler olduğunu unutmamak da yararlıdır. Oh, işte geçti! Beni artık deniz tutmuyor. Ne kadar inceyseniz, dayanma gücünüz o kadar çoktur!" demiş.

O sırada, bir yük arabasının tekerleği üzerinden geçince, yumurta kabuğu çatırdayarak kırılmış. "Aman Tanrım! Bu araba nasıl da acımasızca eziyor!" diye bağırmış Örgü İğnesi. "Yetişin, deniz tutmaya başladı beni! Kırılıyorum! Kırılıyorum!" Ama üzerinden iyice yüklü bir araba geçmesine karşın, Örgü İğnesi kırılmamış; yere boylu boyunca uzanıp kalmış. Belki bugün bile oradadır!

Karabuğday

Şimşeklerin çaktığı, yıldırımların düştüğü, ortalığı kasıp kavuran bir fırtınadan sonra bir karabuğday tarlasının yanından geçenler görürler ki, tarla yanmış, kapkara kesilmiştir. Alev alev bir ateş geçmiştir sanki tarlanın üstünden! O zaman çiftçi bunu, "Yıldırımın işi!" diye açıklayacaktır. Ama acaba niçin yıldırım düşmüştür o tarlaya? Bu konuda serçeden duyduklarımı anlatmak istiyorum size. Serçeye de bunu bir karabuğday tarlasının karşısındaki yaşlı bir söğüt ağacı anlatmış. Bugün de yerinde duran o koskoca, saygıdeğer söğüt ağacı her yanı kırışmış, iyice kocamış bir ağaçmış. Ortası da yarıkmış; o yarığın içinde otların, böğürtlen çalılarının yetiştiği görülüyormuş. Artık beli iyice bükülmüş olan söğüt ağacının dalları yere sarkmaktaymış. O dallar yeşil, uzun saç telleriymiş sanki.

Söğüt ağacının çevresindeki tarlalarda yalnız çavdarla arpa değil, olgunlaştığında dallara konmuş küçük sarı kanaryaları andıran güzel yulaflar da yetişiyormuş. Tarlaları dolduran bütün bu tahıllar gülümsüyorlar, başakları ne kadar ağırsa, alçakgönüllülükle Tanrı'ya şükrederek yere o kadar çok eğiliyorlarmış.

Ama yaşlı söğüt ağacının bulunduğu yerin tam karşısında bir karabuğday tarlası da varmış. Karabuğday öteki tahıllar gibi eğilmiyor, kurumlanarak dimdik duruyormuş.

"Benim başaklarım da öteki başaklar kadar zengin!" demiş karabuğday. "Üstelik ben çok daha gösterişliyim. Çiçeklerim elma ağacının çiçekleri kadar güzel! Ne bana, ne de kardeşlerime bakmaya doyum olmaz. Bizden görkemlisini görmüşlüğün var mı senin, ey söğüt ağacı?"

Yaşlı söğüt ağacı başıyla onaylamış. Ama sanki, " Elbette görmüşlüğüm var!" demek istiyormuş. Karabuğday aşırı derecede kendini beğenmişlikle yayılarak, "Aptal ağaç!" demiş. "Öyle de yaşlanmışsın ki, karnında otlar bitmiş!"

O sırada çok şiddetli, korkunç bir fırtına çıkmış. Tarlalardaki bütün çiçekler yapraklarını büzerek sıkıca kapatıp, fırtına üzerlerinden geçerken küçücük başlarını eğmişler. Ama karabuğday kurumlanarak dimdik durmayı sürdürmüş.

Çiçekler, "Sen de bizim gibi başını eğ!" demişler.

Karabuğday, "Başımı eğmek için hiçbir neden yok!" diye yanıtlamış.

Ekinler, "Sen de bizim gibi başını eğ!" diye bağırmışlar. "Bak, fırtına meleği uçarak geliyor. Bulutlardan yere kadar uzanan kanatları var. Sen aman dilemeye vakit bulamadan, o seni ikiye biçecek!"

Karabuğday, "Evet, öyle olacak, ama eğilmeyeceğim!" diye diretmiş.

"Kapat çiçeklerini, yapraklarını eğ!" demiş yaşlı söğüt ağacı. "Bulut patlayınca, sakın başını kaldırıp şimşeğe bakma! İnsanlar bile buna cesaret edemiyorlar, çünkü şimşeğin içinde cenneti görme olanağı var, ama o görüntü insanları kör edebilir –kaldı ki, insanlardan çok daha az değeri olan biz tarla bitkilerine zarar vermesin!"

"Çok daha az değeri olan mı!" diye bağırmış karabuğday. "Bak, işte şimdi başımı kaldırıp cennetin içine bakacağım!" Büyük bir kendini beğenmişlikle dediğini de yapmış. Öyle sık, öyle şiddetli şimşek çakıyormuş ki, bütün dünya alev alev yanıyor gibiymiş.

Fırtına geçtikten sonra çiçeklerle ekinler yağmurdan serinlemiş olarak, durgun ve temiz havada yeniden canlanmışlar. Ama yıldırım çarpmasıyla kömür gibi kapkara kesilen karabuğday, artık işe yaramaz, ölü bir bitkiymiş.

Yaşlı söğüt ağacının dalları rüzgârda sallanıyor, yeşil yapraklarından aşağıya düşen iri su damlaları, ağaç ağlıyor izlenimini bırakıyormuş. Serçeler söğüt ağacına, "Niçin ağlıyorsun? Bak, bütün bitkiler ne kadar sevinçli, güneş nasıl da parlıyor, bulutlar yelkenli gemiler gibi nasıl kayıp gidiyor! Çiçeklerin, çalıların kokusunu almıyor musun? Yaşlı söğüt, niçin ağlıyorsun?" diye soruyorlarmış. O zaman söğüt, karabuğdayın gururunu, kendini beğenmişliğini, bu yüzden de çarpıldığı cezayı anlatmış. Bu masalı size anlatan ben de serçelerden dinledim. Bir akşam onlara, "Ne olur, bana bir masal anlatın!" diye yalvarmıştım, o zaman bu masalı anlattılar.

İnanın ki Yalanım Yok

Bir tavuk, "Tüyler ürpertici bir olay bu!" demiş. Bunu dediğinde, kentin, sözünü ettiği olayın geçmemiş olduğu bir bölgesinde bulunuyormuş. "Üstelik bu korkunç olay bir kümeste geçmiş! Bu gece yalnız uyumaya cesaretim yok! İyi ki tünekte öteki tavuklarla birlikteyim!" Sonra da olayı öyle bir anlatmış ki, öteki tavukların tüyleri diken diken olmuş, horozun ibiği öne sarkmış. İnanın ki, abartmıyorum.

Ama isterseniz baştan başlayalım: Kentin bir ucunda bir kümes varmış. O gün de güneş battıktan sonra kümes halkı tüneklerine çıkmış. Aralarında beyaz tüylü, kısa bacaklı, her zaman doğru sayıda yumurta yumurtlayan bir tavuk varmış. Her yönüyle saygıdeğer bir tavukmuş! Tüneğe çıkınca, tüylerini gagalarken küçük bir tüy kopup yere düşmüş.

Tavuk, "İşte bir tüy gitti!" demiş. "Kendimi ne kadar gagalarsam, o kadar güzelleşiyorum!" Tavuk bunu büyük bir neşeyle söylemiş, çünkü o kümesteki tavukların

en şakacısıymış. Üstelik, dedim ya, çok saygıdeğer bir tavukmuş. Sonra da uykuya dalmış.

Ortalık karanlıkmış. Tavuklar tünekte yan yana oturuyorlarmış, ama şakacı tavuğun yanı başında oturan tavuk uyumuyormuş. Şakacı tavuğun dediğini, bu dünyada rahat yaşamak isteyen herkesin yapacağı gibi, işitmiş olsa da işitmezlikten geliyormuş. Yine de bunu öbür yanındaki komşusuna anlatmadan edememiş.

"Az önce burada söyleneni duydun mu? Ad vermiyorum, ama bu kümesteki bir tavuk, güzel görünmek için gagalayarak tüylerini yolmak istediğini söyledi. Ben horoz olsam, öyle tavuğun yüzüne bile bakmam!"

Tavukların bulundukları kümesin üstünde, eşi bay kuş ve yavru kuşlarıyla birlikte bayan kuş oturmaktaymış. O ailede herkesin kulağı çok delikmiş. Komşu tavuğun dediklerini duyunca hepsinin gözleri fal taşı gibi açılmış. Bayan ana kuş kanatlarını çırpmış; yavru kuşlara, "Kulaklarınızı tıkayın!" demiş, "Ama korkarım, söylenenleri siz de işittiniz. Durun bakalım, daha neler işiteceğiz! Baksanıza, bir tavuk kendisine yakışan davranışın ne olduğunu öylesine unutmuş ki, oturup horozun gözü önünde bütün tüylerini yolmuş!"

"*Prenez garde aux enfants!*[1]" demiş bay baba kuş. "Çocukların böyle şeyler duyması doğru olmaz!"

Bayan ana kuş, "Ama karşımızda oturan bayan kuşa anlatacağım. Kendisi ilişki kurulabilecek saygıdeğer bir hanımdır!" diyerek uçup gitmiş.

İki bayan kuş yakındaki güvercinliğin önünde, "Hu hu! Uhuu!" diye ötmüşler. "Duyduk duymadık demeyin! Hu hu! Bir tavuk, horoza güzel görünmek için bütün tüylerini yoldu. Soğuktan ha öldü, ha ölecek! Uhuu!"

Güvercinler, "Nerede? Nerede?" diye kuğurmuşlar.

---

1 *Fra.* Çocuklara dikkat.

"Karşı komşunun kümesinde! Nerdeyse kendi gözlerimizle gördük; inanılır gibi değil, ama doğruyu söylüyoruz! İnanın, yalanımız yok!"

Güvercinler, "İnanıyoruz! İnanıyoruz!" demişler, sonra aşağıdaki kümestekilerin duyabileceği kadar yüksek sesle kuğurmuşlar: "Bir, hattâ kimilerinin dediğine göre iki tavuk, başka tavuklardan farklı görünerek horozun ilgisini çekmek için bütün tüylerini yolmuş. Delicesine cüretli bir oyun. Çünkü nezleye yakalanıp yüksek ateşten ölme tehlikesi var. O iki tavuk da zaten ölmüşler."

Horoz, "Uyanın! Uyanın!" diye öterek uçup çitin üstüne tünemiş. Gözlerinden uyku akmasına karşın, ötmeyi sürdürmüş: "Üç tavuk bir horoza duydukları karşılıksız aşk yüzünden ölmüş! Üstelik üçü de bütün tüylerini yolmuşlar! Tüyler ürpertici bir olay bu. Başkaları da duysun! Herkese anlatın!"

Yarasalar da cırlak sesleriyle, "Herkes duysun!" demişler. O anda tavuklar gıdaklamaya, horozlar ötmeye başlamışlar. Onlar da, "Herkes duysun! Herkes duysun!" diyorlarmış. Söylentiler kümesten kümese dolaşıp, sonunda bütün bunların kaynağı olan kümese varmış.

O kümeste şöyle diyorlarmış: "Beş tavuk, içlerinden kimin aşk derdinden iğne iplik kaldığını horoza göstermek için bütün tüylerini yolmuşlar, sonra da kanlar içinde düşüp ölünceye kadar birbirlerini gagalamışlar. Aileleri için ne büyük yüzkarası, çiftlik sahibi için ne büyük kayıp!"

Bir tek küçük tüyünü yitirmiş olan tavuk, kendisinden söz edildiğini elbette anlayamamış. Çok saygıdeğer bir tavuk olduğu için de, "O beş tavuğu tavuk yerine koymuyorum!" demiş. "Ne yazık ki ortalıkta öyleleri çok! Bu durumda susmak olmaz. Bu olayın gazetelere yansıması için, ben üstüme düşeni yapacağım, böylece bütün ülkenin haberi olur. O beş tavuk ile aileleri bunu çoktan hak etti!"

Böylece olay gazetelere geçmiş. İşin doğrusu da buymuş! Bu anlattıklarımın hepsi doğru; inanın, yalanım yok. Dedikodu küçük bir tüyü beş tavuk yapabilir.

Küçük Claus ile Büyük Claus

Bir köyde adaş iki köylü varmış. İkisinin de adları Claus imiş, ama birinin dört atı, ötekinin ise yalnızca bir atı varmış. Köylüler onları birbirinden ayırt edebilmek için dört atlısına Büyük Claus, bir atlısına Küçük Claus demişler. Şimdi bakalım ne olmuş onlara, ama iyi dinleyin, böyle gerçek bir öyküyü daha önce duymamışsınızdır.

Küçük Claus bütün hafta gider, atını da götürür, Büyük Claus'un tarlasını sürermiş. Buna karşılık Büyük Claus da dört atı ile haftada bir gün, o da pazar günleri, ona yardım edermiş. O gün Küçük Claus beş atını birden sürmek için kamçısını bilseniz ne büyük bir neşeyle şaklatırmış. Beş atını birden, dedim, haftanın bir günü atların beşini de kendisinin sayarmış da onun için!

Bir pazar günü hava çok güzelmiş, her yer güneş içindeymiş; kilise kulesindeki bütün çanlar çalıyor, halkı kiliseye çağırıyormuş. Giyinip kuşanmış, koltuklarının altına dua kitaplarını sıkıştırmış olan köylüler, kilisede papazın vaazını dinlemeye giderlerken beş atla tarlasını süren Küçük Claus'u görmüşler. Küçük Claus onlara gös-

teriş olsun diye kamçısını şaklatmış, "Deeh, benim atlarım!" diye bağırmış.

Büyük Claus, "Ne demek istiyorsun sen?" demiş. "Bilmiyor musun, o atların yalnız biri senin!"

Biraz sonra yine tarlanın yanından geçenler olmuş. Küçük Claus, Büyük Claus'un dediğini unutmuş, "Deeh, benim atlarım!" diye bağırmış.

"Sen çok oluyorsun artık!" demiş Büyük Claus. "Bir daha böyle bağırdığını duyarsam, senin atının alnına bir yumruk indiririm, geberip yere serilir, sen de atsız kalırsın!"

Küçük Claus,"Merak etme, bir daha yapmam!" demiş. Ama az sonra oradan yine birileri geçmiş; başlarını eğerek, "İyi günler!" demişler. Bu pek hoşuna gitmiş Küçük Claus'un; tarlasını sürmek için sabanına koştuğu beş atın beşinin de kendisinin olduğunu sansınlar istemiş, yine şaklatmış kamçısını, "Deeh, benim atlarım!" diye bağırmış.

"Ben şimdi sana gösteririm atlarını dehlemeyi!" demiş Büyük Claus; yerdeki kazmayı kaptığı gibi, Küçük Claus'un atının başına indirmiş. At yere yıkılmış, oracıkta ölmüş.

Küçük Claus, "Ah, başıma gelenler! Ben şimdi büsbütün atsız kaldım!" diyerek ağlamaya başlamış. Sonunda, "Bari derisini satayım!" deyip hayvanı yüzmüş, deriyi rüzgârda kurutup bir çuvala koymuş, çuvalı sırtlanıp kentin yolunu tutmuş.

Kent yakında değilmiş, üstelik büyük, karanlık bir ormandan geçmesi gerekiyormuş. Yolda korkunç bir fırtına bastırmış, Küçük Claus o kargaşada yolunu şaşırmış. Sonunda doğru yolu bulmuş, ama akşam olmak üzereymiş. Kente varıp geceden önce köyüne dönmesi olanaksızmış.

Yola yakın bir yerde büyük bir çiftlik evi görmüş. Evin pencereleri kepenklerle sımsıkı kapalıymış, ama tahtanın yarıklarından ışık sızıyormuş dışarıya. Küçük

Claus,"Elbette bana yatacak bir yer verirler," demiş, gitmiş, kapıyı çalmış.

Kapıyı bir köylü kadın açmış. Küçük Claus'un ne istediğini duyunca, "Kocam evde değil, o yokken ben yabancıları içeri alamam, hadi git işine!" demiş.

Küçük Claus, "Eh ne yapalım! O zaman bana dışarıda, açıkta yatmak kalıyor!" diye yanıtlamış. Kadın da ses çıkarmadan kapıyı onun yüzüne kapatıvermiş.

Çiftlik evi ile az ilerdeki koskoca bir ot yığınının arasına düz çatısı saman saplarıyla örtülü küçük bir dam yapmışlarmış.

Küçük Claus damın çatısının düz olduğunu görünce, "Oraya tırmanır, yatarım!" diye düşünmüş. "Kuru yerde yatmaktansa saman üstünde yatmak iyidir. Damın üstünde bir de leylek yuvası var, ama ben dokunmadıktan sonra, leylekler de bana dokunmaz."

Sonra çatıya tırmanmış, uzanıp sağa sola dönerek en rahat yatma biçimini bulmuş. Evin pencerelerindeki kepenkler yukarıdan kısa geldiği için, yattığı yerden evin salonu görülüyormuş. Salonda kurulmuş olan sofrada kızarmış et, kocaman, enfes bir balık, bir şişe de şarap varmış. Sofradaki iki kişiden biri evin hanımı köylü kadın, öbürü ise kilisenin yazmanıymış, başka kimse de yokmuş. Kadın yazmanın bardağına şarap koyuyor, yazman da bir yandan içip bir yandan çok sevdiği balığı tıkıştırıyormuş.

Küçük Claus kendi kendine, "Keşke ben de o yemeklerden tadabilsem!" diyerek başını pencereye doğru uzatmış. Bir de ne görsün? Sofrada koskoca bir pasta da varmış. İçi gitmiş Küçük Claus'un! Salondaki gerçek bir şölenmiş.

Birdenbire nal sesleri duyulmuş. Köylü kadının kocası olan çiftçi atının sırtında evine geliyormuş.

Çiftçi çok iyi bir adammış, ama kilise yazmanlarını nedense hiç sevmezmiş. Ne zaman bir kilise yazmanı görse deliye dönermiş. Çiftçinin evde olmadığını bilen kilise yazmanı hatır sormak için uğrayınca, iyi yürekli kadıncağız onu içeriye buyur edip karnını doyurmak istemiş. Ama şimdi çiftçinin geldiğini duyunca ikisi de çok korkmuşlar. Çiftçinin karısı yazmana köşedeki büyük sandığın içine girmesini söylemiş; çiftçinin huyunu bilen kilise yazmanı da kadının dediğini dinlemiş, sandığa girip saklanmış. Kadın hemen masadaki yemekleri, şarap şişesini kaldırıp fırının içine gizlemiş, çünkü kocası bunları görürse, elbette bunun ne anlama geldiğini soracakmış.

Çatıdaki Küçük Claus, "Ah, ne yazık!" diye içini çekmiş.

Çiftçi başını kaldırıp Küçük Claus'a bakarak, "Sen kimsin?" diye sormuş. "Orada yatmak olur mu? İn aşağıya, içeride yatarsın!"

O zaman Küçük Claus, yolunu yitirdiğini, geceyi geçirecek bir yer aradığını söylemiş.

Çiftçi, "Gel içeriye!" demiş. "Bizimle oturup bir şeyler de yersin!"

Çiftçinin karısı her ikisini de güler yüzle karşılamış, hemen sofrayı kurup koskoca bir kâse çorba getirmiş, önlerine koymuş. Çiftçinin karnı çok açmış, büyük bir iştahla kaşıklamaya başlamış. Küçük Claus ise fırının içindeki kızarmış eti, balığı, pastayı düşünmekten kendini alamıyormuş.

Küçük Claus'un, atının yeni kurumuş derisini bir çuvala koyup onu kentte satmak için yola çıkmış olduğunu biliyoruz. İşte o çuvalı şimdi sofranın altına koymuşmuş. Çorbanın tadı hoşuna gitmemiş, o lezzetli yemeklere el süremediği için sinirlenmiş. Birdenbire ayağıyla çuvala basmış, çuvaldaki deriden bir gıcırtı duyulmuş.

Çuvalına, birini susturmak ister gibi, "Şişşt!" demiş. Sonra bir kez daha çuvala basınca, kuru deriden daha sesli bir gıcırtı çıkmış.

Çiftçi, "Ne var öyle o çuvalın içinde?" diye sormuş.

Küçük Claus, "Ne olacak? Bir büyücü var!" demiş. "Çorbayı bırakmamızı söylüyor. Bizim için kızarmış et, balık, pasta getirmiş, fırının içine koymuş!"

Çiftçi, "Yaa, öyle mi?" deyip çabucak gitmiş, fırının kapağını açmış. Karısının oraya sakladığı nefis yemekleri görünce, onları gerçekten de büyücünün getirdiğini sanmış. Kadın hiçbir şey söylemeye cesaret edememiş, ama yemekleri hemen fırından çıkarmış, sofraya koymuş. Kocası ile Küçük Claus iştahla yemeye başlamışlar. Az sonra Küçük Claus yine ayağıyla çuvala basmış.

Çiftçi, "Senin büyücü yine ne söylüyor?" diye sormuş.

Küçük Claus, "Diyor ki," demiş, "bizim için üç şişe de şarap getirmiş, fırının yanındaki köşeye koymuş." Bu kez çiftçinin karısı gidip sakladığı şarapla birlikte iki şişe daha şarabı alıp getirmiş. Çiftçi bol bol şarap içip pek keyiflenmiş. Küçük Claus'un çuvalındaki büyücü gibi bir büyücüsü olmasını doğrusu çok istermiş!

Küçük Claus'a, "Acaba istesek, senin büyücü şeytanı tutup getirir mi bize? Şimdi keyfimiz tam yerinde, şeytanla biraz eğleniriz!" demiş.

Küçük Claus, "Büyücüm beni hiç kırmaz, ne istersem yapar," diyerek yine ayağıyla çuvala basıp, "Öyle değil mi, ha?" diye sormuş. Sonra çiftçiye dönmüş, "Duydun mu? 'Evet, öyle!' diyor." demiş. "Ama şeytan pek çirkinmiş; 'Yüzünü görmeseniz, daha iyi edersiniz!' diyor."

"Olsun! Benim kimseden korkum yok! Acaba kime benziyor şeytan?"

"Büyücünün dediğine göre, tıpkı bir kilise yazmanına benziyormuş!"

"Öyleyse gerçekten çok çirkinmiş!" demiş çiftçi. "Bilmelisin ki, ben kilise yazmanlarını hiç sevmem. Ama ne çıkar? Şeytanın gerçekten kilise yazmanı olmadığını bili-

yorum ya, onu görmek beni o kadar sinirlendirmez. Şimdi cesaretim yerinde! Yine de bana pek yaklaşmasın."

"Büyücüye bir sorayım," demiş Küçük Claus. Çuvala şöyle bir basıp, ne diyor diye kulak vermiş.

"Ee, ne diyor büyücü?"

"Diyor ki, gidip şu köşedeki sandığı açarsak, şeytanı görecekmişiz. Ama sandığın kapağını iyice açmayacağız, yoksa şeytan kaçıverirmiş!"

Çiftçi Küçük Claus'a, "Gel bana yardım et, sandığın kapağını tutuver," demiş. Sonra kalkmış, içinde şimdi korkudan tiril tiril titreyen kilise yazmanının bulunduğu sandığa doğru gitmiş.

Sandığın kapağını tutup biraz kaldırmış. İçine bakar bakmaz da bir çığlık koparıp geri sıçramış. "Şeytanı gördüm! Şeytanı gördüm!" demiş. "Tıpkı bizim kilise yazmanına benziyor! Aman ne iğrenç!"

Bunun üzerine yine yerlerine oturup gecenin geç saatlerine kadar içmişler.

Çiftçi Küçük Claus'a, "Ne olur, sen o büyücüyü bana sat!" demiş. "Ona karşılık ne istersen veririm. Hemen bir kile dolusu para vereyim!"

"Nasıl satarım!" demiş Küçük Claus. "Ne istersem, o bana getirip veriyor!"

Çiftçi, "Ne olursun, sat bana! Yoksa kanıma gireceksin!" diye yinelemiş, yalvarıp yakarmış.

En sonunda Küçük Claus, "Peki!" demiş. "Sen beni evine alarak iyilik ettin, ben de sana büyücüyü bir kile dolusu para karşılığında veririm, ama ağzına kadar dolu bir kile olacak!"

"Anlaştık!" demiş çiftçi. "Ama o sandığı da alıp götüreceksin buradan. Artık bir saat bile onu evimde istemem. Bilinmez, belki şeytan hep onun içinde kalır!"

Küçük Claus, içindeki deriyle birlikte çuvalı çiftçiye verip bir kile dolusu parayı almış. Üstelik çiftçi hem pa-

raları, hem sandığı götürebilmesi için bir el arabası da vermiş.

Küçük Claus, "Hadi hoşça kal!" diyerek paraları ile içinde kilise yazmanının bulunduğu sandığı alıp gitmiş.

Ormanın öte yanında derin, büyük bir ırmak varmış. Irmağın suyu öyle hızlı akıyormuş ki, akıntıya karşı yüzmek olanaksızmış. O ırmağın üzerine yeni, büyük bir köprü kurmuşlarmış. Küçük Claus o köprüden geçerken yarı yola gelince durmuş; sandığın içindeki kilise yazmanı duyabilsin diye yüksek sesle, "Ee, bıktım artık bu sandıktan! İçi kurşun doluymuş gibi ağır! Ne diye sürüklüyorum ben bunu? Irmağa atarım, olur biter! Batmaz da yüzerse, bizim evin önünden geçerken tutar çıkarırım – batarsa da önemi yok!" demiş.

Bir eliyle sandığı tutup biraz kaldırarak suya atıverecekmiş gibi yapmış.

Kilise yazmanı sandığın içinden, "Dur! Yapma!" diye bağırmış. "Bırak dışarıya çıkayım!"

Küçük Claus, korkmuş gibi bağırmaya başlamış: "Vay başıma gelenler! Şeytan daha bunun içindeymiş. Şunu ırmağa atayım da boğulsun!" demiş.

Kilise yazmanı, "Yapma, gözünü seveyim!" diye yalvarmış. "Bırak çıkayım, sana bir kile dolusu para veririm."

Küçük Claus bunu duyunca, "Ha, o başka! O zaman olur!" deyip sandığı açmış. Kilise yazmanı hemen sandıktan dışarıya fırlamış, sandığı da bir tekmede ırmağa atmış. Sonra Küçük Claus'u evine götürmüş, bir kile dolusu para vermiş. Çiftçiden aldığı paraları da sayarsak, Küçük Claus'un şimdi bir araba dolusu parası varmış.

Evine gelince paralarını odanın ortasına yığıp, kendi kendine, "Benim atın derisinin bu kadar para edeceği hiç aklıma gelmezdi!" demiş. "Büyük Claus, bir tek attan bu

kadar zengin olduğumu duyarsa, kim bilir ne kızar; ama bunu açıkça söylemeyeceğim ona!"

Bir çocuğu Büyük Claus'un evine gönderip bir kile istetmiş.

Büyük Claus, "Kileyi ne yapacak acaba?" diye merak etmiş, kilenin dibine biraz zift sürmüş. Böylece Küçük Claus'un ölçeceği ne ise bir parçası kilenin dibine yapışacakmış. Öyle de olmuş. Kilesini geri aldığında dibinde üç tane yepyeni gümüş lira bulmuş.

"Bu da ne demek?" demiş, hemen Küçük Claus'un evine koşmuş. "Nereden buldun o kadar çok parayı?" diye sormuş.

Küçük Claus, "Haa! Benim atın derisini dün akşam kente götürüp sattım," diye yanıtlamış.

"Yaa, demek deri fiyatları yükselmiş!" demiş Büyük Claus. Hemen evine koşmuş, atlarının dördünü de alınlarına tokmakla vurarak öldürdükten sonra derilerini yüzmüş, yüklenip kente götürmüş.

Bir sokağa girip, "At derisiii! Var mı deri alan?" diye bağırmaya başlamış.

Kunduracılar, sepiciler koşarak gelmişler; derileri kaça sattığını sormuşlar.

Büyük Claus, "Her biri bir kile liraya!" demiş.

Hepsi, "Sen çıldırdın mı?" demişler. "Bizim kileler dolusu paramız olduğunu mu sanıyorsun?"

Büyük Claus başka sokaklara gitmiş. Oralarda da, "At derisii! Var mı deri alan?" diye bağırmış. Derileri kaça sattığını soranları, yine "Her biri bir kile liraya!" diye yanıtlamış.

Hepsi, "Bizimle alay ediyor galiba?" demişler. Kunduracılar kayışlarını, sepiciler önlüklerini kapıp Büyük Claus'u pataklamaya başlamışlar.

Bir yandan da alay ederek, "At derisii! Var mı deri alan? Biz şimdi senin derini yüzelim de, onu da ötekiler-

le satarsın! Atın şu herifi kentten!" diye bağırıyorlarmış. İyice dayak yiyen Büyük Claus, çareyi tabanları yağlayıp kentten kaçmakta bulmuş.

Evine gelince, "Küçük Claus bana oyun eder, ha! Ama ben çıkarırım ondan bunun acısını! Geberteceğim o edepsizi!" demiş.

Şu işe bakın ki, o akşam Küçük Claus'un yaşlı büyükannesi ölmüş. Huysuz bir kadınmış, torununa da durmadan çıkışırmış, ama Küçük Claus yine de onun ölümüne çok üzülmüş. Ölüyü almış, kendi sıcak yatağına yatırmış: Kadıncağız sıcak yatakta belki canlanıverir diye bir umudu varmış. Kendisi de daha önceleri ara sıra yaptığı gibi, bir köşeye büzülüp oturmuş.

Köşede öylece otururken, gecenin köründe kapısı açılmış, Büyük Claus elinde bir balta ile içeri girmiş. Küçük Claus'un yatağının nerede olduğunu bilirmiş. Yatağa yaklaşıp baltasını ölmüş büyükannenin kafasına indirivermiş. Ne bilsin? Küçük Claus'u öldürdüğünü sanıyormuş.

"İşte cezanı buldun, bir daha benimle alay edemeyeceksin!" deyip evine dönmüş.

O gittikten sonra Küçük Claus, "Bizim adaş ne kötü bir insanmış! Meğer beni öldürmeye gelmiş. Büyükannem iyi ki ölmüş; ölmemiş olsaydı, onu öldürecekti!" demiş.

Yerinden kalkmış, büyükannesine yabanlık giysilerini giydirmiş, sonra gidip komşudan bir at istemiş. Atı kendi arabasına koşmuş; ölüyü de arabanın arka oturağına öyle yerleştirmiş ki, yol boyunca sarsıntıdan yana ya da öne devrilmesin. Bu da bitince arabayla kentin yolunu tutmuş. Sabahleyin ortalık ağardığında arabayı büyük bir hanın önüne çekip bir şeyler yemek için içeriye girmiş.

Hancı çok zengin, çok iyi bir adammış, ama çabuk öfkelenir, barut gibi parlayıverirmiş.

Küçük Claus'a, "Günaydın!" demiş. "Bakıyorum erkencisin!"

Küçük Claus, "Bugün öyle oldu," diye yanıtlamış. "Büyükannemle birlikte kente gidiyoruz. Karnımız acıktı, bir şeyler yiyelim dedik. Ama o, arabadan inmek istemiyor. Siz ona bir bardak şıra götürürseniz iyi olur. Kulağı biraz ağır işitir, onun için yüksek sesle konuşmayı unutmayın."

Hancı, "Baş üstüne!" deyip kocaman bir bardak şıra doldurmuş, arabada oturur gibi duran ölü büyükanneye götürmüş.

"Torununuz size bir bardak şıra gönderdi," demiş. Ama kocakarı yanıt vermemiş. Arabada öyle hiç kımıldamadan oturuyormuş.

Hancı bu kez daha yüksek sesle, "Duymuyor musunuz?" diye bağırmış. "Torununuz size bir bardak şıra gönderdi!"

Hancı birkaç kez daha seslenmiş, ama yaşlı büyükanneden hiçbir tepki gelmeyince kafası atmış, iyice öfkelenmiş: Bardağı kaldırdığı gibi kocakarının suratına fırlatıvermiş: Suratı bardaktan dökülen şırayla yıkanmışa dönen kocakarı arkaya doğru devrilmiş, çünkü oturduğu yere sıkıca bağlı değilmiş. Bunu gören Küçük Claus, "Hey, ne yapıyorsun?" diye bağırarak hanın kapısından dışarıya fırlamış, gelip hancının yakasına yapışmış. "Öldürdün büyükannemi! Baksana, alnını yarmışsın kadıncağızın!" demiş.

Hancı, "Vay, başıma gelenler!" diye dövünmeye başlamış. "Öfkenin sonu budur işte! Kuzum Küçük Claus, ben sana bir kile dolusu para vereyim de söyleme bunu kimseye. Büyükanneni de kendi büyükannemmiş gibi kaldırtıp gömdürürüm. Yeter ki, kimse duymasın bu olanları! Mahkemeye düşersem, başımı keserler benim; bunu düşünmek bile tüylerimi diken diken ediyor, dayanılır gibi değil!" demiş.

Küçük Claus bu öneriyi uygun bulmuş: Bir kile parayı almış, hancı da büyükannesini kendi büyükannesiymiş gibi gömdürmüş.

Küçük Claus bir kile dolusu parayla evine dönünce yine çocuğu çağırtmış, Büyük Claus'a yollayıp kilesini istetmiş.

Büyük Claus, "Bu da ne demek oluyor?" demiş. "Ben onu kendi elimle öldürmedim miydi?" Ne olduğunu görmek için kalkmış, Küçük Claus'a kileyi kendisi götürmüş.

Bütün o paraları görünce gözleri fal taşı gibi açılmış. Küçük Claus'a, "Nereden buldun bu kadar çok parayı?" diye sormuş.

"Sen beni değil, büyükannemi öldürdün!" demiş Küçük Claus. "Ben de onu götürdüm, bir kile dolusu liraya sattım."

Büyük Claus, "Vay canına! Amma da para ediyormuş!" deyip evine koşmuş; bir balta bulmuş; kendi büyükannesini oracıkta öldürüvermiş. Sonra ölüyü bir arabaya yükleyip kentteki eczacıya götürmüş, bir ölü satın almak isteyip istemediğini sormuş.

Eczacı, "Ölü mü getirdiniz? Nereden buldunuz o ölüyü?" diye sormuş.

Büyük Claus, "Bu benim büyükannemin ölüsü! Onu bir kile dolusu paraya satmak için kendi elimle öldürdüm!" demiş.

"Tanrı hepimizi sizin gibilerden korusun!" demiş eczacı. "Çıldırmışsınız siz! Böyle şeyler söylemeyin, yoksa kafanızı keserler sizin!" Sonra Büyük Claus'a kötü bir insan olduğunu, işlediği suçtan dolayı cezalandırılması gerektiğini anlatmış. Büyük Claus öyle korkmuş ki, hemen dışarıya fırlayıp arabasına atlamış, arabayı çeken atları deli gibi kırbaçlayarak evine dönmüş. Eczacı ile çevresindekiler Büyük Claus'u çıldırmış saydıkları için istediği yere gitmesine göz yummuşlar. Büyük Claus yolda giderken, "Alacağın olsun senin Küçük Claus!" diye söyleniyor-

muş. Evine varınca, bulabildiği çuvalların en büyüğünü almış, doğru Küçük Claus'un evine gitmiş. "Bana yine bir oyun ettin: Senin yüzünden ilkin atlarımı, sonra yaşlı büyükannemi öldürdüm. Ama bu sefer yakanı bırakmayacağım senin!" demiş. Küçük Claus'u belinden yakaladığı gibi çuvalın içine tıkmış. Sonra ensesinden kavrayıp demiş ki: "Şimdi seni götürüp ırmağa atacağım!"

Ama ırmak uzaktaymış, Büyük Claus'un yükü de öyle pek hafif değilmiş. Yolu kilisenin yakınından geçiyormuş, kilisede org eşliğinde ilahiler okunmaktaymış. Büyük Claus çuvalını kilisenin kapısının önünde yere bırakmış; biraz ilahi dinlemek için içeriye girmiş. Herkes kilisedeymiş; Küçük Claus'un da nasıl olsa çuvaldan çıkabilme olanağı yokmuş.

Küçük Claus çuvalın içinde, "Ah! Ah!" diye inliyor, kıvranıp duruyormuş. Ama bağlarını bir türlü çözemiyormuş ki! Tam o sırada oraya, saçları kar gibi ak, yaşlı bir çoban gelmiş. Elinde kocaman bir sopası, önünde de öküzlerle ineklerden oluşan bir sürü büyükbaş hayvan varmış. Hayvanlardan biri, içinde Küçük Claus'un bulunduğu çuvala çarpınca, çuval devrilmiş.

Küçük Claus çuvalın içinden iniltili bir sesle, "Ah! Ah! Ben daha pek gencim; bu yaşta cennete gitmek olur mu?" demiş.

Çoban, "Bense iyice yaşlandım; ölsem de rahata kavuşsam diyorum, ama bir türlü ölemiyorum," diye yanıtlamış.

Küçük Claus, "Öyleyse ne duruyorsun? Açıver çuvalın ağzını, benim yerime sen gir! Çok geçmez, cennete gidersin!" diye bağırmış.

Yaşlı çoban bu işe pek sevinmiş. Çuvalın ağzını çözer çözmez de Küçük Claus dışarı fırlayıvermiş.

Yaşlı çoban, "Ben senin yerine o çuvala gireceğim, ama sen de benim hayvanlarıma iyi bakacaksın!" diye-

rek çuvala girmiş. Küçük Claus çuvalın ağzını sıkıca bağlamış, sürüyü önüne katıp oradan uzaklaşmış.

Biraz sonra Büyük Claus kiliseden çıkmış, yine çuvalı yüklenmiş. Ama çuval bu kez pek hafif gelmiş ona, çünkü yaşlı çoban Küçük Claus'un yarısı kadar bile yokmuş! Büyük Claus, "İlahi dinlemek böyledir işte! Tanrı benim yükümü hafifletivermiş!" demiş. Sonra yine o derin, büyük ırmağın yolunu tutmuş. Köprüye gelince, içinde şimdi yaşlı çobanın bulunduğu çuvalı suya fırlatıp arkasından bağırmış: "Şimdi boyla bakalım suyun dibini! Bak benimle bir daha alay edebiliyor musun?" Ne bilsin? Çuvalın içinde hâlâ Küçük Claus var sanıyormuş.

Sonra sevinçle evinin yolunu tutmuş. Ama bir kavşağa gelince bir de ne görsün? Küçük Claus önüne koca bir sürüyü katmış, gitmiyor mu?

"Bu da ne demek oluyor?" demiş Büyük Claus. "Ben seni biraz önce ırmağa atmadım mı?"

Küçük Claus, "Evet, attın!" diye yanıtlamış.

"Peki, o zaman sen bu güzel sürüyü nereden buldun ki?" demiş Büyük Claus.

Küçük Claus, "Bu sürü bir sualtı sürüsüdür," demiş. "Bak dinle, sana her şeyi anlatayım. Ama önce sana teşekkür ederim. İyi ki beni suya attın! Şimdi zenginsem, bunu sana borçluyum. Çuvalın içinde çok korkuyordum; köprüden aşağıya düşerken kulaklarım uğulduyordu. O soğuk suyun içinde hemen dibi boyladım, ama bir yerim acımadı, çünkü ırmağın dibinde yetişen yumuşak otların üstüne düşmüştüm. Çok geçmeden birisi çuvalı çözüverdi. Bir de ne göreyim? Beyazlar giymiş, güzeller güzeli bir kız duruyordu karşımda! Islak saçlarının üstünde yeşilliklerden örülmüş bir taç vardı. Elimden tutup dedi ki: "Hoşgeldin Küçük Claus! Bak, karşıda ineklerle öküzler var; buradan bir mil ötede, yolun üstünde de bir sürü göreceksin. Hepsini sana vereyim! Anladım ki, ır-

mağa 'yol' diyordu. Suyun içinde yaşayanlar, karaların içine hep o yoldan gidip geliyorlar. Aşağıda, düşünebileceğin en güzel çiçekler, en taze otlar var. Suda yüzen balıklar, havada uçan kuşlar gibi insanın çevresinde dönüp dolaşıyorlar. Sualtı insanları öyle görgülü ki! İnceliklerine de doğrusu diyecek yok! Hele hendeklerde, tümseklerde otlayan o sığırları bir görsen, için gider!"

"Orası o kadar güzeldi de ne diye geri döndün?" demiş Büyük Claus. "Ben olsam, hep orada kalırdım."

Küçük Claus, "İşimi kolaylaştırmak istedim," diye yanıtlamış. "Su perisinin 'o büyük sürü yolda bir mil ötede otluyor' dediğini, 'yol' derken de ırmak yatağı demek istediğini söyledim ya sana. Ama bilirsin, ırmak bir sağa bir sola kıvrılır durur. Dolambaçlı bir yoldur o! Ben kestirmeden gideyim dedim, sudan çıktım. Karadan o dediği yere gideceğim, böylelikle yolumu aşağı yukarı yarım mil kısaltacağım; sonra yine suya girip o büyük sürüyü ele geçireceğim."

Büyük Claus, "Ne diyeyim! Tanrı seni mutluluk için yaratmış," demiş. "Ne dersin, ben de ırmağın dibine insem, o su perisi bana da bir sürü bağışlar mı acaba?"

Küçük Claus, "Sanırım, bağışlar!" diye yanıtlamış. "Ama sen çok ağırsın; ben seni çuvala sokup ırmağa kadar taşıyamam. İstersen kendin yürüyerek köprüye kadar git. Orada kendin çuvala girersin, ben de seni seve seve ırmağa atıveririm."

"Sağ ol!" demiş Büyük Claus. "Ama orada bana güzel bir sürü vermezlerse, bilmiş ol, sana öyle bir dayak atarım ki, ömrün boyu unutamazsın!"

Küçük Claus, "Ne olursun, bu kadar kötü olma!" demiş. Sonra birlikte ırmağa giderlerken, susamış olan ineklerle öküzler suyu görünce, içmek için hemen kıyıya doğru koşmaya başlamışlar.

"Bak, nasıl da koşuyorlar!" demiş Küçük Claus. "Ne yapsınlar? Irmağın dibini özlemişler, elbette koşarlar!"

Büyük Claus, "Gevezeliği bırak, yoksa seni şimdi bir güzel pataklarım!" demiş. Sonra öküzlerden birinin sırtındaki büyük bir çuvalı alıp içine girmiş. "Şu çuvala bir de taş koy ki, suyun dibine varabileyim," demiş Küçük Claus'a.

Küçük Claus, "Sen ağırsın, taşa gerek yok!" demişse de, ne olur ne olmaz diye kocaman bir taş bulup çuvalın içine koymuş. Sonra çuvalı sımsıkı bağlamış, suyun içine itivermiş. Büyük Claus hızla suyun dibini boylamış.

Küçük Claus içinden, "Korkarım ki, aşağıda sürü bulamayacak!" demiş; kendi sürüsünü önüne katarak evin yolunu tutmuş.

Mutlu Aile

Ülkemizdeki en büyük yeşil yaprak hiç kuşkusuz dulavratotunun yaprağıdır. Bu yaprağı karnınızın önünde tutarsanız, önlük takmış gibi olursunuz; başınızın üstüne koyarsanız, yağmurlu havada şemsiye yerine geçer. Çünkü öylesine olağanüstü bir büyüklüğü vardır. Dulavratotu hiçbir zaman yalnız yetişmez; birinin yetiştiği yerde, çok sayıda başka dulavratotları da yetişir. Bu otlara bakmaya doyum olmaz. Bu doyumsuzluk da salyangoz eti yüzündendir. Eskiden soylular iri, beyaz salyangozlardan yapılan yahniyi yerlerken, "Aman ne güzel tadı var!" derlermiş. Salyangoz yahnisinin tadını o kadar güzel buldukları için de salyangozların dulavratotu yaprakları üzerinde yaşadığını bildiklerinden, kendileri bu otları yetiştirirlermiş.

O günlerde, orada yaşayanların artık salyangoz yemedikleri saray yavrusu, görkemli bir konak varmış. Bunun nedeni salyangozların soyunun tükenmiş olmasıymış. Ama dulavratotlarında bir azalma yokmuş. Dulavratotları bütün patikalarda, bütün çiçekliklerde çoğaldıkça çoğalıyor, kimse onlarla baş edemiyormuş; bir du-

lavratotu ormanına dönen çevrede, ancak tek tük bir elma ya da armut ağacı görülüyormuş. O tek tük ağaçlar da olmasa, hiç kimse bulunduğu yerin bir bahçe olduğunu düşünemeyecekmiş. Her yer dulavratotu doluymuş; bir de orada yaşayan, türlerinin son temsilcisi iki yaşlı salyangoz varmış.

Bu iki salyangoz artık kaç yaşında olduklarını bile bilmiyorlarmış; ama eskiden sayılarının çok fazla olduğunu, yabancı ülkelerden gelmiş bir aileden olduklarını, bütün bu ormanın onlar için dikildiğini anımsıyorlarmış. Bulundukları yerden dışarı hiç çıkmamış olmalarına karşın, biliyorlarmış ki, dünyada konak denilen o yer de vardır. Salyangozlar o konakta kaynatılır, kapkara kesilir, sonra da bir gümüş tabağa dizilirler. Ondan sonra ne olduğu konusunda ise hiç bilgileri yokmuş. Kaynatılmanın, gümüş bir tabağa dizilmenin nasıl bir şey olduğunu düşünemiyorlarmış, ama bunun özellikle soylulara yaraşır bir şey olduğu söyleniyormuş. Salyangozlar bu konuyu mayısböceği, karakurbağa ve solucanla da konuşmuşlar; ne var ki, onların hiçbiri yaşamlarında ne kaynatılmış, ne de gümüş tabağa dizilmiş oldukları için, bir açıklama getirememişler.

Sözünü ettiğimiz bu yaşlı beyaz salyangozlar, dünyadaki en seçkin yaratıklar olduklarının bilincindeymişler. Öyle ya, yaşadıkları orman da, kaynatılıp gümüş tabağa dizilebilsinler diye o konak da onlar için varmış.

Çok yalnız, ama mutlu bir yaşam sürüyorlarmış. Çocukları olmadığı için de sıradan küçük bir salyangozu evlat edinmişler; onu kendi çocuklarıymış gibi yetiştiriyorlarmış. Gel gelelim küçük salyangoz sıradan bir yaratık olduğundan, bir türlü büyümüyormuş. Ama yaşlı salyangozlar, özellikle de ana salyangoz, onun büyüdüğünü görebildiğini ileri sürüyormuş. Ana salyangoz, baba salyangozdan küçüğün kabuğuna dokunup büyüdüğünü

saptamasını istiyor; kendisinden isteneni yapan baba da ana salyangozun haklı olduğunu söylüyormuş.

Bir gün bardaktan boşanırcasına yağmur yağmaya başlamış.

"Yağmurun yapraklara nasıl pıtır pıtır yağdığını duyuyor musun?" demiş baba salyangoz.

Ana salyangoz, "Yağmur damlaları yaprakların saplarından aşağıya düşüyor!" diye yanıtlamış. "Yakında burası iyice ıslanacak, onun için ben kabuktan yapılma evimizden çok memnunum. Ne güzel! Küçüğün de kabuktan bir evi var! Bize öteki yaratıklardan daha çok şey verilmiş. Dünyanın seçkinlerinden olduğumuz kolayca görülüyor. Evimizle birlikte doğuyoruz, bu dulavratotu ormanı da bizim için yetiştirilmiş. Bu koca ormanın nereye kadar yayıldığını doğrusu bilmek isterdim! Bittiği yerin ötesinde acaba ne var?"

"Bu ormanın ötesinde hiçbir şey yok!" demiş baba salyangoz. "Yurdumuzdan daha iyi bir yer bulamazsın! Baksana, burada ne eksiğimiz var!"

"Haklısın ama," demiş ana salyangoz, "ben o konakta kaynatılıp gümüş tabağa dizilmek isterdim! Ataların bu çok onurlandırıcı mutluluğa ermişler!"

"O konak belki çoktan yıkılmıştır bile!" demiş baba salyangoz. "Belki de dulavratotu ormanı onu her yönden öyle sarmıştır ki, orada oturanlar dışarı çıkamıyorlardır. Neyse! Şimdi bunları bırak da o kadar acele etme! Ama sen hep acele edersin! Baksana, küçük de sana benzemeye başladı. Üç gündür şu yaprağın sapına tırmanıp duruyor; yukarıya doğru ona bakmaktan başıma ağrılar girdi!"

"Çocuğu azarlama!" demiş ana salyangoz. "Bak hele, ne kadar dikkatli tırmanıyor. Bizim sevinç kaynağımız o; şu yaşlılık günlerinde başka kimimiz var ki! Ama nerede bir eş bulacağız ona? Bunu hiç düşündün mü? Ne

dersin, ormanın başka bir yerinde bizim türümüzden birileri var mı acaba?"

"Galiba kara salyangozlar var," demiş baba salyangoz. "Hani şu, kabuktan evi olmayan kara salyangozlar! Ama onlar da ayaktakımından; üstelik hepsi de çok kendini beğenmiş! Bak, aklıma ne geldi! Bu görevi karıncalara verelim. Zaten çok işleri varmış gibi ortalıkta koşuşup duruyorlar; mutlaka oğlumuza yakışır bir eş bulurlar."

Karıncalardan biri, "Ben nerede güzel bir gelin olduğunu biliyorum," demiş. "Ama korkarım bu iş olmaz, çünkü o gelinlik kız bir kraliçe!"

İki yaşlı salyangoz, "Zararı yok!" demişler. "O kraliçenin kabuktan bir evi var mı?"

Karınca, "Ev de neymiş? Bir şatosu var!" diye yanıtlamış. "Yedi yüz geçidi olan çok güzel bir karınca şatosu!"

Ana salyangoz, "Sağ olun! Ama oğlumuz bir karınca yuvasına giremez," demiş. "Ona daha uygun bir gelin bulamayacaksanız, bu görevi beyaz sivrisineklere veririz. Onlar yağmur demez, sıcak demez, ortalıkta uçuşup dururlar; dulavratotu ormanının bütün girdisini çıktısını da bilirler."

Sivrisinekler, "Oğlunuza uygun bir eş var," demişler. "Buradan yüz insan–adımı ötedeki Bektaşi üzümü çalısında, kabuktan evi olan küçük bir dişi salyangoz oturur. Evlenme çağma gelmiştir; kimsesi de yoktur. Üstelik size çok yakın. Buradan yalnızca yüz insan–adımı ötede!"

Yaşlı salyangozlar, "Öyleyse o buraya gelsin!" demişler. "Oğlumuzun koskoca bir dulavratotu ormanı var, onun ise yalnızca bir çalısı!"

Bunun üzerine gitmişler, küçük dişi salyangozu alıp getirmişler. Dişi salyangozun gelişi sekiz gün almış; ama işin iyi tarafı, onun oğullarına uygun türden bir salyangoz olduğunu görmeleriymiş.

Sonra da düğün yapılmış. Altı ateş böceği ellerinden geldiğince ortalığa ışık saçmışlar; bunun dışında her şey sessizlik içinde geçmiş, çünkü yaşlı salyangoz çiftinin yiyip içmeye, eğlencelere katlanacak gücü yokmuş. Ama ana salyangoz çok güzel bir konuşma yapmış; baba salyangoz ise, pek duygulandığı için konuşma yapabilecek durumda değilmiş. Sonra yaşlı salyangozlar bütün dulavratotu ormanını kalıt olarak yeni evlilere bıraktıklarını söylemişler. Her zaman dedikleri gibi, bu ormanın dünyadaki en güzel orman olduğunu, genç evliler onurlu bir yaşam sürer de çoğalırlarsa, bir gün çocukları ile birlikte konağa götürülerek kararıncaya kadar kaynatılıp gümüş tabağa dizileceklerini belirtmişler.

Bu konuşma da bitince, yaşlı salyangozlar kabuktan evlerine çekilip uykuya dalmışlar; bir daha da dışarı çıkmamışlar.

Şimdi genç salyangoz çifti ormanda hüküm sürmeğe başlamış. Zamanla pek çok çocukları olmuş. Ama gençler hiç kaynatılıp gümüş tabağa dizilmedikleri için, konağın yıkıldığı, dünyadaki insan soyunun tükendiği sonucuna varmışlar; hiç kimse de onların bu görüşüne karşı çıkmadığına göre, vardıkları sonucun doğruluğuna inanmışlar. Yağmur onlar için dulavratotu yapraklarının üstüne pıtır pıtır yağıyor; güneş onlar için dulavratotu ormanını renklendirmek amacıyla parlıyormuş. Salyangozlar çok, ama çok mutluymuşlar. Bütün aile ender rastlanan bir mutluluk içinde yaşıyormuş.

Haftanın Günleri

Bir keresinde haftanın günleri işlerini bırakarak bir araya gelip eğlenmek istemişler. Gel gelelim yıl boyunca her birinin işi öylesine başından aşkınmış ki, bir saniye bile boş zamanları yokmuş. Oysa bütün bir günü kendilerine ayırmayı düşünmüşlermiş. Bu istedikleri de ancak dört yılda bir, artık–günde olabilirmiş. Biliyorsunuzdur, artık–gün zaman hesaplamasını doğru yapabilmek için şubat ayına eklenir.

Haftanın günleri de artık–günde buluşup eğlenmeye karar vermişler.

Şubat karnaval ayı olduğu için her biri beğenisine ve kişiliğine uygun karnaval giysilerini giyecekmiş. Yenilip içilirken sofra söylevleri çekilecek, dostluk havası içinde övgüler, yergiler dile getirilecekmiş. Eski çağların savaşçıları şölenlerde etini dişleyerek yedikleri kuzu butlarının kemiklerini, şaka olsun diye birbirlerinin kafalarına fırlatırlardı; haftanın günleri de karnaval neşesi içinde, birbirlerini nükte ve eleştiri yağmuruna tutacaklarmış.

Dört gözle beklenen artık–gün sonunda gelmiş. Haftanın günleri sözleştikleri gibi buluşmuşlar.

Günlerin öncüsü olan Pazar'ın üstünde ipekli, kara bir cüppe varmış; dinine bağlı birisi görse, kilisedeki görevine giden bir papaz sanırmış onu. Ama bütün çocuklar, karnavalda eğlenmek için maske takmış olduğunun farkına varmışlar. Göğsüne iliştirdiği, utancından kızarıp bozaran karanfil, tiyatro gişesindeki "Bütün biletler satıldı! İyi eğlenceler!" diyen küçük kırmızı fenerden başkası değilmiş.

Özellikle eğlenceye düşkün, Pazar'ın akrabası olan genç delikanlı, yani Pazartesi, buluşmaya gelenlerin ikincisiymiş. "Muhafız Alayı'nın geçit töreni başlayınca işliğimden çıkıp geldim!" demiş. "Gidip Offenbach'ın ezgilerini dinleyeceğim. Mantığıma, duygularıma pek bir şey söylemiyor o ezgiler, ama bacak kaslarımı gıdıklıyor. Onun için, dans edip eğleneceğim. Belki bir dövüş çıkar, gözümü morartırlar, ama olsun! Ertesi gün yine işime dönerim. Haftanın ayçasıyım ben!"

Adına Danca'da Boğanın Günü denilen Salı çok güçlüymüş.

"Evet, öyleyimdir!" demiş Salı. "Herkesi işe koşarım. Merkür'ün kanatlarını tecimenin çizmelerine bağlar, fabrikadaki çarkların yağlanıp yağlanmadığına, iyi dönüp dönmediklerine bakarım. İşlerinden kaytarmasınlar diye terziyi, kunduracıyı denetlerim. Her şeyin sağlıklı yapılmasını sağlarım; onun için bana Sağlık Günü de derler. Bu nükteyi beğenmediyseniz, daha iyisini siz bulun!"

"Açılın, ben geliyorum!" demiş Çarşamba. "Yerim haftanın ortasındadır; Almanlar bana Mitwoch (Haftanın Ortanca Günü) derler. Bir dükkânın tezgâhtarına benzerim; haftanın öteki saygıdeğer günleri arasında bir çiçek gibiyimdir! Biz haftanın günleri uygun adım yürüyüşe çıksak, benim hem önümde, hem ardımda şeref kıtası gibi üçer gün vardır. Haftanın en seçkin günü benim!

Perşembe buluşmaya bakırcı kılığında gelmiş. Yanında bir çekiç ile bir bakır kazan varmış.Bunlar onun soylu olduğunu gösteren simgelermiş.

"Ben puta tapan, kutsal bir ailedenim!" demiş. "Kuzey ülkelerinde gök gürültüsü tanrısı Thor'un, güney ülkelerinde ise Jüpiter'in adı konmuştur bana. Thor da, Jüpiter de gök gibi gürlemeyi, şimşek gibi çakmayı bilirler. Gürleyip parlamak ailemizin özelliklerindendir.!"

Sonra elindeki çekiçle bakır kazana vurarak soylu olduğunu kanıtlamış.

Genç kız kılığında karnavala gelen Cuma, adının Freia, aynı zamanda Venüs olduğunu söylemiş. Onun adını anan kişinin hangi ülkeden olduğuna, hangi dili konuştuğuna bağlıymış bu! Genelde çekingen ve uysal, ama artık–günde özgür ve girişken olduğunu belirtmiş cuma. "Artık–gün kadına özgürlük verir," demiş. "Eski bir geleneğe göre, artık–günde kadın kendisine evlenme teklif edilmesini beklemez; kendisi evlenme teklif eder!"

Cumartesi, yanında süpürge ve temizlik maddeleriyle, yaşlı bir kâhya kadın kılığındaymış. En sevdiği yemek, ekmek kırıntılarını birayla karıştırarak yapılan bir tür çorbaymış. "Böyle bir festival gününde herkesin bu çorbayı içmesi gerekir!" gibi bir düşüncesi yokmuş; ama kendisinin bira çorbası içmek istediğini söyleyince, bu isteği yerine getirilmiş.

Böylece haftanın günleri sofrada yerlerini almışlar.

İşte yedi günün yedisini de betimledik. Bir ailedeki bireylerin, artık–yılın şubat ayında, şaka olsun diye çekilmiş, eğlenceli resimleri diyebilirsiniz bunlara!

Vanö ile Glanö

Bir zamanlar Holsteinborg Şatosu'nun karşısında, Seeland kıyılarına yakın iki ada varmış. Vanö ile Glanö adlarını taşıyan o adalar ormanlarla kaplıymış. Kıyıya yakın yerlerde küçük köyler ile çiftlikler bulunuyormuş. Birbirine çok yakınmış o iki ada! Bugün ise onların yerinde iki değil, bir tek ada vardır.

Bir gece korkunç bir fırtına çıkmış; deniz o güne kadar görülmedik bir azgınlıkla kabarmış. Fırtına gittikçe şiddetlenmiş. Yer yerinden oynuyormuş. Kilise çanları fırtınanın etkisiyle sallanmaya, kendiliğinden çalmaya başlamış.

İşte o gece Vanö denize batıp gözden kaybolmuş. Daha önce orada bir ada olduğunu gösteren hiçbir iz, hiçbir im kalmamış. Ama o olaydan sonra, denizin durgun, suyun duru olduğu yaz gecelerinde, zıpkınla yılan balığı avlamak için pruvasında meşaleler yanan tekneleriyle denize açılmış olan keskin gözlü balıkçılar, derinlerde Vanö adasının yüksek duvarlı beyaz kilisesini gördüklerini anlatırlarmış. Söylenceye göre Vanö, Glanö'yü bekliyormuş. Balıkçılar denizin derinlerinde adayı gördüklerini,

kilise çanlarını işittiklerini söylerlermiş. Ama bunda kesinlikle bir yanlışlık var. İşittikleri, çan sesleri değil, o bölgede sık sık suyun üstüne konan yabankuğularının sesleri olmalı. Yabankuğuları hıçkıra hıçkıra ağlar gibi bir ses çıkarırlar, bu da uzakta çalan çanların sesini andırır.

Uzunca bir süre Glanö'de o fırtınalı geceyi daha unutmamış olan yaşlılar varmış. Çocukken, Vanö ile Glanö arasındaki gelgit olayı yüzünden suların en alçaldığı zamanlarda, at arabasıyla bir adadan öbürüne gittiklerini bile anımsıyorlarmış. Bugün de Seeland kıyısında, Holsteinborg'a pek uzak olmayan bir noktadan Glanö'ye at arabasıyla gidip gelme olanağı vardır. Bu yolculukta arabanın tekerlekleri ancak yarıya kadar suya gömülür.

O günlerde, "Vanö Glanö'yü bekliyor" sözü söylence olmaktan çıkmış, halk arasında inanca dönüşmüş.

Fırtınalı gecelerde, çocuklar yatmadan önce, "İşte bu gece Vanö gelip Glanö'yü götürecek!" diye düşünerek korku içinde dua ederler, ama sonra uykuya dalınca, yine güzel düşler görürlermiş. Ertesi sabah uyandıklarında ise bakarlarmış ki, ormanları, ekin tarlaları, sevimli çiftlik evleri, içinde şerbetçiotu yetişen bahçeleriyle ada her zamanki yerindedir; kuşlar ötmekte, karacalar oradan oraya sıçramaktadır; köstebek toprağı ne kadar derin kazarsa kazsın, tüylerinde deniz suyu kokusu yoktur.

Yine de, "Glanö'nün günleri sayılıdır, ama o sayılı günlerin ne zaman biteceğini kimse bilmez!" derler, böylece adanın bir gün yok oluvereceği konusunda besledikleri inancı dile getirirlermiş.

Siz belki daha dün orada, deniz kıyısındaydınız. Seeland ile Glanö arasında suda yüzen yabankuğularını, bir teknenin pupa yelken ormanlık bölgenin önünden kayarak geçtiğini gördünüz. Denizin sığ yerinden geçerken, arabanızın atları tekerleklere bol bol su sıçrattı.

Belki de şimdi ülke dışında uzunca bir yolculuktasınız; ancak birkaç yıl sonra Glanö'ye geri döneceksiniz. Döndüğünüzde, orada ormanın çevrelediği yemyeşil büyük bir çayır göreceksiniz. Sevimli çiftlik evlerinin önünde burcu burcu kokan tınazlar var. Ne o? Şaşırdınız mı? Nerede olduğunuzu anlayamadınız, değil mi? Herhalde Seeland'dasınız, çünkü yaldızlı kuleleriyle Holsteinborg işte şurada, eski yerinde! Ama artık fiyortun hemen kıyısında değil, daha içeride, eskisinden biraz daha yüksekte duruyor. Ormanın içinden geçip tarlaların yanından kıyıya iniyorsunuz. Karşıya bakınca Glanö'yü göreceğinizi sanıyorsunuz, değil mi? Bakıyorsunuz, ama karşınızda ormanlık bir ada yok, açık deniz var. Peki, Glanö nerede? Uzun zamandır Glanö'yü bekleyen Vanö, sonunda onu yanma mı aldı acaba? Yine ne zaman yeri yerinden oynatan fırtınalı bir gece vardı ki, eski Holsteinborg binlerce horoz adımı yukarıya taşındı?

Hayır, olanlar fırtınalı bir gecede değil, pırıl pırıl güneşli bir günde oldu. İnsanoğlu aklı ile becerisini kullanarak denize set çekti. Yine aklı ile becerisini kullanarak arada sıkışıp kalan suyu yok edip Glanö'yü Seeland'a bağladı. Fiyort gür otlarla kaplı bitek bir çayır oldu. Böylece Glanö, Seeland'ın bir uzantısı durumuna geldi. Vanö Glanö'yü alıp götürmedi, ama Seeland denize set çeken koruyucu kollarıyla onu kavradı; aradaki suyu atan pompaların ağzından da nikâhları kıyıldı. Bu evlilikten Seeland yüzlerce dönüm toprak kazandı. Bunun böyle olduğu tapu kayıtlarıyla da kanıtlanabilir. Görüyorsunuz işte söylencenin gerçekleştiğini; Glanö diye bir ada yok artık.

Homeros'un Gömütünden Bir Gül

Doğu'nun bütün şarkılarında bülbülün güle duyduğu o büyük aşk anlatılır. O kanatlı ozanın yıldızlı, sessiz gecelerde burcu burcu kokan çiçeğine serenat yaptığını bilmeyen yoktur.

İzmir'in yakınlarında, uzun boyunlarını gururla kaldırarak, hantal ayaklarıyla ağır ağır yol alan mal yüklü deve kervanlarının sık görüldüğü o kutsal topraklarda ulu çınarların bulunduğu bir yer vardır. İşte o çınarların altında gül ağaçlarından oluşmuş bir çit görmüştüm. Çınarların arasında yabangüvercinleri uçuşuyor, kanatları güneş ışığında sedef gibi parlıyordu.

Gül ağaçlarından oluşmuş çitte bütün öteki güllerden güzel bir gül vardı. Bülbül aşk yüzünden çektiklerini, işte o güle anlatıyordu, ama gül suskundu; yapraklarında üzüntü gözyaşı olarak tek bir çiy tanesi bile yoktu; dalını, çitin dibindeki birkaç iri taşın üstüne eğmişti.

"Dünyanın en büyük âşığı işte burada yatıyor!" diyordu. "Ben onun gömütü üzerinde burcu burcu kokmak istiyorum! Fırtınada dağılacak olan yapraklarımı onun üstüne serpmek istiyorum! İlyada'nın ozanı benim yetiştiğim bu toprakta toprak oldu! Homeros'un gömütünden

doğmuş olan ben, yoksul bir bülbül için çiçeklenemeyecek kadar kutsalım!"

Bülbül ise, sonunda düşüp ölünceye kadar hiç durmadan öttü, öttü.

Kısa bir süre sonra zenci kölelerin de bulunduğu mal yüklü bir kervan oraya geldiğinde, devecinin küçük oğlu ölmüş, yerde yatan ötücü kuşu, o küçük âşığı gördü, alıp Homeros'un gömütünün üzerindeki taşların arasına gömdü. Rüzgârda tiril tiril titreyen gül ise, akşam olunca yapraklarına daha da sıkı sarınarak çok geçmeden düş görmeye başladı. Düşünde güneşin pırıl pırıl parladığı bir gün, bir grup yabancı Homeros'un gömütünü ziyarete geliyordu. Aralarında Kuzey ülkelerinden, yani sislerin, kuzey ışıklarının yurdundan gelen bir ozan da vardı. Ozan gülü koparıp bir kitabın yaprakları arasına koyarak dünyanın bir ucundaki yurduna götürüyor, ama gül, kitabın yaprakları arasındaki daracık yerde sararıp soluyordu. Ozan, ülkesine varınca kitabı açıp, "İşte size Homeros'un gömütünden bir gül getirdim!" diyordu.

O anda gül birdenbire görmekte olduğu düşten uyanıp yine rüzgârda titremeye başladı! Yapraklarından ozanın gömütüne bir çiy damlası düştü. Bu arada güneş doğmuştu; gül şimdi eskisinden daha da güzel, daha da kırmızıydı. Hava tam da Asyalı bir gülün isteyebileceği kadar sıcaktı. O sırada ayak sesleri işitildi. Gülün düşte gördüğü yabancıların gerçekten geldiği görüldü. Aralarında Kuzey ülkelerinden bir ozan da vardı. Ozan gülü koparıp serin yapraklarına bir öpücük kondurdu, sonra da onu yanında sislerin, kuzey ışıklarının yurduna götürdü.

Cesedi bir mumya gibi ozanın İlyada'sının içinde yatan gül, işte şimdi kitabın birdenbire açıldığını, ozanın, "Bakın, size Homeros'un gömütünden bir gül getirdim!" dediğini işitiyor. Bir düş görüyor sanki!

Çiftlik Horozu ve Rüzgâr Horozu

Biri çöplükte, öbürü çatıda iki horoz varmış. Bu horozların ikisi de çok büyükleniyorlarmış. Ama hangisi en çok şey başarmış dersiniz? Bu konuda bizim görüşümüz bize kalsın, siz kendi görüşünüzü söyleyin.

Kümesin bulunduğu avluyu bitişikteki avludan bir çit ayırıyormuş. Orada bulunan gübre yığınında da bir salatalık yetişmekteymiş. Salatalık bir fidelik bitkisi olduğunun kesinlikle bilincindeymiş.

"Bu bana doğuştan verilmiş bir ayrıcalık!" diye düşünüyormuş. "Herkes salatalık olarak doğmaz; başka canlı türlerin de olması gerekir. Kümes hayvanları, ördekler, komşu çiftlikteki sığırlar da canlı birer yaratık. Şu anda da çitin üzerine tünemiş olan Çiftlik Horozu'nu görüyorum. O Çiftlik Horozu, çatının üstündeki rüzgâr fırıldağına takılı metal horozdan hiç kuşkusuz çok daha önemli. Rüzgâr fırıldağının horozu ötmek şöyle dursun, gıcırdayamıyor bile! Üstelik ne tavukları, ne de civcivleri var; bir tek kendisini düşünüyor, bakır pasından terler döküyor! Ama Çiftlik Horozu öyle mi! Gerçek bir horoz o! Yürüyüşü bir dans, ötüşü bir ezgi! Nereye giderse gitsin, ne büyük bir borazancı olduğunu hemen belli ediyor. He-

le buraya bir gelsin, beni sapımla yaprağımla yese de üzülmem; bu benim için kutsal bir ölüm olur!" Salatalık işte böyle diyormuş!

Bir gece hava çok bozmuş. Yalnızca tavuklarla civcivler değil, horoz bile bir sığınak aramış. Rüzgâr iki avlu arasındaki çiti çatırdatacak kadar güçlü esiyor, çatıdan yere kiremitler düşüyormuş. Ama rüzgâr fırıldağının horozu kıpırdamadan yerinde durmaktaymış. Dönme olanağı olmadığı için hiçbir yöne dönemiyormuş; dökümü yeni yapılmış olduğu için de yaşlı değilmiş, ama deneyimli bir yaşlı gibi dingin ve dengeliymiş. Bu "yaşlı doğmuş" haliyle, serçe ya da kırlangıç gibi tez canlı kuşlara hiç benzemiyormuş. Onlar gibi sıradan, ufak tefek ötücü kuşları da çok küçümsemekteymiş. Sedef gibi pırıldayan iri güvercinlere gelince, onlar bir tür rüzgâr fırıldağı horozuna benziyorlarmış, ama hem çok şişman, hem de çok ahmaklarmış; tek düşündükleri, karınlarını tıka basa doyurmakmış. Rüzgâr Horozu işte böyle düşünüyor, "Üstelik güvercinlerle konuşmak çok bıktırıcı bir şey!" diyormuş.

Göçmen kuşlar da Rüzgâr Horozu'nu ziyaret edip yabancı ülkeler, kervanlar, yol kesen haydutlar, yırtıcı kuşlar üstüne heyecanlı öyküler anlatmışlarmış. İlk duyuşta çok ilginçmiş o öyküler; ne var ki, Rüzgâr Horozu göçmen kuşların durmadan aynı şeyleri anlattıklarını biliyormuş, bu da çok can sıkıcıymış. Rüzgâr Horozu, "Göçmen kuşlar can sıkıcı!" diyormuş. "Her şey can sıkıcı! Hiç kimseyle görüşmeye değmez. Herkes bıktırıcı; herkes ahmak!"

"Dünya beş para etmez!" diye de yakınmaktaymış. "Ahmaklıktan başka ne var ki şu dünyada!"

Rüzgâr Horozu, nasıl derler, her şeyden gına getirmiş durumdaymış. Birbirlerini tanıyor olsalarmış, bu özelliği onu Salatalık'ın gözünde kesinlikle ilginç kılmaya yetecekmiş, ama Salatalık'ın gözü o sırada yanına gelmiş olan Çiftlik Horozu'ndan başkasını görmüyormuş ki!

Rüzgâr yine tahta çitin üzerinden esiyorsa da artık fırtına biçiminde değilmiş.

Çiftlik Horozu şöyle bir öttükten sonra tavuklarıyla civcivlerine, "Ya bu ötüşe ne diyorsunuz?" diye sormuş. "Gerçi biraz pürüzlüydü, incelikten yoksundu ama..."

Horozun sorusunu yanıtlamayı gerekli görmeyen tavuklarla civcivler gübre yığınına çıkmışlar; Horoz da tırıs tırıs onların ardından gelmiş.

Gübre yığınının üzerinde yetişen Salatalık'ı görünce, Çiftlik Horozu, "Bahçe bitkisi!" diye haykırmış; Salatalık da bu iki sözcükten, onun bilgisinin ne kadar kapsamlı olduğunu anlamış. Bundan da o kadar mutlu olmuş ki, horozun kendisini gagalayıp yemeğe başladığını bile unutmuş. Ne mutlu bir ölümmüş bu!

Tavuklarla civcivler de horozun yanına gelmişler. Biri koşunca ötekiler de koşuyorlarmış. Cıvıldayıp gıdaklıyorlar, horoza bakıp onun da kendilerinden biri olmasından kıvanç duyuyorlarmış.

Çiftlik Horozu, "Üü–rü–üüü!" diye ötmüş. "Dünya denilen bu kümeste biraz gürültü yaparsam, civcivlerim çabucak büyüyüp iri birer tavuk olacak!"

Tavuklarla civcivler cıvıldayıp gıdaklamayı sürdürürlerken horoz onlara büyük bir sır açıklamış:

"Bir horoz da yumurtlayabilir. Ama o yumurtanın içinde ne vardır bilir misiniz? O yumurtanın içinde bir canavar vardır. O canavarın görünüşü herkesi ürkütür; hiç kimse ona bakmaya dayanamaz. İnsanlar bunu çok iyi bilirler; şimdi artık siz de biliyorsunuz. İçimde ne olduğunu öğrendiniz. İşte ben böyle yaman bir horozum!"

Çiftlik Horozu sözlerini bitirince kanatlarını çırpmış, ibiğini kabartıp bir kez daha ötmüş. Tavuklarla civcivler ürpermişler. Yine de içlerinden birinin böyle yaman bir horoz olması onlara kıvanç veriyormuş. Sonra yine cıvıldayıp gıdaklamaya başlamışlar, çünkü Rüzgâr Horo-

zu'nun onları işitmesini istiyorlarmış. Rüzgâr Horozu onları işitmiş, ama kılı bile kıpırdamamış.

İçinden bir ses, "Dünyada ahmaklıktan başka bir şey yok!" diyormuş. "Çiftlik Horozu yumurtlayamaz; bana gelince, ben böyle bir işe girişemeyecek kadar tembelim. İstesem, şimdi bir rüzgâr–yumurtası yumurtlayabilirdim, ama dünya buna değmez. Artık burada oturmak bile istemiyorum."

Sonra da birdenbire kırılıp çatıdan aşağıya düşmüş. Tavukların dediğine göre niyeti kötüymüş, yine de Çiftlik Horozu'na bir zararı olmamış. Şimdi bu anlattıklarımızdan ne ders çıkarabiliriz? "Ötmek, her şeyden 'gına getirip' kırılmaktan iyidir."

Tüy Kalem ile Mürekkep Hokkası

Bir şairin odasında, yazı masasının üstünde duran Mürekkep Hokkası, "Bir hokkadan nelerin ortaya çıktığı doğrusu inanılır gibi değil! Bakalım yakında bu hokkadan daha neler çıkacak? Gel de şaşma bu işe!" diye konuşulduğunu işitmiş.

"Gerçekten de öyle!" demiş Mürekkep Hokkası. Sonra da masanın üstünde, yakınında duran Tüy Kalem ile öteki nesnelerin duyması için yüksek sesle, "Hep söylerim, bu iş anlaşılır gibi değil!" diye eklemiş. "Benden bu kadar çok şeyin ortaya çıkması çok tuhaf. İnanılır gibi değil! İnsanoğlu gelecek sefer yine Tüy Kalem'i bana batırmaya başlayınca ortaya ne çıkar, şu anda ben de bilmiyorum. Benim bir damlam yarım sayfayı doldurmaya yeter! Yarım sayfaya da neler sığdırılmaz ki! Şairin bütün yapıtları, okurlarda tanıyorlarmış duygusunu uyandıran, şairin canlandırdığı bütün o kişiler, o derin duygular, o mizah, o çarpıcı doğa görüntüleri hep benden doğar. Bu işin nasıl gerçekleştiğini ben anlayamıyorum, çünkü doğayı tanımıyorum, ama bütün bunların benim içimde olduğu kesin. Bir sürü cana yakın genç kız, kıpır kıpır eşi-

nen atlarının sırtında bir sürü yiğit şövalye, bütün o körler, sakatlar ve daha niceleri hep benden doğdu, doğmaya da devam ediyor. Bunun nasıl olup da gerçekleştiğini inanın düşünemiyorum."

"Haklısın," demiş Tüy Kalem. "Sen de düşünme yeteneği yok ki! Olsa, sıvıdan başka bir şey olmadığını anlardın. Sen yalnızca benim içimde olanı kâğıda dökmek için gereken sıvıyı sağlıyorsun. Yazan ise kalemdir. Bunda hiç kimsenin kuşkusu olamaz! Ne yazık ki insanların çoğu şiirden aşağı yukarı yaşlı bir mürekkep hokkasının anladığı kadar anlıyorlar."

"Senin deneyimin çok az," diye yanıtlamış Mürekkep Hokkası. "Göreve başladığın daha bir hafta bile olmadı, ama şimdiden yarı aşınmış durumdasın. Şairin yazdıklarını senin yazdığını mı sanıyorsun yoksa? Sen uşaktan başka bir şey değilsin! Senden önce bu görevde bulunanların hepsini anımsıyorum. Kimileri kaz ailesindendi, kimileri de İngiliz yapımıydı. İster tüy kalem, ister çelik kalem olsun, hepsiyle tanışıklığım var. Onların hepsi benim yanımda görev yaptı, senden sonra da başkaları yapacak –yeter ki, şu şair dedikleri kişi gelsin, gereken devinimleri yaparak içimde olanı yazıya döksün. Bu kez benden neleri ortaya çıkaracağını çok merak ediyorum doğrusu!"

"Hıh! Mürekkep Hokkası işte, n'olacak!" demiş Tüy Kalem.

Akşamın geç saatlerinde şair eve gelmiş. O akşam gittiği dinletide, ünlü bir kemancının çaldığı, insanı kendinden geçiren ezgilerin etkisi altındaymış. Şimdi onları bir kez daha dinliyor gibiymiş. Usta bir yorumcunun kemanından çıkan o ezgilerin şaşırtıcı bir zenginliği varmış. Bazen yuvarlanan inci taneleri gibi su damlalarının şıkırtısını; bazen kuşların bir ağızdan cıvıltısını; bazen de çam ağaçlarının arasında esen rüzgârın uğultusunu anımsatıyormuş o ezgiler. Onları dinlerken, kalbinin bir kadın se-

si ezgiselliğiyle ağladığını düşünüyormuş şair. O ezgileri oluşturan sesler yalnızca tellerden değil, kemanın her yerinden geliyor gibiymiş. Çok etkileyiciymiş doğrusu. Kemancı büyük ustalık isteyen zor besteleri çalmasına karşın, kemanın yayı tellerin üstünde dirençle karşılaşmadan kayıyor, herkes bunu kolayca becerebilirmiş gibi görünüyormuş. Keman öylesine kendiliğinden ses veriyor, yay öylesine kendiliğinden deviniyor gibiymiş ki, dinleyiciler o sesleri yöneten, onlara soluk vererek canlandıran usta kemancının varlığını unutmuşlar. Usta kemancı unutulmuş, ama şair unutmamış onu; kemancının adını da anarak bu konudaki düşüncelerini yansıtan bir yazı yazmış. Şöyle diyormuş o yazıda:

"Keman ile yayın, başarılarını övmeleri ne büyük bir ahmaklık olurdu! Şair, sanatçı, bilim adamı, general, kim olursak olalım, biz insanlar hepimiz sık sık bu ahmaklığı ediyoruz. Bizler, Ulu Tanrı'nın kullandığı araçlardan başka neyiz ki? Tek ayrıcalıklı varlık O'dur! Bizim ise övünecek hiçbir şeyimiz yok."

Şair işte bunları yazmış. Yazdığı, ders alınacak bir yazıymış. Yazının başlığı da "Usta ile Araçları" imiş.

Tüy Kalem, yalnız kaldıklarında Mürekkep Hokkası'na, "İşte bu kadar, Sayın Bayan!" demiş. "Şair benim yazdığımı yüksek sesle okudu; duydunuz, değil mi?"

Mürekkep Hokkası, "Evet, duydum. Şair, yazmanız için benim size verdiğimi okudu!" diye terslemiş. "Bu dediğim, sizi paylamak içindi, çünkü kendinizi çok yüksek görüyorsunuz. Şu işe bakın ki, alay edildiğinizin farkında bile değilsiniz! Sizi içimden geldiği gibi payladım –eh, size attığım taşın ne olduğunu herhalde en iyi ben bilirim!"

Tüy Kalem, "Hadi oradan, mürekkep çanağı!" diye bağırmış.

"N'olacak, yazı sırığı işte!" demiş Mürekkep Hokkası.

Her biri öbürüne ağzının payını verdiği kanısındaymış. Böyle bir kanı insanı rahatlatır –bunun üzerine iyi bir uyku çekilebilir. Tüy Kalem ile Mürekkep Hokkası'na da öyle olmuş. Rahat bir uykuya dalmışlar. Ama şair uyumuyormuş.

O akşam dinlediği, kemandan dökülen ezgilerle, yuvarlanan inci taneleri ve ormanların içinde uğuldayan fırtınalar gibi düşüncelerle kafası dolup taşmaktaymış. Yüreğinin bu düşüncelerle çarptığını, Ölümsüz Usta'dan gelen bir ışık ışınını yakaladığını duyumsuyormuş.

Bütün övgüler yalnızca O'na olsun!

Pire ile Profesör

Bir balon pilotu varmış. Bir gün oğluyla birlikte balon turu yaparlarken işler ters gitmiş. Balon patlamış, pilot yere düşüp paramparça olmuş. Ama balonun patlamasından iki dakika önce paraşütle aşağıya atlayan oğlu canını kurtarmış. Oğlanın balon pilotu olmaya çok hevesi varmış; gel gelelim balonu olmadığı gibi, bir balon satın almaya yetecek parası da yokmuş.

Geçimini sağlamak için bir girişimde bulunması gerekiyormuş. O da hokkabazlık ile karnından konuşma sanatını öğrenmeye karar vermiş. Gençmiş, yakışıklıymış; üstelik bıyık bırakmış; bir de şık giyininceydi, görenler bir beyin oğlu sanırlarmış. Hanımlar onu çok çekici buluyorlarmış. Bir genç kız onun yakışıklı görünüşünden ve hokkabazlık sanatındaki ustalığından öyle etkilenmiş ki, ardına düşmüş, onunla birlikte yabancı kentlere, yabancı ülkelere gitmiş. Gittikleri yerlerde delikanlı kendini profesör diye tanıtıyormuş. Bundan aşağısı da doğrusu onu kurtarmazmış!

Durmadan düşündüğü şey, bir balon satın alıp karısıyla birlikte balon yolculuklarına çıkmakmış, ama şimdilik bunun için olanakları yokmuş.

Karısına hep, "Yakında paramız olacak!" dermiş.

Karısı da, "Yeter ki çok gecikmesin!" diye yanıtlarmış.

"Biz genç insanlarız, daha yolun başında sayılırız!" dermiş Profesör. "Ama 'ekmek kırıntıları da ekmektir' derler ya, bizimkisi de öyle. İşte bak, ben daha şimdiden profesör oldum."

Karısı ona bağlılıkla yardım eder; kışın soğuk havalarda bile, gösteri yaptıkları yerlerde girişin ağzında oturup bilet satarmış. Bir hokkabazlık numarasında kocasına yardım da edermiş. Profesör, karısını kocaman bir masanın kocaman çekmecesine soktuktan sonra, karısı çabucak çekmecenin arka bölmesine geçip büzülür, çekmece yeniden açıldığında artık ön bölmede olmazmış. Göz yanılgısına benzer bir aldatmacaymış bu!

Ama Profesör bir akşam yine çekmeceyi açtığında karısı çekmecede değilmiş. Ne ön bölmede, ne arka bölmede, ne de sahnenin başka bir yerinde, hiçbir yerde yokmuş! Bu da belli ki, karısının hokkabazlık numarasıymış. Kadın bir daha da geri gelmemiş. Böylece karısı her şeyden bıktığı için çekip gittikten sonra, Profesör de her şeyden bıkmış, neşesini yitirmiş, eskisi gibi gülemez olmuş. Canı artık hokkabazlık yapmak istemiyormuş. Bu isteksizliği yüzünden onu izlemeye gelenlerin sayısı azalmış, kısa bir süre sonra hiç kimse gelmez olmuş. Kazancı da iyice azaldığı için, artık eskisi gibi şık giyinemiyormuş. Sonunda, elinde kocaman bir pireden başka bir şey kalmamış. Karısının yadigârı olan o Pire'yi çok seviyormuş. Onu eğitmiş; çeşitli hokkabazlık numaralarını, silahını önünde tutarak selama durmayı, topla ateş etmeyi öğretmiş.

Profesör Pire ile, Pire de kendisiyle övünüyormuş. Nasıl övünmesin ki! Bir şeyler biliyor, insanlardan emdiği kanı taşıyormuş. Büyük kentlerde bulunmuş, onu görmeye gelen prensler ile prenseslerden alkış toplamış. Adı afişlere, gazetelere geçmiş! Artık ünlü olduğunu, yalnız

bir profesörün değil, bütün bir ailenin bile geçimini sağlayabileceğini biliyormuş.

Pire ünlüymüş, çok kurumluymuş, ama trenle bir yere giderlerken dördüncü mevkide yolculuk ediyorlarmış. Olsun! Yine de önemi yokmuş bunun, çünkü dördüncü ya da birinci mevki, ikisi de aynı hızla gittikten sonra ne fark eder ki? Profesör ile Pire'nin açıkça söylenmemiş olsa bile, birbirlerine verdikleri söz şuymuş: Hiç evlenmeyecekler, hiç ayrılmayacaklarmış! Dul ya da bekâr olmak, sonuç olarak aslında aynı şeydir.

Profesör sık sık, "Başarı kazandığın yere geri dönmeyeceksin!" dermiş. Üstelik insan sarrafıymış. Bu da başlı başına bir sanattır.

Sonunda vahşilerin ülkesinden başka gitmediği ülke kalmayınca, Profesör oraya da gitmeye karar vermiş. Vahşilerin ülkesindeki yamyamların Hıristiyan insanları yediğini biliyormuş; ama kendisi dini bütün bir Hıristiyan, Pire de insan olmadığı için vahşilerin onlara zarar vermeyeceğini düşünüyormuş.

Önce buharlı, sonra yelkenli bir gemiyle yolculuk etmişler. Pire bildiği hokkabazlık numaralarıyla yolcuları eğlendirdiği için, para da ödemeden vahşilerin ülkesine varmışlar.

Vahşilerin ülkesini küçük bir prenses yönetiyormuş. Prenses daha sekiz yaşındaymış, ama ülkeyi yönetmeyi beceriyormuş. Yönetme yetkisini babası ile annesinin elinden almış olan Prenses, istenci güçlü, çok güzel, ama çok da haşarı bir kızmış.

Pire silah önde selama durup topu ateşleyince Prenses büyülenmişe dönmüş. "İlle de ille onu isterim! Ya o, ya hiç kimse!" diye tutturmuş. Her zamanki deliliği yetmezmiş gibi, bir de Pire'ye delicesine aşık olmuş.

"A benim akıllı, güzel kızım!" demiş babası. "İlkin onu adam edelim de ondan sonra düşünürüz!"

"Sen o işi bana bırak, moruk!" demiş Prenses. Küçük bir prensesin ağzına yakışır bir söz değilmiş bu; ama dedim ya, delilikte üstüne yokmuş Prenses'in.

Sonra Pire'yi tutup küçücük elinin üzerine koymuş.

"İşte şimdi adam oldun!" demiş. "Ülkeyi birlikte yöneteceğiz. Ama ben ne istersem yapacaksın; yoksa seni öldürür, Profesör'ü de yerim!"

Profesör'e büyük bir oda verilmiş. Odanın duvarları şeker kamışındanmış. Profesör istediği kadar yalayabilirmiş o duvarları; ne yazık ki tatlıya öyle pek düşkün değilmiş. Yatıp uyuyabileceği bir de hamak vermişler Profesör'e. Hamağa uzanınca, kendini havada, bir balondaymış gibi duyumsuyormuş. Çoktandır satın almayı düşlediği bir balon gibiymiş o hamak!

Pire ise hep Prenses'in yanındaymış. Onun küçücük elinin üzerinde ya da yumuşak ensesinde oturuyormuş. Prenses, başından kopardığı bir saç teliyle Pire'yi bacağından bağlayıp, saç telinin bir ucunu kulağına küpe diye taktığı kocaman bir mercan parçasına iliştirmiş, onun kaçmasını önlüyormuş.

Böylece Prenses çok mutlu günler geçiriyor, Pire'nin de mutlu olduğunu sanıyormuş. Ama kentten kente dolaşmaya; bir pireyi eğitmede gösterdiği sabır ile ustalığın gazetelerde övülmesine alışkın olan Profesör oldukça tedirginmiş.

Her gün hamağa uzanıp yarı uyur yarı uyanık yatıyor, saati gelince yemeğini yiyormuş. Ona yemek olarak verdikleri, taze kuş yumurtası, fil gözü, kızarmış zürafa budu gibi şeylermiş. Yamyamlar yalnızca insan etiyle beslenmezler, insan eti özel yemektir. Prenses'in annesi, "Çocuk omzundan yapılan acılı, bol salçalı et yemeği en lezzetlisidir!" dermiş.

Profesör'ün canı çok sıkılıyor, vahşilerin ülkesinden gitmek istiyormuş. Ama Pire de onunla gelmeliymiş, çün-

kü bu eşi görülmemiş böcek onun tek geçim kaynağıymış. Şimdi nasıl geri alabilecekmiş onu? Bu kolay bir şey değilmiş!

Kafasını patlatırcasına düşünmeye başlamış. Sonunda, "Buldum!" diye haykırmış.

Kalkıp Prenses'in babasına gitmiş. "Prenses–Babası! Bir şeyler yapmama izin ver!" demiş. "Bu ülkenin yurttaşlarına bildiklerimi gösterip ufuklarını genişleteyim. Dünyanın büyük ülkelerinde halk eğitimi derler buna."

"Sen bana ne öğretebilirsin ki?" demiş Prenses–Babası.

"En büyük sanatımı!" diye yanıtlamış Profesör. "Dünyayı titreten, gökyüzündeki en lezzetli kuşları patır patır yere düşüren bir top atışının nasıl yapılacağını öğretebilirim. Sen o zaman kopacak kıyameti seyret!"

"Al getir öyleyse şu topu!" demiş Prenses–Babası.

Ama Pire'nin yanında getirdiği toptan başka top yokmuş ülkede –o da çok küçükmüş.

"Bunun büyüğünü yapmam gerekiyor," demiş Profesör. "Sen bana ipekli kumaş, iğne, iplik, halat, bir de mide ilacı ver, yeter! Mide ilacı topu şişirir, havalanmasını sağlar; topun karnındaki patlamayı da kolaylaştırır."

O zaman Profesör'e bütün istedikleri verilmiş.

Balon yapılıp uçmaya hazır duruma gelince, Profesör'ün çağrısı üzerine ülkedeki herkes o kocaman topu görmeye gelmiş.

Pire Prenses'in elinin üzerinde oturmuş, kalabalığı seyrediyormuş. Balon doldurulmuş, iyice şişmiş. Her an fırlayıp havalanmaya hazırmış.

Profesör, "Şimdi bunu soğutmak için havalandıracağım!" diyerek balonun altında asılı olan sepette yerini almış. O zaman, "Ben bunu tek başıma uçuramam!" demiş. "Yanımda bu işten anlayan bir yardımcı olması gerek. Aranızda Pire'den başkası da bunu beceremez!"

Prenses ilkin, "Hayır, Pire'ye izin veremem!" dediyse de sonunda Pire'yi tutup Profesör'ün elinin üzerine koymuş.

Profesör, "Halatları çözün! Balon şimdi yükselecek!" diye bağırmış.

Profesör 'balon' demiş, ama o kargaşada herkes 'top' dediğini sanmış.

Balon gittikçe yükselerek bulutların üzerinden uçup gitmiş.

Küçük Prenses, annesi, babası, bütün ülke halkı durup beklemeye başlamışlar. Daha da bekliyorlar! İnanmıyorsanız, kalkıp gidin o vahşilerin ülkesine. Oradaki bütün çocukların Pire ile Profesör'den söz ettiklerini, top soğuyunca geri geleceklerine inandıklarını göreceksiniz. Ama Pire ile Profesör geri gelmeyecekler; onlar şimdi burada, bizim yanımızda. Artık kendi ülkelerinde yaşıyorlar. Yine tren yolculukları yapıyorlar; ama dördüncü mevkide değil, birinci mevkide! Kazançları yerinde; kocaman bir balonları da var; var da o balonu nerede, nasıl elde ettiklerini soran yok! Pire ile Profesör varlıklı, saygın birer kişi oldular artık.

Şans Bir İğnenin İçinde Olabilir

Bu kez şans üstüne bir öykü anlatayım size. Hepimiz şansı tanırız. Kimimiz yıllar boyunca her gün, kimimiz her yıl belli bir mevsimin belli bir gününde karşılaşırız onunla. Ama ömründe yalnızca bir kez şansla karşılaşan insanlar da vardır. Ne olursa olsun, şansla karşılaşmamış olanımız yoktur.

Söylemeye ne gerek? Herkes bilir ki, çocuklar Tanrı vergisidirler. Kimi çocuk sarayda doğar, kimi zengin evinde; kimi de soğuk rüzgârların estiği tarlada. Ama herkesin bilmediği bir şey var ki, o da çocuğu veren Tanrı'nın, çocukla birlikte şans dediğimiz bir armağanı da verdiğidir. Ama o armağan herkesin gözü önünde, çocuğun yanı başına konulmuş değildir; dünyada hiç umulmadık bir yere konulmuştur; işin en iyi yanı da insanın beklemediği bir anda karşısına çıkıvermesidir. O armağan, örneğin bir elmanın içinde olabilir. Newton adındaki bir bilgin için öyle olmuş, elma başına düşünce Newton, Tanrı'nın armağanını bulmuştu. Newton'un öyküsünü bilmiyorsanız, bir bilene sorun, anlatıversin. Benim size anlatmak istediğim başka bir öykü var: O öykü bir armut üstüne!

Bir zamanlar yoksulluk içinde doğmuş, yoksulluk içinde büyümüş, yoksulluk içinde evlenmiş bir adam vardı. Uğraşı tornacılıktı. İşliğinde yaptığı şemsiye sapları, şemsiye halkalarıyla günlük geçimini ancak sağlayabiliyordu. "Benim hiç şansım yok!" diye de durmadan yakınırdı. Bu şimdi size anlattığım, uydurma değil, gerçek bir öykü. O adamın oturduğu yerin, ülkenin adını da söyleyebilirim, ama bunlar hiç de önemli değil!

Adamın bahçesinin çevresinde görülmemiş bollukta kırmızı renkli ekşi üvezler yetişiyordu. Bahçede bir armut ağacı vardı; ama tek bir armut bile vermiyordu o ağaç! Tanrı o adamın şansını işte o armut ağacının göze görünmeyen meyvelerine gizlemişti.

Bir gece korkunç bir fırtına çıktı. Sonradan gazetelerin yazdığına göre fırtına koskocaman posta arabasını yoldan havaya kaldırıp bir paçavra gibi öte yana fırlatmıştı. Armut ağacından kırılan büyük bir dal da o fırtınada kırılmış olabilir.

Adam işte o dalı işliğine getirip, şaka olsun diye ondan ilkin kocaman bir armut, sonra irice bir armut, daha sonra da küçük küçük armutlar yaptı.

Sonunda, "Nasıl olsa, bu ağacın eninde sonunda armut vermesi gerekiyordu!" deyip işliğinde yaptığı armutları, oynasınlar diye çocuklara dağıttı.

Yağışı bol bir ülkede, yaşamın gereksinimlerinden biri de şemsiyedir. Adamın evinde, ev halkının ortak olarak kullanabileceği bir tek şemsiye vardı. O şemsiye de şiddetli bir rüzgârda tersine dönüyordu. Üstelik iki üç kez kırılmış, ama adam onu hemen onarmıştı. Yine de en can sıkıcı şey, şemsiyeyi kapalı tutan düğmenin sık sık kendiliğinden yerinden fırlayıp düşmesi ya da takılı olduğu halkanın ikiye ayrılmasıydı. Bir gün düğme yine yerinden fırlayıp düşünce, adam onu ararken, ağaç dalın-

dan yapıp, oynasınlar diye çocuklara verdiği en küçük armutlardan birini buldu.

Kendi kendine, "Düğme öyle bulunacak gibi değil!" dedi. "Ama bu küçük armut da aynı işi görebilir!" Sonra armudu oyarak bir delik açıp, o delikten bir iplik geçirdi. O zaman küçük armut, kırılmış olan halkaya bir güzel uydu. Hiç kuşkusuz, armut o güne dek şemsiyeye takılan en uygun tokaydı.

Ertesi yıl adam, yaptığı şemsiye saplarını her yıl olduğu gibi başkente yolladı; onlarla birlikte, denesinler diye yarım halkalara yerleştirilmiş tahta armutlar da gönderdi. Sonunda adamın buluşu ta Amerika'ya ulaştı. Çok geçmeden, Amerika'daki satıcılar tahta armutların düğmelerden daha dayanıklı olduğunu saptadılar. Artık küçük bir tahta armut aracılığıyla kapanan şemsiyelerden başka tür şemsiye istemiyorlardı.

Adamın işleri birden açılmıştı! Şemsiyeler için binlerce tahta armut yapılması gerekiyordu. Adam kolları sıvadı. Artık durmadan çalışıyordu. Bütün armut ağacı tahta armut yapımında kullanıldı! Adama oluk gibi para akıyordu.

Adam herkese, "Meğer benim şansım bu armut ağacındaymış!" demekteydi. Çok geçmeden, büyük bir işlik satın aldı, yanında kalfalar, çıraklar çalıştırmaya başladı. Neşesi hep yerindeydi. Her fırsatta, "Şans bir iğnenin içinde olabilir!" diyordu.

Bu öyküyü size anlatan ben de öyle diyorum.

Halk arasında bir söz vardır; der ki: "Beyaz bir iğneyi ağzına koy, o zaman görünmez olursun!" Ama o iğnenin Tanrı'nın armağanı türünden bir iğne olması gerekir. Bu öyküdeki adamın şıkır şıkır para getiren Tanrı armağanını bulduğu gibi, ben de o iğneyi buldum. Ama benim Tanrı armağanım hepsinin en iyisi, çünkü onun hem çocukların, hem ana babaların gözlerinde pırıldaması, dil-

lerinden dökülmesi az şey mi? Siz öykülerimi, masallarımı okuyorsunuz, ben yanı başınızda duruyorum, ama beni görmüyorsunuz, çünkü o beyaz iğne ağzımın içinde. Bu anlattığım öykünün hoşunuza gittiğini görürsem, kesinlikle diyeceğim ki: Şans bir iğnenin içinde olabilir!

Bezelye Kabuğunun İçindeki Beş Bezelye Tanesi

Bir bezelye kabuğunun içinde beş tane bezelye varmış. Bezelye kabuğu da, bezelyeler de yeşilmiş; bu yüzden bütün dünyayı yeşil sanıyorlarmış. Bu sanıda da haklıymışlar. Hem bezelyeler, hem kabuk daha büyüme çağındaymış. Bezelyeler kendilerini içinde bulundukları kabuğa uyarlamışlar, bir dizi halinde yan yana oturuyorlarmış. Dışarıda parlayan güneş kabuğu ısıtıyor, yağmur da saydam kılıyormuş. Gündüzleri her yer hem ılık, hem aydınlık, geceleri ise karanlıkmış. Sözün kısası, her şey olması gerektiği gibiymiş. Bezelyeler günden güne irileşiyorlar, gittikçe daha derin düşüncelere dalıyorlarmış. Çünkü boş duracak değiller ya, bir şeyle uğraşmaları gerekliymiş!

Bezelyelerin her biri, "Ben hep burada mı oturacağım!" diyormuş. "İnşallah, oturmaktan kaskatı kesilmem! Dışarıda benim için bir şeyler olduğunu seziyorum."

Aradan haftalar geçmiş. Bezelyeler de kabuk da sararmış. "Bütün dünya sararıyor!" demiş bezelyeler. Bunu demekte de haklıymışlar.

Sonra birden kabuğun sarsıldığını duyumsamışlar. Kabuk bir insan eliyle koparılıp içi bezelye dolu başka kabuk-

ların da bulunduğu bir ceket cebine konmuş. Bezelyeler, "Yakında kabuk açılacak!" deyip beklemeye başlamışlar.

En küçükleri, "Bakalım o zaman hangimiz en uzağa gidecek? Yakında göreceğiz!" demiş.

Aralarındaki en iri bezelye, "Ne olacaksa olacak!" diye yanıtlamış.

O anda bezelye kabuğu çıtırdayarak yarılıvermiş; beş bezelye tanesi dışarıya yuvarlanmış. Ortalık günlük güneşlikmiş. Bezelyeler şimdi küçük bir oğlanın avucundaymışlar. Onları avucunun içinde sıkıca tutan oğlan, "Bu bezelyeler tam da benim sapanım için!" diyerek bir tanesini sapana yerleştirip atmış.

"İşte kabuğun dışındaki dünyada uçuyorum! Hadi tutun bakalım beni, tutabilirseniz!" diye haykırarak uçan bezelye az sonra gözden kaybolmuş.

"Ben," demiş ikinci bezelye, "ben doğruca güneşe uçacağım. Bu sapan gerçek bir bezelye kabuğuna benziyor. Tam bana göre!" Sonra o da sapandan fırlatılmış, uçup gitmiş.

Ondan sonraki iki bezelye tanesi, "Gittiğimiz yerde uyuruz," demişler. "Ama ilkin biraz yuvarlanalım!" Bunun üzerine sapana girmeden önce yerde yuvarlanmışlar. Sonunda sapana girdiklerinde, "En uzağa biz gideceğiz!" demişler.

"Ne olacaksa olsun!" demiş sonuncu bezelye tanesi. Sonra o da havaya fırlatılmış; bir tavan arası penceresinin altındaki çürümüş tahtaya doğru uçup oradaki bir çatlaktan içeri girmiş; içerideki yumuşak topraktan biten yosunların arasına saplanmış. Çatlağın içinde bir tutuklu gibiymiş. Ama herkes onu unutmuşsa da Ulu Tanrı unutmamış!

Tavan arasında yoksul bir kadın otururmuş. Gündüzleri başkalarının sobalarını temizler, odunlarını keser, buna benzer ağır işler yaparmış, çünkü hem gücü yerindeymiş, hem de çok çalışkan bir insanmış, ama ne yapsa yok-

sulluktan kurtulamıyormuş. Kadının yarı yetişkin biricik kızı bir yıldır tavan arasında hasta yatmaktaymış. Bütün gücünü yitirmiş olan yatalak kızcağız ne iyileşecek, ne ölecek gibiymiş.

Anası, "Sonunda o da kız kardeşinin yanma gidecek," dermiş. "Benim iki çocuğum vardı. İkisini birden doyurmak hiç de kolay olmuyordu. Ulu Tanrım birini yanma alarak beni hafifletti. İkincisini bana bıraktığı için seviniyordum, ama sanırım, uzun zaman ayrı kalmayacaklar. Bu kızım da yakında cennet yolcusu!"

Anası böyle düşünüyor olsa da hasta kız ölmemiş. Kadın işe gittiğinde yatağında sessiz sessiz yatar, sabredermiş. Bir ilkyaz sabahı anası işe gitmek için hazırlanırken, pırıl pırıl güneş ışığı pencereden içeriye vurmuş. Küçük kız pencerenin alt camını göstererek, "Oradan içeriye bakan şu yeşil şey ne acaba? Üstelik rüzgârda kımıldıyor!" diye sormuş.

Anası gidip pencereyi aralayınca, "Aa!" demiş. "Filizlenen küçük bir bezelye tanesiymiş bu! Bu çatlağın içine nasıl girmiş acaba? İşte sana küçücük bir bahçe. Yattığın yerden doya doya seyret!"

Hasta kızın yatağı pencereye yaklaştırılmış; böylece anası işteyken kız, yeşil yeşil filizlenen bezelyeyi seyredebilecekmiş.

O akşam kadın eve geldiğinde küçük kız, "Ana, galiba iyileşeceğim!" demiş. "Güneş bugün beni öyle güzel ısıttı ki! Bak, şu küçük bezelye de biraz daha gelişti. Ben de güçlenip ayağa kalkabileceğim galiba!"

"İnşallah kızım!" demiş anası. Ama kızın iyileşeceğini hiç sanmıyormuş. Yine de çocuğa yaşama sevinci verdiği için, yeşil filizi rüzgârda kırılmasın diye küçücük bir çubukla desteklemiş. Bir parça ipliğin bir ucunu çubuğa, öbür ucunu da pencerenin kenarına bağlamış ki, bezelye

filizi boy attıkça dolanabileceği bir şey olsun. Bezelye filizi gerçekten de boy atmış, her geçen gün biraz daha gelişmiş.

Bir sabah, "Bak sen şu işe!" demiş kadın. "Bezelye çiçek açıyor!" O günden sonra onun da içine hasta kızın iyileşeceği umudu ve inancı yerleşmiş. Son günlerde çocuğun eskisine göre çok daha neşeli konuştuğunu, kendi çabasıyla yatakta doğrulup oturduğunu, bir tek bitkinin yetiştiği küçücük bahçesine gözleri pırıldayarak baktığını unutamıyormuş. Bir hafta sonra hasta kız yatağında ilk kez bir saatten uzun bir süre oturmuş. Pencere açıkmış, pencerenin önünde pembe renkli bir bezelye çiçeği varmış artık! Küçük kız başını uzatıp çiçeğin incecik yapraklarını yavaşça öpmüş. O gün bir bayram günüymüş sanki!

Anası büyük bir mutlulukla, "Seni de, beni de sevindirsin, bize umut versin diye Ulu Tanrı bu bitkiyi kendisi buraya dikti, gelişmeye bıraktı yavrum!" demiş. Bunu söylerken de çiçeğe bakarak bir iyilik meleğine gülümser gibi gülümsüyormuş.

Ya öteki bezelyelere ne olmuş dersiniz? Hani şu, kabuğun dışındaki dünyada uçarken,"Tutun bakalım beni, tutabilirseniz!" diyeni vardı ya, işte o bezelye bir saçağa düşüp oradaki bir güvercine yem olmuş; kendisini balığın karnındaki Yunus Peygamber gibi, güvercinin kursağında buluvermiş. Öteki iki haylaz bezelye de öyle. Onlar da güvercinlere yem olmuşlar. İşte buna, somut bir yararı olmak denir! Güneşe uçmak isteyen dördüncü bezelye ise çatıdaki oluğun içine düşmüş; günlerce, haftalarca kirli suyun içinde kalarak şiştikçe şişmiş.

"Aman ne güzel şişmanlıyorum!" diyormuş. "Sonunda çatlayacağım. Başka hiçbir bezelye benim bu başardığımı başaramamıştır. O kabuğun içindeki beş bezelyeden en ilginci benim!"

Oluk da bezelyeye hak veriyormuş.

Artık iyileşmiş olan hasta kız tavan arası penceresinin önüne gelmiş, dışarıya bakmaya başlamış. Gözleri pırıl pırılmış; yüzünden sağlık fışkırıyormuş. Bir ara bezelye çiçeğine doğru eğilmiş; biçimli ellerini birleştirip Tanrı'ya şükretmiş.

Oluk bir kez daha, "Ben kendi bezelyemi destekliyorum!" demiş.

Gölge

Sıcak ülkelerde güneş gerçekten yakıcıdır! İnsanın teni çikolata rengine keser; en sıcak ülkelerde ise zenciye döner insan. Günlerden bir gün, işte o en sıcak ülkelerden birine soğuk ülkelerden bir bilgin gelmiş; orada da geldiği ülkelerde olduğu gibi gezip dolaşabileceğini sanıyormuş, ama çok geçmeden bu alışkanlığını bırakması gerekmiş. O da bütün sağduyulu insanlar gibi içeride oturmak zorunda kalmış; kapılar, pencereler bütün gün kapalı tutuluyormuş; evlerin uykuya daldığını ya da içeride kimse olmadığını sanırmış insan. Bilgin'in oturduğu, yüksek evler arasındaki dar sokak sabahtan akşama dek güneş görüyormuş. Dayanılır gibi değilmiş doğrusu! Soğuk ülkelerden gelmiş, akıllı bir genç adam olan Bilgin'e öyle geliyormuş ki, sanki kor dolu bir sobanın içinde oturmaktadır. Sıcaklık etkisini göstermiş, Bilgin iyice zayıflamış; gölgesi bile büzülüp eskisine göre çok küçülmüş, o da güneşin etkisinden kurtulamamış. Bilgin ile gölgesi ancak akşamları, güneş battıktan sonra canlanıyorlarmış.

O zaman onları gözlemek çok eğlenceliymiş. Mumlar yakılıp da oturma odasına getirilir getirilmez, Gölge du-

varda uzuyor, tavana bile yayılıyormuş, çünkü gücüne yeniden kavuşması için, uzayıp yayılması gerekliymiş. Bilgin ise gerinmek için balkona çıkıyormuş; bulutsuz, ipek gibi gökyüzünde yıldızların ortaya çıktığını görmek, onun için yeniden doğmak gibiymiş. Sokaktaki bütün evlerin balkonlarında –ki sıcak ülkelerde her pencerenin önünde bir balkon vardır –insanlar varmış, çünkü teni çikolata renginde bile olsa, her insan açık havaya gereksinim duyar! Yer, gök akşamları işte böyle canlanıveriyormuş. Kunduracılar, terziler, herkes sokağa dökülüyor; masalar, iskemleler dışarıya taşınıp mumlar yakılıyormuş; gerçekten de her akşam sokakta binden çok mum yanmaktaymış. Kimileri konuşuyor, kimileri şarkı söylüyor, kimileri de geziniyormuş. Sokaktan geçen arabaların, eşeklerin çıngır çıngır eden çıngırakları varmış; ölüler ilahiler okunarak gömülüyor, sokak çocukları fişekler atıyor, kilise çanları çalıyormuş. Gerçek bir canlılık varmış sokakta akşamları! Yalnızca yabancı Bilgin'in kaldığı evin tam karşısındaki ev sessizmiş, ama orada oturan birinin olduğu da belliymiş, çünkü çiçekler varmış balkonda. Yakıcı güneşe karşın, çok bakımlıymış o çiçekler; birisi onları sulamasa, bu durumda olmaları olanaksızmış. Üstelik evin balkon kapısı akşamları açık duruyormuş, ama ev, hiç değilse balkonun ardındaki oda karanlıkmış; içeriden bir ezgi duyuluyormuş. Yabancı Bilgin'e sorarsanız, eşi benzeri olmayan bir ezgiymiş bu; ama ona öyle gelmiş olabilir, çünkü Bilgin güneş ortada yokken sıcak ülkelerdeki her şeyi eşsiz bulmaktaymış. Bilgin'in ev sahibi, karşı evde kimin oturduğunu bilmediğini, oradan duyulan ezgiyi de pek bunaltıcı bulduğunu söylemiş; "Sanki birisi oturmuş, hep aynı parçayı çalıyor; sonunda çıkaracağım diye düşünüyor belki, ama bir türlü çıkaramıyor," demiş.

Yabancı Bilgin bir gece birdenbire uyanmış. Yatarken balkon kapısını açık bırakıyormuş. O sırada rüzgâr kapının perdesini aralamış. Karşı komşunun balkonundan göz kamaştırıcı bir ışık gelmekteymiş; balkondaki çiçekler en göz alıcı renklerdeki alevler gibi parıl parıl parıldıyorlarmış. Çiçeklerin arasında fidan boylu, güzel mi güzel bir genç kız duruyormuş; sanki o da ışık saçmaktaymış. Bilgin şaşkınlıktan gözlerini iyice açtığı için bütün uykusu dağılıvermiş; fırlayıp yataktan kalkmış, yavaşça balkon kapısının yanına gelmiş. Ama perdenin aralığından baktığında, ne genç kız oradaymış artık, ne de o göz kamaştırıcı ışık! Çiçekler de artık parıldamıyor, ama her zamanki güzellikleriyle oldukları yerde öylece duruyorlarmış. Karşı komşunun balkon kapısı aralıkmış, içeriden yumuşak, güzel bir ezgi duyuluyormuş; o ezgiyle tatlı düşüncelere dalabilirmiş insan. Bütün bunlar bir büyücünün işine benziyormuş, ama kimmiş acaba o karşıki evde oturan? O evin girişi neredeymiş? Evin yer katında birbirine bitişik dükkânlar varmış, ama o dükkânlardan üst kata çıkma olanağı yokmuş.

Bir akşam yabancı Bilgin balkonunda oturuyormuş; odasında ışık yanmaktaymış; bu durumda gölgesi doğal olarak karşı komşunun duvarına vurmuş. Gölge karşı balkondaki çiçeklerin arasında oturuyor gibiymiş; Bilgin kıpırdadıkça, Gölge de kıpırdıyormuş. Gölgeler öyledir işte!

Bilgin kendi kendine, "Görünüşe bakılırsa, karşıdaki komşunun evinde galiba gölgemden başka kimse yok!" demiş. "Baksana, ne kadar da rahat oturuyor çiçeklerin arasında! Ne hoş bir görünüşü var! Balkonun kapısı da aralık. Keşke içeriye girip ortalığı şöyle bir kolaçan edecek kadar akıllı olsa; sonra gelip gördüklerini bana anlatır, hiç değilse bir işe yaradığını gösterirdi!" Bilgin bunu elbette şaka olsun diye söylemiş. Sonra da, "Hadi, buyur

gir içeriye! Ne dersin, dediğimi gerçekten yapacak mısın?" deyip başıyla işaret edince, Gölge de başıyla onaylamış. Bilgin, "Git öyleyse, ama orada kalma!" demiş. Sonra oturduğu yerden ayağa kalkınca, Gölge de komşunun balkonunda ayağa kalkmış. Bilgin içeriye girmek için dönmüş, Gölge de dönmüş. Dışarıdan bir bakan olsa, Bilgin odasına girip perdeyi kapatır kapatmaz, Gölge'nin yarı açık balkon kapısından karşı komşunun evine girdiğini açıkça görecekmiş.

Ertesi sabah Bilgin bir yandan kahvesini içerken, bir yandan da gazeteleri okumak için balkona, güneşe çıkınca, "O da ne?" demiş. "Gölgem ortalıktan kaybolmuş! Demek dün akşam gerçekten komşunun evine girip orada kaldı, geri gelmedi! Doğrusu çok canım sıkıldı bu işe!"

Bilgin bu olaya gerçekten kızmış. Gölgesinin ortalıktan kaybolması değilmiş ama kızmasının bütün nedeni. Soğuk ülkelerde herkesin bildiği bir öykü varmış; gölgesi olmayan bir adam üzerineymiş o öykü! Bilgin ülkesine döndüğünde şu başına geleni, gölgesini yitirdiğini anlatırsa, herkes buna öyküdeki adama bir öykünme, bir özenti diyecekmiş; ama o kendisi için böyle demelerini istemiyormuş, bu yüzden hiç kimseye bu konuda bir şey söylememeye karar vermiş. Çok akıllıca bir kararmış bu!

Akşam olunca Bilgin yine balkona çıkmış; odasından gelen ışığın arkadan vurmasına da özen göstermiş, çünkü biliyormuş ki, bir gölge, sahibinin araya girip onu ışıktan korumasını ister. Ama Gölge'yi bir türlü kandırıp ortaya çıkaramamış. Eğilmiş, bükülmüş, doğrulup ayak parmakları üzerinde yükselmiş; ama ne yaptıysa boşa gitmiş, Gölge gelmemiş. "Gel hadi! Gel artık!" demiş, bunun da yararı olmamış.

Doğrusu pek can sıkıcı bir durummuş, ama sıcak ülkelerde her şey çok hızlı büyür. Sekiz günlük bir sürenin sonunda Bilgin büyük bir sevinçle görmüş ki, güneşe çık-

tığında bacaklarından dışarı doğru yeni bir gölge boy atıyor –demek ki başını alıp giden eski Gölge'nin kökü kurumamış! Üç hafta sonra, onu utandırmayacak büyüklükte bir gölgesi varmış artık. Kuzey ülkelerine geri dönmek için yola çıktığında da yeni gölgesi büyüyüp gelişmesini sürdürmüş; sonunda öyle büyük, öyle uzun bir gölge olmuş ki, bunun yarısı bile yetermiş.

Bilgin yurduna dönünce, dünyada nelerin doğru, nelerin iyi, nelerin güzel olduğu üzerine kitaplar yazmış. Böylece günler günleri, yıllar yılları kovalamış.

Bir akşam odasında oturuyorken kapının hafifçe vurulduğunu duymuş.

"Buyurun, girin!" diye seslenmiş, ama gelen olmamış. Bunun üzerine yerinden kalkmış, gidip kapıyı açmış. Kapının önünde cılız mı cılız bir adamın durduğunu görünce bir tuhaf olmuş. Ama adamın üstündeki şık giysilerden seçkin bir kişi olduğu belliymiş.

Bilgin, "Kim olduğunuzu sorabilir miyim acaba? Sizinle tanışmak benim için bir onurdur!" demiş.

Şık giyimli adam, "Beni tanıyamayacağınızı biliyordum!" diye yanıtlamış. "Ben artık etten, kemikten bir varlık oldum. Beni bu durumda göreceğinizi hiç düşünmemişsinizdir. Daha tanımadınız mı? Ben sizin eski gölgenizim! Bir gün geri geleceğim hiç aklınızdan geçmezdi, değil mi? Sizden ayrıldıktan sonra işlerim çok iyi gitti; her bakımdan zenginleştim. Şimdi istersem, kölelikten kurtulmanın bedelini ödeyebilirim artık!"

Sonra cep saatinin kösteğine iliştirilmiş takıları şıngırdatmış, elini boynundaki kalın altın zincirin üstüne bastırmış, parmaklarında pırıl pırıl elmas yüzükler varmış!

Bilgin, "Yoksa düş mü görüyorum?" diye mırıldanmış. "Bütün bunların anlamı ne?"

"Anlamı öyle sıradan bir şey değil!" demiş Gölge. "Ama siz de sıradan bir insan değilsiniz. Biliyorsunuz,

ben çocukluğumdan beri sizi adım adım izledim; sonunda siz de gördünüz ki, artık tek başıma kendimi yönetecek olgunluğa ermişim, o zaman sizden ayrıldım. Şimdi çok iyi koşullarda yaşıyorum, ama birden bir özlem sardı içimi. Siz ölmeden bir kez daha görüşelim dedim! Ayrıca bu yerleri de göresim geldi; insan yurdunu unutamıyor; yurt sevgisi öyle geçici bir sevgi değil! Biliyorum, yeni bir gölgeniz var şimdi; size ya da ona bir borcum varsa, söyleyin o borcu ödeyeyim!"

Bilgin kendini toparlayarak, "Vay! Gerçekten sen misin?" diye haykırmış. "Bak sen şu işe! Eski gölgemin bir gün insan kılığında karşıma çıkacağı aklımdan geçer miydi hiç!"

"Söyleyin borcum ne?" demiş Gölge. "Çünkü hiç kimseye bir borcum kalmasını istemem!"

Bilgin, "O nasıl söz!" diye karşı çıkmış. "Bana hiçbir borcun yok! İstediğin kadar özgür olabilirsin! Senin mutluluğun beni de anlatamayacağım kadar mutlu eder! İçeriye buyur, eski dostum! Şöyle rahat rahat otur da başından geçenleri, o sıcak ülkedeki karşı komşumuzun evinde gördüklerini anlat bana!"

Gölge, "Olur, anlatayım!" diyerek içeriye girip oturmuş. "Ama benim eskiden sizin gölgeniz olduğumu bu kentte hiç kimseye söylemeyeceğinize söz verin! Çünkü yakında evlenmeyi düşünüyorum; bir aileyi kolayca geçindirebilecek durumdayım."

"Sen hiç merak etme!" demiş Bilgin. "Kim olduğunu ben kimseye söylemem! Uzat elini, söz veriyorum. Erkek sözü!"

"Her söz bir gölgedir!" demiş Gölge, çünkü öyle demesi gerekiyormuş.

Özellikle belirteyim ki, Gölge'nin bir insana tıpatıp benzerliği hemen göze çarpıyormuş. Üstündeki kara giysi en iyi kumaştanmış; ayağında cilalı çizmeler, başında

körüklü bir şapka varmış –saatinin kösteğine iliştirilmiş takılardan, boynundaki altın zincirden, parmaklarındaki elmas yüzüklerden daha önce söz etmiştik. Hiç şüphe yok ki, olağanüstü şık giyimliymiş. Onu gerçek bir insanmış gibi gösteren de aslında buymuş!

Gölge, "Dinleyin şimdi," diyerek cilalı çizmeleriyle, gücü yettiğince sert bir biçimde, Bilgin'in ayaklarının önünde bir fino köpeği gibi yatmakta olan yeni gölgesinin koluna basmış.

Bu davranışının nedeni belki kendisini çok büyük görmesiymiş, belki de yeni gölgenin çekip gitmesini önlemek isteğiymiş. Ama Bilgin'in yeni gölgesi, söylenenleri duyabilmek için hiç kıpırdamadan olduğu yerde yatmaktaymış, çünkü nasıl ayrılıp bir başına buyruk olunur, bilmek istiyormuş.

Gölge, "O karşımızdaki evde kim yaşıyordu biliyor musunuz?" demiş. "Düşünebileceğiniz en güzel varlık, yani Şiir yaşıyordu o evde! Ben tam üç hafta orada kaldım, ama üç hafta değil, üç bin yıl orada kalmış gibiyim. Bu süre içinde de o güne kadar yazılmış olan her şeyi okudum. Yemin ederim ki, abartmıyorum. Her şeyi gördüm, her şeyi biliyorum!"

Bilgin, "Şiir mi dedin!" diye bağırmış. "Bilirim ben onu. O, büyük kentlerde insanların arasına pek karışmaz; tek başına yaşar. Ben de bir kez, o da kısa bir an için onu görmüştüm, ama o sırada gözlerimden uyku akıyordu! O, balkonda ayakta durmuştu. Kuzey ülkelerinin ışığı gibi pırıl pırıldı! Anlat, anlat! Sen de o balkondaydın, sonra balkon kapısından içeri girdin...!"

Gölge, "Evet, balkondan bekleme odasına benzer bir odaya girdim," demiş. "Sizin karşıdan gördüğünüz oda, işte o bekleme odasıydı. İçeride hiç ışık yoktu, bir tür alacakaranlık vardı. Ama önümde uzanan koridordaki bir dizi kapıdan bir tanesi açıktı, orada ışık yanıyordu.

Öyle keskindi ki o ışık, içerideki genç kıza yaklaşsam, beni kör edebilir, belki de öldürebilirdi. Ama ben soğukkanlı davrandım, ivecenlik etmedim. Bu gibi durumlarda öyle davranmak gerekir!"

Bilgin, "Ya sonra? Sonra neler gördün?" diye sormuş.

"Her şeyi gördüm," demiş Gölge. "Size hepsini anlatacağım! Büyüklenme diye anlamayın, ama özgür bir insan olduğumu, ayrıca bulunduğum konumu, küçümsenemeyecek servetimi göz önüne alarak, bana 'sen' değil, 'siz' demenizi isteyeceğim!"

"Özür dilerim, bağışlayın!" demiş Bilgin. "Size 'sen' demem eski bir alışkanlık. Alışkanlıkları değiştirmek de pek güç oluyor! Ama haklısınız! Bir daha size 'sen' demeyeceğim. Şimdi anlatın bakalım gördüklerinizi!"

Gölge yine, "Her şeyi gördüm!" demiş. "Her şeyi biliyorum!"

Bilgin, "İçteki oda nasıldı?" diye sormuş. "Serin bir orman gibi miydi içerisi? Kutsal bir kilise gibi mi? Yoksa bir dağın tepesinden bakıldığında yıldızlı gökyüzünün gözüktüğü gibi mi?"

"Her şey oradaydı," demiş Gölge. "Ama dedim ya, o odanın iyice içine girmedim, bekleme odasında alacakaranlıkta durdum, yine de oradan da her şeyi görebiliyordum. Evet, her şeyi biliyorum! Şiir Sarayı'nın bekleme odasına girebilmiş bir kişiyim ben!"

"Peki, ama anlatın artık neler gördünüz! Antik çağların tanrıları orada mıydı? Eski bahadırlar savaşıyorlar mıydı? Oynayan, düşlerini anlatan sevimli çocuklar var mıydı?"

"Oradaydım, dedim ya size. Görülecek her şeyi gördüğüme inanabilirsiniz! Siz oraya gelseydiniz, insana dönüşmüş olmayacaktınız; ama ben orada insanlaştım, insan oldum! Aynı zamanda bendeki doğuştan özün ne olduğunu, Şiir ile olan aile bağımı öğrendim. Sizin yanınız-

dayken bunu hiç düşünmemiştim, ama siz de biliyorsunuz ya, güneş doğar ya da batarken hep şaşılacak derecede büyürdüm; ay ışığında neredeyse sizden daha belirgin olurdum; ne var ki, o günlerde özümün, gerçek doğamın ne olduğunu bilmezdim; bunu o bekleme odasında öğrendim! İnsanlaştım; o odadan olgunlaşmış olarak çıktım! Ama siz artık orada, o sıcak ülkede değildiniz. Ben ise, insan olarak, o günkü kılığımdan utanıyordum. Ne çizmelerim vardı, ne giysilerim; kişiyi tanınır kılan bütün o insan cilasından yoksundum. Onun için saklandım –evet, saklandım! Bu sırrımı size açıkça söylüyorum, çünkü sanırım, yazacağınız kitaplarda bunu anmazsınız. Gizlendiğim yer pastacı kadının eteğiydi, ama kadın, eteğinin altında ne büyük bir değeri gizlediğinin farkında bile değildi. Ancak akşamları dışarı çıkıyordum. Ay ışığında sokaklarda dolaşıp duvarların üzerinde uzadıkça uzuyordum; o zaman insanın sırtı nasıl da tatlı tatlı kaşınıyor bilemezsiniz. Duvarlarda bir aşağı bir yukarı koşarak en yüksekteki pencerelerden odalara, salonlara, çatı katlarının içine bakıyordum. Gördüklerim hiç kimsenin görmediği, hiç kimsenin görmemesi gereken şeylerdi! Sözün kısası. değersiz, alçak bir dünyada yaşıyoruz! İnsana değerli bir varlık gözüyle bakılıyor olmasa, insan olmak istemezdim! Erkeklerin, kadınların, ana babaların, sözüm ona o sevimli, eşi benzeri bulunmaz çocukların arasında en inanılmaz şeylerin geçtiğine tanık oldum! Hiç kimsenin bilmediği, ama herkesin bilmekten mutluluk duyacağı şeyleri –yani komşusunda olup biten kötü şeyleri– gördüm. Bir gazete çıkarsaydım, kim bilir ne büyük bir ilgiyle okunurdu! Ama ben ilgili kişilerin doğrudan kendilerine yazıyordum. Bunun sonucu olarak, her gittiğim kenti bir korku dalgası kaplıyordu. Benden o kadar korkuyorlardı ki, olağanüstü bir sevgi gösteriyorlardı. Profesörler beni profesör yaptılar; terziler bana ye-

ni giysiler diktiler; darphane müdürü benim için para bastırdı; kadınlar çok yakışıklı olduğumu söylediler! Böylece bugünkü durumuma geldim. Ama şimdi gitmek zorundayım; hoşça kalın! Size kartımı vereyim. Ben güneşli bir bölgede oturuyorum; ancak hava yağmurluysa dışarıya çıkmıyorum!" demiş Gölge.

Sonra da başını hafifçe eğerek Bilgin'i selamlayıp gitmiş.

Bilgin, "Tuhaf! Doğrusu çok tuhaf!" demiş kendi kendine.

Aradan günler, yıllar geçmiş; sonunda Gölge yine gelmiş.

"Ne var ne yok?" diye sormuş Bilgin'e. "Neler yapıyorsunuz bakalım?"

"Ne olsun?" demiş Bilgin. "Dünyadaki doğru, iyi, güzel olan şeyler üzerine bir kitap yazıyorum; ne var ki, hiç kimse bu konulara ilgi göstermiyor; bu da pek dokunuyor bana; ne yapacağımı bilmez bir durumdayım!"

"Benim böyle üzüntülerim yok!" demiş Gölge. "Gittikçe şişmanlıyorum –insan aklını başına toplayıp şişmanlamaya bakmalı! Siz dünyayı anlamıyorsunuz, baksanıza hastalanmışsınız! Yolculuklara çıkın! Ben önümüzdeki yaz bir yolculuk yapacağım, siz de gelmek ister misiniz? Gölgem olarak bana yol arkadaşlığı yaparsınız! Sizinle olmak beni çok sevindirecek, yol giderlerinizi karşılamak benden!"

"Bu çok ağır bir öneri," demiş Bilgin.

Gölge, "Onu nasıl algıladığınıza bakar!" diye yanıtlamış. "Böyle bir yolculuğun size çok yararı olacaktır! Gölgem olmayı kabul ederseniz, bütün giderlerinizi ben karşılarım!"

Bilgin, "Bu kadarı da artık pek fazla!" demiş.

"Ne yapalım ki, dünya böyle! Böyle olmayı da sürdürecek!" demiş Gölge. Sözünü bitirir bitirmez de çekip gitmiş.

Bilgin'in durumu hiç iyi değilmiş; acılar, üzüntüler ardını bırakmıyormuş; başkalarına dünyadaki doğru, iyi, güzel şeylerden söz etmek, eşeğe hoşaf ikram etmek gibiymiş! Sonunda Bilgin iyice hastalanmış.

Herkes, "Ne olmuş size böyle? Tam bir gölgeye dönmüşsünüz!" diyorlarmış. Bu sözleri duydukça Bilgin'in tüyleri ürperiyor, onlara özel bir anlam yüklüyormuş.

Onu yoklamaya gelen Gölge, "İçmelere gitmelisiniz!" demiş. "Başka çareniz yok! Eski tanışıklığımızın hatırı için, sizi ben oraya götüreceğim. Bütün giderleri ben çekerim, siz de benimle konuşur, yolculuğun eğlenceli geçmesini sağlarsınız! Aslında ben de içmelere gitmeyi düşünüyordum. Sakalım, istediğim gibi gürleşmiyor; bu da bir hastalık! Bense gür bir sakalım olsun istiyorum. Hadi şimdi aklınızı başınıza toplayın da bu önerime hayır demeyin. Arkadaş olarak yolculuk edeceğiz!"

Bunun üzerine birlikte yolculuğa çıkmışlar.Gölge şimdi efendi, efendi ise gölgeymiş! Birlikte araba yolculukları yapmışlar; at sırtında dolaşmışlar; gezintilere çıkmışlar. Kimi zaman yan yana, kimi zaman da güneşin gökyüzünde bulunduğu yere göre biri önde, öteki arkada dolaşıyorlarmış. Gölge her zaman efendi konumunda olmayı beceriyormuş, ama Bilgin'in buna aldırdığı yokmuş, çünkü çok temiz yürekliymiş; üstelik yumuşak başlı, dost canlısı bir insanmış. Bir gün Gölge'ye demiş ki: "Çocukluğumuzdan beri birlikte büyüdük, şimdi de yol arkadaşıyız, artık birbirimize 'sen' desek, daha iyi, daha güven verici olmaz mı?"

Artık gerçek efendi durumunda olan Gölge, "Bakın çok doğru bir şey söylüyorsunuz," diye yanıtlamış. "Bunu çok iyi niyetli ve doğrudan bir biçimde söylediniz; ben de size karşı doğrudan ve iyi niyetli olacağım. Okumuş, bilgili bir kişi olarak bilirsiniz ki, doğa çok tuhaftır. Kimi insanlar zımpara kâğıdına dokunmaya dayana-

maz; bir çiviyi cama sürterseniz kimilerinin tüyleri diken diken olur; birisi bana 'sen' deyince, bende de işte buna benzer bir duygu uyanıyor; sizin yanınızda görev yaparken olduğu gibi, kendimi yerin dibine geçmiş duyumsuyorum; onun için bana 'sen' demenize izin veremem, ama madem öyle istiyorsunuz, ben size 'sen' derim. Böylelikle öneriniz hiç değilse yarı yarıya gerçekleşmiş olur!"

O günden sonra Gölge, eski efendisine 'sen' demeye başlamış.

Bilgin, "Ben ona 'siz' derken, onun bana 'sen' demesi yanlış bir şey," diye düşünüyormuş, ama buna katlanmak zorundaymış.

Sonunda içmelere gelmişler. İçmelerdeki pek çok yabancının arasında bir de genç, güzel bir kral kızı varmış. Kral Kızı'nın hastalığı, gözlerinin gereğinden fazla keskin olmasıymış. Çok rahatsız edici bir hastalıkmış bu!

Kral Kızı Gölge'nin oradakilerden farklı bir kişi olduğunu hemen anlamış: "Sakalını gürleştirmek için burada olduğunu söylüyorlar, ama ben gerçek nedenin ne olduğunu görüyorum. Bu adamın gölgesi yok!" diye geçirmiş içinden.

İyice merakı uyandığı için de çok geçmeden bu tuhaf yabancıyla gezinti yerinde konuşma fırsatı yaratmış. Kendisi Kral Kızı olduğuna göre, öyle ayrıntılı yol yordam izlemeye gereksinimi yokmuş; bu yüzden sözü dolaştırmadan, "Sizin hastalığınız gölgenizin olmaması!" demiş.

Gölge, "Prenses Hazretleri epeyce iyileşmiş olmalı," diye yanıtlamış. "Biliyorum ki, hastalığınız gözlerinizin fazla keskin olmasıydı; ama o hastalık geçmiş, iyileşmişsiniz. Benim benzeri az bulunur bir gölgem var! Hiç yanımdan ayrılmayan şu kişiyi görmüyor musunuz? Başkalarının gölgeleri sıradan birer gölge, ama ben sıradan şeyleri hiç sevmem. Soylular uşakları için genellikle ken-

di giydiklerinden daha güzel giysiler yaptırıyorlar; ben de gölgemin kendisini bir insanmış gibi donatmasına izin verdim. Görüyorsunuz ya, bir gölge edinmesine bile ses çıkarmadım. Bu bana çok pahalıya patladı, ama ben başkalarında olmayanın bende olmasını severim."

Kral Kızı kendi kendine, "Nasıl? Gerçekten de iyileştim galiba!" demiş. "Buradaki içmeler, şimdiye kadar bulunduğum içmelerin en iyisi! Günümüzde suların şaşırtıcı bir gücü var. Ama bir süre daha burada kalacağım. Asıl şimdi her şey eğlenceli olmaya başlıyor. Bu yabancıdan çok hoşlandım; inşallah sakalı hemen gürleşmez, o da burada kalır!"

O akşam büyük balo salonunda Kral Kızı Gölge ile dans etmiş. Gölge, kuş gibi hafif olan Kral Kızı'ndan daha da hafifmiş. Gölge gibi dans edenini daha önce hiç görmüşlüğü yokmuş Kral Kızı'nın. Gölge'ye hangi ülkeden geldiğini söyleyince, ondan, "O ülkeyi biliyorum; orada bulundum!" yanıtını almış. Ama Kral Kızı o günlerde ülkesine pek uğramazmış. Gölge, Kral Kızı'nın ülkesini ziyareti sırasında, sarayın bütün pencerelerinden içeriye bakmış olduğu için, orada gördüklerini anıştıran şeyler söyleyince Kral Kızı gerçekten çok şaşırmış; Gölge'nin yeryüzündeki en bilge kişi olduğunu düşünmüş; bilgisine büyük bir saygı duymaya başlamış. Daha sonra yine dansa kalktıklarında da Gölge'ye âşık olmuş; Gölge de bunun farkındaymış, çünkü Prenses artık ona, içinden geçenleri görmek için dikkatle bakıyormuş. Sonra bir kez daha dans ederlerken, ona âşık olduğunu nerdeyse söyleyecekmiş, ama bir kral kızı olduğunu, yönettiği kalabalık halkı düşünerek dilini tutmuş. "Bu adam çok akıllı bir kişi, " demiş kendi kendine. "Akıllı olması çok iyi, üstelik çok güzel dans ediyor. Ama derin bir bilgisi var mı acaba? Bu da çok önemli olduğuna göre, onu bir sınavdan geçirmek gerekir!" Bunun üzerine Gölge'ye he-

men öyle güç bir soru sormuş ki, yanıtını kendisi de bilmiyormuş. Gölge yüzünü buruşturmuş.

"Ne o? Yanıt veremeyecek misiniz?" demiş Kral Kızı.

Gölge, "Bu sorunun yanıtını ben daha çocukken biliyordum," diye yanıtlamış. "O yanıtı kapının yanında duran şu gölgem bile bilir!"

"Gölgeniz de mi bilir?" demiş Kral Kızı. "Gerçekten çok tuhaf!"

"Evet," demiş Gölge. "Bildiğini kesin söylemiyorum, ama öyle sanıyorum, çünkü yıllardır yanımda; bütün konuştuklarımı dinliyor! Ama Prenses Hazretleri şunu belirtmeme izin versinler. Gölgem insan yerine konmaktan, insan sayılmaktan öyle gurur duyar, öyle neşelenir ki, doğru yanıt verebilmesi için ona insanmış gibi davranmak gerekir."

"Bakın, bu dediğiniz çok hoşuma gitti!" demiş Kral Kızı.

Sonra da kapının dibinde duran Bilgin'in yanına gitmiş; onunla güneş, ay, insanların içi, dışı üstüne konuşmaya başlamış. Bilgin Prenses'in sorularına hem doğru, hem akıllıca yanıtlar vermiş.

"Bu nasıl bir adam ki, böyle akıllı bir gölgesi var!" diye düşünmüş Prenses. "Onu kendime eş olarak seçmek hem ülkem, hem halkım için gerçek bir mutluluk olacak –ben de öyle yapacağım!"

Kral Kızı ile Gölge'nin evlenme konusunda uzlaşmaları uzun sürmemiş, ama Kral Kızı ülkesine geri dönünceye kadar bunu gizli tutacaklarmış.

"Bu konuda hiç kimse –gölgem bile– hiçbir şey bilmeyecek!" demiş Gölge. Böyle demesinin de özel nedenleri varmış.

Sonra Kral Kızı'nın, başka ülkeleri ziyarette olmadığı zamanlarda yönettiği ülkesine gelmişler.

Gölge Bilgin'e, "Bak dostum!" demiş. "Ben şimdi bir insanın olabileceği kadar mutlu ve güçlüyüm. Senin için de çok özel bir şey yapmak istiyorum. Sarayda benim yanımda kalacaksın; kraliyet arabasında yerin yanı başımda olacak; yılda yüz bin akça alacaksın, ama herkesin sana 'gölge' demesine ses çıkarmayacaksın. Hiç kimseye bir zamanlar insan olduğunu söylemeni istemiyorum! Yılda bir kez de ben balkonda güneşlenip sarayın bahçesinde toplanan halka görünürken, her gölgenin yaptığı gibi, ayaklarımın önüne uzanıp yatman gerekecek. Kral Kızı ile evleneceğimi bilmeni isterim; düğünümüz bu akşam yapılacak."

"Hayır! Bu kadarı da artık pek fazla!" demiş Bilgin. "Böyle bir şey istemiyorum –istemem de! Halkı da, Kral Kızı'nı da aldatmak denir buna! Benim gerçek bir insan olduğumu, senin ise giyinip kuşanmış bir gölgeden başka bir şey olmadığını, kısacası her şeyi anlatacağım!"

Gölge, "Kimse sana inanmaz ki!" diye yanıtlamış. "Aklını başına topla, yoksa nöbetçileri çağırırım!"

"Ben hemen şimdi Kral Kızı'nın yanma gidiyorum!" demiş Bilgin.

Gölge, "Merak etme, ben senden önce gidiyorum!" diye bağırmış. "Sen de doğruca tutukevine gidiyorsun!"

Gerçekten de öyle olmuş. Nöbetçiler, Kral Kızı ile evleneceğini bildikleri için, Gölge'nin buyruğunu yerine getirmişler.

Gölge yanına gelince, "Niçin titriyorsun?" demiş Kral Kızı. "Bir şey mi oldu? Sakın hastalanayım deme; biliyorsun, bu akşam düğünümüz yapılacak!"

Gölge, "Olabilecek en kötü şey başıma geldi," diye yanıtlamış. "Bir düşün! Zavallı bir gölge –kafası işte ancak bu kadar dayanır! Şu gölgemin söylediği şeye bak! Çıldırdı, kendisini insan sanıyor –bense onun gölgesiymişim!"

"Vah zavallı!" demiş Kral Kızı. "İnşallah bir yere kapatılmıştır!"

"Elbette kapatıldı. Korkarım, artık düzelemez!"

"Zavallı gölge!" demiş Kral Kızı. "Kim bilir şimdi ne kadar mutsuzdur? Öyle yaşamaktansa, ölmek yeğdir. Düşünüyorum da en iyisi kimse duymadan, onu o küçücük yaşamından kurtarmak olacak galiba!"

Gölge, "Bu çok sert bir karar, çünkü yıllardır bana bağlılıkla uşaklık etti!" diyerek içini çeker gibi yapmış.

"Ne kadar da soylu duyguları olan bir insansın!" demiş Kral Kızı.

O akşam bütün kent ışıklandırılmış; "Bum! Bum!" diye toplar atılmış; askerler tüfekleri önde selama durmuşlar. Düğün de düğünmüş doğrusu! Kral Kızı ile Gölge, "Yaşayın! Var olun!" diye haykıran halka görünüp alkışlanmak için balkona çıkmışlar.

Bilgin ise, daha şenlikler başlamadan öldürüldüğü için, halkın bu sevinçli haykırışlarının hiçbirini duymamış.